ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

ŠESTNÁCTÝ ROČNJ BĚH.

Swazek druhý.

W Praze.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm synů Bohumila Haase.

1843.

Digitized by Google

Ille in amore DEI major est, qui ad ejus amorem plurimos trahit.

S. Gregorius Mag. homil.

Digitized by Google

Pogednánj.

1. O lásce k Bohu.

Dogmatické pogednánj.

od

Prokopa Ondráka,
katechety w Přjbrami.

Že lidé prawau cenu křesťanského náboženstwj někdy neuznáwagj: často pochodj odtud, že zwyklj gsauce mrawům a oswjcenosti, kterýchž ono gest původem, a že ani newědj, gak smutně to wyhljželo s člowěkem na swětě před přjchodem Ježjše Krista. Učenj našeho Spasitele zagisté celé zemi nowau, ušlechtilegšj propůgčilo podobu; ono negen člowěčenstwo wůbec, ale i gednoho každého člowěka změnilo a zwelebilo; an modlářstwj zrušilo, powěry zahnalo, myšlénky lidské očistilo, ba i city naše zgemnilo a ošlechtilo. Ano i *citowé* naši náboženstwjm Kristowým gsau zwelebeni a zgemněni.

Digitized by Google

Kdoby o tom pochybowal: nechť směr pohanstwa i židowstwa rozwážj a zagisté se o té prawdě přeswědčj. Hned prwnj a neywyššj pomysl totiž „*o Bohu*“ nám tento rozdjl ukazuge, gaký cit pohan, žid, a gaký cit křesťan chowá w srdci swém k Bohu.

W pohanstwj stogj Bůh a člowěčenstwo ostře proti sobě postaweno; nepřestupitelnau propastj gsau oba rozlaučeni a rozděleni. Gegich modly a bohowé gsau anebo přjliš njzko pod nimi, anebo přjliš wysoko nad nimi. Oni stáli w žiwotě gako nětagcj mrtwj stjnowé. Žádného swazku a společenstwj tam nenj mezi oběma. Záwistiwým okem hledj tam člowěk na swé bohy, a bohowé na lidi. A proto i ta gména, kteráž k. p. Řekowé a Řjmané swým bohům dáwali, gsau obyčegně gen studená a nádherná; gsau wjce plod mudrugjcjho rozumu nežli cjtjcjho srdce, gmenugjce ge nesmrtedlnými, wěčnými, blaženými bohy; což wšecko člowěka wjce tlačj a ponižuge, nežli pozdwihuge; wjce od Boha odstrkuge a oddaluge, nežli k němu přibližuge a s njm spoguge.

Židowské — Bohem zgewené náboženstwj stogj sice z toho ohledu giž na wyššjm stupni. Tu gest giž mezi Hospodinem a Izraelem swazek a spogenj; tu gest Bůh panownjk, židé geho miláčkowé a wywolený národ. A wšak se předce zapřjti nedá, že čjtagjce žalmy Dawidowy a pjsma sw. proroků shledáwáme, že i tu gest Bůh ještě wjce k obáwánj, nežli k milowánj, i tu ještě k Bohu

Digitized by Google

wjce strachu a hrůzy cjtjme, nežli lásky a srdečnosti; i tu ge Bůh ještě často pauhým twůrcem, saudcem, mstitelem, kterýž trestce a kárá až do třetjho i čtwrtého pokolenj.

Naproti tomu se nám **křesťanské náboženstwj** w neykrásněgšj sláwě a gasnosti ukazuge. Tu gest Bůh giž w tom neybližšjm swazku, ba w přátelstwj a domácnosti, — smjm-li se tak wygádřiti, — w přjbuznosti a bljzkosti s lidmi. Tu gest *Bůh giž láska; a kdož w lásce přebywá, w Bohu přebywá a Bůh w něm.*

Gest wěru s podiwenjm, že tak přirozený cit, Twůrce swého milowati, před přjchodem Ježjše Krista gen slabě lidská srdce pogjmal. Tělesně smeyšlegjcj žid, gen strachu poslauchage, přinášel Hospodinu oběti a modlil se k Němu s třesaucjma rukama, a wšak Ho nemilowal. Hrdý mudřec rozbjral Geho wlastnosti, pronášel dlauhé řeči o Geho dokonalosti a wšak Ho také nemilowal. U prwnjho byla láskau pauhau obětj, a žádnau potřebau: u druhého uměnjm, a ne citem: u obau ale tagila láska pod smutným gménem powinnosti wšecky swé sladkosti a welkým toliko se nutila namáhánjm. Teprwa když časowé temnosti zašly, a Kristus Pán na swět přišel: rozbřesklo se w srdci lidském; člowěk byl wyučen, že láska Bohu gest neymilegšj, a i on sám shledal tjmto zákonem se býti neyblaženěgšjm. Protož také wšecku swau sjlu k oslawenj té ctnosti wynaložme, kteráž prawý pramen našj sláwy gest a základ našeho štěstj. O, kýž srdce naše ob-

Digitized by Google

sáhnau ty wysoké city, gimiž sw. Pawel hořel, bychom poznali, že *nad lásku k Bohu* nenj nic a) *wětšjho* b) nic *sprawedliwěgšjho.*

I.

Dle swé podstaty gest srdce člowěka pauhá láska. Láska gest, kteráž wšem geho náruživostem hnutj dáwá a wšecky sjly geho w činnost uwádj. Milugte tedy, prawj sw. Augustin, wzdeyte se té sladké náklonnosti wašeho srdce: a wšak hleďtež, by gste mezi wšemi bytostmi *Toho* si wywolili, kterýž neyhodněgšj gest wašeho milowánj. Od toho wolenj záležegj waše ctnosti nebo hřjchowé; waše swoboda nebo poroba; waše štěstj nebo bjdá; waše sláwa a nebo potupa. Bůh i swět chtěgj od wás milowáni býti. Z počátku se zdá, gakoby nám toto wolenj nemohlo býti těžké, a wšak znenáhla se zwiklá srdce naše, žádosti geho se rozdělj, ono se rázem udhýlj k swěta hlučnostem, by se gim dalo pautati, a Bůh ani té smutné cti nedocházj, by aspoň zároweň se swětem ctěn byl a milowán. Odkud pocházj tato podiwná zaslepenost? Z toho, že málo na mysli uwažugeme, gak wznešená, gak wýborná gest k Bohu láska! Ano, gsauce tělesnostj přjliš obtjženi, nerádi se pauštjme do rozgjmánj takowé ctnosti, kteráž wšecka gest duchownj a wšech smyslů prázdna. A předce gestiť wěc předůležitá, bychom si častěgi gegj drahé přednosti představili a pocjtili, w gaké sláwě se stkwj člowěk, když Boha miluge; a protož prawjm, že nic wětšjho

Digitized by Google

nad lásku k Bohu: anať gest a) *neyšlechetněgšj wšech ctnostj*, b) *neykrásněyšj sláwa lidského určenj* a c) *neystkwělegšj ozdoba křesťanského náboženstwj.*

a) Člowěk od swé přirozenosti tak gest zkažen, znamenj geho porušenosti tak hluboko gsau wryta w geho bytosti, že wšecko, i samé geho ctnosti gemu tento smutný staw přiwoláwagj. Ano, geho ctnosti, — ty ctnosti, kteréž náboženstwj zwelebuge a gegichž původ milost Božj gest, — gsau označeny gakausi mdlobau, kteráž ho snižuge a křehkost geho ještě výmluwněgi mu hlásá, nežli zprachniwěnj geho w hrobě. *Wjra* mu zwěstuge geho slepotu, *naděge* geho chudobu, *ljtost* geho hřjchy, *trpělíwost* geho strasti, *pokora* geho bjdu, *umrtwenj* mrzké geho náklonnosti, *poslušenstwj* geho podrobenost, *láska* wšak, ach! *láska*, ta čistá, ta duchownj láska, tak wznešená we swém předmětu gak neposkwrněná we swých pohnútkách, poskytuge člowěku gen co welkého gest a nepřipomjná ho na žádnau nedokonalost. O, *wznešená ctnost*, ona gest neydůstogněgšj činnost a neysilněgšj pocit duše, ona gest neywraucněgšj obcowánj, kteréž člowěk se swým Twůrcem a Bohem mjti může. Když Boha wzywám, cjtjm se podrobena pod tjž mé njzkosti; když Ho prosjm, pokořen gsem skrze swé potřeby; když Gemu obětj přinášjm, widjm w Něm gen swého wládce; když newyslownau Geho wozgjmám welebnost, znamenám mezi Njm a mnau wěčnau nesměřitelnau mezeru: ale když se láskau k Němu powznášjm, tu plápolagj citowé

Digitized by Google

mogi, duše má se rozpowoľnuge, gá zapomjnám na swau křehkost, a poznáwám swau nedostatečnost toliko tjm, že mi nenj dáno Boha *tak* milowati, gak hoden gest býti milowán.

Láska gest *ctnost wšemohaucj*, ona působj neywětšj zázraky, čistj neyohýzdněgšj srdce, činj pogednau z nádoby neprawosti nádobu wywolenj, otwjrá brány nebes, zawjrá propasti pekel, mjrnj hněw Božj, a hasj, ať s prorokem djm, blesk w rukau Geho. *Láska* gest *ctnost angelská*, ona člověka s angely sgednocuge, wléwá mu gegich city, gegich také zápaly. *Ctnost gest nebeská*, nebesa nemagj giné ctnosti mimo lásku; neboť ať wlastně mluwjm, blahoslawenj Swatj a Swětice Božj neznagj ani wjry, ani naděge, ani trpěliwosti, ani umrtwenj; wšecky tyto ctnosti nesrownáwagj se s gegich blaženostj: láska gediná činj celau gegich okrasu, sláwu a neywyššj rozkoš. *Božská ctnost* ona gest, smjm-li se tak wygádřiti, ctnost samého mého Boha a gediný cit bytosti Geho; *Bůh láska gest*, pjše miláček Páně, sw. Jan apoštol. *Láska* tedy gest w kteréž se zakládá podstata Geho, láska gest, kteráž onen nepochopitedlný swazek wige, w němž gedno gsau tři osoby božské; a gako láska blahoslawenstwj strogj Swatým w nebesjch: tak láska gest, w njž se neywyššj dokonalost Boha našeho zawjrá. *Láska* gest *wěčná* ctnost, láska prolomj wšecku času poslaupnost; neproměnná gako Bůh, gegj předmět zarazila swůg stánek na wěčnosti. Wšecky giné ctnosti sahagj gen až ku hrobu; ony

Digitized by Google

s tělem trwagj, s tělem přestáwagj. Potom zmizj wjra, gelikož se Bůh nezahaleně ukáže; skončj se naděge, gelikož se žádosti naše wyplnj; přestane trpěliwost, neboť nebude wjce trápenj; zagde přemáhánj sebe samého, neboť pogme duch swého práwa, samostatně wládnauti. *Láska* gediná smrti *mocněgšj* powýšj se nad zřjceninami wšech ctnostj do času trwagjcjch a wyplnj se slowo sw. ap. Pawla: (Kor. 13, 8.) *láska nikdy newypadá. Ona* gest ctnost *obecná,* gegj pochodeň roznjtj swatý oheň wšech ctnostj; ona ge oživuge, očišťuge; wšecko w moci gegj se měnj a welebj; ona gest srdci našemu, co slunce gest světu. Odegmeme přjrodě tuto dobročinnau hwězdu, a swět se náhle w prwotnj swau směs obrátj; odlučte našim ctnostem lásku: a brzoť ztratj swau wřelost a světlo, swé užitky a swau zásluhu.

Tak důstogně aspoň wypisuge sw. ap. Pawel lásku w onom znamenitém mjstě, gehož celau sjlu a plnost mnohý z nás posud snad ani nepocjtil. On prawj (I. Kor. XIII. 1, 2. atd.) *„Bych gazyky lidskými mluwil i angelskými a lásky kdybych neměl: učiněn gsem gako měď zwučjcj a nebo zwonek zněgjcj. A bychť měl proroctwj a znal wšecka tagemstwj (i wšelikého domněnj došel); a kdybych měl wšecku wjru, tak žebych hory přenášel: lásky pak kdybych neměl, nic negsem. A kdybych rozdal na pokrmy chudých weškeren statek swůg a wydal tělo své k spálenj: lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospjwá.“*

Digitized by Google

Gaká to slowa: gazyky angelskými mluwiti, proroctwj mjti, mučedlnjkem býti, z darů zázraků se těšiti, a při tom při wšem nic nebýti.

Gazyky angelskými mluwiti t. g. tytéž známosti, tytéž náhledy, tatáž představowánj mjti gako angelé; *proroctwj mjti* t. g. přjštj udalosti odhalowati, mrákotné pochybnosti o lidském osudu zapuzowati a gednjm přehledem celau tagnau budaucnost proniknauti; *mučedlnjkem býti* t. g. wztekłosti tyranů wzdorowati, radostně na podpálenau hranici wstaupiti, prawdě slawné swědectwj dáti, gi založiti, potwrditi wylitjm swé krwe; *dar zázraků mjti* t. g. co wládce přirozenosti panowati, nad gegjmi zákony býti powýšenu, dle swé wůle wětrům a wlnám rozkazowati: — a při tom při wšem nic nebýti! Snad gest to nadsazená řeč přeplatého? Snad gsau slowa ta pauhá hříčka šjlené obraznosti? O, nikoli; tato myšlenka, neybystřegšj a neyspanilegšj, kteráž kdy wyslowena býti mohla, gest naskrze prawdiwá a gistá w celém swém wyznamenánj.

Sw. apoštol Pawel totiž nic gineho řjci nemjnj než to, že wšickni tito wyčtenj darowé, byť by sebe byli wznešeněgšj, předce gen gsau k opowržení, gestli gich láska newelebj; neboť při wšech těch darech toliko neužitečné bychom měli ctnosti, gestlo bychom nic křesťanštěgšj, nic duchowněgšj, nic swobodněgšj od panowánj tělesnosti nebyli. Bez lásky k Bohu zůstáwáme sobě zůstawenj, ale gallowj pánowé, swých náruživostj nekrotjce, sebe nepřemáhagjce a zaljbenj Božjho negsauce hodni, a

Digitized by Google

neschopni ku králowstwj nebeskému; a protož činmež, co činmež; bez lásky k Bohu nic negsme, zbaweni gsauce swého neypředněgšjho práwa.

b) Mám-liž mlčeti, a nebo zde wěrněgi wyznati; že, gestli co schopno gest we mně wysokau myšlénku o určenj a powolánj duše lidské wzbuditi, zagisté gest to, že ona stwořena gest „*Boha milowati.*“ Nic, do konce nic neoslawuge, podlé mého zdánj, tak wysoce člowěka, gako ta schopnost, kterauž má: že se může láskau k Bohu, swému Twůrci powznésti; že Mu může swé city, své úmysly zdjleti; že s Njm může co djtě s otcem obcowati; skrze kteraužto přednost ode wšech tworů pod sluncem se rozeznáwá. Tak w prawdě musj každý člowěk sám u sebe mysliti: Gsem-li stwořen *wěčného Boha milowati:* tedy gsau nebesa mé určenj; a gelikož wšickni ostatnj tworowé genom tuto zem za swau wlast a swé stanowiště powažugj: tedy gest rozdjl mezi mnau a nimi tak weliký, gak welika gest wzdálenost od země k nebesům. Gá gsem stwořen *Boha milowati!* O wznešená myšlénko! tys rozkoš a wytržení duše mé. Gá gsem stwořen Boha milowati; gá se tedy k témuž zrodil cjli, nad kterýž sám Bůh wládne. Progděmež wšecka djla Božj, a hned uwidjme: že gediná přjčina činnosti Božj wždy genom láska byla. Když Bůh stanowj swěty stwořiti, když angely rozumem obdařené bytosti tworj: genom z lásky to činj. Když sluncem zahřjwá zemi a deštěm swlažuge osenj; když na nás strasti sesjlá, aby nás zpamatowaly, a nebo slasti, aby-

Digitized by Google

chom radost a wděčnost pocjtili: tedy to z pauhé lásky řjdj; když nebesa opauštj, z Panny se rodj, trpj a umjrá: koná to z pauhé lásky swé. Gá gsem stwořen *Boha milowati!* Gá tedy také stwořen gsem, aby mne Bůh milowal: nebo láska gest obapolná. Ach! prawda-li, že *wšecko* gen skrze lásku gsme, že skrze lásku ke tworům gegich njzkost a opowrženost na sebe béřeme: tedy naopak prawda gest, že skrze lásku k Bohu zcela giné, zcela nebeské, božské se stáwáme bytosti. A z toho ohledu dá se w gistém smyslu řjci, že, gako láska Boha k lidem snjžila: tak ona zase lidi k Bohu pozdwihla.

Nuže, nemáme-liž se swého zaslepenj styděti, když o swém určenj njzce smeyšljme a nebo tak gednáme, gako by ono w skutku njzké bylo a potupné. Stále oči swé k zemi upjragjce chuti pozbýwáme k wýsostem se powynésti a naše srdce tak weliké, tak mnoho obsáhlé, že by láskau k Bohu na blaženosti Swatých mělo aučastenstwj bráti: ledagakau náružiwostj se naplňuge a sežjrá.

c) O, toho hanebného zlehčowánj sebe samého! což nám neznámo, že milowánj Boha prawau sláwu člowěka, nebo ať lépe se wygádřjm, že ono celau důstognost křesťana působj? Gá prawjm *křesťana;* nebo toť druhý prospěch lásky k Bohu, žeť neydražšj ozdoba gest křesťanského náboženstwj. Kdo z nás, nezná, gak wysokými přednostmi wjra Kristowa gest nadána? Tisjcerá důkazy mluwj w gegj prospěch. Nesčjslná proroctwj, neslýchaná znamenj, newjdaná wjtězstwj; bůžkowé modlářštj na

Digitized by Google

prach skrze ni roztřjštěnj, wšecko to způsobeno gest zápalem nás k tak mocné wjře wázati; a wšak se zapřjti nedá, že to geště negsau ti neysilněgšj důwodowé, proč si wážiti máme swého Bohem-Člowěkem nám zgeweného náboženstwj. Ono mnohem důležitěgšj pohnútku w sobě chowá, pro kterauž od nás úplnau úctu a wážnost zasluhuge; a ta gest, že nás naučilo *Boha milowati;* toto gest, neostýchám se wyznati weřegně, co mně wjru křesťanskau činj nade wšecko milau a drahau: toto gest pramen gegj prawé sláwy a neyplatněgšj důwod gegj božskosti. Ona mne učila *Boha milowati:* a od té doby, co tau prawdau přeswědčen gsem, zdržugi se wšeho dalšjho zbytečného hlaubánj. Bůh nemohl na lži a podwodu založiti wjru, kteráž člowěku tak sličný a prawdiwý a až do toho času tak málo známý cit wštjpila. Ona mne učila *Boha milowati:* a z té přjčiny proroctwj, kteráž gi předcházela, diwy a znamenj, kteráž gi sprowázela, wjtězstwj, kteráž gi následowala nic podezřelého wjce do sebe nemagj. Ona mne učila *Boha milowati*, a z té přjčiny celau měrau plnj neywyššj cjl swatého náboženstwj, že totiž zemi s nebem, twora s Twůrcem, čas spoguge s wěčnostj. Ona mne učila *Boha milowati*, tehdy také mne učila Boha znáti; neboť gak pjše sw. ap. Jan: *Kdo Boha nemiluge: ten ho také nezná.* Zdlauhawým, přetřásawým zpytowánjm nepřicházj se k Bohu, gehož hlawnj wlastnost láska gest. Ne mudrctwj ale láska gest, kteráž nás k Bohu wede;

Digitized by Google

čisté srdce kteréž ho miluge gest ten mudřec, genž ho chápe. Rozum nám owšem wnuká pomysl o Bohu gakožto původci a řediteli světa: ale kdož gen z toho ohledu Boha zná, ten téměř nic o něm newj; neboť pak má Bůh welebnost bez půwabu lásky: kdežto předce neywyššj bytnost wjce lásky ať djm w sobě obsahuge nežli welikosti. Wjra Kristowa mne učila *Boha milowati:* ona mne tedy také učila Boha wzýwati a gemu se klaněti. Nenj wzýwánj bez citu; našjm přirozenjm gde, že naše neywyššj pocta spolu naše láska gest. Darmo ruce swé zpjnáme wzhůru: necjtj-li srdce nic, nic Boha newelebjme. Čistá, křesťanská duše tisjckrát wětšj sláwu prokazuge Bohu gediným lásky hnutjm, nežli neyslawněgšj mudrcowé neyhlubšjm zpytowánjm. Wjra Kristowa mne učila *Boha milowati:* ona tedy mnohem wzácněgšj gest nežli wšecky židowské školy starého zákona, kteréž gen učily, že se máme Boha báti. Gediné mjsto pjsma swatého slowa má osprawedlnj.

Neyslawněgšj a neywětšj muž we školách starého zákona wycwičený, od proroků zwěstowaný byl mimo pochybu předchůdce Messiášůw, kterýž mocen gsa slowem i skutkem neydůstogněgšj úřad zastáwal a od samého Spasitele za *neywětšjho ze wšech synů z ženy narozených* wyhlášen gest. On byl wětšj nežli Abel a Noe, než Abraham a Mogžjš, než Dawid a Šalomaun, wětšj nežli wšickni patriarchowé, proroci a mučedlnjci starého zákona. Nic wšak méně křesťanské náboženstwj, an nás učj

Digitized by Google

Boha milowati, směřuge k tomu, aby každého z nás učinilo rowněž tak welkým, nerci-li většjm, nežli byl sw. *Jan Křtitel.*

My se pozastawugeme nechápagjce, kterak by prawj wyznáwači Kristowi rowni býti mohli swatému Janu: a předce nic giného neprawjm, než co neomylná ústa našeho Spasitele sama wyřkla: (Math. XI. 11.) „*Amen prawjm wám, mezi syny ženskými nepowstal větší nad Jana Křtitele; ale kdo gest menší w králowstwj nebeském, gestiť větší nežli on.*“ Co znamenagj ta slowa: „*kdo gest menší w králowstwj nebeském, gest větší nežli on?* Znamenagj, že neysprostěgšj křesťan wjce o Bohu wj, nežli neyučeněgšj mistr starého zákona; anebo bych se ginak wygádřil, že neyslabšj w lásce, ge-li gen ta láska prawá, tolik a geště wjce welikosti do sebe má: než-li měl neyslawněgšj zákonnjk staré úmluwy, sw. Jan Křtitel. Ostatně ale mluwjm o sw. Janu Křtiteli gen potud, pokud audem byl židowské školy a učitelem starého zákona. Gen za tau přjčinau gest sprostý a málo wzdělaný křesťan, gehož si w zástupu ani newšjmáme, kterýž ale Bohu upřjmným srdcem čistau poctu prawé lásky wzdáwá, tisjckrát před Njm větší nežli wšecko, co starý zákon prowedl neyznamenitěgšjho.

Nuže, nemohu tagiti, že mne w tu dobu přjgemný cit pogjmá, an se domeyšljm, gakoby laskawj a welebnj pp. čtenářowé wjce na ty prawdy, *kteréž*, nežli na způsob, *kterakž* ge přednášjm

hledjce, sami se w hlubinách srdce swého cjtili rozehřáty tjm přeswědčenjm: že se člowěk milowánjm Boha sám powýšuge, a že nenj *wětšj ctnosti* nad lásku k Bohu. Těšme se wšickni z toho přeswědčenj! A wšak, aby radost naše auplná byla, wizme geště, že nenj nic *sprawedliwěgšjho* nad lásku k Bohu.

II.

Mluwj-li se k lidem, kteřjž toliko swým slabým rozumem se řjdj: k rozplamenénj gegich srdcj láskau k Bohu stačj živě gim wyobraziti Božj neywyššj dokonalost a Geho dobrotu ke wšem tworům; řjci gim: milugte Boha, neboť má neylepšj wlastnosti; milugte geg ale také proto, že wás samy nesčjslným obsypáwá dobrodinjm. Mluwj-li se ale k synům wjry a milosti, ku katolickým křesťanům: k rozehřánj gegich srdcj k Bohu o geden důwod wjce lze použjti a před gegich oči neytkliwěgšj předmět — citliwau duši naskrz pronikagjcj — wystawiti, pohled totiž na Boha-Člowěka, an pro wykaupenj celého swěta umjrá. Ty tři pohnútky pospolu zawazugj nás Boha milowati a) proto, že Bůh gest *neydokonalegšj*, b) proto, že gest Bůh *neydobrotiwěgšj* a c) že gest *wykupitel náš*.

Bůh, powážjme-li Ho gak sám w sobě gest, přebýwá w nepřjstupném swětle; neproniklý oblak zastjrá Geg zraku našemu; a poněwadž srdce naše gen tehdáž miluge a hýbe se, když ge smyslowé na něco pozorno činj: zdá se z počátku wěru

Digitized by Google

nesnadné, by se srdce naše milowánjm rozehřálo k bytosti takowé, kteráž smyslům našim gest nepostižitelná. Tak by aspoň někteřj hrubšj duchowé mysliti mohli, kteřjž zwjřátkům gsauce podobni, gen puzenjm a těla hmotnostj se zprawugj. Láska k Bohu — tento čistý, wznešený oheň — daleká wšech pozemských náružiwostj nebéře potrawy swé z hrubých smyslů a nástrogů; ljbeznost Boha gen očjm ducha t. g. mysli se obgewuge a na wnitřnj hlubinu takowé duše působj, kteráž přewahau wjry a rozumu se zná z paut tělesnosti wydobýwati. —

Boha pro něho samého milowati nenj žádný wymyšlený cit, gehož by srdce lidské nebylo schopno. Pomyšlenj o neywyššj kráse a neskonalé dokonalosti gest zagisté prwnj a neygasněgšj wšech pomyslů. My beze wšj nesnadnosti cjtjme, že Bůh wšech bytostj gest neywětšj a neykrásněgšj. A tento cit, ani z předsudků ani z wychowánj neplynaucj, táhne nás neodolatelně ke wšemu, což welkého gest a krásného, a kdykoli se okauzleny domnjwáme, djwánjm se na rozmanitau weškerého swěta spanilost: ani toho nepozorugjce Boha milugeme; poněwadž gen cit o geho neskončené kráse a dokonalosti nás k těmto radostným rozčilenostem zapaluge.

A protož se mi také zcela zbytečné zdá wypisowati krásu neywyššj Bytosti. My gen potřebugeme na swůg wnitřnj hlas pozor dáti, geho wýmluwnosti poslauchati, a hned se dowjme, gak nesmjrně krásný gest Bůh, w němž obsažen gest

Digitized by Google

sklad weškerè dokonalosti. Srdce gest neyobratněgšj mistr u wypsánj toho, což ojtj. Mjsto zbytečného wypsánj tažme se raděgi, kterak možno wlažným zůstati k Bohu, gešto srdce samo člowěku dokonalosti Geho wyswětluge. Čjm gest, že obsah tolikera krásy a sličnostj předce gen slabě nás dogjmá? Gestli welikost Geho rozgjmagjce powinnau gemu úctu wzdáwati se zpěčugeme: aspoň tehdáž bychom se wjce zdráhati neměli Ho milowati, když swrchowanau Geho krásu na mysli přemjtáme. Což nenj láska prwnj i neysličněgšj způsob Boha ctjti a welebiti? nenj-li ona neysladšj našich náklonnostj, a může-li srdce, by nečinilo sobě násilj tolikera gegjm odolati wnadám a půwabům? A předce, bohužel! gim odoláwá. Ona krása, kteráž gest rozkoš angelů, gen slabě se nás dotýká, a nebo pakli naši budj lásku: a wždy se to gen prostředkem naděge stáwá. My gsme uwykli kupčiti a smlauwati s Bohem; w našich lakotných očjch záležj geho milostnost pauze w geho dobročinnosti. Boha pro geho dokonalost milowati, zdá se nám snižugjcj cit býti; a hrdinnost čisté lásky přicházj nám co něgaká přepiatost, kterauž tak nazwaným měkkaunkým dušičkám zůstawugeme, genž se powětrnými krmjwagj myšlénkami. Nikdy neokaušjme newýslowné útěchy, skrze sebe zapjránj w Bohu se pohřjžiti.

O, my zaslepenci! což necjtjme, že lidská láska nenj gemněgšj a šlechetněgšj, nežli když žádného zisku nezná, a že tedy i láska k Bohu nikdy nenj

Digitized by Google

dokonalegšj, nežli když ho milugjce na swé wezdegšj štěstj docela zapomjnáme.

O, té pošetilosti! že nikdý chápati nemůžeme, láska že nepočjtá, že wšelicj ohledowé gegj wřelost schlazugj, že se hyzdj, pakli se tjm gménem nazwe cit, kterýž z pauhé pocházj zištnosti. Ano, rozmilý Bože! podobá se gakémusi zlehčenj, když tebe gen na ten způsob milugj; wynucená twými dary citliwost zištného srdce nenj Tebe hodna. Nechť se kochagj mocnj tohoto světa, že se gim zakaupenj klaněgj otrokowé; Twá neobmezená milostnost, o Bože! gest neodwislá od darů Twých!

b) Nic wšak méně, poněwadž pozemsky smyšlegjce gen pořád na dobrodinj se tážeme a slabě toliko lásku od wděčnosti rozeznáwáme, gest na době, bych ukázánjm glch waše city probudil. Nebudu wjce mluwiti o Bohu co neydokonalegšj, nýbrž co neydobrotiwěgšj bytosti; on gest tedy negen Bůh, ale i *náš Bůh*.

O, gaké pěkné myšlénky na to slowo w nás wznikagj! Bůh rownež tak dobrý gako welikýrownež tak milostný swými dary gako swými wlastnostmi, který k záři swé welebnosti wšelikú ljbeznost laskawého otce přidáwá; toto wše nynj nám na mysl přicházj.

O, lásko Božj k lidem, co gsi nepochopitedlná a kterak bychom Tebe dokonce wyměřili, gešte dwě obsahuges wěčnosti?

Gsauce gen slabšj smrtelnjci teprw od wčeregška, ať s pjsmem swatým mluwjm, na swět přišlj

Digitized by Google

a předce můžeme s knihau přjslowj řjci, že námi Hospodin od počátku cest swých wládl.

Geště nebyly propasti a my gsme giž byly předmět Geho zaljbenj, prostředek a cjl rad Geho. Čtěmež naschwál wypsánj Mogžjšowo o stwořenj světa, a my se přeswědčjme, gak welice Bůh člowěka milowal prwé, giž než ho byl na swět postawil. Swětlo se ukazuge, spanilá obloha giž se wypjná, a na nj záře nesčjslnych hwězd počjná dráhu swau; země se krásj tisjcerými kwjtky a rostlinami, hory se wynášegj, propasti mořské se wyrýwagj a mohútné do nich řeky a gezera se wyléwagj. Wšecko giž se hemžj, ljtá, leze a poskakuge: gen geště člowěk scházj, gemuž wšickni této zázrakowé magj býti podrobeni.

Nuže i gemu doba žiwota nastáwá; a tu se darowé a dobrodinj, gak řjkáme s plnau hrstj rozdáwagj. Gedno slowo bylo by stačilo tento swět prowésti; aby ale člowěka stwořil, zastawuge Bůh činnost swé moci, působj dle mjry a wáhy, gde do sebe, by gako radau s sebau držel, a prawj konečně: „Učiňme člowěka k obrazu swému!“ Tu dj k prachu: „Choď a mysli.“

A w tom se prach hned wzhůru měl
K wykonánj welkých děl!

Srdce mu dáno nesmjrné, schopné k samému Bohu se powynésti; mysl má gasnau dost, by poznala Twůrce; duši obdařenau wůlj tak swobodnau, že se může samému swěta Wládci buď podrobiti, buď i protiwiti, a tato duše se nacházj w těle, gehož smyslowé

Digitized by Google

tisjcerè newinnè gj připrawugj radosti. Takowými přednostmi nadaného uznáwá sama přjroda stwořeného člowěka za swého krále a gemu k nohaum swé plodiny a bohatstwj skládá. Trwánj geho na zemi má genom na krátce býti; křehká hljna, kteráž duši geho odjwá, má se při dost malé nehodě rozdělití; za to ale nepoznáwá duch geho zkázy času ani porušenosti. Wšecko na swětě, ba swět sám se konečně rozpadne: člowěk ale — to malé u prostřed tak welkých wěcj sotwa spozorowané stwořenjčko wydobude se z obecného porušenj w lůno swého Boha, by na wěky, dle powahy swých skutků — swého štěstj a blahoslawenstwj požjwal. O, štědrý a wšemohaucj Bože, kde gest který dar, gehož bychom od Tebe byli nepřigali!

Běda, wěčně běda tedy newděčnjkowi, gehož wlažná duše při tak nesmjrné lásce bez pohnutj zůstáwá: celá přjroda geg za nehodného žiwota wyhlašuge. Gako wděčnost srdce šlechtj a welebj: tak naopak newděčnost ge snižuge a hyzdj.

O, co žiwě a hluboce působila dobrodinj Twůrcowa na srdce pohanů! Gen přewrácenost gegich lásky a wděčnosti byla neywětšjho wšech zločinstwj, totiž modlářstwa, přjčinau. Bérauce dary za darce samého, oněm mjsto tomuto se klaněli. Z toho pošlo, že wšecko, což blahodatně na swětě působj, za boha bylo od nich gmjno a počjtáno. Z té gediné přjčiny kořili se slunci, měsjci, hwězdám a giným žiwotným i bezžiwotným wěcem; a když pak mezi njmi někteřj wůdcowé a knjžata zwlášt-njmi zásluhámi o wlast wynikali: i tito w počet

Digitized by Google

bohů byli kladeni. Prwnj knjže od nich zbožněný gen swé dobročinnosti z té sláwy děkowal. Zapřjti se nedá, že se zklamali, a to hrubě; ale rowněž se doswědčiti musj, že blud gegich — modlářstwj — gak z gedné strany gegich rozumu byl k potupě: tak z druhé strany ke cti a chwále slaužil srdci gegich. I dá se poblauzenj gegich citem wděčnosti, kteraužchowali w srdci swém, ne-li osprawedlniti aspoň wymluwiti. Mnozj křesťané zasluhugj zagisté wětšj hany nežli modláři, proto že přigmagjce dary z rukau Božjch wlažnými tytýž zůstáwagj. Pohané se činili trestu hodnými ale z lásky wděčnosti: mnozj křesťané wšak z newděku a zatwrzelosti. O té hanby a potupy! Láska a wděčnost pohanů wyzdwihla lidi mezi bohy, a wděčnost a láska křesťanů ani Boha nečinj lidem rowného. Gá prawjm *lidem rowného;* neboť kdyby náš bližnj podobná, což Bůh nám štědřj, dáwal dobrodinj: my bychom se nemohli zdržeti k němu cjtiti wděčnost neywřaucněgšj. S neljčeným mysli hnutjm ljbali bychom dobročinné ruce geho, horkými ge smáčegjce slzami, srdce naše citem wděčnosti by rozplýwalo; poněwadž ale Bůh gest, od Něhož wšecko dobré máme: Geho dobrodinj gen ledowým přigjmáme srdcem; my to, což nám uděluge, za powinnau wěc počjtáme a ze zwyku dlauhého gich užjwánj domnjwáme se k nim prawo mjti; ba my zle gich užjwagjce laskawosti Geho se rauháme; někdy mnjme, že činjme mnoho, když tam zůstáwáme, kdež nenáwist počjná. Kdo porozumj té ne-

Digitized by Google

citliwosti? děge-li se zaslepenjm a nebo třeštěnjm? Bohužel, u mnohých křesťanů obogjm!

c) Nic wšak méně giné, docela giné předměty mne nynj k podiwenj zachwacugj. Náboženstwj podáwá ruku přirozenosti. Dobrodinj nowého způsobu, bohatstwj nowého řádu ukazugj se w tu dobu našim ztmulým zrakům. Nebesa, wy gste bez gasnosti; hwězdy, wy gste bez swětla; země, tys bez aurody naproti tomu newyslowenému zázraku, genž w našem gest obsažen náboženstwj. Nenj wjce řeči o Bohu, genž nás stwořil, chránj, zachowáwá, našim pomáhá potřebám, nébrž o Bohu-Člowěku, kterýž se za křjšnjka w krwawau wydáwá oběť, kterýž ho wykupuge, kdež by ho měl trestati; kterýž pod ranami klesá, genž by na člowěka padati měly, a to prostředkem takowým, gehož gediná láska Božj mohla wynagjti k wytržení nás z propasti, do kteréž nás wláčeli hřjchowé.

Gá nynj gediné spasenj Kristowo mám na mysli. Wykaupenj člowěčenstwa gest neypatrněgšj důkaz o neywyššj lásce Božj a přewyšuge wšecky milosti a dobrodinj geho. Neboť skrze smrt Kristowu se dokázalo, že wšecka ustanowenj a proroctwj před geho přjchodem a wšickni diwowé při geho skonánj se děgjcj gen pro nás se stali a mjsto měli.

Wšecky změny, kteréž smrt Kristowu předcházely, genom gi měly za swůg cjl a prostředek: že ale Ježjš Kristus pro nás umřel: tedy se pro nás a naše spasenj wšecko to we swětě stalo. Obrazy a podobenstwj starého zákona měly gen

Digitized by Google

smrt Kristowu za swůg cjl a předmět: že ale Ježjš Kristus pro nás umřel, židowský národ pro nás a naše spasenj byl od Boha wywolen. Nebesa se spogila s zemj, a země s peklem, aby smrt Kristowa byla tjm bolestněgšj a ohawněgšj; že ale Ježjš Kristus pro nás umřel, strašliwé to setkánj se pro nás stalo a pro naše spasenj. Hrozná znamenj se ukázala při smrti Ježjše Krista; že ale Ježjš Kristus pro nás umřel: pro nás a pro naše spasenj slunce se zatmělo, země se třásla, hrobowé se otwjrali; gest tedy celá historie světa, — gest-li dowoleno tak mluwiti — historij mého wykaupenj a následowně wšecko láska gest w tomto tagemstwj. Welikost krwawé oběti, welikost přjpraw, welikost umučenj, welikost zázraků, wšecko mi hlásá w křjži spasitelowě neskončenau lásku. Bez lásky pozbýwagj proroctwj swé platnosti, wtělenj Kristowo swého obsahu, učenj Geho swého prospěchu, a i křjž Geho zůstáwá bez zásluhy. Láska tedy hlawnj pohnútka celého umučenj Kristowa. A gako krew Ježjše Krista neskončené gest ceny: tak i láska k Bohu též newyprawitelnau má zásluhu; a gako by gedna krůpěg této předrahé krwe byla stačila wšecky hřjchy světa smýti: tak i gedno hnutj *dokonalé* lásky shladj w nás wšecky naše neprawosti; a gelikož nám náboženstwj nic wětšjho nad tagemstwj Boha-Člowěka co Spasitele nepodáwá: nápodobně nic wětšjho nad tu ctnost nenj, kteráž toho wykaupenj půwodem gest a následkem. Leč my nepronikáme tak hluboko w toto

Digitized by Google

tagemstwj; wlažně toliko řjkáme ta potěšitelná a spolu hrozná slowa: *Bůh-Člowěk za nás umřel;* bez pohnutj gdauce okolo pohljžjme na to dřewo, kteréž nám smrt Kristowu připomjná. Z onoho otewřeného srdce a probodnutých rukau gde wýmluwný hlas wolagjcj k nám: Milugte mne, milugte! ale naše srdce mlčenjm odpowjdá. A co při tom neyhoršjho: mnozj křesťané ani staw swé wlažnosti nepoznáwagj.

Deyme tomu, že by se w něgakém shromážděnj takowj nacházeli křesťané, kteřjž by krom toho, že křtěni gsau, nic, pra nic o náboženstwj Kristowě newěděli. Deyme tomu, že by se gim s upřjmnostj řeklo: Bůh wás tak milowal, že z lásky k wám neyušlechtilegšj, neydražšj a neynewinněgšj wšech obětj položil. Při těchto slowjch, tázali by se, ohromeni podiwenjm a žásnutjm zcela nedočkawj: kdo pak gest ten ubohý, kterýž na sebe wzal s Bohem nás smjřiti? gestiť to člowěk, swatý, nebo angel? O, co práhne srdce naše dowěděti se původce swého spasenj! Kdyby pak kazatel gegich žásnutj použiw geště doložil: Nikoli, nenj to člowěk, ani swatý, ani angel: gestiť to tisjckrát dražšj, wzáctněgšj obět. Což w nowý zmatek byli by uwedeni, kdyby pak, wida giž rozehřatá srdce gegich, gim prawil: Tato krwawá obět, na kterauž Bůh wšecku pomstu přenesl, kteráž wšecky swěta hřjchy na sebe wzawši celau tjži Božského saudu pocjtila, tato krwawá obět... gest Bůh-Člowěk, gest Bůh sám! Ano, on to gest, kterýž, by wás spasil, wám

Digitized by Google

se stal podobným, w gesličkách se narodil, plakal, wšecka trápenj spogil, byl plwán, bičowán a na ohawném dřewě ukřižowán. Co se nám zdá, zda by tito nowáčkowé u wjře neztrnuli w mysli swé, zda by swatá gakási házeň ge nepogala, zda by se shromážděnj toto nerozléhalo pláčem radosti a ljtosti, wzdychánjm a plesánjm, a zda by ani wytrženi nebyli citem *lásky a wděčnosti* k swému Wykupiteli!

A hle, čjm to gest, že ta prawda, kteráž poneyprw zwěstowaná horké slzy wynucuge: opakowaná, giž žádného nepůsobj aučinku? Což tato milost něco na swé ceně skrze osmnáct set let pozbyla? Máme-liž si gj méně snad wážiti, že předkowé naši skrze ni pokogně žiwi byli a šťastně umjrali?

O, nebuďmež necitliwi, nebuďmež bez lásky k Bohu, genž nás před wěky giž milowal, s láskau stwořil a wykaupil: „*Milugme Boha, neboť on nás prwé milowal*," prawj sw. ap. Jan. Prwnj křesťané celé praudy slzj z lásky k Bohu wylewali: my aspoň častěgšj hnutj dokonalé lásky Bohu obětugme. Wždyť nic nenj *většjho*, nic *spravedliwěgšjho*. Wšecko nám tu powinnost hlásá: *přjroda*, kdež den co den nowj pro nás wzrůstagj darowé, i *chrám*, kdež den co den neydražšj oběť neskončené lásky se wykonáwá. Běda nám, pak-li tuto lásku swau láskau neodměnjme. Kdo lásky k Bohu ještě nepocjtil, newj, že srdce má, on dřjmá, on spj, ach, on mrtew gest! *Protož o Bože!* woleyme často se sw. Augustinem: *Ty Pane neydobrotiwěyšj, genž prwé než ysme wolali k Tobě*,

Digitized by Google

giž gsi zawolal na nás a hledal nás: abychom i my sluhowé Twogi hledali Tebe, hledagjce nalezli a nalezngce milowali. Hledali gsme Tě a nalezli gsme Tě, ó Pane, a milowati žádáme Tebe! Srdce milowánjm hořj, mysl se raduge, paměť obnowuge, rozum osswěcuge. Tys weselj naše, genž gsi sám láska naše, spasenj a wykaupenj naše. Ty buď radost naše, genž gsi budaucj odplata naše. Nechť hledá Tebe ustawičně duše má, a Ty dey gj pomoc swau, aby milugjc s Tebau se spogila w času a na wěčnosti.

---

2. Pána Krista a Geho Cjrkwe maudrost a dobrota we swátostech se gewjcj.

Od

Antonjna Arn. Řeháka,
duchownjho zástupce w kázanici Litoměřické.

(Dokončenj.)

E. Opus operatum.

Nynj gest nám přikročiti k wěci, od mnohých z lůna cjrkewnjho wystaupiwšjch až běda zlehčené a wšeligak wykřičené; nám pak gest právě w tom obdiwowati wrch lásky a maudrosti Božj. Což to způsob, gakýmž se nám skrze swátosti po-

Opus operantis přeložil bych: *aukon konagjcjho*, čili *aukon ausobnj* (t. g. aukon, kterýž činnost osobnj w sobě zawjrá); *opus operatum* pak *aukon wykonanj*, čili *aukon wcjsobnj* (t. g. aukon, kterýž swau činnost *mimo osobu* a sice w sáměm Ustanowiteli swátostj zakládá). A wšak, zdaž se nepřiznáwagj skutkem i nekatoljci k nasemu učenj? Zdaž nekřtj djtek brzo po narozenj? — Zpočátku opřeli se refor-

Digitized by Google

swěcugjcj milosti dostáwá. Důwody nezwratnými wedená Cjrkew katolická prohádřila se o tom následně: „*Si quis dixerit, per ipsa novae legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinae promissionis ad gratiam consequendam sufficere: anathema sit.*“ (Conc. Trid. Sess. VII. can. 8.) Dobře-li powážjme, co toto w sobě obsahuge, snadno se přeswědčjme, gak dobrotiwě se tjm naše slabost podporuge, gak by nám bez toho málo k platnosti byly swátosti wšecky, gak by člowěk pro ustawičné w negistotě kolotánj nikdy utěšené mysli nemohl býti. O, kdyby účinliwost swátostj od způsobilosti posluhowačů a nebo přigjmačů *gediné* záwisela, k čemu gich? K čemu aspoň gegjho božského původu? Proč by se byla Wěčná láska wtě-

mátnjci proti katolickému učenj zcela; objetiwnj charakter swátostj byl úplně zawržen a wšecka gich účinliwost toliko w subjektiwnj činnost přigjmače potáhnuta. Tak pjše Melanchton: „*Apparet, quam nihil sacramenta sint, nisi Fidei exercendae* μνημόσυνα. * Ano, zcela w gednu a též třjdu byly od nich swátosti nowozákonnj s obřady starozákonnjmi hózeny: „*Error enim est, Sacramenta novae legis differre a sacramentis veteris legis penes efficaciam significationis;*“ twrdj Luther; ** a na témž mjstě st. 287. napsal: „*Ita nec verum esse potest, sacramentis inesse vim efficacem justificationis, seu esse signa efficacia gratiae. Haec enim omnia dicuntur in jacturam Fidei, ex ignorantia promissionis divinae.*“ Takým učenjm musel každý powážliwý protestant bolestně dotknut býti, a powstalé rozepře donutily, poněkud se opět nawrátiti k wjře, gakau w tom ohledu Cjrkew katolická držj a wyznáwá. A wšak základ byl giž podkopán a stawenj se seřjtiti muselo! Swátosti byly snjženy za hřjčku, tak že gich moc, gich sjlu a počet zpupnj sektářowé w těchto posledních třech stoletjch dle swé wůle a swých náhledů ustanowowati se nestýchali.

* „Loci theologici.“ P. 46 prwnjho wydánj. ** Opp. Jen. Tom. III. fol. 280.

Digitized by Google

lila, proč wšecko, i to neytrapnějšj podnikala? Snad by nás tak chatrným darem obdařila gako byly obřady a očišťowánj starého zákona![3] Toliko stjn, obrazy, pauhá znamenj! Wěru, špatně by se o ty a takowé slaupy opjrala Cjrkew Kristowa![4] Tedy něco wjce, mnohem wjce musj we swátostech složeno býti; musjť ony působiti mocj, Bohem gim propůgčenau, a w nich powždy zůstáwagjcj.

„Co opět s tauto ďáblowau poduškau! Co s tjmto starým, wšecku osobnj činnost uspáwagjcjm, wšecko subjektiwnj namahánj mořjcjm mechanismem!“ Tak by asi zwolal každý „čistého Ewangelium“ rozsewač, kdyby swého sluchu neb zraku tomuto wýroku propůgčiti sobě neobtjžil. Nikoliw tak, bylo by mi dále uraženého koneyšiti, nikoliw; ani *my* nehledáme w nenáwiděném „*opus operatum*“ leniwého pohodlj; tomu by pak gen bylo tak, kdybychom asi twrdili, což Luther o postačitelnosti pauhé wjry.[5] Geho obljbené „*pecca fortiter*“ gest owšem

[3] Co přjprawy a předcházegjcj obrazy nebyly ť owšem swátosti starozákonnj; ačkoli dar chatrný (tjmto wýrazem bez toho gen podstatný rozdjl naznačiti zamýšljme) ale w řjzenj, gakéž neymaudřegšj Bůh za dobré uznal, welepotřebný, a proto také Njm samým ustanowený.

[4] A předce se gedne sworně saudj, že se w *Prov.* IX, I. naráží na sedm swátostajch slaupů.

[5] Disput. Tom. I. p. 523. dokazuge Luther sw. Jakubu na wzdory, že mrtwá wjra postačuge a s nemalým wšech sil naparowánjm ugišťuge, že wšecko i to neyhorší a neyškaredější — wražda, čisložstwj — a kolikrátkoli za den spáchané, neškodj tomu, kdož wěřj. Sám pak — dobře gsa powědom starého pořekadla: „*verba movent, exempla trahunt*“ — chtěge toto swé učenj náležitým přjkladem stwrditi a swětu weškerému ukázati, kterak pewně wěřjcj tělesnosti wšecku uzdu pustiti může, žil w gistém čase se třemi žjnkami

Digitized by Google

powážliwé, ale naše učenj o swátostnjm působenj gest netoliko rozumu swrchowaně přiměřeno, ale i důstatečně stwrzeno a w božské dobrotě a mudrosti swých kořenů magjcj; aniž se tjm wylučuge spolupůsobenj přigjmačů, aniž snaha a namahánj rozdáwačů. Budeť nám giž o tom několik slow pronésti, čjmž owšem i spolu uloženau úlohu rozhřešjme.

a. Strany přigjmačů.

Smysl našeho učenj gest krátce ten: Swátosti gsau od Pána Krista k našemu poswěcenj ustanoweny; wšecka gich sjla, wšecko gich působenj pochází od Něho. Bez pomoci a milosti Božské nelze nám našeho určenj dosjci, tudjž se nám této „*conditio, sine qua non*“ uděluge; ne proto, že snad duchownĕ uzpůsobilj a náležitě rozpoložénj gsauce

nagednau, a pro wěčnau této důležité wěci památku wyznal to sám, by to i potomstwu zachowáno bylo! (*Buddeus supp. epp. Luth. ep. 64.*) Tohoto učenj, gak se lze hylo nadjti, uchopili se přemnozj; pominauce wšak ostatnjch sekt toliko bludů Wesleianistů a onoho Morawských bratřj podotkneme. Prwněgšj učili: „Ani cizoložstwj, ani wražda neškodj djtkám milosti, ale slaužj gim spjše k dobrému. Na swých wěrjejch newidj Bůh žádného hřjchu, gakýkoli hřjch páchagj. Byť by ť w nelibosti byly před Bohem hřjchy moge, gá gsem mu wždy milým. Byť bych i Manassesa w hřešenj předčil, předce gsem Bohu djtkem milým, ponéwadž mne Bůh wždy w Kristu widj.“ (*Fletcher's Scheks to Antinom. vol. II. p. 200. a vol. IV. p. 97.*) Gaké to rauhánj! Též tak pohodlný polátář podáwá swým wrstewnjkům (Morawšti bratřj, Herrnhuter) hrabě Zinzendorf, uče: „*Um sein Seelenheil zu wirken und auf ewig unseres Herrn Lieblingsseele zu werden, werde nichts erfordert, als der Glaube: ein Anderer hat für uns bezahlt, gearbeitet, geschwitzt und ist für uns gefoltert worden.*“ (*Maximen des Grafen von Zinzendorf, von ihm selbst abermals durchgesehen und verbessert*).

Digitized by Google

wyššj této pomoci dosáhnauti se snažjme: nobrž proto, a gediné proto, že milosrdný a dobrotiwý Spasitel nad našj chatrnostj se smilowaw milost a pomoc Božskau nám zjskal a swátostmi gi udělugc. Udělenj swátostnj milosti gest následowně čin Kristem (Bohem) wykonaný; proto se prawj we školách: „*sacramenta conferunt gratiam ex opere operato, operato a Christo,* aneb: *quod operatus est Christus.*“ [6] Prwnj tedy, newyhnutedlnau a působjcj přjčinau swátostnjch milostj gest wšemohaucnost Božj. Owšem že tomuto božskému působenj člověk se swé strany nadcházeti a milost podáwanau w sebe gako pogjmati musj; on se má totiž schopným a k přigitj uzpůsobilým prokázati, což se skrze zkraušené uznánj hřjšné nedostatečnosti, skrze wřelau tauhu po wyššj pomoci a skrze pewnau důwěrnost progewuge. Swátostnj účinky nezáwisegj *toliko* od schopnosti a wzdělanosti přigjmačů, gako se to k. př. děge při pohledu na wyobrazenj Ukřižowau

[6] Proslulý kardinál Bellarmjn progádřuge se o tom takto: *Igitur ut intelligamus, quid sit opus operatum, notandum est, in justificatione, quam recipit aliquis, dum percipit sacramenta, multa concurrere, nimirum ex parte Dei, voluntatem utendi illa re sensibili, ex parte Christi, passionem ejus; ex parte ministri, voluntatem, potestatem — ; ex parte suscipientis voluntatem, fidem et poenitentiam; denique ex parte sacramenti, ipsam actionem externam, quæ consurgit ex debita applicatione materiæ et formæ. Cæterum ex his omnibus id, quod active, et proxime et instrumentaliter efficit gratiam justificationis, est sola actio illa externa, quæ sacramentum dicitur, et hæc vocatur opus operatum, accipiendo passive (operatum), ita ut idem sit, sacramentum conferre gratiam ex opere operato, quam conferre gratiam ex ipsius actionis sacramentalis a Deo ad hoc institutæ, non ex merito agentis vel suscipientis.*“

Digitized by Google

ného, při čtenj nábožné, wzdělawatelné knihy, kdež wšecky takým dogemem wzbuzené city, myšlénky a rozgjmánj wnitřnjmu stawu pozorowatele přiměřeny gsau. W swátostech nalezá se žiwel giný, žiwel wšemohaucj; negsau to dle wyrčenj sněmownjho (Conc. Trid. Sess. VII. Can. VI.) gediné gakási zewnitřnj znamenj obdržená wěrau milosti a osprawedlněnj: nébrž gistogistě uděluge se gimi wšem milost, genž gegich působenj nekladau překážek w cestu. Tjm se objektiwnost swátostnjch milostj udržuge a gich w osobnj, či subjektiwnj okres potáhnauti nedopauštj, by snad přigjmač obdržených účinků hrdě toliko swému přičiněnj nepřičjtal. Toto swé přeswědčenj wyznačuge Cjrkew katolická tjm, že i nemluwňátkům swatého křtu uděluge.

Swátost zůstáwá swátostj a sice wždy stegně působliwau a mocnau, i w té smutné přjpadnosti, byla-li nehodně přigata; a poněwadž blahoděgně působiti gj nelze bylo pro překážku — *obex* —: působj na zkázu přigjmače. Gest to asi se swátostmi gako s účinliwým, silným lékem. Geho léčiwosti nenj přjčinau ani lékař, ani churowec: nobrž ta ležj w geho přirozenosti; či lépe řečeno: Stwořitel přjrody wložil tu léčiwau moc w něg. By pak lépe sjlu swau progewowati mohl, musj negen užjwán býti, ale geho účinliwosti nesmj se ani překážeti. Stane-li se to pak předce, zůstáwá owšem lék wždy při swé sjle, ač w podotčené okolnosti negen k uzdrawenj ale spjše ku zkáze nemocného přispěl. Wýrok

Digitized by Google

apoštolský: „*judicium sibi manducat, non dijudicans corpus Domini*“ platj w tom ohledu o swátosti každé. Z toho patrno a světlo dosti, že se tjm činnost lidská nikoli newymezuge,[7] aniž mechanismus a duchownj lenost podporuge; právě na opak. Wědauce, gak mocné gsau swátosti, o gichž wnitřnj sjle přeswědčeni gsauce, tjm bedliwěgi sebe připrawowati se wynasnažjme, s tjm wětšj opatrnostj a uzpůsobilostj k nim přistupowati budeme, „*ne in vanum recipiamus gratiam.*“

Čjm wětšj následowně, čjm úplněgšj předcházj přjprawa: tjm hogněgšj účinky. Weškerau zemi oswěcuge a zahřjwá slunce a předce nenj ani gediné kraginy, w njžby wšecka role stegnau přinášela úrodu. Slunce-li, či wlastnost země gest toho

[7] Swatý Chrysostom pjše: „Gakož země žádných požitků nepřinášj bez déště, a déšť žádných požitků nepůsobj bez země: tak i milost neúčinkuge bez wůle, aniž wůle bez milosti.“ A swatý Augustin wzdychával: „O můg neydobrotiwěgšj Ježjši!... gestli že Ty mně swé milosti nedáš, nemohu oplakáwati hřjchů swých; a gako suchá země bez wody, tak gest bez Tebe duše má!“ W tom widěti gak welice člowěku pomoci Božské třeba; ale i to, že člowěk sám gj se swé strany nadcházeti musj. A zdali toho nespatřugeme w žiwotě Krista Pána mnohokrát opodstatněné? Pohleďme ještě gednau w ducha na málomocného bjdáka, gegž wztáhnutjm ruky swé a slowem swým uzdrawil gest Pán. (Mat. VIII, 1—13.) Gaká sjla w této ruce, kteraká moc w tomto slowu! A předce ani wšemohaucj ruka, ani wšemocné slowo nepůsobilo zázraků, pakli že se potřebný nešťastnjk s pewnau wěrau a se srdcem zkraušeným, pomoc hledagicjm, nepřibljžil. Gako w této přjpadnosti, tak gednal wšemohaucj Spasitel wůbec. Weškerau židowskau zemi procházel; těm wšak, genž mu důwěrně a prosebně nenadešli, nespomohla pranic geho přjtomnost, geho wšemohaucnost. „*Non enim (S. Ambrosius L. 4. in cap. 4. Lucae, post medium) dormientibus divina beneficia sed observantibus deferuntur.*“

Digitized by Google

přjčinau? Ano, co gest mocnějšjho, co pronikawějšjho teploty a swětla slunečnjho? Bez přestánj wyléwá a rozšiřuge se obogj po wesmjru. Nic wšak méně co spomáhá swětlo slepci, gehož zrakowé ústrogj mrtwé? A co platná mrtwole teplota? — Tak gest to i se swátostmi. Owšem že gsau mocné, owšem že gsau newywážný zdrog milostj, neboť w nich přebýwá moc a sjla Pána Ježjše Krista: chceš-li ale swátostnjho podjlu účastným býti, musjš se k nim bljžiti s náležitau přjpraway. Ginák pro tebe wšecko marné, wšecko neprospěšné; žádných účinků (totiž: w stranu dobrau) očekáwati a sobě připowjdati nesmjš. W tom widjme, kterak dobrota Swrchowaného s gedné strany wšecku negistotu ohledem na swátostnj účinliwost rozplašuge, geho maudrost pak se strany druhé osobnj nečinnost, duchownj leniwost a zpoléhánj se na „*opus operatum*“ nepřipauštj.

W gakém potahu se swátostnj moc k uzpůsobilosti přigjmače nalezá, wyswětluge Bellarmin slowy následnými: „*Voluntas, fides et poenitentia in suscipiente adulto necessario requiruntur, ut dispositiones ex parte subjecti, non ut causae activae; non enim fides et poenitentia efficiunt gratiam sacramentalem, neque dant efficaciam sacramenti, sed solum tollunt obstacula, quae impedirent, ne sacramenta suam efficaciam exercere possent* — — — — —.“

b. Strany rozdawačů.

Přežalostný byl by staw náš, trapliwau byli bychom neustále zmjtáni negistotau, ba wšecko swátostnj působenj na poswěcenj naše zmizelo by zcela: kdyby od wnitřnjho, duchownjho stawu, od uzpůsobilosti rozdawačů swátostnj záwisely účinky. Kdož by mohl pak gen poněkud ugištěným býti, zdaž přigatá swátost platnau gest, čili nic? Kterak možné usudek pronesti nad hodnostj giného, usudek nade wšecku pochybnost zwýšený? Než djky laskawému, djky neymaudřegšjmu Spasiteli, kterýž swátostem moc a sjlu uděliti ráčil od lidské (*respec.* posluhowačowy) walnosti nezáwisjcj! Teď nemůž geden řjci: „Gá gsem Pawlůw," a druhý: „Gá gsem Apollůw!" „Kdož gest Pawel? kdož gest Apollo?" „Služebnjci" Páně, nástroge a prostřednjci, gichž milosrdný Spasitel k wzdáwánj swých milostj užjwá. Neboť „ani ten, kterýž štěpuge, gest něco, ani ten, kterýž zaléwá, ale ten, kterýž wzrůst dáwá, Bůh. (I. Cor. III, 4—8.) Gak dobře, gak blaze tedy nám, že se nemusjme auzkostliwě ohljžeti, kterýž as posluhowač takých wlastnostj do sebe má, že by walně a platně swátostmi posluhowati s to byl! Gest-li řádně k tomu zřjzen, koná-li co předepsáno, můžeme giž zcela upokogeni býti, že gsme wšech swátostnjch milostj se účastnými stali, nebylo-li s našj strany nic podstatného obmeškáno. [8] Toho pak přjčinau gest, že máme

[8] *Conc. Trid. Sess. VIII. Can. XII. De Sacramentis in genere.* „*Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essen-*

Digitized by Google

toliko gediného „Neywyššjho Kněze“ (Hebr. X, 21.), gediného neywyššjho rozdawače a swátostmi posluhowače, genž gest — Pán Ježjš Kristus; a wšickni lidštj posluhowači gediné tolik mohau, co On skrze ně působiti ráčj. Proto se progádřuge o tom swatý otec Augustin takto: *Petrus baptizet: hic (Christus) est qui baptizat; Paulus baptizet, hic est qui baptizat; Judas baptizet: hic est qui baptizat. Nam si pro diversitate meritorum baptisma sanctum est, quia diversa sunt merita: diversa erunt baptismata; et tanto quisque aliquid melius putatur accipere: quanto a meliore videtur accepisse.*“[9] A tak se wšemi ostatnjmi swátostmi; tudjž patrno, proč gich moc a sjla od chwalných neb trestu hodných wlastnostj lidského posluhowače nezáwisj. Byť by i zlých a mrawů prostopášných byl kněz,[10] obět, kterauž přinášj, křest, gjmž posluhuge, rozhřešenj, gež uděluge ... gsau tak platny: gako by to byl ten

tialia, quae ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre Sacramentum: anathema sit.“

[9] *Tract. 6. in Joann. ante med.* Wiz. *Brev. Rom.* osmé čtenj w oktáw Zgewenj Páně.

[10] Nenj potřebj, šiřegi mluwiti o tom, gak hroznau a strašliwau bědu na se uwaluge posluhowač každý, genž by snad tjm swé swědomj uspáwati sámýšlel, neb beze wšj přjprawy a mechanicky konal djlo Páně. „*Mundamini, qui fertis vasa sacra.*“ (Leo XIX.) Bylo-li tomu tak w zákoně starém, kde stjn a obraz: co teprw w nowém? Gak starostliwě, gak w prawdě s pečliwostj mateřskau nabádá a waruge Cjrkew swatá wšech swých služebnjků, wiz a rozwaž, co o tom prawj „*Catechismus Tridentini Pars II. Cap. I. Quaest. XVII.*“ To pak postačuge k odmrštěnj wšeho tupenj, gako by „*opus operatum*“ mechanismu bylo howjčem, aneb gak by se tjm méně na stkwělost mrawů se strany rozdawačů dolehalo.

Digitized by Google

neyhodněgšj wykonal. A gak ginák? Nenj to wlastně Kristus sám, genž obětuge, křtj, rozhřešuge ...? Zde gest to gako s rozséwánjm. Nechť čistá, nechť poškwrněná gest ruka rozséwače, od toho úrodnost nezáwisj: ale gediné od toho, by dobré sjmě w připrawenau, zrůst poskytnauti mohaucj se dostalo půdu. W tom se zagisté w krásném swětle stkwj maudrá dobrotiwost Pána nebeského, nechtjcjho, by přistupugjcjm k zdrogi swátostnjmu cizj neuzpůsobilost, cizj hřjšnost byla na škodu.[11] „Žiwot kněze neumenšuge swátostnj milosti," prawj swatý Jan Zlatoústý; a Liebermann we swé doğmatice dokládá: „*Haec* (že totiž působenj swátostj od walnosti posluhowače nezáwisj) *certa semper, et explorata Ecclesiae sententia fuit, qua et sua Sacramento conciliatur dignitas, et omnis a fidelium animis amovetur anxietas. Nihil Sacramentis nocet Ministri improbitas, neque effectu suo destituuntur, nisi, qui ea suscipiunt, se ipsos tanto bono fraudare et Spiritui sancto velint obsistere. At novo scelere se obstringunt improbi dispensatores, quoties polluti ad sacrum munus accedunt.*"[12]

[11] Spolu se tjm duchownj pýcha a hrdost potlačuge, do njž by mnohý posluhowač upadl, kdyby od geho uzpůsobilosti swátostnj záwislo působenj. Takto wšak gest každému, i neyhodněgšjmu wyznati: „Nehodný sluha gsem, o Pane! Twůg toliko nástroj; ne gá, ale Tys to, genž účinkugeš a swátostnjch milostj rozdáwáš." Ať nic nedjm o tom, gak maudře se tak zmatku a neporádku wyhowuge, kterýž by z opáčného učenj newyhnutedlně mezi wěřjcjmi následowati musel, an by se každý po hodném posluhowači sháněl opominutjm swého wlastnjho duchownjho.

[12] *Tomi IV. Pass. t. Editio Moguntina ab anno 1824. Pag. 244.*

Digitized by Google

Tuto swau blahoděgnau wjru w „*opus operatum*“ progewowala a progewuge wždy Cjrkew katolická také tjm: že walnost a platnost udělených swátostj dle hodnosti rozdawačowy neposuzuge, byl-li toliko řádně upráwněn a wykonal-li, co k udělenj té neb oné swátosti přikázáno. Za tau přjčinau byly co platné poważowány a od Cjrkwe za takowé prohlášeny i ty swátosti, genž udjleny byly kněžmi, kteřj buď slowům swátostnj audobu (forma) obsahugjcjm nerozumněli, buď pro swau newědomost chybně proslowili. To samé platilo a platj i o těch swátostnjch činech, genž wykonáni byli od posluhowačů zcela zkažených, gak o tom swědectwj wydáwá swatý Augustin: „*Dedit baptismum Judas, et non baptizatum est post Judam; dedit Joannes, (Actor. XIX, 5, 3.) et baptizatum est post Joannem: quia, si datum est a Juda, Baptisma Christi erat; quod autem a Joanne datum est, Joannis erat; non Judam Joanni, sed Baptismum Christi, etiam per Judae manus datum, Baptismo Joannis, etiam per manus Joannis dato, recte praeponimus.*“ (*Tractat. II, in Joan.*)

F. Nezrušitelné znamenj. (*Character indelebilis.*)

Úžasem a podiwenjm naplňugj swatá tagemstwj, o nichž tu řeč, každé wěřjcj srdce; neboť weliká gest gegich moc, weliká sjla. Wšemohaucj Spasitel působj sám skrz ně, a nepřestáwá we swé Cjrkwi konati diwů a zázraků. Či snad

Digitized by Google

nenj probuzenj neprawostmi umrtwené duše, nenj osprawedlněnj hřjšnjka též tak weliký zázrak gako wzkřjšenj mrtwého těla? Krásně na to poukazuge ctihodný Beda, gednage o zázračném uzdrawenj ďáblem posedlého: „*Tria signa simul in uno homine perpetrata sunt: caecus videt, mutus loquitur, possessus a daemone liberatur. Quod et tunc quidem carnaliter factum est, sed et quotidie completur in conversione credentium: ut expulso primum daemone, fidei lumen adspiciant; deinde ad laudes Dei tacentia prius ora laxentur.*“ *(Hom. vener. Bedae Presbyteri. Lib. 4. cap. 48. in c. XI. Lucae.)* Wěru, chwálu Božj zwěstowati gsme powinni, rozwažugjce: kterak se nám swátostmi dostáwá osprawedlněnj a poswěcenj, ginák by nás necitelné zahanbilo kamenj; neboť „weliké wěci učinil s námi Pán,“ otewřew sedm pramenůw každau nám potřebnau milost wyprýskugjcjch. K trogjmu wšak z těchto diwotworných pramenů nelze než gednau přistaupiti; an se s každým z nich okusiwšjm změna stane po wšecky wěky trwagjcj. Než pustiwše obraz mimo sebe, pozorugme wěc samu. Mimo to, že wšecky swátosti k našemu poswěcenj ustanowený gsau, působj tré z nich geště cos zwláštnjho. Na wěky a na wždy rozeznáwá se křtěný od nekřtěného; biřmowaný od nebiřmowaného; poswěcený k službě Božj od neposwěceného. Djtětem samého Boha se stáwáš we křtu swatém; bogownjkem Kristowým učiněn bywáš skrze biřmowánj, a skrze swátost šestau

Digitized by Google

wstaupjš do řádu poswěcených služebnjků Páně. Wěčně trwá znamenj toto, dobrým gsauc k newyslowné radosti w nebeších: zlým pak působjc newyslowná muka a zahanbenj. Protož se také tyto swátosti toliko gednau přigmauti mohau; a nebo nenj dosti, gest-li člowěk gednau zrozen k synowstwj Božjmu? Nenj dosti, obdržj-li gednau zbraň proti wšem nepřátelům swého spasenj? A nenj dosti, podá-li „Kněz Neywyššj“ gednau klýče moci duchownj čekanci k úřadu přewznešenému? Opět i w tom gest patrná maudrost, gakáž toliko ze samého pocházj nebe. Neboť úcta i wážnost k těmto swátostem roste, každý se tak stáwá tjm opatrněgšjm, by o tak přewzácný klénot olaupen nebyl.[13]

Pokřtěná duše stáwá se schopnau k přigetj ostatnjch swátostnjch pokladů, obdržuge takořka měšťanského práwa, a to negen pro zemskau ale také pro řjši Kristowu nadzemskau; biřmowanému poskytuge se přjležitost, ukázati duchownj sjlu swau; neboť giž nepatřj k těm, gichž swatý Petr (I. Petr. II, 2.) mezi teprwa nedáwno narozené čjtá. Rozdawači pak tagemstwj Božjch wyznamenáwagj se přemaudře zwláštnjm znamenjm, Gim gest zcela rozdjlné a zwláštnj moci zapotřebj, by stádce Kristowo k dobrým a spasným pastwám wésti, a nad njm bdjti s to byli. Tak uděluge neylaskawěgšj Spasitel každému, čehož mu

[13] *Conf. Catechism. Rom. Pars II. Cap. I. Quaest. XIX.* Učený Bellarmin pak: *Character tria habet officia: aptum facere ad cultum divinum, configurare Christo, et distinquere ab alio.“ (De Sacram. Lib. II. Cap. XIX.)*

Digitized by Google

w geho okolnostech třeba, a tak spolu zamezuge geho neywyššj maudrost, by se duchownjmi pokłady neplýtwalo. To nás giž přiwádj k tomu, bychom též úzké mezi sebau spogenj a počet swátostnjch prostředků uwážili; a o obogj wlastnosti, o lásce totiž a maudrosti, opět a opět se přeswědčili.

61. Spogenj a počet swátostj.

Ge-li důslednost *(consequentia)* prawého mudrctwj známkau, tuť zagisté dosáhlo ono w náboženstwj Kristowě neywyššjho stupně. Cos spogitěgšjho, cos důsledněgšjho marně hledáš ginde: proto také nenalezli mudrcowé neydůwtipněgšj nikde takého uspokogenj, gako zde. Gistá to wěc: prawý důmyslný mudrc musj se katoljkem státi;[14] neboť w skutku-li po prawdě a důslednosti bažj, s obogj se w katolictwu setká. Weškerá sice saustawa geho, gest neywyššj a swrchowané maudrosti důkazem, leč w některých částkách bige to zwláštně w oči. Gmenowitě gest tomu tak we swátostech. Gaká tu wnitřnj spogitost, gaká důslednost! Zde nenj nic zbytečného, wšecko neyweyš potřebné, a

[14] *„Mons. de Cambray (Fenelon) me fit sentir, qu'on ne peut être sagement Deiste sans devenir Chretien, ni philosophiquement Chretien, sans devenir Catholique.“ (Le Chevalier Ramsey dans la Vie de Mons. Fenelon p. 139.) „Sola catholica Ecclesia est; quae verum cultum retinet. Hic est fons veritatis, hoc est domicilium fidei.“ (Lactantio Inst. L. 4.)* A co Justinowé, Augustinowé, Moorowé, Hallerowé, Leibnicowé a kdo wypočte tu stkwělau řadu slawných myslitelů, genž w učenj a wjře katolické nalezli, po čemž gich po prawdě práhnaucj dušo dychtila?

Digitized by Google

předce newynagdé wšecka ostrowtipnost nějaké okolnosti, nějaké potřeby, na niž by přemaudře nebylo pamatowáno, gjž by nebylo přelaskawě pomožjno.

Že náš nyněgšj staw nenj staw normálnj, o tom nás neustále přeswědčuge wšecko. My gsme w cizině; wše, co wůkol nás, neuspokoguge weškerých žádostj ducha našeho; wždy se powznášj geho tauha k něčemus, oč byl připrawen. Gsauť to pozůstalé následky hřjchu dědičného. Gak trapné bylo by teprw, kdyby wšj swau tjžj na nás doléhal! Za tau přjčinau gest nám božského prostřednictwj hned u wchodu na tento swět na neyweyš potřebj. Dle těla se rodjme, duchownĕ gsauce mrtwi. Nuž, k čemu toho njzkého, toliko zwjřecjho žitj, zůstane-li duch mrtew a we swé negapnosti? Tu gest nám ale Kristem daná Máteř duchownj, a tau gsme skrze *křest* znowu zrozeni, by náš duch z tjžjcjch geg wazeb hřjchu wyproštěn, swé božské a wšak ztracené podoby opět nabyl. — Ač takto k duchownjmu žiwotu přiwedenj, gsme predce gen „gako nynj zrozená nemluwňátka,“ (I. Petri II, 2.) slabj, nedospělj, potřebugjce posilněnj. Tagemstwjm swatého *biřmowánj* dospjwáme a přicházjme k sjle, bychom s wezdegšjmi nehodami statně bogowali, proti zlé žádosti s prospěchem zápasili a hřjchu se podčiňowati nepřipauštěli. — Zde wšak pod sluncem nemáme „mjsta zůstáwagjcjho,“ gsme toliko cizincowé, a co pautnjci běřeme se, pauštj tohoto žiwota, k zemi zasljbené, k nebe-

Digitized by Google

skému Jerusalému, k Božjmu městu. Kde gest ale cestownjka, genž by sjljcj potrawy, občerstwugjcjho nápoge potřeben nebyl? Podobně se děge našj pod sluncem cizincugjcj duši; mát i ona obogjho potřebj; ginak umdlj a zahyne! Toho se gj dostáwá w nebeské manně, w *Neyswětěgšj swátosti.* Zachowánj sebe samého gest střed wšeho snaženj; s tjmto baženjm po wezdegšj a pomjgegjcj potrawě shoduge se pokrm duchownj, kterýž se nám podáwá w podotčené swátosti. Tjm způsobem gest stůl Páně středem wšech služeb Božjch, wšeho náboženského, wyššjho žitj tak: gako gest stůl hospodářůw středem nižšjho, tělesného žiwota. — Gakkoli duchowně znowu zrozenj náklonnost k zlému, co následek duchownj smrti zůstáwá w nás; a nezřjdka se stáwá, že w půtkách a w bogjch s trogjm našjm nepřjtelem, genž gest: tělo, swět a ďábel, wjce méně klesáme. Než i tu se nad námi slitowáwá Slitownjk od wěčnostj, léčj a hogj rány naše lékem *swátostnjho pokánj.*[15] — Takto bývá owšem naše duše zléčena; než dřjwe pozděgi, gednau wšak gistě bude se gj rozlaučiti se swým tělesným společnjkem. Nechť se sebe wjce přičiňugeš opětným nashromážděnjm tělesných sil nit žiwota prodlaužiti: sjmě smrti neuprosné wedralo se hned w prwnj počátek žitj twého, roste každým krokem, až tě posléz podmanj sobě. Wšickni gsme na se uwalili přjsný wšemocného Pa-

[15] Tu wšak dobře pozorugme, že opětné pokálenj obdržené čistoty od swobodné wůle každého záwisj a newyhnutelné nenj, an by ginak hřjchem býti přestalo.

Digitized by Google

nownjka wýrok: „prach gsi, w prach se obrátjš;“ wšickni tedy se smrtj, tjmto našjm poslednjm nepřjtelem, bog podniknauti musjme. Gakož se nás ale Wěčná láska hned při wchodu w tento žiwot ugala, gakož nás tjmto pozemským údoljm prowázela, a wždy w každé důležité době štjt, ochranu a bezpečné útočiště poskytowala: podobně ani w onom neyosudněgšjm okamženj smrtedlnjka neopauštj, kdež mu gest nastaupiti cestu do wěčných kragin; ale sjlj, ochraňuge a těšj geg w krutém, smrtedlném bogi *swatým pomazánjm.* —

Než kterak se nám dostane wšech těchto milostj? Gak se staneme těchto tak wzácných a nebeských pokladů účastnými? I o to gest předobrotiwým Wykupitelem postaráno. Též moc, gakauž sám za swého widitedlného dlenj na zemi k lidskému poswěcenj a spasenj prowozowal, odewzdal swým Apoštolům a gich náměstkům, učiniw ge tak prostřednjky mezi nebem a zemj; by totiž wšecky potřebné milosti člowěčenstwu podáwali a spolu o rozšjřenj řjše Geho pečowali; w tom pak ležj podstata *swátostnjho swěcenj.* — Gakož ale swěceným a řádně wyslaným kněžjm i to uloženo, by Cjrkew wně wždy wjce šjřiti hleděli: podobně i u wnjtř lid Božj se množiti má. To by ale k nepořádkům a k hubjcj nečistotě wedlo, kdyby milost Božská *swazek manželský zwláštnj swátostj* neposwěcowala. —

Tato wnitřnj spogitost, toto wyhowěnj wšem našim potřebám ukazuge, že právě sedm swátostj

Digitized by Google

býti musj. Za tau přjčinau progádřila a ustanowila neomylná na sněmu Tridentském shromážděná Cjrkew: „*Si quis dixerit, Sacramenta novae legis — — aut esse plura vel pauciora, quam septem, videlicet, Baptismum . . . .; aut etiam aliquod horum septem non esse vere et proprie Sacramentum: anathema sit.*“ *(Sess. VII. Can. I. De Sacramentis in genere.)*

Ačkoliw na otázku: proč ne wjce, proč ne méně swátostj než sedm? giž w předeslaném důstatečně odpowědjno; ačkoliw nám giž z toho maudrost a lásku Kristowu seznati lze: nemohu si odepřjti, bych nepoukázal na důwtipné rozumowánj swatého učitele z Aquinatu a geho wlastnj slowa aspoň w poznámce neuwedl. By námitku sobě sebau samým nadhozenau rozhřešil a ukázal, že sedm swátostj newyhnutedlně potřebj, w gichž ustanowenj Božská maudrost se zářj: srownáwá tento důmyslný mudrc žitj dušewnj se žiwotem tělesným, a poukazuge na stegné potřeby w obogjm. Člowěk se rodj — roste — potřebuge krmě — w nemoci léku — w slabostech a w nečistotách posilněnj a očištěnj. Nemá týchž potřeb i náš duch? A neučinj se gim zadost skrze pět prwnjch swátostj? Křtem se rodj, biřmowánjm se sjlj a roste a t. d. Co se ostatnjch potřeb tkne, gest w morálnjm gako fysickém oboru ředitelů potřebj a stawu manželského k zachowánj a rozmnoženj lidského pokolenj.[16]

[16] „ - - - - *convenienter ponuntur septem sacramenta. Vita enim spiritualis conformitatem aliquam habet ad vitam corporalem, sicut*

Digitized by Google

Gakož nás hřjch wšelikým tělesným potřebám podrobil: tak opět wcházjme skrze Pána Krista a geho swátosti, s wyššjm, nadsmyslným, nebeským swětem we spogenj; a což hřjeh pokazil, bywá tak napraweno; a gako tělesně, tak gest i du-

et cætera corporalia conformitatem quandam spiritualium habent. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur. Uno modo quantum ad personam proprium: alio modo per respectum ad totam communitatem societatis, in qua vivit; quia homo naturaliter est animal sociale. Respectu autem sui ipsius perficitur homo in vita corporali dupliciter. Uno modo per se, acquirendo scilicet aliquam vitæ perfectionem: alio modo per accidens, scilicet removendo impedimenta vitæ, puta aegritudines vel aliquid hujusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem, per quam homo incipit esse et vivere. Et loco hujus in spirituali vita est baptismus, qui est spiritualis regeneratio: secundum illud ad Titum III. Secundo per augmentum; quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatem et virtutem. Et loco hujus in spirituali vitâ est confirmatio, in qua datur sanctitas ad robur. Unde dicitur discipulis jam baptisatis, Luc. ult.: „Sedete in civitate, quoadusque induamini virtate ex alto.“ Tertio per nutritionem, qua conservatur in homine vita et virtus. Et loco hujus in spirituali vita est Eucharistia, unde dicitur Joannis VI. „Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.“ Et hoc quidem sufficeret homini, si haberet et corporaliter et spiritualiter impassibilem vitam. Sed quia homo incurrit interdum et corporalem infirmitatem et spiritualem, scilicet peccatum, ideo necessaria est homini curatio ab infirmitate. Quae quidem est duplex, una quidem est sanatio, quae sanitatem restituit. Et loco hujus in spirituali vita est poenitentia, secundum illud Psalmi: „Sana animam meam, quia peccavi tibi.“ Alia autem est restitutio valetudinis pristinae per convenientem diaetam et exercitium. Et loco hujus in spirituali vita est extrema unctio, quae removet peccatorum reliquias et hominem paratum reddit ad finalem gloriam; unde dicitur Jac. V.... Perficitur autem homo in ordine ad totam communitatem dupliciter. Uno modo per hoc: quod accipit potestatem regendi multitudinem seu exercendi actus publicos. Et loco hujus in spirituali vita est sacra-

Digitized by Google

chownĕ o nesmrtedlnjka od kolébky až k hrobu postaráno. Kdo w tom newelebj, neobdiwuge maudrost a dobrotu Kristowau? Žádné duchownj potřeby nenj možné wymysliti, — nechť se člowĕk co gednotliwec, nechť co aud weškerého celku pozoruge, — gjž by některá ze sedmi swátostj nečinila zadost; a počet swátostj má, gak widjme, swůg původ a swé kořeny w podstatĕ kleslého člowĕčenstwa. Kde gest podobného dušeslowj, kteréž by člowĕka tak skrz na skrz znalo a geho neyhlubšj wnitřnosti a potřeby takto pronikalo? Člowĕk, tento swĕt *en miniature*, zůstáwá a gest i po swém pádu překrásný, nad mjru uspořádaný, a neobsáhlau maudrost wšemocného Twůrce ukazugjcj celek, podobný celek gest i sedmero swátostj, tak že žádná z nich chybĕti nesmj, nemá-li se blaho weškerého člowĕka zbořiti a rozkotati. Na tento wnitřnj, w prawdĕ duchownj a bez zrušenj wšj náboženské saustawy nerozlučný swazek swaté sedmerky sáhl drzj rukau ničjcj protestantismus.[17] Tak se dĕlo wĕcem neyswĕ-

mentum ordinis; secundum illud Heb. VII., quod sacerdotes hostias offerunt non tantum pro se: sed etiam pro populo. Secundo quantum ad naturalem propagationem: quod fit per matrimonium tam in corporali quam in spirituali vita, ex eo, quod non solum est sacramentum, sed naturae officium. Ex his etiam patet sacramentorum numerus, secundum quod ordinantur contra deffectum peccati. Nam baptismus ordinatur contra carentiam vitae spiritualis: confirmatio contra infirmitatem animi, quae in nuper natis invenitur. Eucharistia contra habilitatem animi ad peccandum: poenitentia contra actuale peccatum, post baptismum commissum etc. (S. Thom. Aquin. Summa P. III. q. 65. art. I. p. 296.) Conf. Catechism. Trident. Pars II. Cap. I. Qu. XII.

[17] Byl to nutný následek bludného učenj: že gsau swátosti toliko znamenj k upewnĕnj a posilnĕnj wjry w odpuštĕnj hřjchů. Kterak mohli

Digitized by Google

tęgšjm křiklawé násilj; a žádný poważliwý, žádný důmyslný protestant nemohl toho schwalowati; ba i Göthe, ač básnjk, a gak powědomo básnjci nemjwagj přjlis úzkostliwých pro prawdu wážek, neboť se mohau odwolati na wýrok swého arciotce: *„Pictoribus atque poëtis quidlibet audendi semper fuit aequa potestas;* ač tedy tomu tak, předce i Göthe ztěžowal si na to,[18] a we swém žiwotopisu prawý: *„Der Protestant hat zu wenig Sacramente; ja er hat nur Eines, bei dem er sich nur thätig erweiset, das Abendmahl. (?)*[19] *Die Taufe sieht er nur an Andern vollbringen, — —. Die Sacramente sind das Höchste der Religion, das sinnliche Symbol einer ausserordentlichen Gnade.“* O wšech swátostech w Cjrkwi katolické stáwagjcjch se progádřiw dokládá w témž spisu: *„Und so ist durch einen glänzenden Zirkel gleich würdig heiliger Handlungen Wiege und Grab in*

takto smeyšlegjcj gěšte podržeti swátost swěcenj, manželstwj ... an se gimi žádné odpuštěnj newyznačuge? Proto prawj Melanchton: *Matrimonium non esse institutum ad significandam gratiam* („*gratia*“ tolik, co odpuštěnj hřjchů) *non est quod dubitemus. Quid autem in mentem venit iis, qui inter signa gratiae ordinem numerarunt? Cum non aliud sit ordo, quam deligi ex ecclesia eos, qui docent etc.*“ Gaká to chladnost w zachowánj božských ustanowenj, kteráž se skrze patnácte stoletj millionům stala drahá a swatá! Gako tuto: tak gednali nekatolictj korifeowé wůbec. Wšem ustanowenjm, wysokým stářjm a nepamětným wěkem slynaucjm odepřeli wšecku i uctiwost i šetrnost!!

[18] Wiz: *„Aus meinem Leben. Dichtung und Wahrheit.“* W Tubinkách 2 djl. str. 179.

[19] Práwem stawjme sem znamenj to; neboť gistě gest skrowný počet protestantů, genž by we swé „wečeři Páně“ swátost nalezali w prawém toho slowa smyslu.

Digitized by Google

einem stetigen Kreise verbunden.“ A dále: *„Wie ist nicht dieser wahrhaft geistige Zusammenhang im Protestantismus zersplittert, indem ein Theil gedachter Symbole für apokryphisch und nur wenige für canonisch erklärt werden! und wie will man uns durch das Gleichgültige der einen zu der hohen Würde der andern vorbereiten?—“*[20]

[20] Gak weliká gest mocnost prawdy, widjme mezi ginym w gedné udalosti, w žiwotě básnjka Göthe se zběhlé, kterauž zde *per parenthesin* uwésti dowoleno budiž. W Jéně, nalezage se básnjř tento w společnosti, byl otázán, co by o náboženském Děgepisu Stolberǧowě držel. Byloť to prawě w čase, kdež nesmrtelného Stolberǧa nawrácenj se w lůno prawé Cjrkwe a geho podotčený spis w celé Ewropě nemalau působily sensacj. Tauto otázkau byl duchownj spřjzněnec Stolberǧůw tak překwapen, že z rozmaru náhle w přjsnau upadl zádumčiwost. Stalť se zamyšleným, w řeči skaupým a nemoha se wšj odpowědi zcela uhnauti, pronesl wůbec: *„Man müsse sich von solchen Büchern nicht führen lassen; man urtheile danach über menschliche und göttliche Dinge, und am mehrsten befangen. Ihn ängstige dergleichen.“* Hleděl se sice přemoci, než po wšem rozmaru bylo weta, áč se u prostřed krásných panj nalézal, a dlauho se pozdržel. Wjce a wjce stáwal se němým, a seděl gistě 2 hodiny nepohnut na swém sedadle, toliko časem gednotliwá, polosrozumitelná slowa pronášege, při čemž se geho zrakowé často a diwě pohybowali. *„Ich sollte meinen,“* dokládá očitá swědkyně panj z Binzerů, *„es ging damals in seiner Seele viel vorüber.“ (Göthes Briefe an die Gräfin Auguste zu Stolberg. Leipzig, 1839).* Tak si prawda, či spíše mílost Božj klestj cestu k srdci. Dá se o nj řjci: „Hle, stogjm u dwéřj a tluku, uslyšj-li kdo hlas můg, a otewře-li dwéře, wegdu k němu, a wečeřeti budu s njm, a on se mnau.“ *(Apoc. III, 20.)* Škoda, že tak mnohý, čjm wjce tluče, tjm pečliwěgi každý přjstup k srdci záworami wšelikých předsudků a časných ohledů uzawjrá. Tak to bylo i s Göthem. Giž stál na prahu wěčnosti, když geg Augustaj hraběnka ze Stolberǧů, sestra našeho Stolberǧa, nad mjru srdečným a laskawým listem prosila a zapřisahala, by déle před prawdau očj swých nezawjral. A wšak, Göthe, gakkoliw s tauto ušlechtilau dušj mnohá léta w přátelském dopisowánj se nalézal, — osobně se owšem

Digitized by Google

Sprawedliwý gest w prawdě nářek tento a hodni politowánj gsau naši odtrhlj a swými swémyslnými předky zawedenj bratři, gimž ze wšech swátostj toliko půldruhé (wlastně gen gediné) zůstalo: křest totiž a gakýsi stjn swátosti oltářnj. „*Quae Protestantium recentiorum sententia sit, superfluum est dicere. Nihil illi Sacramentis attribuunt, nihil fidei. Sola apud ipsos remanserunt Baptismi et Coenae non tam Sacramenta, quam vocabula.*“ Pjše Lieberman.[21] Katoljka uwádj křest w chrám nikoli rukau lidskau ale Bohem wzdělaný, a wznešenými swatými tagemstwjmi okrášlený: protestant wcházj tauž cestau w gakausi lidským rozumem slepenau, wšech tagemstwj olaupenau, prázdnau a smutnau budowu! Owšem se na naši dobromyslnau radu plynaucj z křesťanské lásky, genž by božských, we swátostech takřka nahromaděných milostj s weškerým swětem tak ráda sdjlela: owšem se odmlauwá a na pjsmo odwoláwá, že by tam nikde nestálo: „sedm gest swátostj.“ A wšak kde stogj w pjsmě: „dwě neb tři gsau swátosti?“ Kde stogj w pjsmě „křest gest swátost?“ Dosti na tom, že o každé gednotliwé swátosti důkaz máme w pjsmě; a byť by i toho nebylo, dosti na tom, že živý praud swatého podánj od časů Kristowých až k nám nepřetrženě plynaucj nezwratných o tom dů-

neznaly, — tento ginák we swé mluwě medotekaucj Göthe, odpowěděl na prosby Augustiny několika wynucenými slowy, w suchém, w prawnickém slohu! —

[21] *Institutiones Theologiæ. Tom. IV. Pars I. p. 210.* wydánj od r. 1824.

Digitized by Google

wodů přinášj, a swatá Cjrkew, o tom ugistuge, genž gest „dům Božj, slaup a základ prawdy.“ (I. Timoth. III, 15.) My pak, kteřjž na tomto pewném a nezwratném základu prawdy stogjme; my, genž uznáwáme, gak předrazj pokladowé pro wšecky naše potřeby w swátostech složeni gsau: my neobsáhlau maudrost a neskončenau dobrotu našeho drahodrahého Prostřednjka, Pána Ježjše Krista, gakož i geho choti, Cjrkwe swaté, wywýšowati a zwelebowati nepřestáweyme.[22] Gestliže pak takto gednati a naši přeswědčenost o obogj wlastnosti wyznati gsme nuceni, učiniwše rozgjmánj o swátostech wůbec; tjm wjce přjčin, domnjwám se, budeme k tomu mjti, pak-li že se s okem zkaumawým a se srdcem wěřjcjm,[23] kteréž dogemům swatého náboženstwj přjstupné gest, ku každé swátosti obrátjme zwlášť.

[22] Dobře prawj zwěčnělý Zahradnjk: „Protestanti, dwě toliko swátosti přigjmagjce, k maudrosti a dobrotě Božj skrownė progewugj důwěrnosti, a zdá se, že tomu nechtj, by se k nim Bůh w plné mjře dobrotiwým ukázal.“ („Krátký Katechismus“ Str. 117.)

[23] To gest *conditio, sine qua non.* W tagemstwjch náboženských nelze *a priori* ničeho určiti. Toliko zgewnj můž zde našjm wůdcem w temnostech swětlem býti. Gen ona může nás gako o gsaucnosti, podstatě a počtu swátostj wůbec, tak i o charakteru, a účincjch gednotliwých swátosti ugistiti. Wšecko wtipkowánj, wšecko hlaubánj a rozumu natahowánj gest marné, gak mile půdu zgeweného náboženstwj opustjme.

Digitized by Google

3. O odpustcjch.

od

Frant. P. Poimona,
kooperátor w Německém, bernčnské diécesi.

Učenj o odpustcjch gest úzce spogeno s učenjm o swátosti pokánj a zwláště s učenjm o dostiučiněnj.

Skrze swátost pokánj odpauštj nám Bůh negen hřjchy naše, kterýchž gsme se po přigatém křtu sw. dopustili, nýbrž spolu také i wěčné tresty, kteréž gsme skrze hřjchy swé zaslaužili; časné ale tresty tohoto žiwota neodpauštj nám Bůh wždycky skrze swátost pokánj,[24] a to sice proto, aby nám hřešenj zoškliwil, a abychom ochotným přegmutjm těchto časných trestů aučastnými se stali zásluh Kristowých a tak sprawedlnosti božj zadost učinili. Giž samo pjsmo swaté dosti zřegmě ukazuge, že Bůh wůbec s hřjchem a wěčným trestem neodpauštj spolu wždycky i také wšech časných trestů. Tak n. p. prwnjm našjm rodičům odpustil Bůh wzhledem na zásluhy Spasitelowy hřjch i wěčný trest; časný ale trest museli předce přetrpěti, neboť byli z ráge wyhnáni, museli těžce pracowati, bolesti, nemoci trpěti, a i dle těla zemřjti.

Podobně odpustil Bůh, prosbau Mogžjšowau uprošen, lidu Jsraelskému rauhawé geho reptánj: předc ale, gako na trest časný, nespatřil žádný z nich země zasljbené. (IV. kn. Mogžjšowa XIV.) Tak i Dawidowi odpuštěn byl hřjch, ne ale trest

[24] *Vide Catechismum Roman, De Satisfactione, poenitentiae parte, ejusque exsequendae necessitate.*

Digitized by Google

časný, gak patrno ze slow Nathanowých: „Hospodin přenesl hřjch twůg (odpustil tobě): neumřeš. Ale wšak, poněwadž gsi učinil, aby se rauhali nepřátelé Hospodinowi, syn, kterýž se narodil tobě, smrtj umře.“ (II. kn. Králowská XII, 13.) A w nowém zákoně ten samý smysl nalezá se we slowech apoštola národů: „Když pak bywáme sauzeni, ode Pána bywáme trestáni, abychom s tjmto swětem nebyli zatraceni.“ (I. Kor. XI, 32.)

Čekagjť tedy po obdrženém odpuštěnj hřjchu a wěčného trestu předc geště časnj trestowé na člowěka, kteréž buď w tomto žiwotě, a neb na onom swětě w očistci přetrpěti musj; čemuž i cjrkew katolická učj, a weyslowně wyřkla na sněmu Tridentském.[25]

Těchto časných trestů může se člowěk zbawiti, když dobrowolně koná wšeliké dobré skutky, gichžto by také opustit mohl, kdyby na něm hřjchu a winy nebylo.[26] O tom nás poučuge i přjběh Niniwetských, kteřjž měli býti časně trestáni: wyhlášeným ale postem a truchlenjm trest od sebe odwrátili. (Jonáš III.) Sem směřugj také slowa sw. Pawla: „Kdybychom sami sebe rozsuzowali, nebyli bychom sauzeni,“ (I. Korint. XI, 31.) a „kterýž

[25] *Trident. sess. XIV. de poenit. cp. 8. de satisfactionis necessitate et fructu.*

[26] *Catech. Rom. de satisfactione. — a Concil. Trident. sess. XIV. de poenitentia Cp. 8. „neque vero securior ulla via in ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendam imminentem a Domino poenam, quam ut haec poenitentiae opera homines cum vero animi dolore frequentent,“ et Canon. XII. XIII. XV.*

Digitized by Google

nynj radugi se w utrpenj pro wás, a doplňugi to, čehož se nedostáwá z utrpenj Kristowých, na těle swém, za geho tělo, genž gest cjrkew," (Kolos. I. 24.) t. g. radugi se w utrpenjch mých, kteréž připogiti se magj k utrpenjm Kristowým, ne gako by zásluhám Kristowým něco scházelo, ale proto, že trpěliwé snášenj nesnázj, od Boha seslaných, a pokorné mrtwenj, zkrátka upřjmné naše snaženj má se připogiti, aby owoce utrpenj Kristowa na nás přešlo, a my se ho aučastnými stali. Sem směřuge i gednostegné učenj otců cjrkewnjch; tak pjše Tertullian w knize o pokánj: „Gak dalece nenušetřjš sám sebe, ušetřj Bůh tebe." Sw. Cyprian w psanj ku Kornel. hanj kněze, kteřjž lehko odpuštěnj udělowali, aniž tlačili na to, aby z aupina wykonáwány byly skutky kagjcj: „Wkračugj w to," dj on, „aby Kristus modlenjm a zadostučiněnjm uprošen nebyl, přičiňugj se, aby onino zadostučiněnjm a kwjlenjm sprawedliwým prowiněnj swá newykaupili."

Aby tedy swatá cjrkew, gakožto o spasenj naše pečugjcj matka, i w této potřebě prawowěřjcjm wyhowěla, a hřjšnjky od těchto časných, buď w tomto a neb w onom žiwotě nastáwagjcjch trestů oswobodila: ukládala gim gisté, w prwnjch časech dosti twrdé a tělesnosti tuze odporné pokuty, kterýmiž by se sprawedlnosti Božj činilo dosti. To činila Cjrkew sw. za přjkladem apoštola sw. Pawla, kteryž wyobcowal krwosmilného Korintského, we gménu Pána našeho Ježjše Krista, a sice, gak

Digitized by Google

sám dokládá, proto, aby duch geho spasen byl. (I. Korint. V, 4, 5.)

Takowéto pokuty, kteréž na wyměněnj oněch časných trestů před Bohem ukládány bywaly hřjšnjkům od cjrkewnjch zpráwců, záležely w přjsných a obtjžných, často na mnohá léta trwagjcjch skutcjch kagjcjch. Tak byli ti, gešto něgaké wařegné dali pohoršenj, wyobcowáni, nebyli připuštěni k službám božjm, museli se přjsně postiti, almužny dáwati, nemocné obsluhowati, od wšeliké weselosti se zdržowati, hrubým, kagjcjm rauchem se odjwati, a neb také bez pláště bosjma nohama a s prowazem okolo krku přede dwéřmi chrámowými státi, a t. d. Z kterýchž to pokut pak w staré cjrkewnj kázni tak zwaná cjrkewnj ustanowenj w pokánj, neb prawidla pro kagjcj *(canones poenitentiales)* powstala, dle kterýchž na každý těžký hřjch gistá pokuta wysazena byla. Že ale cjrkew swatá měla a má to práwo takowéto pokuty we gménu božjm na hřjšnjky wzkládati, aby gjmi před Bohem oswobozeni byli od časných trestů, kteréž by za hřjchy buď w tomto žiwotě, neb w očistci wytrpěti museli: gest patrno ze slow samého Krista Ježjše, genž k Petrowi řekl: *„Tobě dám kljče králowstwj nebeského: cožkoli swážeš na zemi, budeť swázáno i na nebi,“* (Mat. XVI. 19.) a k ostatnjm apoštolům a gegich nástupnjkům: *„Amen, amen, prawjm wám, cožkoli swážete na zemi, bude swázáno i na nebi.“* (Mat. XVIII. 18.) Což i také dokázal sw. Pawel w přjsném nakla-

Digitized by Google

dánj s onjm Korintčanem, což, gak sám prawj, genom právem od Pána obdrženým *„we gménu Pána našeho Ježjše Krista“* a *„s mocj Pána našeho Ježjše“* (I. Korint. 5, 4.) konal.

Když ale cjrkew swatá to právo má, hřjšnjkům pokuty nadřečené ukládati; kdož by gj mohl také ono právo odpjrati, tyto uložené pokuty zase odpustiti, a neb ge w giné méně přjsné proměniti, když by toho bylo třeba? Zdaž gj nedal Pán Ježjš též moc tyto časné pokuty na mjstě božjm odpauštěti, když prawil k sw. Petru: *„Cožkoli rozwážeš na zemi, budeť rozwázáno i na nebi,“* (Mat. 16, 19.) a k ostatnjm učedlnjkům swým a gegich nástupnjkům: *„Cožkoli rozwážete na zemi, budeť rozwázáno i na nebi?“* (Mat. 18, 18.) Zdaž neužil toho práwa také sw. Pawel, když onomu krwosmilnému Korintčanu, o gehožto upřjmném pokánj, a horliwém polepšenj se dowěděl, wšechen ostatnj trest odpustil, kterýž by byl musel geště přetrpěti? Oně sám pjše: *„Komuž pak gste něco odpustili, i gá; nebo i gá, co gsem odpustil, gestliže gsem co odpustil, pro wás,* (to gsem učinil) *w osobě Kristowě,“* (II. Korint. 2. 10.) to gest mocj od Krista obdrženau. Podobně i ginj cjrkewnj zpráwcowé sobě počjnali, a buď z částky n. p. o 40, o 60, o 100 dnj, o celý rok neb wjce let; a neb i docela ostatnj trest odpauštěli kagjcjm, když widěli, žeť uložené sobě pokuty wěrně a trpěliwě snášegj, a žiwot swůg naprawugj, což se nazýwalo, že obdržely odpustky. Když ale ka-

Digitized by Google

gjcjm odpuštěny byly od cjrkwe swaté mocj od Krista obdrženau ony pokuty, kteréž gim uloženy byly na wykaupenj se od časného trestu, kterýž před Bohem buď w tomto žiwotě, neb w očistci přetrpěti by byli měli: nechtěla sw. cjrkew tjm gen ony pokuty odpustiti, kteréž od nj z nadřečené přjčiny kagjcjm uloženy byly; nýbrž spolu i onen časný trest před Bohem, od kteréhož se měli kagjcj wykonánjm těchto pokut oswoboditi. Neb kdyby se kagjcjm genom ony kanonické pokuty před cjrkwj ne ale spolu i také ony tresty před Bohem od cjrkwe odpauštěli: netoliko by to gim nic neprospělo: ale spjše škodilo a ge zbawilo onoho dobrodinj, moci se wykaupiti od trestů časných skrze pokuty uložené od cjrkwe. Toť doswědčuge také gednánj cjrkwe swaté za nowěgšjch časů, kdež přjsných oněch pokut wjce neukládá, odpustky ale udělowati předc nepřestáwá. Tjmto dáwá na gewo, že, když odpustky uděluge, nemjnj tjm odpustiti oněch pokut, kteréž by kagjcjmu uložiti mohla, w skutku ale neukládá, ačkoliw swé práwo na to nikoliw nezadáwá; nýbrž ony časné tresty, kteréž bychom také před Bohem *(in foro divino)* wytrpěti měli, buď zde neb na onom swětě. Že tomu tak gest, widjme ze sněmu Tridentského, kdež cjrkew sw. platnost udělowánj odpustků zastáwala na proti protestantům, kteřjž ale neodpjrali cjrkwi moc, uložené kanonické pokuty zase odpauštěti; nýbrž tu moc, kterauž i také ony tresty wyměniti neb odpauštěti může, gež Bůh ukládá,

Digitized by Google

a gež bychom před Bohem *(in foro divino)* trpěti měli. Cjrkew totiž na sněmu Tridentském wygádřila a k wěřenj předložila:[27] žeť propůgčenau od Krista moc má, odpustky udělowati, a že tyto udělené a obdržené odpustky wěřjcjm prospěšné gsau, kteréž dwě wěci každý katol. křesťan také wěřiti musj; neb kdo by gedno neb druhé upjral, toho cjrkew sw. wywrhuge ze swého obcowánj.[28] Což by ale prospěly odpustky, kdyby gen před cjrkwj platily, a na cjrkewnj toliko pokuty se potahowaly, an by lidé při obdržených odpustcjch skrze skutky kagjcj, kterýmiž by si časný trest před Bohem odbyli, mnohem wjce a lépe swé spasenj si obstarali? Mimo to, kdyby se odpustky pauze wztahowaly na pokuty ze staré od cjrkwe stanowené kázně, a tjm způsobem gen před cjrkwj *(in foro ecclesiae)* platny byly: bylyť by w našjch časech gistě také i zbytečné; neb co se skutkem nežádá, nepotřebuge se také wyměniti. Nad to, dle wěřenj katoljků mohau se odpustky způsobem přjmluwy *(per modum suffragii)* i umrlým zjskati, když i také w tom ohledu gsau uděleny.[29] Umrlým ale newyplýwal by žádný užitek z odpuštěnj pokut

[27] *Trident. sess. 25. de indulgentiis.*

[28] Tamtéž . . . *„eosque anathemate damnat, qui inutiles esse (scl. indulgentias) asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant.“*

[29] Gako n. p. ony odpustky od *Pia VII.* Září 1817. wšem těm udělené, kteřjž gistým předepsaným způsobem srdce Panny Marie uctěgj a na úmysl sw. Otce se modlj, kdežto w poznamenánj se nalezá, že tyto odpusky platj pro wěčné časy, a že mohau i dušem w očistci zjskány býti.

Digitized by Google

cjrkewnjch, trestů totiž pauze kanonických, poněwadž prawomocnosti cjrkewnj wjce podrobeny negsau, a cjrkew na ně žádné pokuty newzkládá. A neb, kdož by myslel, že by to, co sw. Pawel onomu Korintčanu w osobě Kristowě odpustil, také před Kristem neplatilo?

Cjrkew tedy když odpustky uděluge, wěřj, že ge i Bůh uděluge.

Obdrženjm odpustků obdržugj wěřjcj odpuštěnj trestu časného,[30] nikdý ale wěčného, neb winy; a proto wždy cjrkew požaduge: aby a) ten, kdož odpustky podosáhnauti chce, byl w stawu milosti božj; tedy po přigmuté swátosti pokánj, w kteréž se mu byl hřjch a wěčný trest odpustil, a on milosti božj byl podosáhl a skrze hodné přigmutj Neyswětěgšj swátosti oltářnj rozmnožil.

b) Aby měl srdce skraušené a spolu byl i ochotně nakloněn učiniti zadost; neboť skrze odpustky se gen tak dalece skutky kagjcj odpauštěgj, gak dalece powinnost máme ge wyplniti, by nás nezdržowaly do žiwota wěčného wegjti, kdyby se státi mělo, že bychom dřjwe umřeli, nežli by splněny a wykonány byly; následowně cjrkew, když od-

[30] Z toho, že se skrze odpustky časný trest za hřjchy odpauštj, dá se toto dowoditi: Kdo n. p. oprawdowé pokánj činil a we zpowědi obdržel skrze rozhřešenj odpuštěnj hřjchu i trestu wěčného, a ge pak gako následkem hřjchu nemocen, může nemoc tu za časný trest za hřjchy swé powažowati; obdržel-li ale při wykonané zpowědi a předepsané pobožnosti plnomocné odpustky, pak nemoc tu ať powažuge gako wěc záslužnau, kterauž trpělivě snášenau Bůh mu odměnj.

Digitized by Google

pustky uděluge, nezamezugé snahu zadost učiniti, alebrž nás k tomu napomjná a nabjzj.

Z toho gest patrno, že ony odpustky, u nichž stogj „*a poena et culpa*“ podstrčeny a neprawy gsau.

Též patrno i to, že mylná a chybná gest ona domněnka, že by skrze tak nazwanau generálnj absolucj umjragjcjmu i hřjchy a trest wěčný se odpustiti mohl,[31] kterýž s to nenj, swátost pokánj přigmauti. Tak zwaná generálnj absolucj nenj nic giného, nežli udělenj plnomocných odpustků, skrze kteréž se nemocným na smrtedlném loži uděluge odpuštěnj wšech trestů časných, kteréž by buď zde, neb w očistci wytrpěti museli;[32] když totiž ne-

[31] K této domněnce dalo některým přjčinu snad ono méně přiměřené pogmenowánj: „generálnj absoluce, čili wšeobecného rozhřešenj,“ mjsto: „*Benedictio apostolica in articulo mortis impertienda*“, gakž dle bulle Beneše XIV. pogmenowána gest. —

[32] To doswědčugj w modlitbách k tomu cjli předepsaných samá slowa: „*Indulgentiam plenariam . . . tibi concedo*„ a pak: „*remittat tibi omnipotens Deus omnes præsentis et futuræ vitæ poenas, paradisi portas aperiat et ad gaudia sempiterna perducat.*“ Přjležitostná zmnjka o odpuštěnj hřjchů w modlitbách těch nebude žádného meyliti, kdož si na paměť uwede wýznamu při swátosti pokánj užjwaného: „*Misereatur — Indulgentiam, — Passio Domini nostri Jesu Christi,* — kteréžto modlitby w způsobu přjmluwy se užjwagj, aby Bůh odstranil wšechny překážky, kteréž by třeba swátostnjmu rozhřešenj w cestě býti měly. Měla-li-by *benedictio apost. in articulo mortis imperdienda* obzwláštnj, rozhřešugjcj formule býti; každé gegj udělenj by totožné bylo s udělenjm swátosti pokánj, a neb byla by gen přeginačenj slow řádně rozhřešugjcjch: „*Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti,*“ což twrditi, předc žádnému na mysl snad nepřigde. Na otázku: co s umjragjcjm činiti, když kněz k němu zawolán, a on wjce se zpowjdati nemůže: poukazugeme na rubriky rituálu „o swátosti pokánj“ dle kterýchž swátostné rozhřešenj uděliti se má nemocnému, byť by se on také wjce zpo-

Digitized by Google

mocný gest w milosti božj postawen, (tedy po přigaté swátosti pokánj, neyswětěgšj swátosti oltářnj a poslednjho pomazánj, gakž o tom rubriky této generálnj absolucj, čili lépe apoštolského požehnánj, předeslané poučugj), a ge též powolný zadost učiniti, i cjrkewnj pokuty, na odpuštěnj onoho časného trestu před Bohem, přewzjti, wšak ale nemůže, an ani času, ani sjly wjce k tomu nemá.[33] Cjrkew wěřj, kdož takowéto (a neb giné) plnomocné odpustky obdržj, a pak zemře, že wjce do očistcowého trestu nepřigde, ale že bez průtahu hned do radosti nebeské přigat bude. Nemá wšak každý kněz plnomocnost a práwo těchto odpustků nemocným udělowati, nýbrž gen biskup, a ten, komu on toto práwo zwláštnj wýsadau udělj; gakž se i při udělowánj tom odwoláwá: *„et ego facultate mihi ab apostolica sede tributa.“*[34]

wjdati nemohl, gen když buď sám a neb skrze giné ukázal, že by se rád zpowjdal; a na rubriky „o swátosti poslednjho pomazánj,“ dle kterýchž swátost ta uděliti se má i takowým nemocným, kteřjž oněměli, neb šjlenými se stali, neb se zbláznili, a neb giž nic wjce necjtj; wšak ale při zdrawém rozumu a zdrawých, neporušených smyslech by o tu swátost byli žádali. Připomjnáme zde i slowa sw. Jakuba o aučincjch poslednjho pomazánj: „gestli že gest w hřjších, budau gemu odpuštěni.“ (Jak. V. 15. —)

[33] S pochwalau připomjnáme zde na poučnau přjpraw pro nemocného k obdrženj těchto plnomocných odpustků str. 58. w „Ručnj knize u nawštěwowánj a zaopatřowánj nemocných od Josefa Kernera. tištěna w Praze, w arcibisk. knihtisk. r. 1841. —

[34] Před časy bywala plnomocnost: toto požehnánj nemocným udělowati, gen biskupům na gegich zwláštnj prosbu a to gen pro třiletau lhůtu udělena; pak ale skrze breve Beneše XIV. byla rozšjřena na wšechny kněze, kteřjž k tomu od swých biskupů deleğowani gsau. *Constitutio: „Pia Mater Catholica etc.* dana w Řjmě 5. Aprile 1747.

Digitized by Google

Odpustky se také rozličně rozdělugj; neb negsau wšecky stegného druhu a způsobu. Takž gsau:

Plnomocné a *neplnomocné* odpustky.

Plnomocné odpustky, (gako n. p. ty, kteréž se na smrtedlné posteli udělugj), gsau takowé, kdež se celý ostatnj trest časný odpauštj; *neplnomocné*, kdež se gen část toho trestu časného odpauštj. Takowé gsau n. p. odpustky 40ti dnů, kteréž se o weyročnj slawnosti poswěcenj chrámu udělugj. Kdo takowé odpustky zjská, má wěděti, že se pod tjm rozumj, ne gako by se mu od onoho časného trestu, kterýž by měl třeba w očistci přetrpěti, 40 dnj odpauštělo; nýbrž že se mu od onoho časného trestu tolik odpauštj, mnoho-li by on za starodáwna skrze kanonické kagjcj pokuty po 40 dnj konané si byl býwal umenšil; mnoho-li ale skrze gednodennj kánj se od onoho časného trestu w očistci se odstranj, to rozhodnauti nenj wěc cjrkwe; to stogj Bohu.

Neplnomocné wšak odpustky, kteréž se snad na 1000 let udělowati měly, o kterýchž ale Belarmin i Papež Beneš XIV. značj, že gsau podstrčeny, gestli byly kdy uděleny: měly na zřeteli staré kanonické pokuty cjrkwe, kteréž při zmáhagjcj se newědomosti kněžů z oněch seznamů, hřjchů a na ně uložených pokut i na tolik let wzrůsti mohly; wšak ale práwě proto, že člowěk tak dlauhotrwagjcj pokuty wykonati nemůže, musely býti wyměněny. Dále mohau se odpustky rozděliti: na

a) *časné (temporales)*, kteréž se gen na gistý čas wztahugj, w kterémž se zjskati mohau;

Digitized by Google

gako gsau n. p. w gistém farnjm okresu pro 7 neb 10 let od Swatosti papežské udělené plnomocné odpustky wšem těm, kteřjž we farnjm neb giném určitém kostele o wýročnj té neb oné slawnosti w čase těchto let gdau k sw. zpowědi a sw. přigjmánj, a wykonagj předepsané modlitby. Po uplynutj ale těchto let přestanau se nadřečené odpustky udělowati, pakli by na nowau žádost na nowě běžjcjch 7 neb 10 let opět prodlauženy nebyly.

Sem připočtěny mohau býti odpustky milostiwého léta, gakož i ty odpustky, kteréž se při zwláštnjch udalostech udělugj, gako n. p. plnomocné odpustky, kteréž Geho Swatost Papežská Řehoř XVI. w apoštolském psanj od 22. února 1842. wšem katolickým křesťanům uděluge, kteřjž w čase, od swého biskupa ustanoweném, gdau k sw. zpowědi a sw. přigjmánj, na neyméně třikráte přjtomni gsau ustanowené weřegné pobožnosti prosebnj a mimo to po třikráte swůg farnj kostel nawštěwugj, wraucně se modljce o zachowánj a zastánj katolické cjrkwe we Špaňhelsku. Gsauť pak tyto odpustky uděleny ku wětšjmu powzbuzenj wšech katolických křesťanů, aby se modlitbami a ginými dobrými skutky k stolci Neywyššjho obraceli, aby on se rozpomena na krew swého gednorozeného Syna Ježjše Krista za wšechny lidi wylitau, dni sauženj swé cjrkwe obzwláště w zemi Špaňhelské ukrátil, gi neymilostiwěgi chránil, a protiwenstwjm gegjm konec učinil. A neb těmto podobné, na čas wšak negistý udělené odpustky, kteréž se zjskati mohau po celý čas, gak

Digitized by Google

dlauho trwá ukrutné pronásledowánj w Kochinchině, když se předepsaná pobožnost za křesťany tam bytugjcj na aumysl cjrkwe wykoná.

b) *Stálé (perpetuae)*, kteréž pro wěčné časy platj, neb kteréž se každého času zjskati mohau. Tak n. p. pro wšechny časy platj a každoročně zjskati se mohau plnomocné od Pia VII. 21. máge 1809. udělené odpustky od toho, kdož na slawnost neysladšjho gména „Ježjš“ a neb w tom oktáwě gde k sw. zpowědi a sw. přigjmánj, slyšj zpjwanau mši swatau a se modlj na aumysl cjrkwe. Podobně stálými nazwati se mohau následugjcj od cjrkwe udělené odpustky, kteréž se každého času zjskat mohau, a sice: kdo neyswětěgšj gméno „Ježjš“ nábožně wyslowuge, zjská 25 dnj odpustků; kdo slyše to gméno od giných gmenowati, pobožně ke cti Pána Ježjše hlawu nakloňuge, zjská za to pokaždé 20 dnj odpustků; kdo obyčegné pozdrawenj: „Pochwálen buď Pán Ježjš Kristus!“ pozorně a wraucně wyslowuge, zjská pokaždé 50 dnj odpustků; umjragjcj ale, pokudž buďto slowem a neb kdyby mluwiti nemohl, aspoň srdcem toto swaté gméno wzýwá, aučasten gest plnomocných odpustků; dle udělenj Beneše XIII. roku 1728. Pozorowati wšak slušj, že ten, kdož *těchto odpustků* dosáhnauti chce, musj býti w milosti Božj postáwen, a neb musj aspoň dokonalau ljtost zbudit nad swými hřjchy s tjm předsewzetjm, že půgde co neyspjše k sw. zpowědi, a že musj s tau neywětšj pozornostj a wraucnostj,

Digitized by Google

s prawau živau wěrau a snažnau důwěrnostj wzýwati neyswětěgšj gméno Ježjš.

c) *osobné (personales)*, kteréž gistým osobám powoleny bywagj, giným ge udělowati, k. p. některým biskupům se uděluge od Swatosti Papežské wýhrada, udělowati dwakráte, do roka apoštolské požehnánj, * při kterémž kdo přjtomen byl se dřjwe skraušeně wyzpowjdaw a modlitby předepsané wykonaw, obdržj odpustky gednoho roku.

d) *mjstnj (locales)*, kteréž gistému kostelu neb oltáři gsau přiwtěleny. Tak na přjklad přiwtělené gsau plnomocné odpustky kostelům tří řádů swatého Františka, kteréž se na slawnost Porciunkule zjskati mohau.

Sem připočtené mohau býti odpustky připogené oltářům priwilegowaným pro duše w očistci. ** Při čemž ale pozorowati se má, že se odpustky zemřelým gen způsobem přjmluwy, a to gen dle hodnosti gegich udělugj. Proto, když u takového priwilegowaného oltáře mše za některau duši se čte,[35] wyswobodjť se z očistce, pakli to božkému

[35] Nemá a nesmj se wšak při priwilegowaných oltářjch pro mrtwé *(altaria privilegiata pro defunctis)* mše swatá za mrtwé dle wůle a libosti čjsti; nýbrž i tu se magj a musegj prawidla a předpisy cjrkewnj zachowáwati. Takž pozorowati slušno při oltářjch wždy priwilegowaných, a při kterýchž na každý den, i na kostelnj swátky, kteréž naznamenány gsau *festa duplicia*, mši sw. *de requiem* slaužiti powinnost zawazuge, že powinnosti té se zadost činj a ty samé odpustky se zjskagj, když se mše *de festo currente duplici* při oltáři tom čte, tak, gakoby se byla čtla mše *de requiem* gakž to dowolil a ustanowil *Alexander VII. in Constitut. Creditæ Nobis etc. 5. Aug. 1664.*

* W arcibiskupském kostele Pražském o welikonocjch, a na slawnost sw. Jana Nepomuckého, ** Též zde, w Martinické kapli.

Digitized by Google

milosrdenstwj přiměřeno; gakž o tom Beneš XIV. *Institut. eccl.... „tantum emolumenti emanat per*

Totéž platj o oltářjch na čas gen priwilegowanych, totiž na sedm, pět a t. d. let, gakož i o oltářjch gen pro gisté dny w týdnu priwilegowanych, gakž o tom poučuge *Clement IX.* w breve se začjnagjcjm: *Cum felicis recordationis ... Alexandri Papae VII.* daném w Řjmě 23. září 1669.

Při oltářjch pro mrtwé priwilegowanych s připogenau wýmjnkau: *Dummodo in eadem ecclesia quotidie celebrantur quinque missae, vel sex, vel septem ect.* má se gen gednau za týden mše sw. slaužiti, když se w tom kostele denně 5 neb 6, neb 7 a t. d. mšj čte. Kdyby ale ustanowený počet dennjch mšj wyplněn nebyl z přjčiny, že některý buď řcholnj neb cjrkewnj kněz od swého předstaweného za přjčinau slawnosti ginám poslán byl, gen když se to často nestáwá, a neb žeby některý z kněžj denně w tom kostele mši sw. čtaucjch onemocněl, platj wýhrada odpustků takowémuto oltáři udělena; nikoliw ale, kdyby z giné gakékoliw přjčiny počet ustanowených mšj denně wyplněn nebyl; gakž rozhodla *Sacra Congregatio 9. Junii 1701.* Čtloli-by se denně gednau tolik mšj, gak ustanoweno, může se dwakrát w týdnu při oltaři tom čjsti, a sice mše *de requiem* když ten den nenj *festum duplex*, pakli gest *festum duplex, de festo currente duplici*, gakž to přikazuge *Sacra Rituum congregatio 5. Augusti 1622. et 30. Augusti 1706.* Tolik o oltářjch priwilegowanych.

Whodné wšak býti se zdá, tuto připomenauti, že nás to welice meylj, když widjwáme bez ohledu na rubriky missálu a nařjzenj cjrkewnj tiché neb priwátnj mše sw. *de requiem* čjsti w den, na kterýž připadá *festum duplex*, na gakémžto dnu wšechny priwátnj mše *de requiem* i u přjtomnosti mrtwého těla *(S. Rit. Congr. 10. Junii 1693.)* zakázany gsau; něco giného ale gest, kde gen *gediná* tichá mše *de requiem præsente corpore* obětowána býti má, a neb na wenku, kde w roce neywjce gen geden kněz a bez zpěwu mši sw. čjtá, a na takowýto den *(festum duplex* i kdyby *duplex majus* byl) připadá wýročnj den úmrtj, na kterémž *fundačnj aniversarium* konati se má. Ba i w den, na kterýž připadá *festum semiduplex*, neb *simplex*, ano w čase *adventnjm, postnjm*, w čtweru suchých dnj, w křjžowých neb prosebnjch dnech a o wigilijch, i také giném čase kde se předešlau neděli wynechaná mše nedělnj wzjti má, kdyby hned w kalendáři cjrkewnjm gen „*de feria*“ naznamenáno bylo: musj se aspoň gedna mše *de festo vel feria occurente* čjsti, a proto, kde,

Digitized by Google

modum suffragii, si Deo placitum fuerit e loco purgatorii eripiantur.“[36]

e) *wěcné (reales)*, kteréž wěcem pohybliwým připogené bywagj, gako n. p. obrazům Krista ukřižowaného, obrazům Marie Panny, růžencům a giným toho druhu wěcem. Od těchto odpustcjch při gistých obrazech Matky Božj neb Spasitele ukřižowaného platj to, že Bůh před tjmto obrazem tomu neb onomu tu milost udělil, žeť oprawdowau ljtost nad hřjchy pocjtil a prawé pokánj učinil,

gen gediný kněz mši sw. čte, nesmj se ani na takowý den pro tichau, priwátnj mši *de requiem*, a nebo pro tichau votivnj mši ona *de die occurente* opominauti. Zpjwané mše *de requiem* gsau w prawidle též zakázany w takowý den, na kterémž nějaké *festum duplex* připadá, a gen gako wýmjnkau gsau dowoleny a zpjwati se mohau, pakli druhá mše sw. *de feste dupl. currente* zpjwana byla, a sice: a) *praesente corpore in ecclesia* na každé *festum duplex*, i w neděli a we swátek, wygmauce gediné *duplex I. classis;* pakli ale tělo giž pohřbeno, dowoleno gest mši sw. *de requiem* zpjwati gen na *duplex Sancti, si non est de praecepto. juxta rubricas Breviarii Romani.* — b) Na den dle poslednj wůle umrlého zanechaný 3tj, 7mý, 30tý a wýročnj, wygmauce *duplicia I. a II. classis*, neděle, swátky zaswěcené, oktáwy priwilegowané, swatý týden, popelečnj středu, wigilie před hodem wánočnjm, tří králů a swatodušnjm. — Pak c) na žádost fárnjků we wýročnj den úmrtj některého z gegich přátel neb známých, wygmauce nadřečené dny (b.) a *duplex majus*. Kdo bljžegi o tom poučiti se žádá, odkazugeme geg na rubriky misálu a rituálu, a obzwláštně mu poraučjme knihu pod názwem: *Ritus celebrandi missam secund. rub. missalis rom. etc... cura Georgii Fried. Wiedemann. Monachii. Sumptibus Ign. Jos. Lentner 1841. Editio quinta.* cena 45 kr. střjbra.

[36] Modlitbičky, kteréž se zde a onde prodáwagj, a kde stogj: „Kdož toto a toto činj a se ono a ono wymodlj: wyswobodj duši gednu z očistce,“ gsau podstrčené a falešné, gakž to z nadřečeného wyswjtá; nebo to žádnau gistotau nemůže určeno býti, poněwadž, gak wjše powědjno, mohau se dušem odpustky gen dle gegich hodnosti, gak dalece božskému milosrdenstwj whodno, wyzýskati. —

Digitized by Google

a kdež my daufáme, žeť i my k pokánj a kagjcnosti powzbuzeni býti můžeme.

Wýmjnky, pod kterýmiž se odpustky udělugj nepůsobj nikdý sami ze sebe odpuštěnj oněch časných trestů; nýbrž gsau toliko pomůcky, kterýmiž k zjskánj odpustků potřebné uspořádánj mysli a prawá kagjcnost se wzbuzuge. Poněwadž ale způsob kagjcnosti dle rozličných potřeb časů, mjst a gednotliwců rozličný gest: proto se dle toho i wýmjnky k zjskánj odpustků měnj. Kdo to na paměti má, zagisté haněti nebude, aniž se nad tjm pozastawj, že odpustky byly udělowány před časy gednotliwcům po wykonaném pokánj skrze delšj čas, za našjch časů ale se slibugj wšem, kteřjž se gistým wýmjnkám podrobugj; že před časy uděleny bywaly gako za odměnu znamenité horliwosti: za našjch časů se překládagj ku powzbuzenj kagjcného ducha; že za starodáwna udělené bywaly na pjsemná z wězenj daná oswědčenj mučedlnjkůw, že kagjcj toho hoden;[37] po čase, že byly zjskány dalekým putowánjm, a pak opět gistau sumau peněz genž se

[37] Tedy na přjmluwu a skrze zásluhy we wězenj držaných mučedlnjků a wyznáwačů bywaly kagjcjm odpustky uděleny; a rownèž tak se prawj, že zásluhy swatých prospěšné gsau wěrjcjm způsobem přjmluwy. To gen a nic giného se tjm nemjnj, když od třináctého stoletj zmjnka se činj o pokladu *zásluh* Kristowých a *Swatých*. Nowé gen gméno se tu wyskytuge, kteréž wšak žádné nowé učenj neznačj; neb wšechna dobrodinj, kteráž se nám skrze cjrkew udělugj, plynau gediné z newyčerpatedlných zásluh Kristowých, ku kterýmž aby snad zásluhy Swatých přirownati a gjm gakausi ze sebe magjcj moc připisowati chtěli, od toho daleko wzdáleni gsau katoljci. Přjmluwa ale zásluh Swatých při udělowánj odpustků zakládá se na přjmluwě prwnjch křesťanů, na kterauž swatý Pawel smilnému Korintčanu odpustky udělil čili odpustil pokatu uloženau na wyměněnj

obrátiti měla na zbožné potřebnosti n. p. ku stawěnj kaplj, kostelů, wykaupenj křesťanů z otroctwj, neb ku podpoře missionářů, a t. d.

Wždy se wšak při wýmjnkách těchto na to hledělo, aby gegich aučel byl zbožný. Ukládaly se totiž takowé wýmjnky, genž slaužily wjce k oslawenj Božjho gména, nebo k duchownjmu užitku celé swaté cjrkwe, než aby skrze ně kagjcj hřjšnjk byl trestán; neboť práwě pod těmito wýmjnkami odpauštěly se mu gakékoli tresty časné, gak dalece Bůh kagjcnostj geho byl smjřen. Takž n. p. odpustky byly uděleny pod wýmjnkau: Kdož konal modlitby a skutky nábožné na wykořeněnj kacjřstwa; neb na uwedenj a zachowánj pokoge mezi křesťanskými knjžaty; kdož most wystawěl přes wodu, kudy lidé obzwláště do kostela chodili; kdož swému nepřjteli, kterýž geg urazil, od srdce odpustj, geg pozdrawiti a poljbenj pokoge mu dáti s to gest; kdož osobu padlau řádně za manželku si wezme, obzwláště z toho křesťanského aumyslu aby gi od dalšjho pádu zachránil; kdož we třech ostatkowých dnech gde k sw. zpowědi a sw. přigjmánj, uloženému pokánj se podrobj a w kostele k tomu cjly po tyto dny wystawenau welebnau swátost nawštjwj z toho ohledu, aby za dostučinil za hřjchy, kteréž ginj w těchto dnech páchagj; kdož šest stále po sobě běžjcjch neděl neyswětěgšj swátost oltářnj wraucně přigjmá a pobožnost k uctěnj

se od časných trestů před Bohem, gakž sám dokládá: „i gá co gsem odpustil, gestli že gsem co odpustil, pro wás w osobě Kristowě. "*II.Kor. II.10.*

Digitized by Google

sw. Aloysia wykoná; kdož přigda do kostela neyswětěgšj swátost oltářnj pozdrawenjm uctj; gakož i od Inocencia XI. a XII. uděleny gsau odpustky těm, kteřjž welebnau swátost uctiwě doprowázegj, když se k nemocnému nese; od Řehoře XIII. gsau uděleny odpustky 50ti dnů každému knězi, kterýž se přede mšj sw. na aumysl hodného a užitečného konánj swaté oběti nowozákonnj od něg předepsanau modlitbu[38] wraucně wymodlj; od Innocencia XI. uděleny gsau plnomocné odpustky wšem těm wěřjcjm, kteřjž by na slawnost gména Panny Marie[39] kagjcně se wyzpowjdawše a tělo Páně wraucně přigawše se modlili za potřeby křesťanstwa.

Wýmjnky takowé ustanowiti, a plnjcjm ge odpustky uděliti, magj moc a práwo gen: *Řjmský swatý Otec,* poněwadž gemu swěřena gest zpráwa cjrkwe celé; *cjrkewnj obecný sněm,* poněwadž celau cjrkew představuge a práwo i plnomocnost má wyobcowati, zákony dáwati, a t. d.; a dle

[38] Modlitba ta wůbec známá gest: *Ego volo celebrare Missam, et conficere corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, juxta ritum sanctae Romanæ Ecclesiae: ad laudem omnipotentis Dei, totiusque Curiae triumphantis; ad utilitatem meam, totiusque Ecclesiae militantis et patientis: pro omnibus, qui se commendaverunt orationibus meis, in genere et in specie; et pro felici statu sanctae Romanae Ecclesiae. Amen.*

Gaudium cum pace, emendationem vitae, spatium veræ poenitentiae, gratiam et consolationem sancti Spiritus, perseverationem in bonis operibus, cor contritum et humiliatum, atque felicem vitae consumationem tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus. Amen.

[39] Slawnost tu, odpustky, nadal Innocenc papež toho gména XI. a gi swětiti nařjdil w celé cjrkwi za přjčinau a na památku podiwného wjtězstwj, kteréž r. 1683, pod ochranau wjtězoslawné Panny polský král Sobiesky nad Turky, město Wjdeň oblehnuwšjmi, wydobil.

Digitized by Google

ztwrzeného obyčege neb praxi i také *kardinálowé* a *biskupowé*, a sice biskup při swěcenj kostela může uděliti odpustky gednoho roku; při wýročnj slawnosti poswěcenj chrámu a při giných přjležitostech gen 40ti dnů; kardinál ale i mnoha let. Mimo ně žádný giný, leda by za zwláštnj přjčinau k tomu ustanowen neb delegowán byl.

Kdo odpustky obdržel, má w dobrém a nábožném žiwotě setrwati, činiti prawé, hodné pokánj (Luk. III, 8.); neboť ne k podporowánj wlažnosti wěřjcjch ale k doplněnj gegjch nemožnosti a slabosti, učiniti za živa zadost božské sprawedlnosti, udělugj se od swaté cjrkwe odpustky. Kdo by myslel i pro budaucj časy odpustky si zjskat, t. g. na hřjchy, kterýchž se w budaucnosti dopustj: hanebně by nadužjwal milosti té, a negenom neplatné ale i hřjšné by bylo wynasnažen geho. Zpozdilost welkau a i nerozum progewowal by ten, kdo by myslel, že skrze podosáhnuté odpustky i časných od auřadu neb wrchnosti uložených pokut neb trestů se oswoboditi může; neboť tyto a takowé tresty neosprawedlňugj nás před Bohem, aniž se ukládagj na wyměněnj časného trestu za hřjchy; nýbrž pro dobré občanstwa, n. p. aby zlomyslnj od zlého byli odstrašeni; a proto také nemá a nesmj zprâwce duchownj zpowjdagjcjmu se zločincowi we zpowědi raditi, tjm méně rozkazowati, aby se u wrchnosti udal gediné z toho ohledu, aby potrestán byl. Owšem něco giného gest, když to činj, by se wětšj zlé zamezilo.

Digitized by Google

a kdež my daufáme, žeť i my k pokánj a kagjcnosti powzbuzeni býti můžeme.

Wýmjnky, pod kterýmiž se odpustky udělugj nepůsobj nikdý sami ze sebe odpuštěnj oněch časných trestů; nýbrž gsau toliko pomůcky, kterýmiž k zjskánj odpustků potřebné uspořádánj mysli a prawá kagjcnost se wzbuzuge. Poněwadž ale způsob kagjcnosti dle rozličných potřeb časů, mjst a gednotliwců rozličný gest: proto se dle toho i wýmjnky k zjskánj odpustků měnj. Kdo to na paměti má, zagisté haněti nebude, aniž se nad tjm pozastawj, že odpustky byly udělowány před časy gednotliwcům po wykonaném pokánj skrze delšj čas, za našjch časů ale se slibugj wšem, kteřjž se gistým wýmjnkám podrobugj; že před časy uděleny bywaly gako za odměnu znamenité horliwosti: za našjch časů se překládagj ku powzbuzenj kagjcného ducha; že za starodáwna udělené bywaly na pjsemná z wězenj daná oswědčenj mučedlnjkůw, že kagjcj toho hoden;[37] po čase, že byly zjskány dalekým putowánjm, a pak opět gistau sumau peněz genž se

[37] Tedy na přjmluwu a skrze zásluhy we wězenj držaných mučedlnjků a wyznáwačů bywaly kagjcjm odpustky uděleny; a rowněž tak se prawj, že zásluhy swatých prospěšné gsau wěřjcjm způsobem přjmluwy. To gen a nic gineho se tjm nemjnj, když od třináctého stoletj zmjnka se činj o pokladu *zásluh* Kristowých a *Swatých*. Nowé gen gméno se tu wyskytuge, kteréž wšak žádné nowé učenj neznačj; neb wšechna dobrodinj, kteráž se nám skrze cjrkew udělugj, plynau gediné z newyčerpatedlných zásluh Kristowých, ku kterýmž aby snad zásluhy Swatých přirownati a gjm gakausi ze sebe magjcj moc připisowati chtěli, od toho daleko wzdáleni gsau katoljci. Přjmluwa ale zásluh Swatých při udělowánj odpustků zakládá se na přjmluwě prwnjch křesťanů, na kterauž swatý Pawel smilnému Korintčanu odpustky udělil čili odpustil pokatu uloženau na wyměněnj

Digitized by Google

obrátiti měla na zbožné potřebnosti n. p. ku stawěnj kaplj, kostelů, wykaupenj křesťanů z otroctwj, neb ku podpoře missionářů, a t. d.

Wždy se wšak při wýmjnkách těchto na to hledělo, aby gegich aučel byl zbožný. Ukládaly se totiž takowé wýmjnky, genž slaužily wjce k oslawenj Božjho gména, nebo k duchownjmu užitku celé swaté cjrkwe, než aby skrze ně kagjcj hřjšnjk byl trestán; neboť práwě pod těmito wýmjnkami odpauštěly se mu gakékoli tresty časné, gak dalece Bůh kagjcnostj geho byl smjřen. Takž n. p. odpustky byly uděleny pod wýmjnkau: Kdož konal modlitby a skutky nábožné na wykořenénj kacjřstwa; neb na uwedenj a zachowánj pokoge mezi křesťanskými knjžaty; kdož most wystawěl přes wodu, kudy lidé obzwláště do kostela chodili; kdož swému nepřjteli, kterýž geg urazil, od srdce odpustj, geg pozdrawiti a poljbenj pokoge mu dáti s to gest; kdož osobu padlau řádně za manželku si wezme, obzwláště z toho křesťanského aumyslu aby gi od dalšjho pádu zachránil; kdož we třech ostatkowých dnech gde k sw. zpowědi a sw. přigjmánj, uloženému pokánj se podrobj a w kostele k tomu cjly po tyto dny wystawenau welebnau swátost nawštjwj z toho ohledu, aby za dostučinil za hřjchy, kteréž ginj w těchto dnech páchagj; kdož šest stále po sobě běžjcjch neděl neyswětěgšj swátost oltářnj wraucně přigjmá a pobožnost k uctěnj

se od časných trestů před Bohem, gakž sám dokládá: „i gá co gsem odpustil, gestli že gsem co odpustil, pro wás w osobě Kristowě. "*II.Kor. II.10.*

Digitized by Google

sw. Aloysia wykoná; kdož přigda do kostela neyswětěgšj swátost oltářnj pozdrawenjm uctj; gakož i od Inocencia XI. a XII. uděleny gsau odpustky těm, kteřjž welebnau swátost uctiwě doprowázegj, když se k nemocnému nese; od Řehoře XIII. gsau uděleny odpustky 50ti dnů každému knězi, kterýž se přede mšj sw. na aumysl hodného a užitečného konánj swaté oběti nowozákonnj od něg předepsanau modlitbu[38] wraucně wymodlj; od Innocencia XI. uděleny gsau plnomocné odpustky wšem těm wěřjcjm, kteřjž by na slawnost gména Panny Marie[39] kagjcně se wyzpowjdawše a tělo Páně wraucně přigawše se modlili za potřeby křesťanstwa.

Wýmjnky takowé ustanowiti, a plnjcjm ge odpustky uděliti, magj moc a práwo gen: *Řjmský swatý Otec*, poněwadž gemu swěřena gest zpráwa cjrkwe celé; *cjrkewnj obecný sněm*, poněwadž celau cjrkew předstawuge a práwo i plnomocnost má wyobcowati, zákony dáwati, a t. d.; a dle

[38] Modlitba ta wůbec známá gest: *Ego volo celebrare Missam, et conficere corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, juxta ritum sanctae Romanæ Ecclesiae: ad laudem omnipotentis Dei, totiusque Curiae triumphantis; ad utilitatem meam, totiusque Ecclesiae militantis et patientis: pro omnibus, qui se commendaverunt orationibus meis, in genere et in specie; et pro felici statu sanctae Romanae Ecclesiae. Amen.*

Gaudium cum pace, emendationem vitae, spatium veræ poenitentiae, gratiam et consolationem sancti Spiritus, perseverationem in bonis operibus, cor contritum et humiliatum, atque felicem vitae consumationem tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus. Amen.

[39] Slawnost tu, odpustky, nadal Innocenc papež toho gména XI. a gi swětiti nařjdil w celé cjrkwi za přjčinau a na památku podiwného wjtězstwj, kteréž r. 1683, pod ochranau wjtězoslawné Panny polský král Sobiesky nad Turky, město Wjdeň oblehnuwšjmi, wydobil.

Digitized by Google

ztwrzeného obyčege neb praxi i také *kardinálowé* a *biskupowé*, a sice biskup při swěcenj kostela může uděliti odpustky gednoho roku; při wýročnj slawnosti poswěcenj chrámu a při giných přjležitostech gen 40ti dnů; kardinál ale i mnoha let. Mimo ně žádný giný, leda by za zwláštnj přjčinau k tomu ustanowen neb delegowán byl.

Kdo odpustky obdržel, má w dobrém a nábožném žiwotě setrwati, činiti prawé, hodné pokánj (Luk. III, 8.); neboť ne k podporowánj wlažnosti wěřjcjch ale k doplněnj gegjch nemožnosti a slabosti, učiniti za žiwa zadost božské sprawedlnosti, udělugj se od swaté cjrkwe odpustky. Kdo by myslel i pro budaucj časy odpustky si zjskat, t. g. na hřjchy, kterýchž se w budaucnosti dopustj: hanebně by nadužjwal milosti té, a negenom neplatné ale i hřjšné by bylo wynasnažen geho. Zpozdilost welkau a i nerozum progewowal by ten, kdo by myslel, že skrze podosáhnuté odpustky i časných od auřadu neb wrchnosti uložených pokut neb trestů se oswoboditi může; neboť tyto a takowé tresty neosprawedlňugj nás před Bohem, aniž se ukládagj na wyměněnj časného trestu za hřjchy; nýbrž pro dobré občanstwa, n. p. aby zlomyslnj od zlého byli odstrašeni; a proto také nemá a nesmj zprâwce duchownj zpowjdagjcjmu se zločincowi we zpowědi raditi, tjm méně rozkazowati, aby se u wrchnosti udal gediné z toho ohledu, aby potrestán byl. Owšem něco giného gest, když to činj, by se wětšj zlé zamezilo.

Digitized by Google

Nemá wšak žádný katolický křesťan odpustky od swaté cjrkwe udělené si zjskati opominaut; neb tjm by negenom swau newšjmawost, lenost a newděčnost na gewo dal, ale též i ukázal, že gemu i na lásce k Bohu scházj; neboť čjm většj naše láska k Bohu, tjm většj také žádost nebýti od Boha rozdělenu,[40] a tjm také radostněgšj a wjtaněgšj musegj nám býti odpustky, skrze něž se doplňuge, což nemožnosti našj se nedostáwá; odstraniti někdegšj odklad patřenj na Boha, se umenšuge; aneb trest očistcowý docela se odpauštj, tak že, kdybychom po dosáhnutj gich zemřjti měli, bezodkladně před twář božj přigati budeme.

Odpustky magj nás powzbudit ku většj lásce a wděčnosti k Bohu, kteryžž se i takowým způsobem o nás laskawě postarati a moc tu cjrkwi swé dobrotiwě uděliti ráčil. Odpustky magj nás powzbudit též ku většj lásce a wděčnosti k cjrkwi katolické, kteráž swé obdržené moci k našemu spasenj užjwá, a gakožto milugjcj matka o naše spasenj se stará wšemožným způsobem; a negen w živobytj že pomocné ruky prawowěřjcjm podáwá, zjskánjm rozličných odpustků si moci odstranit bo-

[40] Z té přjčiny prawj pln tauhy žalmista: „Gakož žádá gelen k studnicem wod: tak žádá duše má k tobě ó Bože.“ (Žalm 41.) — Sw. Pawel pjše: „Žádost mám rozdělen býti a býti s Kristem.“ (Filip. I. 23.) — Sw. Augustin wzdychá: „O kéž bych umřel, abych tě, o Pane, widěl!“ Sw. Jan Qualbert opakuge w nemoci tauženě slowa žalmisty (žalm 41): „Duše má žjznj k Bohu, silnému živému Bohu, kdy přigdu a okážu se před obličegem Páně.“ — a Sw. Jaroljm w nemoci se těšj: „Gak šťastný gsem gestli Bůh má trápenj k smazánj mých hřjchů (časných, očistcowých trestů za hřjchy) přjgme.“ —

Digitized by Google

lestně smutný odklad patřenj na Boha: ale i w poslednjch rozhodugjcjch dobách, kdež mimo to, že kněži neobmezenau plnomocnost uděluge k rozhřešenj ode wšech hřjchů a wěčných trestů, také chce udělenjm rozličných plnomocných odpustků pro umjragjcj[41] wšechny ty, genž se w lásce Kristowě laučj, k bezodkladnému patřenj na Boha a požjwánj radostj nebeských přiwesti a gim k tomu dopomoci.

---

4. O čtenj sw. Otců, sw. katolické Cjrkwe wěrohodných swědků.

od

Sewer. Rafaele Wobornjka,

bakaláře, zpráwce duchownjho osady Křečowické.

(Dokončenj.)

Spisowé tito gegich trogjho gsau druhu. Prwnj druh sestáwá z kněh, kteréž prawidla udáwagj, dle nichž pjsma wykládati třeba. A ty čtweré gsau: Buď totiž gdau na pjsmo celé, a neb na knihy gednotliwé, časem co *praefacj* neb předmluwy také; a neb zase tmawěgšj gen a těžšj mjsta před se berau; neb i dokonce gen to neb giné těžké, nesrozumitedlné slowo oswětlugj, a tak prostředků ku porozuměnj pjsem, i cestu k němu wykazugj.

Tak S. Jaroljm we čtwrtém stoletj wše swé gměnj na to wynaložil, ba i gednoho žida si držel, a we dne w noci při lampě w wěku swém čtyřidcá-

[41] Gako: skrze apoštolské požehnánj, skrze wraucné wzjwánj neyswětěgšjho gména Ježjš, a giné.

Digitized by Google

tém gazyku hebreyskému se učil a potom text původnj latinau wyložený papeži Damasowi poslal. Gako k orakulum do Delfi, tak k němu ze wšech swěta djlů i z Řjma biskupowé i ginj křesťané přicházeli o poradu a wýklad w důležitostech Pjsma sw. A za našich časů neměl by zasluhowati ani té cti, aby z prachu se wykřjsil, ze starých knihowen co z hrobů, kde od čerwů hlodán, wymožen, wyložil se na gazyk náš a četl?

Giný druh spisů sw. Otců gsau překlady z hebreyského a řeckého gazyka do giných, do syrského, arabského, latinského. Tak z hebreyského na řecký překládalo 72 překladačů, *septuaginta* nazwaných. Wšickni ti napomáhali k wyswětlowánj Pjsma sw., a posud walně přispjwagj. Tak byla *Itala vetus*, stará latinská *versj*. Potom *Vulgata*, genž z dwognásobného přeloženj powstala: z *Italy* totiž a z překladu sw. Jaroljma. Pak wydánj nesčjslná, i od papežů Sixta V. a Clementa VIII. oprawená.

Třetj druh ten gest, kteřjž k tomu snášeli uměnj swé, aby na té stránce oswěcowali pjsma swatá, na kteréž se to neb giné mjsto druhému odporowati zdá, dokazugjce, kterak že *codex* biblj wšude se srownáwá. Práce ty od Řeků a Řjmanů až posawad máme, kteréž s welikau zagisté snažnostj gsau konali; zwlášť že giž tehdáž nepřátelé wjry wytýkati se opowažowali, že prý Pjsmo sw. samo sobě odporuge; tjm drahé toto zbožj zlehčiti usilugjce.

Digitized by Google

Tak dle látky a účelu mohau se památky ty po Otcjch sw. rozřáditi. Dle twaru wšak dwogj způsob při nich nalezáme. Buďto totiž Pjsmo sw. tak wykládali, že malá poznamenánj přidáwali, kteráž my *scholia* nazýwáme, a neb i obšjrněgšjm wýkladem smysl pjsma patrný činili, což *commentar* slowe. A neb zase gindý celau knihu si do práce wzali a werš po werši wykládali, což homilij nazýwáme. Mimo to i ostatnj knihy gegich k uměnj hermeneutickému nad mjru mnohem přispjwagj. K. p. knihy sw. Augustina o městě Božjm, proti Manicheyským a Donatistům. Swat. Jana o kněžstwj a t. d. Ay! celého tohoto pokladu tak znamenitých, tak obtjžných úsilj gegich gen nešlechetná toliko neuctiwost a newděčnost ladem ležeti by necháwala.

d) Otcowé swatj gsau opatrnj, maudřj a udatnj hagitelowé wjry swaté. Zagisté by wjra katolická w mnohých kraginách dáwno byla zapadla, kdyby sw. Otcowé swým učenjm, přjkladem i pérem nebyli hágili a zastáwali gj. Někteřj učili austně. Rychlj pjsařowé to sepsali a sepsané nám zanechali; gako k. p. w Konštantinopoli, když kázáwal sw. Jan Zlatoústý. Někteřj pjsemně sami učili: ginj pjsemně i austně. Někteřj swatj biskupowé nemohli wýmluwnosti swých jahnů dostihnauti, a neb přjliš mnoho biskupských cest a pracj měli. Ti při swých wisitacjch apoštolských brali jahny swé s sebau, aby lid wěřjcj s kazatedlny slowem austnjm, a po domech, wesnicech a městech do-

Digitized by Google

brými knihami wyučowali. Takowé známy gsau prace sw. Jana Zlatoústého o město Antiochii i Cařihrad, — tak též i geho spisy wýborné. Že pak on na swjcen gest wystawen co krásné a drahé světlo, stalo se způsobem, což tu powěděno, slušně ztwrzugjcjm. Flavián, totiž biskup Antiochenský, Jana našeho, jahna swého, na kněžstwj poswětiw, kazatedlnu biskupskau w Antiochii mu swěřil. Tu pak slýchal Jana Eutropius, ministr cjsaře Arkadia, když sem byl z Cařihradu přišel; i tolik sobě geg obljbil, že na geho nawrženj od cjsaře a celého dworu za patriarchu byl žádán a od biskupů wýchodnjch také zwolen. Na stolici pak dosedna gakau mocnost i gazykem i pérem wywinul, wšude po světě gest známo.

Když pak skutečně k obraně wjry přistupugj otcowé swatj, neužjwagj při tom zbraně wždy stegné: nýbrž rozdjl činj dle powahy osob, s kterými co činiti magj. Magj-li s učenými co dělati podáwagj gim učených spisů, obran křesťanstwj: gako učinil Justin mučedlnjk, weliký mudrc, Antonjnowi učenému i pohansky nábožnému filosofowi. Gednagj-li s cjsaři bogů a wálek milownými: poukazugj na počet a weliké množstwj křesťanůw, kteřjž gsau poslušnj a wěrnj poddanj; gako Tertullián pjše cjsaři: Že gich gest tak mnoho po městech, obcjch a kragjch, že by brzy zástupy pohanů přemohli. Gako na počet křesťanů wjce gest, tak že i sjla gegich wšelikau moc pohanskau že přewyšuge. Magj-li tu činiti s zuřiwými a ná-

Digitized by Google

silnými wládaři, genž cjrkwi protiwenstwj činj: ukazugj gim bledé ljce, umrtwené žádosti těla, od postů, modlitby, kázanj, zpowjdánj, bděnj, psánj a g. zemdlené tělo; gehož audy byť i do wyhnanstwj, do žaláře, do okow, a neb stjti a upáliti dal, ducha křesťanského nikterak že nebude moci swázati, stjti, upáliti, wyhladiti neb usmrtiti. Tak Basilius sw. biskup wládaři a i cjsaři Valensowi učinil, kterýž biskupa takowého ulekl se, až se zatřásl. Měli-liž pak židy před sebau: těm dokazowali, že pjsmu swatému, zákonu i prorokům newěřj, gako otcowé gegich; že Messiáš, kteréhož očekáwagj giž přišel, a ten že gest Ježjš Kristus Nazaretský, onen král Židowský. Událo-li se s newěřjcjmi pohany se segjti: těm ukazowali diwy, gež modlitba sprawedliwého ustawičná působila negen za časů apoštolůw, když budaucj wěci prorokowali, nemocné uzdrawowali, gazyky nowými mluwili, hady brali, a gestli co gedowatého pili, neuškodilo gim: ale i nynj takowé wěci působj a mnoho může, když we swátosti křtu a pokánj geště wětšj diwy se stáwagj; když při hodném gich přigjmánj zaslepené duše zraku duchownjho nabýwagj ku poznánj milosti Božj; když prwé hlušj k slyšenj, teď k slowu Božjmu zdaleka přicházegj a w něm těšj se; když němj, genž tagili winy, nynj gako k Janowi na paušti přicházegj, skraušenost na srdci magjce, hřjchy swé z pauhé ljtosti wygewugjce, učiněné křiwdy nahražugjce, pomluwy a na cti utrhánj odwoláwagjce, cizj statek nawracugjce a t. d.;

Digitized by Google

když málomocnj na duši w kaupeli křtu a neb pokánj gako Syrský Naaman obmyti bywagj, a g. Měli-li co činiti s bohatými: marnost a pomjgegjcnost wšech wěcj ukazowali gim, smrt připomjnali, a učili, aby bohatými snažili se býti na ctnosti a dobré skutky. Měli-li rozkošné w práci: ukazowali na swé posty, na mrtwenj těla, welebili půst a wyčjtali důtkliwě blahé účinky geho. Utwrzowali-li panny, ženy, wdowy u wjře: o nebi hlásali, o zástupech panen, genž pro Pána w panenstwj wěrně setrwali; o řadách manželek, kteréž wěrnost za oběť Páně přinášely; o množstwj služebnic w posluhowánj ochotných a bedliwých pro Krista a bázeň geho a t. d.

e) Otcowé swatj wýbornj gsau wůdcowé na straně hlásánj slowa Božjho: a to sice w kteréžkoli odwětwi. Gednáš-li o kterém článku wjry: napořád zrowna řeknu Otce swaté při ruce měg. W nichť nagdeš austně podáwané učenj, w kterémž wyučowali, čemu hned od počátku křesťané wěřili, gakže ta wjra austně zponenáhla wšude se rozešla a rozšiřowala, gak a co gednoústým swornym učenjm biskupů, wšeobecných sněmů a krwj mučedlnjků zapečetěno bywalo, a gak a čjm statně a wjtězoslawně ta wjra byla hágena. A wůbec oswětlenj a prawý smysl učenj kterého, zwlášť nedůtkliwěgšjho musjš ty gen z Otců swatých sám čerpati i giným podáwati, chceš-li ginak uhnauti se omylů a bludného pochybenj.

Wedlé toho pak gednagj Otcowé swatj i o kázni

Digitized by Google

cjrkewnj; wyprawugjce, gacj že za nich byli obyčegowé, gaký řád při udělowánj sw. swátostj, u zewnitřnj úctě Božj. Wypisugj též ostatnj tagemstwj, gak řádně w cjrkwi se konala; zákony, dle kterýchž hierarchie neb zpráwa cjrkewnj se wedla. Kteréžto wšecky wěci dwogj w kázanjch našeho času magj wáhu a užitek, pak-li ge hlasatel wybjrá a předkládá lidu swému. Gedno, starožitnost gegich hlásagjcj, že co nynj, to tehdáž: a změna-li gaká, wždy na gegich straně přjsnost wětšj. Druhé, že w přjkladu skutečném uwedený předmět tjm hlauběgi do srdce dorážj.

Za wzory a prawjdka zpowědnjkůw máme knihy sw. Cypriána biskupa Karthaginenského; ano i staršj geště spisy, gako knihu *Constitutiones apostolicae;* prawidla to, kteráž po celé cjrkwi tak se ostřjhala, gako by byla austnjm podánjm od samých sw. Apoštolů pošla. Obsahowalať též řád kterýž se při udělowánj swátosti pokánj zachowáwal od biskupů i od poenitentiárů, od biskupů ku slyšenj zpowědi zřjzených. O způsobu, kterak sw. Otcowé saukromnau zpowěd slyšeli, a co před zpowědj, w zpowědnici, a posléz po wyslechnutém wyznánj konali, obšjrně nám wyprawugj we swých starých liturgijch; a to negen w ewropeyských, gakáž na prwnjm mjstě se stkwj řjmská: ale i w afrikánských, asiatských dle rozličných národů a gazyků, w kterýchž se gich užjwalo. Knihy ty se nazýwagj *Sacramentaria, Ritualia:* a obsahugj řád sedmera swátostj, poswátné zwyky, ná-

Digitized by Google

božné obyčege, požehnánj, modlitby, swěcenj, průwody, processj, wzkládánj rukau na nemocné, kaupel a očištěnj od hřjchu prwotnjho skrze wodu křtu sw., wzkládánj rukau biskupských a tjm potwrzowánj u wjře, tagemstwj neyswětěgšjho těla Páně, předcházegjcj a t. d. Kteréžto wšecky wěci zdagj se tjm wětšj ceny mjti, zwlášť za těchto našich časů, kdež ať nic nedjm o laicjch, i sám kněz negeden tak oswjceně o liturgických těch dobách smeyšlj, žeť negednu částku swěcenj k. p. wody před zgewenjm Páně wypustiti nic neváhá: za to wšak giného, třeba i na dosti neslušném mjstě kacéřowati nic se nerozmeyšlj; pak-li by tento se opowážil, lenost sobě nelibowati a wěc poswátnau způsobem negen neškodným, ale k prospěchu neyweyš přjhodným lidu přjstupněgšj činiti.

Posléz i co asketiky se týče, zůstawili sw. Otcowé spisy wzácné. S. Ephrem, kragan Syrský, sepsal Paraineses k paustewnjkům, kterýmiž wzbuzuge bratřj k nábožnému, paustewnickému žiwobytj. S. Basilius weliký o cwičenj paustewnickém obšjrně 55 prawidel uwodj a kratšjch 313. Sw. Makarius staršj, rodem Egyptčan, we swých knihách učj, gakže nábožný, Pánu Bohu milý a ostatnjm lidem prospěšný žiwot paustewnjci wedli.[42] Sw. Jan Zlatoústý zwláště žiwot řeholnj chwálj, i wykládá, gakže užitečný celému swětu žiwot

[42] I u nás w Čechách ještě žiw gest paustewnjk, u Hradiště nad Methugj, w Králowéhradeckém kragi, gak se tam říká u Rezku u kaple sw. P. a M. Barbory. Geho gmého Antonjn Hagna.

Digitized by Google

wedli. Spisowé pak gegich tito dobře oprawugj smeyšlenj ono, kteréž mezi nás se wedralo a uhnjzdilo, gako by celé to paustewnické živobytj buď pauhý toliko wýrodek přepiatosti, buď následek horké gen tamějšj krwe prý býti mělo. Wezmi gen, a čti: a mám za to, že, co w twé sjle wynaložjš, aby překladem na mateřský gazyk i giným wyswjtilo slunce a obgasnilo stráň tuto: aby nezsauce déle, mámeni hnusnými těmi swjtidly gim na oči wlepenými prohlédli, a udiwili se čistotě, bohabognosti a dokonalosti života, kteréž tuto, utekše osidlům swětáctwa, stan swůg tichaunký rozbiły sobě.

f) Konečně i na stránce ostatnjch liternjch, krásných, nižšjch uměnj nad mjru mnoho swatj Otcowé ku prospěchu slaužj. Mnozjť z nich byliť gsau i w těchto mistři slowútnj a we wšelikém uměnj pěkném giž dřjwe zběhlj, než byli k bohoslowj přistaupili. Mnozj byli rádcowé králů, cjsařů i papežů, k čemuž nad mjru mnoho obratnosti we wšelikých wědách bylo potřebj. A kterýž gest to učitel maudrý a umělý, aby mage takowé příklady při ruce, z nich k přednášenj uměnj neywznešeněgšjho, učenj totiž Božjho nepoužjwal. Z čehož i hned z powzdálj sauditi můžeš, čeho se ti we spisech gegich též pro wrstwu tuto dá wybrati. A giž-li pohanůw pjsemné památky, a neb i nikterak znamenité wýrodky časem dosti lehkých lidj s oblibau čjtáš: mám za to, že probjrage spisy a památky po zbožných těchto, též krasocit swůg nabažjš. Nad to wšak i hogněgi

Digitized by Google

když málomocnj na duši w kaupeli křtu a neb pokánj gako Syrský Naaman obmyti bywagj, a g. Měli-li co činiti s bohatými: marnost a pomjgegjcnost wšech wěcj ukazowali gim, smrt připomjnali, a učili, aby bohatými snažili se býti na ctnosti a dobré skutky. Měli-li rozkošné w práci: ukazowali na swé posty, na mrtwenj těla, welebili půst a wyčjtali důtkliwě blahé účinky geho. Utwrzowali-li panny, ženy, wdowy u wjře: o nebi hlásali, o zástupech panen, genž pro Pána w panenstwj wěrně setrwali; o řadách manželek, kteréž wěrnost za oběť Páně přinášely; o množstwj služebnic w posluhowánj ochotných a bedliwých pro Krista a bázeň geho a t. d.

e) Otcowé swatj wýbornj gsau wůdcowé na straně hlásánj slowa Božjho: a to sice w kteréžkoli odwětwi. Gednáš-li o kterém článku wjry: napořád zrowna řeknu Otce swaté při ruce měg. W nichť nagdeš austně podáwané učenj, w kterémž wyučowali, čemu hned od počátku křesťané wěřili, gakže ta wjra austně zponenáhla wšude se rozešla a rozšiřowala, gak a co gednoústým swornym učenjm biskupů, wšeobecných sněmů a krwj mučedlnjků zapečetěno bywalo, a gak a čjm statně a wjtězosławně ta wjra byla hágena. A wůbec oswětlenj a prawý smysl učenj kterého, zwlášť nedůtkliwěgšjho musjš ty gen z Otců swatých sám čerpati i giným podáwati, chceš-li ginak uhnauti se omylů a bludného pochybenj.

Wedlé toho pak gednagj Otcowé swatj i o kázni

Digitized by Google

cjrkewnj; wyprawugjce, gacj že za nich byli obyčegowé, gaký řád při udělowánj sw. swátostj, u zewnitřnj úctě Božj. Wypisugj též ostatnj tagemstwj, gak řádně w cjrkwi se konala; zákony, dle kterýchž hierarchie neb zpráwa cjrkewnj se wedla. Kteréžto wšecky wěci dwogj w kázanjch našeho času magj wáhu a užitek, pak-li ge hlasatel wybjrá a předkládá lidu swému. Gedno, starožitnost gegich hlásagjcj, že co nynj, to tehdáž: a změna-li gaká, wždy na gegich straně přjsnost wětšj. Druhé, že w přjkladu skutečném uwedený předmět tjm hlauběgi do srdce dorážj.

Za wzory a prawjdka zpowědnjkůw máme knihy sw. Cypriána biskupa Karthaginenského; ano i staršj ještě spisy, gako knihu *Constitutiones apostolicae;* prawidla to, kteráž po celé cjrkwi tak se ostřjhala, gako by byla ústnjm podánjm od samých sw. Apoštolů pošla. Obsahowalať též řád kterýž se při udělowánj swátosti pokánj zachowáwal od biskupů i od poenitentiárů, od biskupů ku slyšenj zpowědi zřjzených. O způsobu, kterak sw. Otcowé saukromnau zpowěd slyšeli, a co před zpowědj, w zpowědnici, a posléz po wyslechnutém wyznánj konali, obšjrně nám wyprawugj we swých starých liturgijch; a to negen w ewropeyských, gakáž na prwnjm mjstě se stkwj řjmská: ale i w afrikánských, asiatských dle rozličných národů a gazyků, w kterýchž se gich užjwalo. Knihy ty se nazýwagj *Sacramentaria, Ritualia:* a obsahugj řád sedmera swátostj, poswátné zwyky, ná-

Digitized by Google

božné obyčege, požehnánj, modlitby, swěcenj, průwody, processj, wzkládánj rukau na nemocné, kaupel a očištěnj od hřjchu prwotnjho skrze wodu křtu sw., wzkládánj rukau biskupských a tjm potwrzowánj u wjře, tagemstwj neyswětěgšjho těla Páně, předcházegjcj a t. d. Kteréžto wšecky wěci zdagj se tjm wětšj ceny mjti, zwlášť za těchto našich časů, kdež ať nic nedjm o laicjch, i sám kněz negeden tak oswjceně o liturgických těch dobách smeyšlj, žeť negednu částku swěcenj k. p. wody před zgewenjm Páně wypustiti nic newáhá: za to wšak giného, třeba i na dosti neslušném mjstě kacéřowati nic se nerozmeyšlj; pak-li by tento se opowážil, lenost sobě nelibowati a wěc poswátnau způsobem negen neškodným, ale k prospěchu neyweyš přjhodným lidu přjstupněgšj činiti.

Posléz i co asketiky se týče, zůstawili sw. Otcowé spisy wzácné. S. Ephrem, kragan Syrský, sepsal Paraineses k paustewnjkům, kterýmiž wzbuzuge bratřj k nábožnému, paustewnickému žiwobytj. S. Basilius weliký o cwičenj paustewnickém obšjrně 55 prawidel uwodj a kratšjch 313. Sw. Makarius staršj, rodem Egyptčan, we swých knihách učj, gakže nábožný, Pánu Bohu milý a ostatnjm lidem prospěšný žiwot paustewnjci wedli.[42] Sw. Jan Zlatoústý zwláště žiwot řeholnj chwálj, i wykládá, gakže užitečný celému světu žiwot

[42] I u nás w Čechách ještě žiw gest paustewnjk, u Hradiště nad Methugj, w Kralowéhradeckém kragi, gak se tam řjká u Rezku u kaple sw. P. a M. Barbory. Geho gméno Antonjn Hagna.

Digitized by Google

wedli. Spisowé pak gegich tito dobře oprawugj smeyšlenj ono, kteréž mezi nás se wedralo a uhnjzdilo, gako by celé to paustewnické živobytj buď pauhý toliko wýrodek přepiatosti, buď následek horké gen tamějšj krwe prý býti mělo. Wezmi gen, a čti: a mám za to, že, co w twé sjle wynaložjš, aby překladem na mateřský gazyk i giným wyswjtilo slunce a obgasnilo stráň tuto: aby nezsauce déle mámeni hnusnými těmi swjtidly gim na oči wlepenými prohlédli, a udiwili se čistotě, bohabognosti a dokonalosti života, kteréž tuto, utekše osidlům swětáctwa, stan swůg tichaunký rozbiły sobě.

f) Konečně i na stránce ostatnjch liternjch, krásných, nižšjch uměnj nad mjru mnoho swatj Otcowé ku prospěchu slaužj. Mnozjť z nich byliť gsau i w těchto mistři slowútnj a we wšelikém uměnj pěkném giž dřjwe zběhlj, než byli k bohoslowj přistaupili. Mnozj byli rádcowé králů, cjsařů i papežů, k čemuž nad mjru mnoho obratnosti we wšelikých wědách bylo potřebj. A kterýž gest to učitel maudrý a umělý, aby mage takowé příklady při ruce, z nich k přednášenj uměnj neyd wznešeněgšjho, učenj totiž Božjho nepoužjwal. Z čehož i hned z powzdálj sauditi můžeš, čeho se ti we spisech gegich též pro wrstwu tuto dá wybrati. A giž-li pohanůw pjsemné památky, a neb i nikterak znamenité wýrodky časem dosti lehkých lidj s oblibau čjtáš: mám za to, že probjrage spisy a památky po zbožných těchto, též krasocit swůg nabažjš. Nad to wšak i hogněgi

Digitized by Google

sláwy přigmeš, ducha twého živjcj: gelikož beze wšeho odporu sama gediná nábožná mysl, u wyššj čjše zasahugjcj, wšelikým důmyslným wýrobkům duše našj ráz gest, s to wtisknauti; genž při plodu mysli za to ručj, že krása geho, rozkoše plodnost a cena bude mjti trwánj.

Posléz gak i milé a přjgemné gest čjtánj Otcůw swatých! Mnohý, zwlášť z mladého lidu, shánj se gen po powjdkách. Ay! wezměmež pak na zkaušku také powjdku ze spisů těchto našich, alespoň gednu, kteráž negen ledacos smyšleného, nýbrž skutečnau udalost obsahuge: a wizmež, nepbžůstawj-liž w srdci dočista cos giného; než čeho nabudeme přečetše gakaukoli ginau dosti málebné uhnětenau? Tato naše wyprawuge příběh ze žiwota sw. Basilia. A zhj pak takto: Sw. Basilius as w polowici roku 370. po narozenj Krista Pána gakožto nástupnjk Eusebiůw na stolici biskupskau byl dosazen: a to w znamenitém tehdáž městě Césarei, w asiatské kragině, řečené Kappadocii. Toho času panowal tu na wýchodě Valens, od bratra swého Valentiniána cjsařem nad polowicj cjsařstwj wýchodnjho učiněný. Ten pak byl se Ariánského kacjřstwj přidržel, bludné to učenj Syna Božjho bezbožně zlehčugjcj rozmáhati hleděl, a i cjrkew Césareyskau k němu nakloniti sobě zamyslil. Že wšak Basilius giž i dřjwe co kněz, za biskupa Eusebia, takowému swatokrádežnjmu usilowánj náramně překážel, a teď co biskup tjm usilněgi bludařstwj tomu se opjral: w těžkau ne-

Digitized by Google

náwist cjsař Valens geg wzal. Zprwu skrze prefekta swého Modesta buď sliby chtěl geg na swau stranu dostáti, a neb geg alespoň zaraziti a powolněgšjm geg učiniti. Zkusiw wšak tento Modestus neustupnosti biskupowy, zuřiwě k němu dj: Považugeš-liž pak, Basilie, ty že tak welikému cjsaři se protiwjš, gehož wůle celý swět poslušen gest? čili se dolehnutj moci nebogjš, kterauž gsme ozbrogeni?

Basil: A daleko-li máž moc tato sáhnauti?

Modestus: Mohl bys býti ze statků obrán, ze země wyhnán, mučen, — usmrcen?

Basil: Giným čjmsi mi pohroziž; neb wšecky tyto wěci málo mi k srdci gdau.

Modestus: Co že prawjš?

Basil: Kdo ničeho nemá, nebogj se, aby ze statku nebyl obrán. Gáť nemám než některých kněh a kloců těch, kteréž nosjm; těch pak mysljm mi nebudeš chtjt wzjti. Mne k wyhnanstwj odsauditi, nebude ti lehko; nepowažugiť země, kdež bydljm, leč nebe za wlast swau. Mučenj nebogjm se hrubě; gať tělo mé tak wychaudlé a slabé, že toho nesnese mnoho; rána prwnj i žiwotu i trápenj konec učinj. Smrti pak ještě méně se obáwám; přigdět mi co dobrodinj, gelikož mne s Twůrcem mým dřjwe spogj, gemuž gedinému žiw gsem.

Modestus: Takto s Modestem mluwiti nikdo ještě se neopowážil!

Basil: I snad poneyprw to, an s biskupem ty co gednati máš. Gindy gsme my biskupowé ney-

Digitized by Google

tišśj ze wšech lidj a neypodrobeněgšj; před nejsprostěgšjm člowěkem neznáme mi zpaury: tjm méně tedy před oněmi, genž takowau mocj gsau nadáni! A wšak kde o wjru běžj, nemámeť než Boha na zřeteli, a pohrdáme wšjm giným. Oheň, meč, drawé šelmy, i hroty rozkošj potom gsau nám. Snesiž wšeliké pohrůžky swé i muky proti nám; nic nebude s to, owiklati nás.

Modestus: Dámť ti do zegtřka na rozmyšlenau.

Basil: Odkladu toho netřeba; neboť zegtra nagdeš mne takowého, gakýž gsem dnes.

Tu nemohl prefekt, wzpjrati se wjce, aby nepodiwil se neochrožené mysli arcibiskupa swatého. Druhého dne cjsař sám do Césarei přišel, a prefekt gemu, gak se co bylo zběhlo, zprawu dal. Cjsař rozzloben gsa, že tak špatně se podařilo, nařjdil wýslech nowý, při němž sám s Modestem a giným geště dwořanem býti chtěl. Než i toto, i geště třetj biskupa pohnánj ničeho neswedlo, leč že swatému cti přibylo wjce. Po wšem dj Modestus cjsaři: Překonáni gsme; pohrůžkami s tjmto mužem ničeho se nepořjdj. I daltě mu Valens za některý čas pokog. A když pak na den zgewenj Páně do chrámu tu welikého přišel, spatřuge řád krásný a uctiwost, s kterauž se tu služba Božj dála, překwapena i wzdělána se pocjtil. Pobožnost pak a wrauenost, kterauž biskup při oltáři proniknut mu se býti widěl, náramně na něho dorazila. Neopowážil se sice, přistaupiti k wečeři Páně, boge se, aby mu odepřeno nebylo tělo Božj: dar wšak swůg

Digitized by Google

na obět předce položil, a ten přigat byl, gako by od prawowěřjcjho; proto že Basilius smeyšlel, opatrnost w takowé přjpadnosti že požaduge, aby se od přjsnosti kázně cjrkewnj maličko ustaupilo.

Gsa pak cjsař od Ariánů gako obležen, brzy zase giné mysli nabyl, a rozkaz wydal, aby sw. biskup Césaregský ze země byl wyhnán. Když wšak rozkaz ten byl zhotowen, i hned tu noc potom Valentinian Galatius, synáček cjsařůw; as šest let wěku swého mage, prudkau dostal zimnici, proti njž lékařowé newěděli pomoci. Cjsařowna manželowi do očj předhodila, nemoc tato že nenj než sprawedliwý Božj trest za wyhnánj Swatého; dokládagjc, že mnoho proto byla trpěla we snách strašných. Valens dal Swatého powolati, genž práwě se k tomu měl, aby opustil město. A sotwa že wkročil Basilius do paláce, a giž synek ten lépe se měl. Také swatý biskup poweděl, žeť neumře on, pakli se zawážj, aby w katolické wjře dali geg wychowati. Záwazek se učinil, a na modlitbu Swatého ozdrawělo djtě. Valense, wšak staupenci bludařstwj na nowo obklopiwše, nawedli, aby nedostál k slowu, a on djtě arianskému biskupowi pokřtiti dal: načež znowu do nemoci padlo a w brzce zemřelo gest. Aupad tento zarytého cjsaře nepřiwedl k mysli lepšj: nýbrž po druhé swat. arcibiskupa k wyhnanstwj odsaudil. Když wšak mu rozkaz na to zněgjcj k podpisu byl podán: zlomilo se mu pisadlo w ruce, kterýmž chtěl podepsati. A když druhé i třetj kázal sobě

Digitized by Google

dáti, a i ta přelomila se, as gako by se zpěčowala, slaužiti za nástrog ku skutku neprawému. Rozkázaw sobě i čtwrtého podati, nagednau w ruce swé i w ramenech nadobyčegného pocjtil třesenj: protož ulekna se papjr roztrhal, a arcibiskupa při geho cjrkwi nechal na pokogi. Wděčněgi Modestus ku Swatému našemu se měl, než Valens tento. Na modlitbu totiž geho z nebezpečné powstaw nemoci, weřegně hlásal, že má mu za žiwot co děkowati, a wždy byl mu napotom oddán. —

Nuž pak pohleďmež sobě oprawdowě do očj, a pteymež se, nenj-liž takowé skutečně zběhlé wěci čjsti i utěšeněgšj mnohem, než lecgakés ty wšelijké ledagaks smyšlené a odpolowice zdarma drahé drmoliny? Lid aspoň náš náboženský odpowjdá „ano;“ neboť wygma to zlehčilé giž zbožjčko, nemá a nechce mjti peněz na titěrky: a wšak za žiwot Krista Pána a t. i šest i deset zlatých wydati nelituge i podnes.* Na čehož ještě i bytedlněgšj důkaz položjm toto ze skušenosti. Gistý kněz po wyswěcenj swém r. 1836. přišel na osadu, na kteréž bylo lidnaté město asi 400 domů a fara. Pan farář spolu byl biskupským wikářem, a proto školu městskau i wesnické pomocnjku tomu swému musil odewzdati. Než nalezl tu katecheta mladý wjce překážek, než se zpočátku byl nadál; pro kteréž nemohl daufati, že by auřadowánj toto geho welikého užitku wyneslo. Neboť rodiče špatně djtky do školy odesjlali: a kterjž odesjlali, ještě nedban-

* Doswědčuge nám *Dědictwj Swatojanské*, že časem i čeledjnowé, nádeanjci a chalupnjci 10 zl. stř. nelitugj, taktéž i sedláci po 20 zl. aby se gen spoluúdy stáli. *Red.*

Digitized by Google

liwěgi knihy, k. p. sw. Ewangelia, Katechismy a t. gim kupowali. Napomjnánj, wzbuzowánj i giné dolehánj málo pomáhalo. Gednau wšak kaplan tento, do Prahy se odebraw, gen as gako mimo nd tu myšlénku přišel, aby spisy některých sw. Otců co možná w gazyku českém sobě tak a tolik nakaupil, aby ge i osadnjkům půgčowati mohl. Kaupiltě sw. Jana Zlatoústého „O naprawenj padlého," Řeč k Theofilowi, sw. Cypriána „Otče nás" a giné, wždy několik wýtisků. Sám ge potom pilně četl, často uwáděl při cwičenj, a hogně zmjnku o nich činil. A hle! dowšjmli gsau toho sobě zponenáhla, žádali čjsti, a sem tam okusiwše i sladkosti i užitku, po mále i k tomu se naklonili, aby gak k odesjlánj djtek do školy, i k opatřenj knih bedliwěgi se přiměli, říkauce: „žeť předce gen škoda, když se člowěk málo wycwičj, — a bez knih že nic se tak wycwičiti nemůže." Negeden také dosawádnj swau Meluzinau powrhl, kterauž dřjwe byl kaupil, proto že se domeyšlel, že snad ani knihy giné k dostánj nenj. Také i karban a giné toho druhu pěknosti owšem ne dočista a wšak předce sem tam hognau ugmu trpěly: proto že, kdo gen trochu lepšjho citu byl, nad mjru wjce bažil po utěšenj, kteréhož z takowých spisů nabýwal. Ba i negeden ze študugjcjch, tu na prázdninách gsaucj, prohlásil se, že mu ta Mythologie gegich, gak o nj sw. Augustin gedná we swé knize „O městě Božjm", docela ginák a řádněgi na oko padá, než gak on gi byl posud slyšeti musil.

Digitized by Google

A tak giž ha čem se usneseme, o čtenj sw. Otcŭ rokugjce? Zkrátka powjm. Neyprw měli bychom zagisté wšecku silu na to nasaditi, abychom ge zponenáhla s Časopisem obdrželi gazykem českým, gak nám i sljbeno bylo.* Duchownj každý ge má mjti. Má-li auřadu swému zpráwně dostáti, bez nich daleko-li dogde? A gak možná mu ge čjsti, když mu po ruce negsau? Za třetj: bude-li ge kněz mjti, a gakož se od každého horliwěgšjho čekati dá, bude-li ge i osadnjkům půgčowati, aby gakož gemu gsau wzorowé u pastýřstwj, tak osadnjkům slaužili co mocnj přispjwatelé: nagdauť se i z těch, kdož by ge odebjrali.**

A zasluhugjť oni w prawdě aby negen u kněze, ale i u katoljka wůbec w knihowně geho prwnj mjsto zaugjmali. Neboť i Pjsma Božj, i cjrkew, i duch Páně welebj ge; a o nich zagisté na wlas platj, což w knize Ekkles. w k. 44. se dj a na den sw. biskupů se čte, totiž: „Chwalmež giž muže slawné

* Promluw si kdo se mnau: a přeswědčjm ho, že to nemožno. Naproti tomu *Dědictwj Swatojanské* a 15rem wydánj swých dost wyborně poslauží, a ginau strunau wyhowj.

** Oswědčilo se při wydánj *O Městě Božjm* sw. Augustina, že těch odběratelů tak mnoho nenj. Při prwnjm swazku bylo gich na tisjc: a při poslednjm, čili šestém, bylo gich giž gen 636; tedy zůstalo od 2., 3., 4. a 5. swazku mnoho na zmar, na makuláře, — a platil se arch překladu 6ti zl. na stř.? Wydjme to při knihách *Dědictwj Swatojanského*, we swětě neylacinějších, gak málo se gich odbýwá, gestli se nedonucugj, nebolť redakcj gich nerozstrká. Sajžano bylo prwnjch 10 ročnjků *Časopisu* o polowičku ceny; Swatý Augustin o Městě Božjm, sw. Cypriam a Jaroljm, pak desatero kněh *Dědictwj Swatojanského* snjženy až djkage na cenu tisku: a kdo přišel s Duchowenstwa, by tu láci odkaupil? — Dokud se chtiwost ku čtenj mezi lidem ještě wjce nerozmnožj, a dokud duchowenstwo se mjsecb strau o wydánj swatých Otcŭw w gazyku Českém státi nebude, nemůže se k wydánj gegich welikých, wjce swazků obsahugjcjch spisů přikročiti, aby napořádaným godnotliwých swazků odbránjm w konsistornjm skladě zbytečných defektů a kase škody nepribywalo. Kdyby u nás tolik čtenářského ducha, gako w Bawořjch bylo, a nešitowalo se tak peněz: wše by krásněgi kwětlo. Tak, Bohužel! *Perly poswátné*, a ge to biblj we werjch, kdo ge odebjrá? *Red.*

Digitized by Google

„a otce naše po rodech (a podlé poslaupnosti wěku, „gak po sobě ziwi byli.) Welikau sláwu způsobil „Pán skrze ně welebnosti swé od wěků. Ti pa„nowali w králowstwjch swých, a byli muži slowútnj „w moci a ctnosti; welikau maudrostj naplněni, ra„dili maudře rozumem swým, a mocj prórockau bu„daucj wěci předpowjdali. Byli wůdcowé lidu w ra„dách, i w rozumné zpráwě lidu. Učili lid skrze „maudré přjslowj. — Muži bohatj, kteřjž dostú sjly „magjce, pokognè bydleli w přjbytcjch swých. Wšickni „tito w rodinách oslawenj gsau, a za dnů swých „byli w sláwě. Byli někteřj z nich, gešto gména „pozůstawili, aby gegich chwála wyprawowána byla. „Byli také někteřj, gegichž nenj paměťky, a zhy„nuli, gako by gich nebylo: a zrodili se, gako by „se nezrodili, i synowé gegich s nimi. Ale oni muži „miłosrdnj, gegichž sprawedlnosti negsau w zapo„menutj dány. Při potomcjch gegich zůstáwá dobré „dědictwj, wnukowé ctnosti gegich zdědili. Podlé „smlauwy w Geho službě a w ctnosti wěrnj byli, „i djtky gegich po nich. Až na wěky trwá sjmě „gegich, a sláwa gegich nebude wyhlazena. Těla „gegich s pokogem pochowána gsau, a gméno ge„gich živo gest od národu až do národu. O mad„drosti gegich wyprawugj lidé, národowé, a chwálu „gegich rozhlašuge shromáždění swatých — cjrkew „swatá.“ — —

Digitized by Google

5. Něco o kázanjch tak řečených polemických.

od

Gotthárda Holubáře,

kapitulara Strahowského, lokalisty w Šánce u swat. Jma.

Pokud známo po řjdku nalézá se obšjrněgšjho nawedenj homiletického, z něhož by duchownjmu patrne býti mohlo: častolj aneb w kterých asi zwláštnjch potřebách by gemu co katolickému hlasateli přislušelo weřegně wystupowati a zasazowati se proti učenj ginowěrců, s kterýmiž mnohým z našich duchownjch bratřj na winnici Páně neustále gest zápasiti. W ohledu tom sausedni řjše německá wjce nežli wlast česká katoljky a ginowěrci promjšená podala nám negednau důležitau přjčinu o některých wěcech hlauběgi přemýšleti, takto probuzugjc katolického ducha aby neustáwal u wěku našem opět a opět hágiti stádo Kristowo. Nenj pochybnosti, že kde wjce přjležitého wybjdnutj k bogi: tam též nowé zbraně se wyhledáwá, a bogownjci w nj tudjž cwičeněgšj a obratněgšj se stanau. Že od Němců giž záhy w našj wlasti co se náboženstwj geho u nás wštjpenj a rozšjřenj týče, mnoho sděleného máme, nikdo w děgepisu wlastenském zběhlý w pochybnost bráti nebude; a toliko přepiaté a křiwě rozuměné tak nazwané wlastenectwj by prozrazowal, kdokoliwěk by gen proto, že to snad Němci giž wědj a umj, se zdrážal zřetel swůg obrátiti k těm wýgewům, genž pozornosti každého wzdělance, neřkuli duchownjho, wšjm práwem zaslugj. Náboženstwj nečinj rozdjlu mezi národy a

Digitized by Google

gázyky; ouo gest spjše obecnau a rozsáhlau wlastj, ku kteréž wšickni co owce z gednoho owčince a djtky gednoho Otce se přihlašugj, an co na mjstě gednom k gegjmu blahu se děge toho i na druhém užjti lze. Nebude tedy od mjsta, z nás ohljdnauti se ginám a poznati, gak by se kyli giž sausednj katoljci wzhledem tak nazwané *polemiky* na kazatedlně zachowali,[43] ku kteréž se též u nás některé přjležitosti podáwá. —

Slowútný Sailer we spisu: „*Vorlesungen aus der Pastoraltheologie*“ sčjtá w onom oddělenj, w kterémž o základu křesťanského kázanj pogednáwá, několika třidceti předmětů, o kterýchž by se na kazatedlně zmjnka činiti neměla, ale neudáwá, zdaž by k nim též přemáhánj kacjřstwa zřegmě náleželo, dočista se této otázky nedotýkage. Prawj sice na stránce 22.* „*Feld- und Kreuzzüge gegen Freigeister, bei denen das Volk nur mitschreien, aber von denen es nichts verstehen kann*“ a bylo by mnohému geho čtenářů přišlo whod, kdyby byl přiložil, gak Sion dokládá: „*Feld- und Kreuzzüge gegen Andersgläubige, bei denen auch das Volk meist nur mitschreit, allein er hat nun einmal Umgang hievon genommen. Uibrigens können wir diesen Mangel in Sailers Pastoraltheologie aus seinen Exerzizien-Vorträgen vom Jahre 1829 ergänzen.*“ *Dort heisst es: „Der andere falsche Prophet ist Goliath der Zweite,*

[43] Srowney časopis Sion 1842. No. 91.

* W djle Illhém, od str. 22. do 28. uwádj třidcatero, o čem se kázati nemá. *Red.*

Digitized by Google

das Lästermaul, das der katholischen Kirche (dem Priesterthum) Hohn spricht. Jeder Christ soll im Namen des Herrn kommen, und ein David seyn gegen jeden Lästermund.“

Kdož asi tento Goliáš druhý? Zgewno gest, že to přjšera kacjřstwj, a má-li proti nj wšeliký křesťan státi gako Dawid: čjm spjše kazatel powolaný wěstec a hágitel zgewené prawdy. Kazatel musj w zápas staupiti s kacjřstwjm, gelikož prawdu a sice wšecku prawdu hlásati má, gegjžto přirozený pud gest přemoci lživost. Kacjřstwj gest, dle wýpowědi božské pohoršenjm. Byť by ono i býti muselo, nemůže předce poslednjm určenjm swým slaužiti leč k tomu, aby překonáno bylo, a w geho překonánj prawda byla oslawena. Katolický kazatel gest hlasatel wjtězné prawdy, a právě tjm powolaný přemožitel kacjrstwj, kteréž gako obluda hlawy swé proti katolictwj zdwjhagjc, opět co takowá tjmto ukrocena bývá. W tom se srownáwagj wýpowědi sw. Otců na nesčjslných mjstech. Tak Cyrillus Jerusalémský mluwj: „Wytrwey w katechetickém učenj, ozbroj se proti kacjřstwjm. Máš mnohé nepřátely, chop se také wšelikého zbraně, abys wybogowal bog Páně, nepřátelské násilj přemohl a proti wšelikým zchytralým wpádům kacjřů nepřemoženým oswědčil se.“ (1 pro Cat. c. 10.) Pozděgi prawj: „W blátě wáljme se, tak-li mluwjme, než ale činjme to, by nikdo z přjtomných za přjčinau newědomosti kacjřskau neřestj se nepokálel. Dobřeť wjm, že tjmto způsobem ústa swá

Digitized by Google

a sluch poslúchačů potřisnjm, wšak takhle prospjwá. Neboť mnohem gest lépe nechutné domněnky kacjřů při wywracowánj gich poslauchati, než newědomky a nenadále w sjť gegich se zaplésti.“ — Mjstem tjm obgewena gest určitá odpowěd na otázku, pakli by se kazatel proti kacjrstwj směl zasaditi; a tjm wětšj wážnosti nabývá, poważjme-li, že pochodj od muže, genž wzácnostj přewyšuge mnohé z tohowěgšjch učitelů, kteřjž to w též wěci dočista giného náhledu chowagj. Podlé této wýpowědi nesmj toliko kazatel ostré zbraně polemiky neužjwati, on se musj gj spjše uchopiti a nj oháněti až k wjtězstwj; aniž se má štjtiti oné wýčitky, že by polemikau ústa swá zkálel a neb uši poslúchačů zprznil. — Sw. Řehoř prawj: w druhém oddělenj swé „*cura pastoralis*“ c. 4. „Má býti zpráwce dušj maudrým w mlčenj, užitečným w řečenj; aby ani nezamlčel, což by řjci, ani neřekl, což by měl zamlčeti. Nebo gako neprozřetedlná mluwa do bludu swádj, tak též nemaudré mlčenj ty, gešto by poučeni býti měli, w omylu nechává. Častěgi ostýchágicge se služebnjci božj z bázně, by před swětem z přjzně newypadli, prawdě swobodně dáti swědectwj; takto nepečugj co pastýřowé, nýbrž co nágemnjci o obhágenj stáda, co ti, gešto utjkagj, an přicházj wlk, takto ukrýwagjce w mlčenj. Těch se mocně dotýká slowo Páně, genž dj: „Gsau němj psi, gešto štěkati neuměgj;“ (Jesai. 56, 10.) a ono giné: „Newstaupili gste naproti, aniž gste postawili na odpor zeď pro dům izraelský, aby gste

Digitized by Google

stáli w bogi w den Hospodina.“ (Ezech. 13. 5.) Těch a ještě giných mjst sw. Otců[44] užjti lze k překonánj kacjřstwj, byť by ona gen wůbec hřjšnjky obraceti powinnost ukládala. Neboť většjho a nebezpečnějšjho wšech hřjchů, dle swědectwj sw. Otců, nestáwá nad kacjřstwj; a pokud giž to cizjm hřjchem neumělých newyučowati, neb hřjchů notwestati: tedy gistě ještě wětšj winau bude, pokud zpráwcowé duchownj stádo swoge s gedowatau bylinau kacjřstwj neseznámějj, gemu před nj nedáwagjce wýstrahy, kdež nebezpečenstwj k nákaze hrozj.

W sauzwuku swatých Otců pronášegj o wěci té mnozj z nowějšjch dogmatických učitelů swé zdánj. Dr. Klüpfel *Inst. theol. dogm.* (Vindob. 1789. pag. 168.) pjše: „Že — by polemika, přemáhánj totiž kacjřstwj netoliko užitečná, než spjše newyhnutedlná byla, na světle ležj. Neboť služebnjku cjrkewnjmu nestáwá toliko pásti swěřené stádce swé po lučinách slowa božjho: musj také odháněti wlky, musjť náčelnjky přewráceného učenj, ješto odporugj prawdě, přeswědčiti a zapuditi. W tom smyslu ústawičné počjnánj cjrkwe sw. lze wyswětliti. Neboť ode dřewnjch giž časů Otcowé a zpráwcowé dušj hágili gsau křesťanstwj proti autokům pohanů, židů a bludařů wšelikého způsobu, gakož z gegich nás došlých spisů zřetedlně widěti můžeme. Owšem panuge w polemice toliko

[44] S. August. Libro 50 Homil. 7 homil. Isidorus L. III. de summo bono c. 44—46. Hieronym. in Ezech. C. III. Gregorius Hom. 11 in Ezech. Chrysostom: hom. 6 in Epist. ad Philipp; etc. —

Digitized by Google

wýmineční, nikoliw ale obecná newyhnutedlnost; neboť an by nebylo bludů proti prawému učenj čeljcjch, nebylo by též potřebj přemáhánjm a wywracowánjm gich se zabýwati. Gak wěcí ty nynj stogj, nesmjme též lhostegnosti a neb netečnosti náboženské (*Indifferentismus*) žádným způsobem přiswědčiti, kterážto wšeliké doğmatické hádky co záhubné zawrhuge, byť by se třeba na slowa apoštolowa chtěla odwolati (II. Tim. 2. 24 et 25),[45] kteryžto samu takowau rozepři nezawrhuge, nýbrž gj co náružiwosti a hašteřiwosti, neb co zlowolné zchytralosti a pohrdawé chlubiwosti k zlému užjwati nedáwá. Pokud těchto chyb uwarowáno, může polemika prospěšnau se státi.“ Ano i na kazatedlně budeť na přjhodném mjstě působiti polemiku wždycky užitečně, an spolu též w gistý čas a náležitým způsobem pohádáno bude. W hodný čas gest rozepřiwě wystaupiti, an kacjřstwj práwě na kterémžsi mjstě swúdné sjtě rozestjrá, an přemudrowané hlawy w spolek se rotj, na mjstě co by cjrkwe pokorně poslauchati měly. W přjhodný čas gest sáhnauti k zbrani, an neobyčegné přjhody wěku na mysl tjm způsobem dotjragj, že by od wjry odwrácena býti mohla: a neb když by duch času se pokaušel papežstwj, kterýmž pogmenowánjm obyčegně což katolického přestjpáno

[45] „Neslušjť pak na služebnika Páně, waditi se; ale aby byl tichý ke wšem, způsobný k učenj, trpěliwý, kteryž by s mjrnostj trestal ty, kteřjž se protiwj prawdě, zdaž by snad někdy dal gim Bůh pokánj k poznánj prawdy.“

bývá, zapírati, a na gebo místo stáwěti to, w čemž by nikdo spasen býti nemohl. An by se to dálo, tu giž nechť horlj kazatel pro zastánj prawdy, ale wždy ať horlj s lichostj a rozmyslem.

Kazatel, pokud se přinucena widj polemicky sobě počjnati, žádným giným ať myslem weden býti nesmj, leč aby podanau prawdu naproti wšemu nowotářstwj k swětlému poznánj přiwedl; aby se wšemu gen možnému poblauzenj předešlo a giž zblaudilé owce opět na dobrau cestu nazpět přiwedeny byly. Čjm to obtjžněgšj, tam mocně působiti, kdež předsudky, nawyklosti, zšjlenost a mnoho giného se slučuge, by ducha hrubým bludy spautalo: tjm méně může býti lhostegno, gakým způsobem pohádáno bude; na kterémž to gestli kde ginde práwě zde welmi záležj. Prawau dobau (*forma*) žjditi bude se kazatel, gehožto prawowěrnost w lásce též prawau dobu zjskala, kteráž ho co ducha plného wyznamenáwá. Láska gestiť ona w ohni ducha wytištěná podstatná podoba wěřjejho; a kde kazatel w takowé lásce gsa pečliw duchownjho spasenj bližnjho horlj: tuť gako kauzedlně dotjrá na mysl ne dočista zatwrzenau; on gest mužem wěrného lidu, kterémuž každý kazatel wyslanstwj swoge takto odbýwagjcj po wždycky neywážněgšjm úkazem bude; takowý i swým nepřátelům neodolatedlným se stane, gelikož gich nedráždj, gim neubližuge, nýbrž toliko k gegich wlastnjmu blahu ge ranj. Takowý kazatel byltě sw. František Saleský. Protož gemu podařilo se nazpět přiwésti zblaudilé

Digitized by Google

nesčjslné bratry do lůna prawé cjrkwe. „Kdo s láskau káže, prawil-tě tento Swatý, ten káže postačitedlně proti kacjřstwj, byť by se ho ani slowem nedotýkal.“

W prawdě, kdo s láskau káže, tenť smj také když čas k tomu přigde, důkladnými slowy proti kacjřstwj se postawiti; nebo‘ i tu láska to gestj kteráž ho pudj, a gegjžto mocj on působj; mimo to takowý kazatel nikdý rád se nebude hádati, aneb rozepře za hlawnj aučel mjti; ano saucit s hřjšným a blaudjcjm člowěkem prawě njm neyhlauběgi pohne, an s hlásánjm prawdy obraz tak podiwných způsobů bludařstwj před oči postawj; ano tentýž hluboký cit geg před wšelikými wýstupky polemiky chrániti bude.

W cjrkwi katolické má polemika na kazatedlně pokud možná w mezjch tak nazwané apologetiky se držeti, t. g. má předkem býti gen zastánjm zgewené prawdy u wjře, aniž se má kdy lehkowážně protiwnjků dotýkati; a to z gediné přjčiny; poněwadž w cjrkwi katolické celá prawda složena gest. Kdokoliwěk má drahé gměnj, přede wšjm raduge se z užjwánj geho, užjwagjcj ale půtky nemiluge; i tehdáž, když se potýkati musj, netratj oné wážnosti, kteráž ho ode wšech, genž gsau mimo cjrkew, rozeznáwá.

Lehkowážnými autoky, bauřj, hrubostj a wztecklostj na mjstě swatém rownal by se katolický kazatel oněm, genž wýhost dali tomu, by z pokladu spásy, kterýž w cjrkwi se chowá, wážili s potěšenjm.

Digitized by Google

Když toto přemáhánj kacjřstwj na kazatedlně wůbec platj, budiž dowoleno ještě o polemice proti protestantismu přidati, kteráž za dnů našich, jakož se mnozj domnjwagj, nenáležitým způsobem opět se obgewuge. Ačkoliw nemůže dáno býti za prawdu tém, ješto myslj, že by pro zachowánj milé swornosti neylépe bylo rozwodných článků na kazatedlně ani nepodotknauti: předce poradj sobě dobře kazatel katolický, když ze slušného ohledu toliko gistá prawidla pozorowati a w určitých mezech držeti se bude. Předewšjm ať nikdy z paměti newypauštj, že byť by i saustawau protestantismu co takowého z katolické strany pohrdnuto bylo, a pokud on řjmské katolické cjrkwi nepřátelsky na odpor státi bude, pohrdnuto zůstane: předce cestu zaházena nenj, na kteréž bychom oddělených zase k sobě přiwésti mohli; odkudž za našj gde powinnostj tuto cestu gim wždycky otewřenau nechati. Walný gest počet oněch protestantů ještě posud, ješto na základu biblickém wěřjce w Spasitele, skrze něho spaseni býti žádagj. Můžeme-li tyto naprosto na hledišti odpadlictwj pozorowati? Nikoliw, snad by u mnohých postačilo prawého dorozuměnj a poučenj o swatowládě, by opět mateřské cjrkwi zjskáni byli. Neméně šetřiti potřeba káže, že protestanté w zhledu politickém giž určité stánj co zwláštnj wyznánj sobě oswogili, a práw požjwagj, kteréž ge od pauhé sekty pilně rozeznáwagj. Musjť tedy katolický kazatel, chce-li proti protestantismu polemicky se zasaditi, wzjti gisté ohledy. Prwnj

Digitized by Google

ohled na wzácnost samu swaté katolické cjrkwe, kteréž by křiwau polemikau špatně bylo poslauženo; druhý na poměr práwě této cjrkwe k wyznánj protestantskému, an ona swau božskau wznešenostj wjce do něho sahá, nežli se mnohým polemickým řečnjkům býti widj; třetj na politickau postawu protestantstwa, kteráž s postawau, genž sekty gednotliwé držj, zmjšena býti nesmj. Kdokoli zahodnost těchto ohledů uznáwá, co polemický řečnjk následugjcjmi prawidly se řjditi a gich sobě wážiti bude:

1) Warowati se gest, wšelikého dotýkánj se osob na kazatedlnu s sebau přinášeti: než spjše držeti se toliko zgewně před očima ležjcjho učenj protestantského a wšech z něho gdaucjch náhledů a wynasnažowánj.

2) Co pramenů užjti lze neypředněgi toliko symbolických spisů protestantských; giných ale, na přjklad Lutherowých dopisů gen potud, pokud oni gakausi zásadnj otázku wyswětlugj, a těchto poslednjch sice za tau přjčinau, poněwadž na nich z částky samo učenj protestantské záležj, kteréž častěgi w prawém smyslu učenj Lutherowo gest, a oni k wýkladu gistých mjst w knihách symbolických za základ slaužj.

3) Nemůže se za wjru dáti, že napořád wšecko, co ondy otcowé cjrkewnj w prwnjch stoletjch proti bludům wěku swého byli prawili, to že by stegným způsobem o protestantstwj platilo, a protož prozřetedlnosti třeba w užjwánj mjst ze

Digitized by Google

sw. Otců, aby zmatek pogemů odůwodněn nebyl wážnostj, kteráž w prawdě takowého osudu nezasluhuge.

4) Wycházeti gest odtud, že zwěstowánj prawdy wlastně giž wywrácenj bludu w sobě obsahuge, a že wywracowánj geho k wáženj hluboké prawdy samo sebau nikoli giž nepřiwádj. Polemika budiž tedy každému představenj cjrkewnjho učenj docela podřjzena, a nikdý newystupug tjm způsobem, aby odpor co hlawnj wěc obgewil se; tak sice, že — což se opět a opět připomjná — rozwinutj náležité prawdy čili článku katolického učenj gest a zůstáwá wždy základem neyhlawněgšjm. Běda, an polemika na kazatedlně wnadau gest, kterauž by snad obecenstwo zachyceno býti mělo! Běda též, když tak daleko přicházj se, že by wěřjcj winau kazatelowau gakési pochautky na polemickém hádánj nalezali! Tak němečtj protestanté sami w gistých dobách sobě počjnáwali, u kterýchž to tak řjkage modau bywalo, horliti wášniwě proti židům, katoljkům a kalwjnům w způsobě zagisté té neyopowrženěgšj. Tu kde kostely se stáwagj takowým bogištěm, tu gest mrawnj powaha lidu na neynižšjm stupni. Samému Arnoldowi, ačkoliw byl učedlnjkem Lutherowým, w geho spisu: *Kirchen- und Ketzergeschichte*, zdála se proto lutheránská cjrkew býti gako prawý Babilon. A gistý Spisowatel německý prawj o tétéž wěci: „*Ein merkwürdiges Beispiel hievon habe ich erlebt, als ich auf der Universität zu Leipzig*

Digitized by Google

studirte: Damals hielt der renomirte Superintendent und Professor der Theologie Dr. Tzschirner im Anlasse der Jubelfeyer der lutherischen Reformation eine Reihe polemischer Predigten. Die Neugierde machte auch mich zu einem seiner Zuhörer. Was fand ich für ein Publikum? Ein zahlreich versammeltes allerdings, aber keineswegs ein erbauungsuchendes, am wenigsten wohl ein heilbegieriges. Mit gespannter Aufmerksamkeit folgten die Zuhörer dem modernen Luther, wenn er Rom schilderte, wie es in seiner Einbildung lebte, und wenn er den Römlingen gegenüber die „evangelische Freiheit" pries. Einigemal wäre es beinahe zum Bravorufen und Beifallklatschen in der Kirche gekommen. Was man aber doch in der Kirche zu thun Bedenken trug, wurde nachher vor der Kirche, als sich das gefeierte Rüstzeug Lutheri nach Hause begab, doppelt nachgeholt; und es fehlte nicht viel, so hätte das tollgewordene Volk seinen geistlichen Feldzeugmeister im eigentlichen Sinne auf den Händen getragen. Leipzig wird nicht viel weniger Katholiken zählen, als München Protestanten; was thaten nun die gekränkten Katholiken? Schickten sie dem Polemiker Tschirner Drohbriefe? Ordneten sie Deputationen an den katholischen König nach Dresden ab? Wurde in ihrer Kirche gegen Tschirner gepredigt? Oder wurde er als Friedensstörer gerichtlich belangt? Von all' dem habe ich nichts vernommen. Die

Digitized by Google

sw. Otců, aby zmatek pogemů odůwodněn nebyl wážnostj, kteráž w prawdě takowého osudu nezasluhuge.

4) Wycházeti gest odtud, že zwěstowánj prawdy wlastně giž wywrácenj bludu w sobě obsahuge, a že wywracowánj geho k wáženj hluboké prawdy samo sebau nikoli giž nepřiwádj. Polemika budiž tedy každému představenj cjrkewnjho učenj docela podřjzena, a nikdý newystupug tjm způsobem, aby odpor co hlawnj wěc obgewil se; tak sice, že — což se opět a opět připomjná — rozwinutj náležité prawdy čili článku katolického učenj gest a zůstáwá wždy základem neyhlawněgšjm. Běda, an polemika na kazatedlně wnadau gest, kterauž by snad obecenstwo zachyceno býti mělo! Běda též, když tak daleko přicházj se, že by wěřjcj winau kazatelowau gakési pochautky na polemickém hádánj nalezali! Tak němečtj protestanté sami w gistých dobách sobě počjnáwali, u kterýchž to tak řjkage modau bywalo, horliti wášniwě proti židům, katoljkům a kalwjnům w způsobě zagisté té neyopowrženěgšj. Tu kde kostely se stáwagj takowým bogištěm, tu gest mrawnj powaha lidu na neynižšjm stupni. Samému Arnoldowi, ačkoliw byl učedlnjkem Lutherowým, w geho spisu: *Kirchen- und Ketzergeschichte*, zdála se proto lutheránská cjrkew býti gako prawý Babilon. A gistý Spisowatel německý prawj o tétéž wěci: „*Ein merkwürdiges Beispiel hievon habe ich erlebt, als ich auf der Universität zu Leipzig*

Digitized by Google

studirte: Damals hielt der renomirte Superintendent und Professor der Theologie Dr. Tzschirner im Anlasse der Jubelfeyer der lutherischen Reformation eine Reihe polemischer Predigten. Die Neugierde machte auch mich zu einem seiner Zuhörer. Was fand ich für ein Publikum? Ein zahlreich versammeltes allerdings, aber keineswegs ein erbauungsuchendes, am wenigsten wohl ein heilbegieriges. Mit gespannter Aufmerksamkeit folgten die Zuhörer dem modernen Luther, wenn er Rom schilderte, wie es in seiner Einbildung lebte, und wenn er den Römlingen gegenüber die „evangelische Freiheit" pries. Einigemal wäre es beinahe zum Bravorufen und Beifallklatschen in der Kirche gekommen. Was man aber doch in der Kirche zu thun Bedenken trug, wurde nachher vor der Kirche, als sich das gefeierte Rüstzeug Lutheri nach Hause begab, doppelt nachgeholt; und es fehlte nicht viel, so hätte das tollgewordene Volk seinen geistlichen Feldzeugmeister im eigentlichen Sinne auf den Händen getragen. Leipzig wird nicht viel weniger Katholiken zählen, als München Protestanten; was thaten nun die gekränkten Katholiken? Schickten sie dem Polemiker Tschirner Drohbriefe? Ordneten sie Deputationen an den katholischen König nach Dresden ab? Wurde in ihrer Kirche gegen Tschirner gepredigt? Oder wurde er als Friedensstörer gerichtlich belangt? Von all' dem habe ich nichts vernommen. Die

Digitized by Google

Katholiken liessen die Protestanten gewähren, und feierten noch wie vor das Opfer des Friedens. Aber auch davon habe ich nichts vernehmen können, dass irgend ein Protestant in Leipzig in Folge dieser Predigten ein besserer Mensch geworden wäre.“ (Sion 1842, No. 91.)

Každému newěřjcjmu, každému hřešiwému bylo by k přánj, by naleznul kazatele gako swatý Augustin geg nalezl w swatém Ambroži. „Srdce mé,“ prawj onen přjležitostně, „bylo pohnuto wýmluwnostj téhož swatého muže, a otewřelo se znenáhla prawdě. Božské slowo twé ó Bože můg! gest chléb, kterýž krmj a nasycuge; oleg, kterýž okrášluge a radost na obličegi našem wyobrazuge; wjno, kteréž opoguge, ale takowým způsobem, že se nám radosti swětské zoškliwugj. — Twá newiditedlná ruka to byla, genž mne wedla k tomuto Swatému, aby otewřel moge oči a mne přiwedl k Tobě. Ontě učil užitečné a důležité wěci, hlásage učenj spásy; ale gak welmi wzdálen gest od něho ten, genž w hřjšjch gest, gako gá gsem byl tenkráte.“

To zůstaň hlawnj wždy wěcj, aby učenj spásy hlásáno bylo. Potřebuge-li ale čas gakési strážnj wěže, s kteréž by hlásné znamenj znělo, by panugjcj přewrácenosti a každému zmatku odoláno bylo, a poklad spasenj ochráněn zůstal: budiž tedy kazatedlna tato wěž strážnj, nebudiž ale nikdy znetuctěna wášniwostj a hašteřiwostj.

Digitized by Google

6. O káznicjch čili trestnjch domech.

Od

P. Antona. Wiesnera,

kooperatora w cjs. král. obecné káznici w Praze.

(Pokračowánj.)

Dřjwe ještě, nežli se obrátjme k našj wlasti, a zcela se ohljdneme na powahu žalářnictwj, třeba gesti předběžně podotknauti, gak to wůbec stálo s křesťanstwjm w tak nazwaném střednjm wěku, na gehožto začátku prawě naše wlast do lůna křesťanské cjrkwe přigata byla. Prawili gsme w prwnjm pogednánj, gak náboženstwj křesťanské zprwu blaženě na wězně aučinkowalo; než Konstantinowé, Theodosiowé a Justinianowě se napotom wjce newyskytli; a co tito slawnj mužowé dobrého způsobili, to napotom pod Karolingy se ztratilo. Zdálo se sice pod Karlem Welikým, kterýž skoro wšechny křesťanské ewropegské národy spogil, že ono božské sjmě Spasitele zase takowé owoce přinášeti bude gako při začátku swého početj: než brzo tato naděge zmizela. Potomkowé Karla Welikého byli mužowé slabj a nemohútnj, řjše křesťanská se rozpadla, gsauc rozdělena na mnoha králowstwj, a s těmi přewraty se uwalilo tisjce neřestj na národy, an sotwa ku spasitedlné wjře přiwedeni byli. Obracenj ještě pohanských národů na wjru Kristowu nedálo se dle wůle Spasitelowy na cestě lásky a předswěčenosti, nébrž mocj a mečem. Tak cjsařowé němečtj z rodu Saského a Frankského

Digitized by Google

obraceli Slowanské národy na wjru Kristowu mocj a mečem, wjc aby ge sobě podmanili, nežli aby gim blaženost náboženstwj křesťanského podali. Protož nenj diwu, že takowým způsobem podané náboženstwj Kristowo srdce těchto národů nezagalo a oněch blahoděgných aučinků nepřinášelo, gakýchž se nadjti mohlo. Neywětšj překážka wywinutj a wzdělánj křesťanských národů bylo ono u Němců w obyčeg uwedené lennj práwo, kteréž skoro ode wšech ostatnjch národů přigato, tu wadu do sebe mělo, že napotom manowé w zemi přemocnj byli, ani králů neposlauchagjce. Tak i tehdegšj křesťanštj národowé se rozdělili na dwě strany. Gedni byli páni a nebo šlechticowé, genž na swých hradech pyšně seděli, gen we zbrani se cwičili, sausedy swé laupili, sami mezi sebau ustawičné wálky wedli. Druzj byli robi *(Leibeigene)* Pánů, to gest lidmi takowými, genž nic swého neměli, ale pánům swým wše co chtěli, pracowati museli, tak w tuhém poddanstwj žiwi gsauce, že gim ani gegich wlastnj tělo nepatřilo, nébrž pánům. Připočteme k tomu w těch časech wšude panugjcj newědomost a newšjmawost uměnj a z toho pošlau hrubost. Králowská moc wšude tak seslábla, že Vasalowé naskrze činili co chtěli, žádného pána wyššjho neuznáwagjce, dle libosti nad swými podřjzenými panugjce. Tehdáž bylo, kdo s koho, ten s toho. Gak to na začátku střednjho wěku w Německu wyhljželo, poznáme z toho, že w gednom Concilium w Nancy shromážděnj biskupowé naříkali, že Ně-

Digitized by Google

mecko brzo w padrtiny se proměnj. Strašliwé gsau popisy, kteréž nám Dettmar, Wilém z Tyru a Aeneas Silvius a geště ginj spisowatelé o mrawjch Němců w střednjm wěku podáwagj. Na konci dwanáctého stoletj nářjká Saxo Grammaticus na welikau spaustu mrawů mezi Dány, a uwádj za hlawnj přjčinu bezbožnosti, obžerstwj a zpronewěřilosti tohoto národu, že Němce w těch wěcech následowali. Nelépe to wyhljželo i u giných národů. Komu se podařilo čjsti historiky Mezerai, Hume a Jana ze Salisbury, ten užasne nad ohyzdnými obrazy mrawů u Angličanů a Francauzů. W těchto časech žili César Borgia, obadwa Arragonerowé Ferdinand a Alfons, a Ludwik Moro z domu Sforza. I w našj wlasti to lépe newyhljželo, hned na začátku střednjho wěku; komu nenj známo, že swatý Wogtěch, nemoha déle snésti a naprawiti pohoršliwé mrawy swých kraganů, podwakráte swau wlast opustil?

O těchto časech prawil neyproslulegšj básnjk wlaský Petrarka, genž za času našeho Karla IV. žil:

Aut prius aut multo decuit post tempora nasci,
Nam fuit et fortassis erit longe felicius aevum.

Že w těchto časech práwo trestnj ladem leželo, gedenkaždý sobě může pomysliti. Řjmské práwo nebylo geště uwedeno, kteréž napotom tak blahoděgně na celé křesťanstwo působilo. Přeswědčenj zločince o geho w skutku spáchaném zločinu bylo a gest wždy těžká úloha, protož nenj diwno, že tu, kdež rozum nic lepšjho newynaleznul, nerozum

Digitized by Google

sobě hned rady wěděl. Šjlenost u wjře těchto časů měla za to, že Bůh newinnosti se ugme, a spjše wšemohaucnostj swau zákony přjrody zginačj, než aby gj klesnauti dal: protož pošly z toho tak zwané *ordalie* čili úsudky Božj, kde žalobnjk i obžalowaný podrobiti se musili gistým zkauškám: držeti k. p. rozpálené železo,* pustiti se w saubog a t. d., a wšeobecná důmjnka panowala, že sprawedliwým prostřednictwjm Božjm newinnost ochráněna a wšemohaucnostj Božj podporowána bude. Gedna též weliká nedostatečnost tehdegšjho trestnjho práwa byla ta, že gedenkaždý zločin penězi mohl wyplacen býti. An ale tjm zločinstwj wjce rostlo, uznalo se, že wljdnost těchto zákonů přestupky gen rozmnožuge; protož obrátila se mjrnost opět w to newětšj ukrutenstwj. Nemilosrdenstwj tehdegšjho trestnjho práwa, wyswjtá dokonale z uložených trestů. Mezi tjm se nacházj lámánj kolem, upálenj, za živa pohřbenj, w olegi wařenj, odřenj; a sice na nepatrné wýstupky. Ještě w 15tém stoletj byli čjslorušci *(Münzfälscher)* we wšech německých řjšských městech na weřegném náměstj w olegi wařeni.

Rozšjřenjm Řjmského práwa byl nowý způsob uweden, winnjka o zločinu přeswědčiti, totiž *tortura*. Tato se ale u Řjmanů užjwala genom u otroků; než napotom zawedenjm řjmského práwa přešla na wšechny stawy. Podiwu hodno gest, že w tom samém zákoně řjmského práwa, kdež se saudce poučuge,

* W kapli sw. Wáclawa w král. chrámu Páně sw. Wjta w Praze nacházj se takowá železná panwice zazděna. *Red.*

Digitized by Google

k čemu wlastně gest zřjzena a pod gakými wýmjnkami se gj užjwati má, dosti zřegmý důkaz gegj ukrutnosti a nepřiměřenosti se nacházj. Nebo l. t. 123 stogj: *Quaestioni non semper fidem habendam; ceterum res est fragilis, et periculosa et quae veritatem fallat. Nam plerique patientia sive duritia tormentorum ita tormenta contemnunt, ut exprimi iis veritas nullo modo possit; alii tanta sunt impatientia, ut quovis modo mentiri, quam pati tormenta velint. Ita fit, ut etiam vario modo fateantur, ut non tantum se, verum etiam alios comminentur.*

Politowánj hodnj byli časowé, kdež mučenj se pokládalo za neygistěgšj prostředek, prawdiwosti něgakého zločinu se dopjditi, kdež často gen podezřelost byla dostatečná, i newinnému nesmjrná muka působiti; přede wšjm w těchto zatmělých časech nešťastni byli oni, na kteréž podezřenj čaroděgnictwj padlo. Kolik tisjc starých žen, padlých w podezřenj čaroděgnictwj, po wytrpeném mučenj bylo upáleno na hranici. Teprw w roce 1750. strašliwý přjběh kupce w Toulousu we Francauzjch, Jana Colase nazwaného, genž po přestálém ukrutném mučenj kolem lámán, newinně umřel, zawdalo přjčinu, že francauzšťj učenci spogenj s wlaskými mocně proti tortuře se zasadili. Nabádánjm Voltaira byla ruská cjsařowna Kateřina prwnj, genž mučenj z hrdelnjho práwa wylaučila; a Marchese Beccania we swém nesmrtedlném djle o prowiněnjch a trestech tak důkladně proti tortuře psal, že

Digitized by Google

w krátkém čase we wšech ewropegských státech wyzdwihnuta byla. Tyto weliké chyby a nedostatky trestnjho práwa nalezaly se wšude bez rozdjlu mezi ewropegskými národy; ani naše wlast nebyla gich prázdna. Giž mezi pohanskými našimi předky nalezáme stopy hrdelnjho práwa. Až ku panowánj Bořiwoge nalezáme mezi tresty smrti, prowaz, zabodnutj sebe samého dýkau, čtwrtěnj a upálenj we wlastnjm domě. Šlechticowé přednj dwa způsoby sami na sobě wykonati mohli. Za času sw. Wáclawa bylo hrdelnj práwo docela wyzdwiženo. *(Geist der böhm. Gesetze von Adauct. Voigt.)* Náš swatý patron z wrozené sobě wljdnosti a wůbec z weliké horliwosti a křesťanské lásky trest smrti a wšechny ostatnj tresty tělesné wyzdwihnul, hrdelnjmu wyšetřowánj nechtěl býti ani přjtomen, a negednau wšem wězňům swobodu darowal. Teprw za krále Otakara zákonodárstwj w lepšj pořádek uwedeno bylo; než mělo do sebe wšechny chyby tehdegšjch časů, a mimo to onu neywětšj, že zločinstwj penězi mohla wykaupena býti. Ostatně ukrutná přjsnost, gako tehdáž wšude, znamenala geho trestnj práwo, mučenj, zkaušky wodau a ohněm, saubog a t. d.

Teprw za panowánj Wladislawa IV. a Ludwjka, gehož Balbin českým Justiniánem nazýwá, nabylo zákonodárstwj lepšj twárnosti. Pod njm bylo zawedeno zemské a městské práwo a zákony geho wyznamenáwagj se giž wljdnostj, milosrdenstwjm a autrpnostj. *Ordalie* t. g. sauboge, zkaušky

Digitized by Google

ohněm a wodau ku poznánj newinnosti byly wyzdwiženy. * Genom na trestech tělesných a na trestu smrti nalezáme stopy dle ducha tehdegšjch časů, geště onu starau přjsnost a ukrutnost. Ostatně od té doby nalezáme wšude saudy slušně zřjzené a schopnými muži zastáwané. Gak žalářnictwj w našj wlasti w 15., 16. a na začátku 17. stoletj zřjzeno bylo, poznáme neylépe, ohlédnauce se gen poněkud na ony kruté žaláře, w nichž prwé státnj prowinilci, buřiči a zločincowé na hradě pražském se nacházely. S hrůzau wkročjme do těchto mjst starodáwné přjsné sprawedlnosti. Daliborka, černá a bjlá wěž gsau nám smutné památky starodáwné přjsné sprawedlnosti. Daliborku giž král Wladislaw IV. w nyněgšj podobu přestawěl, genž toto gméno od swého prwnjho wězně dosáhla. Záležj we wnitř z trogjho způsobu žalářů. Hořegšj neymjrněgšj žalář, k němuž z wenku malá předsjňka a dwognásobné dwjrka wedau, má podobu dosti snesitedlného pokogjka, w němž kamna stály, a wězně aspoň před zimau chránily; toliko dwé mřjžowaté malé okénka, gichžto hlubokost we zdi sjlu a pewnost této wěže progewuge, pamatuge na určenj toho mjsta. Stěny toho žaláře gsau wůkol rozličnými znamenjmi, pjsmenami, gmény uwězněných a silau českých nápisů, zármutek, zaufalstwj, žaloby a strach wyznačugjcjch, poškrábány.

Wchodem po lewé straně, silnými, ondy třemi

* Onu rozžhatau panwici, kterauž Břetislaw I. byl zawedl, zakázal giž Karel IV. na prosbu arcibiskupa swého Ap. Arnošta. *Red.*

Digitized by Google

wisutými zámky a welikými železnými dwéřmi ubezpečeném, sestaupjme po 15ti kamenných wyšlapaných a wysokých schodech do žaláře druhé třjdy w této wěži, do kteréhož třemi auzkými silně omřjženými děrami skrowné swětlo padá. U prostřed toho okrauhlého wězenj spatřugeme též okrauhlau djru as půl lokte w průměru magjcj, kterauž se ke smrti hladem odsauzenj prowazem na stropě zaraženým a giž walně zpotřebowaným kolem dolů do podzemnjho žaláře (třetj třjdy) spauštjwali, a nemáme přjkladu, že by kdo z dolů spuštěných nešťastnjků někdy byl opět swětla božjho spatřil. Hořegšj děrau můžeme pomocj hořjcj pochodně to hrůzyplné, haubowým mechem se bělagjcj mjsto přehlédnauti, kteréž nynj geště, ačkoliw giž welikým množstwjm zpráchniwělých lidských kostj naplněno gest, 15 sáhů zhlaubj a pět sáhů zšjřj má, a w skutku umrlčj hrobkau živých nazýwati se může. W hořegšjm žaláři wůkol oné do dolegšj prodělané djry zřjzená sedadla a známky někdy we zdi zazděných železných kůlů, kruhů a řetězů gsau patrné důkazy, že geště giné osoby, na kteréž podobný osud dole w hladomorně čekal, zde přikowány a taktéž přinuceny byly, auzkostný nářek a bědowánj w podzemnj propasti w hrozném zaufánj, hladem mořjcjch se spoludruhů poslauchati. Zagisté tu aumyslně wšecka hrůza spogena byla, by se obětem mstjcjho zákona gich žiwot nesnesitedlným učinil, smrt pak aby gim wjtána byla.

Digitized by Google

Černá wěž zaugjmá též troge oddělenj žalářů. W druhém spatřugeme též okrauhlý, wšak něco šjršj otwor, i kolo nad njm; a podzemnj propast z hlaubj 14—15 sáhů a z šjřj 6 sáhů taktéž rumem a zprachniwělými kostmi naplněnau; w hořegšjm pak žaláři kolem djry zazděné kruhy dokazugj, že také zde ukowanj wězňowé hrozný křik a zaufalstwj plný žiwot wésti, a dole pod sebau za žiwa w zákuhu odsauzených auskostné wolánj o pokrm, a poslednj smrtedlný chropot poslauchati museli.

Bjlá wěž zaugjmá též troge wězenj pro dlužnjky, marnotratnjky, lichwáře a šegdjře dosti snesitedlné a swětlé, z nichž gedno pro wězně ze stawu panského, druhé pro rytjře, a třetj pro služebnictwo uwězněných určeno bylo. Podzemnj oddělenj této wěže uzawjrá rowněž takowau hladomornu, gakowá w Dalibórce a w černé wěži se nacházj.

S hrůzau opauštjme tato památná mjsta a smutné pomnjky starodáwné přjsné sprawedlnosti schwalugjce blahoděgné následky oswěty našich časů, kdežto trest, duchem ukrutné msty wedený, giž nikoliw duši naši hrůzau a diwokým bolem nenaplňuge; kdežto naše trestnj zákony gen ku polepšenj a naprawenj zaměřugjcj nedopauštěgj před weškerým swětem wystawowati přjklady wymyšlené diwoké ukrutnosti. Nelépe byli žaláře w giných mjstech zřjzeni, gako na Křiwoklatě a na Karlowu Týně, gak ze žiwotopisu Jana Augusty, staršjho a zpráwce bratrské gednoty, poznáwáme, kterýž šestnácte let we wězenj držán byl.

Digitized by Google

wisutými zámky a welikými železnými dwěrmi ubezpečeném, sestaupjme po 15ti kamenných wyšlapaných a wysokých schodech do žaláře druhé třjdy w této wěži, do kteréhož třemi auzkými silně omřjženými děrami skrowné swětlo padá. U prostřed toho okrauhlého wězenj spatřugeme též okrauhlau djru as půl lokte w průměru magjcj, kterauž se ke smrti hladem odsauzenj prowazem na stropě zaraženým a giž walně zpotřebowaným kolem dolů do podzemnjho žaláře (třetj třjdy) spauštjwali, a nemáme přjkladu, že by kdo z dolů spuštěných nešťastnjků někdy byl opět swětla božjho spatřil. Hořegšj děrau můžeme pomocj hořjcj pochodně to hrůzyplné, haubowým mechem se bělagjcj mjsto přehlédnauti, kteréž nynj ještě, ačkoliw giž welikým množstwjm zpráchniwělých lidských kostj naplněno gest, 15 sáhů zhlaubj a pět sáhů zšjřj má, a w skutku umrlčj hrobkau živých nazýwati se může. W hořegšjm žaláři wůkol oné do dolegšj prodělané djry zřjzená sedadla a známky někdy we zdi zazděných železných kůlů, kruhů a řetězů gsau patrné důkazy, že ještě giné osoby, na kteréž podobný osud dole w hladomorně čekal, zde přikowány a taktéž přinuceny byly, auzkostný nářek a bědowánj w podzemnj propasti w hrozném zaufánj, hladem mořjcjch se spoludruhů poslauchati. Zagisté tu aumyslně wšecka hrůza spogena byla, by se obětem mstjcjho zákona gich žiwot nesnesitedlným učinil, smrt pak aby gim wjtána byla.

Digitized by Google

Černá wěž zaugjmá též troge oddělenj žalářů. W druhém spatřugeme též okrauhlý, wšak něco šjršj otwor, i kolo nad njm; a podzemnj propast z hlaubj 14—15 sáhů a z šjřj 6 sáhů taktéž rumem a zprachniwělými kostmi naplněnau; w hořegšjm pak žaláři kolem djry zazděné kruhy dokazugj, že také zde ukowanj wězňowé hrozný křik a zaufalstwj plný žiwot wésti, a dole pod sebau za žiwa w záhubu odsauzených auskostné wolánj o pokrm, a poslednj smrtedlný chropot poslauchati museli.

Bjlá wěž zaugjmá též troge wězenj pro dlužnjky, marnotratnjky, lichwáře a šegdjře dosti snesitedlné a swětlé, z nichž gedno pro wězně ze stawu panského, druhé pro rytjře, a třetj pro služebnictwo uwězněných určeno bylo. Podzemnj oddělenj této wěže uzawjrá rowněž takowau hladomornu, gakowá w Daliborce a w černé wěži se nacházj.

S hrůzau opauštjme tato památná mjsta a smutné pomnjky starodáwné přjsné sprawedlnosti schwalugjce blahoděgné následky oswěty našich časů, kdežto trest, duchem ukrutné msty wedený, giž nikoliw duši naši hrůzau a diwokým bolem nenaplňuge; kdežto naše trestnj zákony gen ku polepšenj a naprawenj zaměřugjcj nedopauštěgj před weškerým swětem wystawowati přjklady wymyšlené diwoké ukrutnosti. Nelépe byli žaláře w giných mjstech zřjzeni, gako na Křiwoklatě a na Karlowu Týně, gak ze žiwotopisu Jana Augusty, staršjho a zpráwce bratrské gednoty, poznáwáme, kterýž šestnácte let we wězenj držán byl.

Digitized by Google

Než i w těchto žalářnictwu tak nepřjzniwých časech nalezáme předce zde a onde, negen panownjky maudré, ale i gednotliwé muže šlechetné a duchem křesťanské lásky nadšené, genž ukrutný staw wězňů ulehčiti usilowali. Tak Alfons X. přjgmjm mudrc, král Leonský a Kastilský, genž w roce 1252. trůn nastaupil, we swé zákonnj knize pode gménem *las Partides* wydané, následně ustanowil: Žaláře tak magj býti zřjzeny, aby w nich se nacházegjcj dosti bezpečně byli uschováni, wšak aby se gim nikoliw dušewnj trápenj a giné wzdory nepůsobowaly; nebo wěc sama, že gsau uwězněni, gest giž dostatečná, ge rmautiti a trápiti, an žiwi gsau w strachu trestu, kterýž ge očekáwá. W té samé zákonnj knize gest trest smrti na dozorce wězňů wyřčen, kteřjž by ge swéwolně trápili. *(Wiz Europe littéraire 1833.)*

Předce naposledy přišel swět na tu myšlénku, že cjl poslednj žalářů náležeti musj w polepšenj trestnjků, a že musj býti školau tak zřjzenau, aby ducha lenostj zmalatněného oswjtila a srdce neprawostj swedené polepšila. A tato myšlénka, w lůně cjrkwe chowaná, z nj také wygjti musela. *Pater Mabillon*, žigjcj w 17. stoletj, nadšen duchem křesťanským, obgewil prostředky, gak by se nemrawný cit uwězněných mnichů polepšil, a uweda tyto prostředky na čtwerý způsob, totiž osamotněnj, pracowánj, mlčenj a modlitbu, okázal prwnj náměr čili nákres prawého kagicjho a polepšugjcjho trestnjho ústawu. Mohli by se (prawj

Digitized by Google

tento učený Benediktin we swých pozůstalých spisech) kagjcj do komůrek, podobných oněm Kartusianských, zawřjti a s djlnau spogiti, aby užitečnými pracemi se zaměstnáwati mohli. S každau komůrkau mohla by se i zahrádka spogiti, kteráž by se gim w gistých hodinách otewřela, aby zde pracowati a čistého powětřj užiti mohli. Služebám Božjm w gisté k tomu zřjzené kapli mohli by býti přjtomni, gegich strawa by byla hrubšj a chudšj, posty častěgšj. Častěgi by ge nawštjwil superior anebo kdokoliw k tomu ustanowený, aby gich potěšil a posilnil. Bylo-li by to tak uwedeno, gsem gistě přeswědčen, že by takowá samota nikoliw nebyla strašliwá a nesnesitedlná; nébrž že by wětšj djl tak zawřených žádné bolesti necjtil, a kdyby to trwalo třebas celý čas žiwota geho. Nepochybugi, že to wše se bude držeti za myšlénku z giného swéta, ale at se řjká a myslj co chce, gen na ten způsob se stanau žaláře snesitedlné a užitečné.“

Tato blahoděgná myšlénka došla swého upotřebenj w městě, kteréž poneyprw dalo přjklad k gednotám k ulehčenj osudu uwězněných. Kliment XI. uskutečnil náměr slawného Benediktina.

Město Řjm učinilo prwnj welikau reformu w žalářnictwj. Káznice, kdež saustawa ke kagicnosti a polepšenj uwedena byla, zůstala po celé stoletj samogediný přjklad účinliwosti křesťanské lásky. Řjm nenašel následownjků we weškerém křesťanstwj.

Digitized by Google

Roku 1718. zřjzená káznice sw. Michala, byla neyprwnějšj káznice w Ewropě. Byli sice káznice zřjzeny, kdež trestnjci pracowati museli; než tjm byla wěc odbyta, a gestli gakého poučenj se gim dostalo, zločinci wšelikého stáří a pohlawj bywše we dne i w noci pohromadě smjšeni, swými nestydatými a gizliwými řečmi a způsoby newyhnutedlně mladšj k duchownj zkáze a smrti přiwedli. Kdo gako nowáček w neprawosti wstaupil do wězenj, dokončil zde swé wychowánj k auplnému zločinci; a mezi zdmi žalářnjmi ztratil swau dobrau powěst, stydliwost, wšechnu samostatnost, každau pohnutku k pracowitosti a ke ctnosti, a wystaupil co wyučenec we wšj podlosti, odhodlán na ugmu pospolitosti dosažené umění w neprawostech wykonáwati a po swém propuštěnj skoro přinucen laupežnictwj za řemeslo považowati.

Takowý politowánj hodný staw byl káznic, genž prawdiwým wýznamem školy neprawosti nazwány byly, když krásný ústaw sw. Michala w Římě založen byl. On byl založen na základech lidskosti a zdrawé filosofie. Welikému zlému, pocházegjcjmu z lenosti bylo wyhowěno ustawičnau pracj we dne. Uwedeno bylo rozdělenj dle třjd s mlčenliwostj, gak se gen při tak četné společnosti dosjci mohla. Každý trestnjk dostal swau wlastnj přehradu. Mrawnj průpowědi byly napsány na tabulky, genž wězňům na očjch byly; přede wšjm ale byli wyučowáni w náboženstwj.

Potrestánj se řjdilo dle wljdné sice, ale přjsné,

Digitized by Google

stálé a sprawedliwé kázně. Polepšenj ale, ne trápenj, byl šlechetný aučel toho ústawu. Ona znamenitá zásada starobylosti, kteráž 17 set let držmala, wešla zase do paměti a zde se uskutečnila. Nápis, kterýž při wchodu káznice se nacházj, obsahuge w sobě celý obgem trestnictwj: *„Parum est coëncere improbos poena, nisi probos efficias disciplina;“* sada, kteráž by co nápis na každé káznici se nacházeti měla. Tak hlé z Řjma, gehož zřjzenj protiwnjci dosti haněti nemohau, oprawa žalářnictwj swého wzniku wzala.

Nemohu opominauti, zde uwésti též ctihodného kněze *Abbé Gros de Besplat*, kterýž w gednom před Ludwjkem XV. držaném kázanj neostýchawě a neobroženě smutný osud wězňů wyljčil, a toho docjlil, že zlepšenj žalářů tjm se uskutečnilo.

Tato byla geho slowa: „Žaláře w mocnářstwj w takowém se nacházegj stawu, že i neytwrdšjho, kterýž ge nawštjwj, k skzám pohnau. Mjsto zatknutj nemůže býti mjsto zanfanliwosti, leč s neywětsj nesprawedlnostj. Ano, Sire, gá widěl mnoho nešťastných, kteřjž w těch ohyzdných děrách, plnj nakažliwých nemocj, wředy poseti, w mém náručj to okamženj žehnali, když na poprawné mjsto wedeni budau. Weliký Bože! tak dobrému knjžeti[16] poddanj, gimž poprawné mjsto gest dobrodinjm.“

Nynj učinjme přechod k časům Howarda a w skutku s njm počjná nowý wěk pro žalářnictwj.

[16] Ljto gest nám welice, že gsme nikde to znamenité kázanj we své celosti dostati nemohli; má se nacházeti w *Revue Medical* 1825 (4tý djl) než nemohli gsme se té knihy dopjditi.

Digitized by Google

Od něho wzala znik ona brzo silnějšj, brzo slabšj, brzo aurodněgšj a prospěšněgšj snaha w Anglicku, wězně polepšiti a káznice w dobrý staw uwésti, a tato snaha se wždy dále až za meze Anglicka rozšiřowala.

Než ale toto skoro celé stoletj trwagjcj snažnj okáži, ohljdneme se w krátkosti na staw hrdelnjho práwa w Anglicku. Nebo gen zamotanost a rozsáhlost hrdelnjho, i Angličanům nesrozumitedlného zákonu činj zřegmé, proč w této zemi dřjwe a snažněgi, než kdekoliw ginde, se na potřebu myslelo, káznice w lepšj staw uwésti; a gak na wzdor dokonalosti, kteréž tam káznice dosáhly, předce chybné hrdelnj zákony wšechno dobré a užitečné, genž se od zlepšených káznic očekáwalo, udusily a skoro w niwec uwedly.*

Známať gest wůbec ukrutnost zákonodárstwj Normanů, kteřjž w 11tém stoletj Anglicko opanowali a swá wjtězstwj ukrutnými zákony zhanobili, podobnými oněm, gimiž Němci podmaněné Slowany pomořanské zprawowali. Uwedené kanonické a řjmské práwo do Německa ulewilo poněkud ubohým podmaněným Slowanům: wšak w Anglicku nikdy působenj welkého nemělo. Z té přjčiny tedy trest smrti i na nepatrné wěci byl wydán, gako k. př. když někdo po klekánj wyšel z domu swého. Postupem času arci toto ukratné zákonodárstwj se mjrnilo, wšak ještě roku 1816. bylo w Anglickém mocnářstwj 223 zákonů, genž na

* Srownacy Thomsonowy Počasy, w české werše uwedl Fr. Daucha. W Praze 1843. str. 143 a 189.

Digitized by Google

rozličná prowinění trest smrti kladli, a poněwadž každý ten zákon anebo statut ještě gednotliwé pády w sobě obsahowal, byl dle Williama Addingtona trest smrti anebo deportacj, peněžnj pokuta a žalář na 6789 prowinění uložen. Neywětšj prawnjk Anglicka Blackstone sám prawj: „Ačkoliw s hrdostj obdiwugeme mandrost Anglických zákonů, předce s tjž osprawedlnjme tak často užjwané tresty smrti, kteréž na tak mnohá a dle swé přirozenosti rozdjlná prowinění uložena gsau. Gest to smutná prawda, že mezi tak rozdjlnými činy, kterýchž se člowěk dewně dopustiti může, neméně než 160 gich (psal to w roce 1765) parlamentnjmi zákony smrtj trestáno gest. Tento strašliwý regstřjk zmnožj spjše počet prowinilců, než aby geg umenšil. Z autrpnosti upustj častěgi uražený od žaloby, přjsežný saud zapomene častěgi na swau přjsahu, winnjky propustj anebo prowinění umenšj, saudcowé z autrpnosti polowici odsauzených neodprawj a druhau polowici milosti králowské poručj. Wida zločinec tolikerau možnost, trestu ugjti, nedbá na weliký počet oněch, genž smrtj trestáni gsau, odhodlaně se pustj do wšech zaufalých skutků, aby swým potřebám zadost učinil a swým náruživostem howil; gsa ale neočekáwaně od ruky sprawedlnosti přepadnut, držj se za nešťastného, že naposledy padl za obět oněm zákonům, kteréž bez trestu tak často přestaupil.“

Obraťme se nynj k utěšenému obrazu Howarda a geho činnosti. Tento ctihodný, w roce 1727.

Digitized by Google

narozený muž, byl w roce 1756., geda na lodi do Lisabonu pro zábawu, od Francauzů w čas sedmileté wálky zagat. W tomto dwa měsjce trwagjcjm wězenj shromáždil zprawy o nemilosrdenstwj, kteréž geho zagatj kragané od Francauzů wystáti museli; a gsa na swé čestné slowo propuštěn, hned Anglické wládě sdělil, gak nemilosrdně se zagatými se nakládá; čemuž wláda Anglická hned důraznym představenjm konec učinila.

Tato malá a nepatrná přjhoda rozhodla, tak gak gsme dřjwe o sw. Vincenci de Paula prawili, nad celau geho budaucj činnostj. Nebo gsa roku 1773. co držitel statku Cardrington we hrabstwj Bedfordském za wrchnjho Šeriffa zwolen, obrátil hned swau pozornost na žaláře toho hrabstwj. Zpozorowaw, že mnezj uwěznění, wšak od saudnjch auřadů giž propuštěnj, předce w žaláři wězj godiné z té přjčiny, že dozorci žaláře, pjsaři a g. gisté powinnosti nezaprawili: hned se o to staral, aby ona nesprawedlnost přestala a tyto osoby aby gistý plat obdrželi. Neobmezil ale swau činnost gen na swé hrabstwj, nébrž druhý rok prošel wšechny žaláře Anglicka, zpytowal pilně po wšech nedostatcjch žalářů a předewšjm po přjčině oné shaubné žalářnj zimnice, a předložil to hned neybližšjmu parlamentnjmu sezenj; načež zákon o zachowánj zdrawj wězňů, a o překaženj žalářnj zimnice wydán, a gemu, co působiteli toho, djky parlamentu wzdáni byli.

Na to w budaucjm roce chtěl Howard obraz

Digitized by Google

žalářů Anglických od něho opět nawštjwených podati a wšechny w nich našlé nedostatky a chyby obecenstwu předložiti; newida wšak ještě prostředků, genž by pomoci mohly, umjnil sobě napřed žaláře Francauzska, Nizozemska, Německa a Šweycarska w letech 1775 a 1776, a na to ještě gednau Anglicka nawštjwiti a prohljdnauti; načež roku 1777 wydal swé prwnj welikě djlo o powaze wšech od něho prohljdnutých žalářů, gak domácjch tak cizozemských, a wěnowal ho nižšj Anglické sněmowně.

Toto, skoro do wšech řečj přeložené djlo, učinilo w celém wzdělaném swětě weliký a wšeobecný dogem. Psal geg neygednoduššj, ale právě tjm neywýmluwněgšj řečj, okázal w něm ty neyšlechetněgšj myšlénky lidskosti a milosrdenstwj; a protož nemohlo se ginače státi, než že obecné nadšenj pro Howarda a pro geho zámysly wšech wzdělaných a lidomilů se zmocnilo. Ale gako we wšech wszdegšjch wěcech, tak i zde gediné s nadšenjm a zápalem, kterýmž se sice bořj ale nestawj, se ještě nepomohlo. Ani w Anglicku, ať nedjme nic o ostatnjch zemjch, se geho zámysly w skutek neuwedly; nebo takowé wěci požadugj času, a aby se staly, musela teprw wláda zákony změniti a swau pomocj přispěti. Ačkoli za živobytj Howarda geho na polepšenj trestnjků cjljcj žaláře w skutek uwedeni nebyli: předce byl on prwnj w 18. stoletj, genž Anglicko a wšechny Ewropegské státy pozorny učinil, gaké nesváry a poklésky w žalářnictwj we wšech Ewropegských

státech se nacházegj, a gak by se naprawiti mohly. On alespoň wymohl, že Anglická wláda lepšjmi zákony o zdrawj a nábožené wychowánj trestnjkú starati se počala, uwedauc duchownj do wšech žalárnjch ústawú, aby cit náboženský u těchto hnusně zanedbaných wywinuli a rozžali, a tak tjmto gediným mocným prostředkem nešťastné tyto ku polepšenj přiwedli. Geho zásad se napotom ugali mnozj slawnj mužowé, gako Buxton, Bentham, Samuel Romilly, Lord Auckland a přede wšjm nyněgšj prwnj ministr Anglicka, Peel; geho obzwláště přičiněnjm, když co státnj sekretář do ministerium wstaupil, bylo Anglické zákonodárstwj zlepšeno a tak gedna z těch neywětšjch překážek ku polepšenj trestnjkú odstraněna.

Na začátku těchto žalářnictwj přjzniwých okolnostj dokončil Howard swúg šlechetný žiwot. 20 let se namáhal neunawně pro člowěčenstwo; prohljdnul a nawštjwil wšechny žaláře, nemocnice a chorobnice celé Ewropy; wšudo zůstawil stopy swého lidumilenstwj; wšechny wlády, působenj a moc magjcj muže nabjzel a powzbuzowal ku zlepšenj žalářú, nemocnic a chorobnic; a w tomto swém šlechetném powolánj ztratil swúg žiwot chwalitebný na hranicjch Ewropegské civilisacj w tatarských stepách u Chersonu w roce 1790 dne 20. ledna, kdež mu welikomyslný a šlechetný cjsař Ruský Alexander w roce 1819. pomnjk postawil. Krásné swědectwj o něm wydal slawný Burke w gedné swé znamenité řeči, řka: „On cestowal po celé

Ewropě, ne snad aby se djwal na krásu paláců a chrámů, ne aby wyměřowal pozůstatky dáwnowěké welikosti, ne aby sobě wzáchnosti plodu nynějšjho uměnj shromažděl, památnj penjze sbjral a rukopisy srownáwal: ale aby se pohraužil do hlubokosti žalářů; aby zpytowal wzdechy gedowaté chorobnic; aby obydlj smutku a bolestj prohljdnul a dle rozsáhlosti welikost a sjlu bjdy, snižowánj a potupy poznal; aby zapomenuté k paměti přiwedl, zanedbané přigal, opuštěné nawštjwil a strasti wšech lidj, wšech zemj srownal a ocenil. Geho předsewzetj bylo docela obzwláštné, byla cesta wynálezů, byla plawba okolo světa křesťanské lásky.“

(Pokračowánj.)

---

7. Swadebnjků takowých mnoho-li nalezneme?

od

Jakuba Macana,

faráře w Slabejch.

Wšemu světu gest známo, gak hřjšné se nynj k šňatku manželskému činj přjprawy, gak lehkowážně se ty šňatky konagj, slawj, zawjragj, skonáwagj. W šik se tuto postawiti proti wšem těmto neslušnostem, kteréž cjrkew swatá zawrhuge, kteréž wšak swět pro starodáwnj obyčege osprawedlňuge, tolik by bylo, gako proti silnému praudu chtjt plauti. Zde gen pastýř duchownj, kteréhož horliwost swatá tráwj, k srdcjm ženicha a newěsty

Digitized by Google

státech se nacházegj, a gak by se naprawiti mohly. On alespoň wymohl, že Anglická wláda lepšjmi zákony o zdrawj a náboženě wychowánj trestnjků starati se počala, uwedauc duchownj do wšech žalářnjch ústawů, aby cit náboženský u těchto hrusně zanedbaných wywinuli a rozžali, a tak tjmto gediným mocným prostředkem nešťastné tyto ku polepšenj přiwedli. Geho zásad se napotom ugali mnozj slawnj mužowé, gako Buxton, Bentham, Samuel Romilly, Lord Auckland a přede wšjm nyněgšj prwnj ministr Anglicka, Peel; geho obzwláště přičiněnjm, když co státnj sekretář do ministerium wstaupil, bylo Anglické zákonodárstwj zlepšeno a tak gedna z těch neywětšjch překážek ku polepšenj trestnjků odstraněna.

Na začátku těchto žalářnictwj přjzniwých okolnostj dokončil Howard swůg šlechetný žiwot. 20 let se namáhal neunawně pro člowěčenstwo; prohljdnul a nawštjwil wšechny žaláře, nemocnice a chorobnice celé Ewropy; wšude zůstawil stopy swého lidumilenstwj; wšechny wlády, působenj a moc magjcj muže nabjzel a powzbuzowal ku zlepšenj žalářů, nemocnic a chorobnic; a w tomto swém šlechetném powolánj ztratil swůg žiwot chwalitebný na hranicjch Ewropegské civilisacj w tatarských stepách u Chersonu w roce 1790 dne 20. ledna, kdež mu welikomyslný a šlechetný cjsař Ruský Alexander w roce 1819. pomnjk postawil. Krásné swědectwj o něm wydal slawný Burke w gedné swé znamenité řeči, řka: „On cestowal po celé

Digitized by Google

Ewropě, ne snad aby se djwal na krásu paláců a chrámů, ne aby wyměřowal pozůstatky dáwnowěké welikosti, ne aby sobě wzáchosti plodu nyněgšjho umění shromažděl, památnj penjze sbjral a rukopisy srownáwal: ale aby se pohrauzil do hlubokosti žalářů; aby zpytowal wzdechy gedowaté chorobnic; aby obydlj smutku a bolestj prohljdnul a dle rozsáhlosti welikost a sjlu bjdy, snižowánj a potupy poznal; aby zapomenuté k paměti přiwedl, zanedbané přigal, opuštěné nawštjwil a strasti wšech lidj, wšech zemj srownal a ocenil. Geho předsewzetj bylo docela obzwláštné, byla cesta wynálezů, byla plawba okolo swěta křesťanské lásky.“

(Pokračowánj.)

---

7. Swadebnjků takowých mnoho-li nalezneme?

od

Jakuba Macana,

faráře w Slabejch.

Wšemu swětu gest známo, gak hřjšné se nynj k šňatku manželskému činj přjprawy, gak lehkowážně se ty šňatky konagj, slawj, zawjragj, skonáwagj. W šik se tuto postawiti proti wšem těmto neslušnostem, kteréž cjrkew swatá zawrhuge, kteréž wšak swět pro starodáwnj obyčege osprawedlňuge, tolik by bylo, gako proti silnému praudu chtjt plauti. Zde gen pastýř duchownj, kteréhož horliwost swatá tráwj, k srdcjm ženicha a newěsty

mluwiti, a ge prawé, spasitedlné přjprawě, i způsobu, kterak tuto swátost hodně přigjti služj, naučiti, a spolu laskawé, otcowské napomenutj připogiti může, aby se toho dne, kdež srdce gegich swazkem nerozlučitedlným spogena budau, podlé obyčege swětského, totiž přewráceného, nejjdili; aby, což se, žel Bohu! zwlášť na wenku přjlis zhusta děge, swátostnjho požehnánj gen co maličkosti nepowažowali, a hodowánj a hlučné obweselenj za wěc hlawnj nepokládali, gako by bez obého swadba dokonalá a dokonána nebyla; že množstwj gest manželů spokogených a blažených, genž sňatek swůg manželský beze wšeho hluku swětského w swaté tichosti, ale také w bázni Božj slawili.*

K těmto, utěšenau spokogenostj blaženým manželům přičtěny buďte ony dwě odané osoby, gichž gména a staw tagjm, boge se, aby mjrnost gegich dobře mi známá nebyla raněna.

Nenj tomu dáwno, co w staw manželský wstaupili. W den swadebnj otec ženichůw, kterýž byl o den dřjwe do otčiny newěstiny přigel, welmi ráno tato slowa k nj promluwil:

Otec: Panno newěsto! udělejte mi tu radost, a geďte se mnau ženichu našemu a synu ménu wstříc.

Newěsta: Žádosti Wašj nechci býti na odpor.

Rychle sedli do připraweného giž kočáru, a geli miláčku swému wstříc. — Spatřiw ženich ze wzdálj otce swého, rychle ze swého krásného wozu

* Zde snad wjce na osobách, kteréž z takowých hostin swůg užitek a požitek táhnau, něž na snaubencjch wina leží. *Red.*

Digitized by Google

wystaupil, gako Josef Egyptský gemu wstřjc pospjchal, a uctiwost synowskau mu prokázal.

Pozdrawiw též přjwětiwě newěsty swé, gal se otce swého takto prositi: Wás, drahýi otče, o požehnánj prositi budu w tu dobu, kdež se do chrámu k přigetj swátosti stawu manželského ubjrati budeme. Nynj dowolte, aby i tato newěsta má na malé okamženj se mnau šla prosit o otcowské požehnánj. Tato nábožnost a dobrota srdce ženichowa slzy wynutila otci i newěstě, neb mu, co mjnj, rozuměli. I šli, ale kam? — Na hřbitow, kde otec newěsty w Pánu odpočjwal, neb' byl bljzko silnice. Tam u hrobu tito zasnaubenci na tváři swé padše, wraucj modlitbu za duši toho, gehož kosti hrob ten kryl, wykonali, a za požehnánj s nebe prosili. Wzácná to zagisté a Bohu i lidem milá přjprawa k přigitj swátosti stawu manželského!

W chrámu, kdo rozniceenau pobožnost gegich pozorowal, s kterauž tu swátost přigjmali, a při konánj swatoswaté oběti oltářnj přjtomni byli, w duchu nad těmito manžely nowými plésati, a aby wšickni přigjmagjcj tuto swátost přjkladu gegich následowali, žádati musil. — Po nawrácenj se z chrámu sedlo se ke stolu auprawnému, kterýž se tichau modlitbau začal a s djkůčiněnjm dokonal, gehož i chudj aučastni byli. Po stole ženich newěstě následugjcj otázku a žádost přednesl:

Ženich: Panno newěsto, dráhá od dnešnjho dne choti má! prosjm za odpuštěnj, na gednu wěc gsem pozapomněl.

Digitized by Google

Newěsta: Nic neznamenám, aby geště něčeho třeba bylo.

Ženich: Nic? což Wám geště nepřišlo na mysl, že při swadbě také taneček, nebo hra, a neb giné světská wyraženj bywá?

Newěsta: Ay, toť práwě dobře, že gste na tanec zapoměl, nebo podobné weselj neutwrzuge blaženosti w stawu manželském. A pak Wám známo gest, že gsem nikdý hlučného obweselenj nehledala.

Ženich: Wjmť to předobře, protož gsem žádných světsých wyraženj neobstaral. Co medle ale Wám nynj na mjstě tance k potěšenj mám učiniti? Podeyte mi ruku, a pogďme dnešnj sňatek náš manželský tak dokonati, gak gsme ho začali, pogďte se se mnau rozlaučiti s tjm mjstem, kteréž gste co wděčná dcera náboženau myslj tak často nawštěwowala; neb zegtra giž se do otčiny mé odebéřeme. Řekl, a hned chwátal pěšky poslednj paut s nj — u hrobu otce gegjho wykonati. Wšickni obywatelé widěli tyto dwa pautnjčky, a wšickni, genž dobrého ducha gsau, Božj požehnánj gim předpowjdali.

Kdo gest, an by si w této dobrotě srdce, šlechetnosti a náboženosti ženichowě neoblibowal? a kdož by nežádal, aby počet gemu podobných swadebnjků znamenitě se rozmnožil? — Chowánj toto tjm slawněgšj chwály hodno, powážjme-li, kdo gsau tito manželé? Manžel ge gedinké djtě swých rodičů. Otec geho, řemeslnjk, poctiwě se živil, a swau přičinliwostj a dobrým djlem negen chwalitebné powěsti w celém okolj došel, ale i zname-

nitého gměnj nabyl, nebo řjkáwá pohnutým srdcem: „*Božj požehnánj gest se mnau.*“ Tjm wětšj čest a chwála patřj těmto hodným a rozšafným rodičům, že magjce syna gedinkého geg podlé ducha křesťanského náboženstwj wychowali: ještò nám mnohá žalostná zkušenost okazuge, že djtě, ano gest gedinké, ode swých rodičů bywá přewráceně wychowáno, a nerozumnau láskau gegich zawedeno, protože se rodiče i djtě na bohatstwj zpoléhagj, kteréž pak zaslaužilým osudem se roztratj, a rozmařilost djtěte zůstáwá, a do domu nauze ge uwádj. — Nad to, že Bůh přjčinliwosti gegich w řemesle, a swědomité pečliwosti o dobré zwedenj syna gedinkého požehnal, byli s to, gemu slowútnau i wýnosnau službu opatřiti, kterauž nynj zastáwá.

Nuž, tento ctně wychowaný, gedinký syn swých rodičů, dědic znamenitého gměnj gegich, c. k. důstognjk giž před wstaupenjm do stawu manželského, s gakau osobau se zasnaubil? s sirotkem pozůstalým po gistém wenkowském učiteli, kterýž wjce dětj po sobě zanechal, genž po něm to neyskrownëgšj gměnjčko zdědili: ale zdědili a památku po něm si zachowáwagj, kteráž déle trwá, než wšecko bohatstwj; zdědili po něm dobrau powěst, dobré wychowánj, prawau nábožnost, tichost, swědomitost, ponjženost a neumdlenau pracowitost.

Znamenaw a dráhný čas skaumaw ženich onen tyto k nalezenj wzácné wlastnosti na newěstě swé, a Boha dlauho a snažně za dar a oswjcenj Ducha sw. prosiw, konečně na tom se ustanowil,

Digitized by Google

rodičů swých uctiwě požádati, aby mu k sňatku manželskému s tauto djwkau osjřelau a chudičkau powolenj dali. Negedni rodičowé, gež štěstj bohatstwjm obdařilo, wšj sjlau podobné žádosti synowské odpjragj, prawjce: „Wezmi sobě rownau, bohatau, wždyť gsi gedinké djtě naše, a dědic wšj mohowitosti našj; učinjš z nj panj, peycha se gj chytj, a pak bude chtjt tebau wládnauti, a nás k starosti saužiti.“

Ale tak nemluwili rodiče onoho ženicha, nýbrž na ponjženě předloženau žádost geho odpowěděl slzjcj otec: „Staň se, gak synu žádáš, twá žádost gest i žádost naše; čeho se wywolené twé newěstě na gměnj časném nedostáwá, i nám i tobě w plné mjře swau tichostj, poslušnostj, náboženostj a oddanostj k Bohu wynahradj; nebo giž dřjwe poznali gsme tento twůg aumysl, a proto gsme se na mrawy a wšecko chowánj gegj pilně a pečliwě ač tagně před tebau doptáwali, a gen dobré zprávy gsme dostáwali; zwlášť nás těšilo, což horliwý pastýř duchownj nám o ni pověděl: *Geť sice chuda na gměnj časné, ale bohata na ctnostech křesťanských, ona gest ozdoba ženského pohlawj.* Protož wezmi tu za manželku, po kteréž srdce twé taužj, Bůh žehney předsewzetj twému, a uděl ti swého Božského požehnánj.“ — „To i gá tobě, djtě rozmilé, přegi,“ doložila plačjcj matka, a oba rodičowé syna swého ljbali a w náručj geho plakali, a syn s nimi.

Přánj gegich se wyplnilo, widjť syna swého

Digitized by Google

šťastného a auplně spokogeného; důkazem toho gsau psanj, kterýmiž onen mladý manžel častěgi matky swé dobré manželky potěšuge. Zasjlatel těchto řádku měl w rukau gedno psanj geho, gehož obsah bez slzj čjsti nemohl. Mezi ginými zprávami takto gj pjše:

„Ostatně dobrá, upřjmná matko, prawá sestro mé neymilegšj matky, opět a opět. Wás ugišťugi, že nepřestáwám ani gednoho dne za Wáš prospěch tělesný i duchownj, a za lehké odpočinutj Wašeho pana manžela se modliti, a Pánu Bohu wšemohaucjmu wraucj djky wzdáwati za to weliké štěstj, že mně dceru Waši za manželku ustanowil. Nechť se kdo chce až do sytosti třebas blažj w požjwánj bohatstwj a sláwy swětské, a neb rozkošj tělesných, kteréž gako pára pomjgj: gá se blažjm w dobrotě srdce, náboženosti a tichosti Waši dcery, a w uctiwosti gegj k mým dobrým rodičům. Ach! což by mi prospělo 10, 20 i 30 tisjců, kteréž mi, gak Wám dobře známo gest, z negedné strany podáwány byly, kdybych si s těmi tisjci na krk byl uwázal wětrnici, kteráž by dále u zrcadla seděla, nežli u přeslice aneb šitj, kteráž by gen kognau, a ku každému djtěti chůwu mjti žádala. Gá mám choť podlé srdce mého a podlé srdce mých laskawých rodičů, kteřjž gi, gako mne milugj. K našemu auplnému oblaženj gen toho se ještě nedostáwá, abyste, neylaskawěgšj matko, konečně, zač gsme Wás negednau giž prosili, k nám negen na čas, gako až

posawád, nýbrž na wždy se odebrála, abychom se Wám za mateřskau starostliwost Waši před smrtj geště něgak aspoň odslaužiti mohli a t. d.“

Manželů takowých a dětj tak wěrných, mnoho-li nalezneme?

---

8. Gak by se mohla farnj listowna uspořádati?

od

Wáclawa Alex. Pohana,
budějow. biskup. notáře a děkana w Pořičj nad Sázawau.

Pořádek gest duše úřednjho gednánj. Gjm se usnadnj práce, uspořj času, a ugde mnohému třenj, sporům a zmatkům. Gedenkaždý zpráwný úřad stále k tomu prohlédá, by úřednj listowna dle rozličných předmětů a časů bywši náležitně rozwedena, bez přjtrže w náležitém pořádku se uchowala; ano u wyššjch úřadů k tomu účelu i zwláštnj úřednjci gsau ustanoweni.

Duchownj zpráwce, mage práwomocnosti swé podřjzenau osadu, zákonem, neywyššjm totiž rozhodnutjm od 29. listopadu, a dworským dekretem od 8. prosince 1829. za wereného a od státu zplnomocněného úřednjka gest prohlášen; a poněwadž sám o sobě celý úřad wede, rowno giným úřadům negen wlastnj úřednj pečeti užjwati oprawněn, nýbrž dworským dekretem od 6. a 25. listopadu 1818., 10. kwětna 1820., nářjz. pro Rakausko nad Enži od 30. ljpna 1821., a pro Štýrsko od

Digitized by Google

3. září 1833, zřegmě nařízeno, by, na které faře se posud úřednj pečeti nedostává, z mohowitosti kostelnj se obgednalá, a takowá kwitancjm, křestnjm, oddáwačnjm, umrlčjm a giným úřednjm listům, neméně i dopisům úřednjm, nikdy wšak pečet osobnj přitiskla. Duchownjmu pastýři swěřil stát matriky co knihy w občanstwu předležité, aniž ho co giných listownich a knihwedaucjch úřednjků k swědomitému gich wedenj přisahau zawázali. Wýpisy z nich nabýwagj njm wěřegné moci, a od nekatolických pastorů wystawené podobné listy teprw tenkráte řádné platnosti dosahugj, když dle dworsk. dekr. od 26. listopadu 1829 od úřadu farnjho pečetj a podpisem farářowa potwrzenj došli. Giemu se wyšlá nařjzenj sdělugj k úřednj potřebě; giemu se swěřge klíč k pokladnici zádušnj; on bdj nad mohowitostj kostelnj, a má dohled při stawbě patronátnj. Gest prwnjm představeným ústawu školnjho, duchownjm dozorcem ústawu školnjho, duchownjm dozorcem ústawu chudých a nalezenců. W ruce gebo gest uwjstněno právo wystawowati pro chudé listy k přigetj w zaopatřenj chudých, do nemocnice, od chorobnice, k wydánj zdarma léků chudým nemocným, a nalezencům w opatrowánj wenkowské. Giemu podřjzena gest dcled kostelnj i báby zkaušené. On gest i zplnomocněn w zastaupenj polnjho kaplana u wogště konati obsluhy cjrkewnj; oprávněn powolati farnjků k úřadu swému, a protiwj-li se, ge dle dworsk. nařjz. od 18. růžna 1826 dostawiti úřadem wrchnostenským.

Digitized by Google

Z toho zřegmě wideti, že prawomocnost pastýřská rozsáhlá, a úřednj účinkowánj duchownjho zprawce mnohostranné gest. Proto také w zákoně úřadowánj duchownjho pastýře wýslownĕ farnjm úřadem se nazywá.

An úřednj předměty nikoli malicherności nýbrž důležitosti obsahugj, a gich pogednánj dokonalá wědomost hudaucjm farnjm zástupcjkům k welké hýwá potřebĕ, wyplýwá z toho, že weškera úřednj gednánj, buď z péra duchownjho pastýře wzeu se wyprawila, a neb odginud k farnjmu úřadu připsána byla, u zwláštnj knjze poznamenána, a úřednj dopisy w swých swazečkách uložený býti magj. Uloženy prawjm, zkušenosti poučen, že úřednj a welmi důležitj listowĕ, gako: křestnj a umrlčj listy, úřednj powolenj k manželstwj a t. d. hned po dané odpowĕdi, a neb wykonané obsluze cjrkewnj se sem tam zničj, a neb za obálku zwolj, gesto předc každý sobe sprostěj lístek úřednj faráři swým časem whod přigjti může.

Takowá kniha, genž gednánjk (*Gestiones-Protokoll*) slowe, a gi dle dworsk. dekr. od 11. března 1780 duchownj i světské wrchnosti na žádost předložiti dlužno, gest staře nařjzena, a dle dotčeného dekretu od 11. března 1780 a gubern. nařjz. od 23. března wlastenstwj farnj.

Gednánjk wlastně nařjzenjm weledůstogné knjžecj arcib. Konsistoře Pražské od 18. řjgna 1835 po celém arcibiskupstwj w gazyku německém teprw gest zaweden, a od té doby wšudy w pořádku.

Nrus Exhibiti.	Tag der Präsentation.	Person der Behörde.	Gegenstand.	Was darüber veranlasst wurde.	Tag der Erledigung.	Tag der Expedition.	Signatur des Fascikels der Registratur.
1	4. Jäner 1842	Vom Beneschauer Magistrate	Gestelltes Ansuchen um Ausstellung des offiziellen Taufscheines für den Georg Lopata auf Belangen des Prager Kriminalgerichts vom 28. Dezember 1841.	Wurde dem Beneschauer Magistrate zur weitern Beförderung zugefertigt.	5. Jäner	5. Jäner	Fasc. I. No. 103.
2	—	An das Bistřitzer Vikariatamt	Wird das Matriken-Duplikat über den Trauungsakt des Johann Sykora, Gemeinen von der 4. Landwehr-Compagnie des k. k. Graf Baillet de Latour 28. Linien-Infanterie-Regiments eingesendet.	—	12. „	14. „	—
3	—	Dem Anton Hrdina Häusler aus Wětrow N. 5.	Wurde das Zeugniss über die gut bestandene Religionsprüfung zum Behufe seiner vorhabenden Verehelichung ausgefertigt.	—	18. „	18. „	—
4	21. Jäner	Die Brautleute Joseph Kanárek aus Skreychow N. 3, und Anna Seidel aus Myslic N. 7.	Brachten ihre Heuraths-Bewilligung ein.	—	—	—	Fasc. D. No. 1. 1842.
5	23 „	Vom Konopischter Oberamte	Das Pfarramt wird intimirt, dass die angetragene Reparaturen bei den Poritscher Kirchen- und Pfarrgebäuden für die Jahre 1838 und 1839 die k. k. Staatsbuchhaltung mit 1699 fl. 1 kr. C. M. adjustirt habe.	—	—	—	Fasc. III. No. 49.
6	28. „	Vom k. k. Berauner Kreisamte	Das Pfarramt habe sich zu rechtfertigen, warum dem Wenzel Skába aus Soběhrad das Pfarrzeugniss zur Übernahme eines Findlings in die Verpflegung verweigert worden ist.	Aus dem Grunde, weil derselbe vier eigene Kinder besitzt, und diese sehr nachlässig erzieht.	29. „	30. „	Fasc. XII. No. 19.

Nástěn neb formulář k gednáwánj hodj se as tento:

Digitized by Google

Z toho zřegmě widěti, že prawomocnost pastýřská rozsáhlá, a úřednj účinkowánj duchownjho zprawce mnohostranné gest. Proto také w zákoně úřadowánj duchownjho pastýře wýslownĕ farnjm úřadem se nazywá.

An úřednj předměty nikoli malicherności nybrž důležitosti obsahugj, a gich pogednánj dokonalá wědomost hudaucjm farnjm nástupnjkům k welike bywá potřebĕ, wyplywá z toho, že wšecka úřednj gednánj, buď z péra duchownjho pastýře wzn se wyprawila, a neb odginud k farnjmu úřadu přjpsána byla, a zwláštnj knjze poznamenána, a úřednj dopisy w swých swazečkách uložený býti magj. Uloženy prawjm, zkušenosti poučen, že úřednj a welmi důležitj listowĕ, gako: křestnj a umrlčj listy, úřednj powolenj k manželstwj a t. d. hned po dané odpowĕdi, a neb wykonané obsluze cjrkewnj se sem tam zničj, a neb za obálku zwolj, gesto předc každý sobe sprostăj ljstek úřednj fárări swým časem whod přigjti může.

Takowá kniha, genž gednánjk (*Gestiones-Protokoll*) slowe, a gi dle dworsk. dekr. od 11. března 1780 duchownj i swětské wrchnosti na žádost předložiti dlužno, gest staře nařjzena, a dle dotčeného dekretu od 11. března 1780 a gubern. nařjz. od 23. března wlastenstwj farnj.

Gednánjk wlastně nařjzenjm welediistogné knjžecj arcib. Konsistoře Pražské od 18. řjgna 1835 po celém arcibiskupstwj w gazyku německém teprw gest zaweden, a od té doby wšady w pořádku.

Digitized by Google

Nrus Exhibiti.	Tag der Präsentation.	Person der Behörde.	Gegenstand.	Was darüber veranlasst wurde.	Tag der Erledigung.	Tag der Expedition.	Signatur des Fascikels der Registratur.
1	4. Jäner 1842	Vom Beneschauer Magistrate	Gestelltes Ansuchen um Ausstellung des offiziellen Taufscheines für den Georg Lopata auf Belangen des Prager Kriminalgerichts vom 28. Dezember 1841.	Wurde dem Beneschauer Magistrate zur weitern Beförderung zugefertigt.	5. Jäner	5. Jäner	Fasc. I. No. 103.
2	—	An das Bistřitzer Vikariatamt	Wird das Matriken-Duplikat über den Trauungsakt des Johann Sykora, Gemeinen von der 4. Landwehr-Compagnie des k. k. Graf Baillet de Latour 28. Linien-Infanterie-Regiments eingesendet.	—	12. „	14. „	—
3	—	Dem Anton Hrdina Häusler aus Wětrow N. 5.	Wurde das Zeugniss über die gut bestandene Religionsprüfung zum Behufe seiner vorhabenden Verehelichung ausgefertigt.	—	18. „	18. „	—
4	21. Jäner	Die Brautleute Joseph Kanárek aus Skreychow N. 3, und Anna Seidel aus Myslic N. 7.	Brachten ihre Heuraths-Bewilligung ein.	—	—	—	Fasc. D. No. 1. 1842.
5	23 „	Vom Konopischter Oberamte	Das Pfarramt wird intimirt, dass die angetragene Reparaturen bei den Poritscher Kirchen- und Pfarrgebäuden für die Jahre 1838 und 1839 die k. k. Staatsbuchhaltung mit 1699 fl. 1 kr. C. M. adjustirt habe.	—	—	—	Fasc. III. No. 49.
6	28. „	Vom k. k. Berauner Kreisamte	Das Pfarramt habe sich zu rechtfertigen, warum dem Wenzel Skába aus Soběhrad das Pfarrzeugniss zur Übernahme eines Findlings in die Verpflegung verweigert worden ist.	Aus dem Grunde, weil derselbe vier eigene Kinder besitzt, und diese sehr nachlässig erzieht.	29. „	30. „	Fasc. XII. No. 19.

Nástěn neb formulář k gednánjčku hodj se as ténto:

Digitized by Google

Pauhým gednánjkem se ještě úřednj pořádek nedocjlj, gestli že pastýř duchownj do zwláštnjch dle předmětů rozwržených swazečků podlé čjsel neukládá dopisy a pogednánj úřednj. Já sám čjtám každoročně přes 300 exhibitnjch čjsel; rozsáhlegšj osada čjtá gich wjce. Kdož necjtj tu krušnau obtjž wyhledati pjsemnosti žádaného předmětu k nastáwagjcj komissj neb k giném účelu ze swazku desjti i wjceletého, pakli wšecka úřednj gednánj se ukládala w gedno? Protož se welj rozwoditi pastýřské úřednj předměty w hlawnj čjsla a wjce swazečků, pak w poslednjm gednánjka slaupci wyznamenati, w kterém swazečku a pod gakým čjslem pjsemnost ta gest uložena. Já rozwrhl wšecky farnj úřednj pjsemnosti do 12 třjd, gsaute: I. běžjcj dopisy *(Current-Sachen)*; II. záležitosti kostelnj *(Kirchen-Angelegenheiten)*; III. stawitelstwj *(das Bauwesen)*; IV. nápady a požitky farnj *(die Pfarr-Temporalien)*; V. zwláštnj pastýřské přjhody *(besondere Pastoral-Vorfälle)*; VI. záležitosti nekatoljků *(die Angelegenheiten der Akatholiken)*; VII. matriky nekatoljků *(akatholische Matriken-Duplikate)*; VIII. sauložnictwj *(Concubinate)*; IX. školstwj *(das Schulwesen)*; X. wogenštj wyslauženci *(die Patental-Invaliden)*; XI. ústaw chudých *(das Armen-Institut)*; a XII. nalezenci *(Findlinge)*.

I. třjda zahrnuge zakročenj o wystawenj křestnjch, oddačnjch, umrlčjch, chudobných a nápodobných listů, wýtahy matričnj k sepsánj schopných k wo-

Digitized by Google

gjnstwu, wýročnj zásilky a t. d.; II. kostelnj Inventář, a pjsemnosti týkagjcj se kostelnjch oprav, polnostj, lesů a auctů zádušnjch; III. stawenj kostelnj a farnj; IV. farnj Inventář, kassa, a spisy magjcj za předmět farnj pozemnosti, lesy, deputát, desátky, rozepře, zastánj práw farnjch, narownánj a t. d.; V. žaloby a rownánj práw farnjků, protokoly w té přjpadnosti zawedené, manželskě stjžnosti, prominutj neb dispense; VI. úřednj gednánj s pastorem i s ginými nekatoljky, gich protitolerančnj chowánj, swodné lákánj k nekatolictwu, žaloby, komissj, nawrácenj se nekatoliků w lůno Cjrkwe katolickě, a g. w.; VII. duplikáty matrik narozených, oddaných a zemřelých, gakowéž pástor hned po každé obsluze cjrkewnj katolickému faráři odesjlá; VIII. úřednj dopisy a pogednánj k odstrančnj sauložnictwj; IX. obsahuge školnj Inventář, fassj učitele i pomocnjka, oprawy školnjho stawenj, žáctwo, a wůbec školnj udalosti; X. popis wogenských wyslauženců, gich wyžiwu i giné okoličnosti; popsánj chudých osady, gich staw, zaopatřenj, léčenj a aucty ústawu; a XII. popsánj nalezenců, dohljdky, zaslané zprawy, wyšetřowánj a t. d.

W lidnatých městech mohau geště manželské a wogenské záležitosti w zwláštnj třjdy umjštěny býti.

Každý swazek nese řjmské čjslo a nápis we swém čele. Ku každému swazečku připogen gest arch neb regstřjk, na němž wšickni w témž

Digitized by Google

swazečku obsáženj gednotliwj spisowé podlé swých zwláštnjch w pořádku běžjcjch čjsel s krátkým wšak gádrným obsahem swým wyznamenáni gsau, Může se k snadněgšjmu přehledu wýsadnj slowjčko podtrženo býti.

Úřednj pokrok gest tento: gak brzy dopis úřednj duchownjmu pastýři se doručj, a w listownč farnj uložiti se může, přeložj ho na dlauho w půli swrchu den, měsjc a rok stalého se dodánj i s čjslem gednánjka, a hned pod tjm krátký a gádrný obsah dopisu samého, pak ještě dolegi řjmské čjslo swazečku s swým wlastnjm běžjcjm čjslem k. p. *Fasc. I. No. 103* přisadj. Ten obsah w gednánjku podlé swého čjsla, a hned také do archowého regstřjku wtáhne.

Bylo-li by duchownjmu zprawci obtjžno pokaždé swazečky otwjrati, měgž alespoň archowé regstřjky pohromadě, tam zatjm patřjcj dopisy ukládey, a měsjčně neb čtwrtletně do swazečku přelož.

Ohlášnj listowé (*Meldzettel*) se wšemi k platnosti manželstwj potřebnými zákonnjmi pjsmenostmi budtež welkými latinskými čtenkami A—Z znamenáni. Gednotliwý ročnjk se teličkým prowázkem opáše, pět až deset ročnjků teprw do swazečku uložj, a w ně nápis: „*Heuraths-Meldzettel*“ *Lit. A.* a t. d. wystawj.

By wšak listowna farnj se řádně rozwésti mohla, potřebj se widj při každém farnjm úřadě skřjni neb armaru, dole s wětšj prostorau pro matriky a giné úřednj kniby: wýš pak menšjmi pře-

Digitized by Google

hrádkami pro giné pjsemnosti, wšak tak, by tam dwa swazečky podle sebe, nebo li welký arch wložiti se dal, dle gubern. nařjzenj od 16. růžna 1815 čjsl. 49,119. i s zámkem z mohowitosti kostelnj opatřiti.

Takowéto uspořádánj listowny gest welmi snadné, a wedenj geste snadněgšj; způsobj-li to. počátku duchownjmu pastýři nesnáz gakausi: tusym, že mu nápotom zjskaná pohoda geho předesle meškanj hogně nahradj.

9. Odpuštěnj.

od

Frant. Dauchy,

kněze cjrkewnjho w arcidiécesi.

Před wěčným trůnem Božjm, slávau ozářeným,
Dlj krásný angel, zdoben rauchem prohwězděným;
Gak bratry nebešťanské, geg krášlj gména zář,
Leč od gich zboru lišj tichá se geho twář.

Nemjsj hlasu swého w angelský chwalozpěw,
Útrpnau mysl geho zagjmá giný zgew:
Shljžj podjlným okem w slzawé údolj,
Kde člowěk slabý trudně s těžkostmi zápolj.

Zde spatřiw, an pokleslý slzj pro winy swé,
Co perly sbjrá slzy w čjše demantowé,
A sebraw ge před trůnem Milosti schraňuge,
Kde gimi z knihy smrti winu wyhlazuge.

Uzřew pak úsměw Božj, wljdný na smjřenau,
Předwádj k Geho trůnu duši nawrácenau; —
Tu stkwj se w klidném oku radost mu ztišená,
Gako kdy se slzami gest mile smjšena. — —

I dlj před wěčným trůnem, slávau ozářeným,
W nebeském zboru, zdoben rauchem prohwězděným,
Twář geho něžně zářj o mjrném wzezřenj,
A krásné geho gméno gesti: „Odpuštěnj.“

Digitized by Google

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. *Jahrbuch für Lehrer, Eltern und Erzieher. Herausgegeben von Ignaz Jaksch, Kapitular-Domherrn, wirklichem bischöfl. Konsistorialrathe, Synodalexamirator und bischöfl. beeidetem Notar in Leitmeritz. Zehnter Jahrgang 1843. Prag, in Kommission bei Kronberger und Řiwnáč. Motto: Den Hungerigen sättigen ist edel und schön; aber besser ist es, den dürstenden Geist zur nimmer versiegenden Quelle der Wahrheit zu führen. Ladenpreis 48 kr. C. M.*

Ač wlastně gen na wyššj wznešenj, děge se tò předc zwláštnj rozkošj, že o tomto wýročnjm spisu ctěnému čtenářstwu našeho časopisu giž po několik let zprawu podáwám. Bawiw se delšj čas swého žiwota s cwičenjm mládeže a swým powolánjm i nahljdnutjm wšecky kořeny národnjho blaha w dobrém wychowánj zarostlé znamenage, musj mě přjležitost takowá welewjtaná býti, při kteréž tu tam slowo ze swé zkušenosti, co přjspěwek k wychowatelstwj šjřegi pronésti mohu, o čemž zwláštnj pogednánj hned na papjr uljti čas prudkoletý nepowoluge. Té přjležitosti gsem také po wšecka léta wěrně užil, a bohda i letos užigu.

Sprawedliwo a slušno zagisté, aby, kde učednjci gsau, tam také mistr se nacházel. Čelo wýročnjků těchto

bylo w letech minulých obrazy učedlnjků a učedlnic Páně, o wychowatelstwj zaslaužilých, ozdobeno: nebylo by tedy dobře, aby obraz samého Pána a mistra, co původnjho zdroge dobrého wychowatelstwj mezi nimi chybil. Tak asi stalo se, že Důst. p. redaktor letošnj wýročnjk sličným obrazem „Dobrého pastýře," štětcem pana Führicha malowaným a w Norimberku u Mayera rytým ozdobiti dal, s podloženým textem Jan 10, 11.

O nábožných rozgjmánjch pana Lichtnera na wšecky wýročnj neděle a swátky, genž i letos pod čjslem I. od 1. str. až do 32. běžj, mohu tjm spjše slow swých ukrátiti, čjm sjregi gsem se minulými lety prawě u této, owšem důležité části našeho pěstaunského spisu zdržowal, a tak slow o druhém obsahu geho přečasto uskrowniti musil. Wanet z nich ta lepá původnost a nábožná mysl, gakož gsme giž z pera p. L. čjtati uwykli, ač w nich, ale snad wlastnj winau, letos té překwapugjcj a proto tak mjlo zanjmagjcj nowosti pohřešugi, gaké gsem se w létech minulých nadiwiti dosti nemohl. Že pak z nich každým rokem na okázku něco podáno, stůg tady k témuž cjli rozgjmánj na třetj neděli po sw. Duchu položeno: *„Denke nicht: Es ist umsonst, dass ich mir so viele Mühe gebe, die Unwissenden zu belehren, die Fehlerhaften zu ermahnen, die irre Wandelnden zu warnen; ich habe es erfahren, sie sind unlenksam und unempfänglich, nicht selten sogar verstockt und verbossten Herzens. Denke nicht so; der göttliche Hirt dachte anders. Er ging den verlorenen Schafen nach; er suchte die Sünder auf und verharrte in diesem schweren Berufe, bis er seinen Geist aufgab. Und wie Viele waren doch derer, die er für das Gute schon gewonnen, und wie viel grösser war noch die Zahl derer, in welchen er eine heilsame Besserung eingeleitet und vorbereitet hatte! Ahme ihn nach und fahre fort, an der Heilung aller derer zu arbeiten, welche dir nahe sind. Durch fortgesetztes Bemühen, durch die unwiderstehliche Kraft deines*

Digitized by Google

Wortes und Beispiels, und durch die Alles vermögende Gnade Gottes wird dir Manches, wird dir Vieles gelingen.

Na stránce 33. do 36. čteme památné průpowjdky po sledu našj wěrozwěstné a mrawouky spořádané ani nad losňké newynjkagjcj aniž pod nimi cennostj swau stogjcj, za nimiž pod čjslem III. kratinké žiwotopisy Petra Kanisa, Jana Ambrože Komenského a Hynka Demetra následugj. Pan V. Z. podawatel těchto žiwotopisů, byl by se čtenářům zagisté wjce zawděčil, kdyby žiwoty těchto zaslaužilých mužů obsjrněgi byl zobrazil, byť nám také letos gen geden ba toliko půl gegich náramně působiwého žiwota pod oči byl podal. Takowj welikáni na poli wychowatelském, gako n. p. náš Amos (ne pak Ambrož) Komenský, nehodj se do té dagueretypnj miniatury, do těch čtwrtcaulowých rámečků, w nichž geg tady spatřugeme, a podlé nichž to stogjce, dlauho teprwé mjstečka hledati musjme, z něhož by se nám cos obrázku podobného w oči zablesklo. I wybjzjme p. V. Z., aby swé letošnj podánj toliko za nástin powažowal, dle něhož budaucně úplné žiwotopisy pěstaunů těchto wyhotowj, neopomena gich pobočnjch okolnostj a osudů wěrně přiljčiti, aby tak uplné wywinutj gegich powah i zásluh w uwáženj přigjti mohlo. Ginák bogjm se, aby mnohé pěstaunské stržzljsko našich dnů, gen na perutjch takowého orla, gako Komenský wšjm právem gmenowán býti zasluhuge, z hustých přizemnjch wrstew wzdušnjch k wýši powznešené, wida ge tady s 34 řádky od kolébky až k rakwi po celých 79 let geho činuplného wěku odbytého, nenadmul se w duchu a neřekl: „To by se o mne giné wěci psáti dali!“ Amosowi patřj pomnjk slawnějšj w tomto pěstaunském spisu.

Pod čjslem IV. pokračuge p. Lauermann we swém mnohocenném spisu o kostelnjch obyčegjch katolické cjrkwe, gednage tuto až do 48. str. o zwláštnosti kostelnjho šatstwa a geho barwách při službách božjch, dokázaw z prwopramenů, že cjrkew sw. hned na počátku

Digitized by Google

zwláštnjho od obecného života rozdjlného raucha při liturgii užjwala. Pro toto pogednánj nabývá náš výročnj spis zwláštnj zanimawosti pro každého duchownjho pastýře, ač giž pro swůg pěstaunský účel nikomu z nás lhostegným býti nemůže. Tuž pro nás zanimawost rozmnožuge zde až do str. 63. panem Ant. Krombholzem položené školnj kázanj w České Ljpě roku 1839. o chybách obyčegných při dětském wychowánj hlásané. Gest to slowo ze života a dorážj na wady neli powšechně aspoň welmi hustě na každé osadě proti zdárnému wychowánj páchané. Protož přáli bychom, aby podobné slowo aspoň gednau w roce tauž horliwostj po wšech českých osadách s kazatelen zawznělo, a w srdci každého otce i matky newymjragjcjm ohlasem se ozýwalo. Musilť by nám na krátce utěšeněgšj pohled z našj dorůstagjcj mládeže wykwesti. Gestli kde, tak při wychowánj musj kazatelna, škola a *domácnost* sworně působiti, a těžko rozhodnauti, které osobě této trogice při zdaru neywětšj zásluha w sworném působenj náležj; při různém ale působenj a w nezdaru *pokazj domácnost beze sporu neywjc.* Tudjž dobře i pěkně prawj p. Kr. na str. 62. nabjzege rodiče, aby djtky swé ne giž slowem ale také přjkladem wychowáwali. *„Ahmet das Beispiel unserer heil. kath. Kirche nach, die uns, ihre vielgeliebten Kinder, nicht nur durch die von ihrem göttl. Stifter Jesus Christus erhaltenen Lehren und Sakramente, sondern auch durch das Beispiel ihrer bereits verklärten Kinder für den Himmel erzieht.“*

Po těchto z většj části wzdělawatelných článcjch následuge na str. 64. pokračowánj listů starého učitele Hermanna swědčjcjch mladému učiteli, *Morgenbesser (u)*. Saudjmli podlé sebe prawě, nechybjm, že každý čtenář našeho pěst. wýročnjku, poznaw p. Hermanna z geho předešlých pracj co rázného, původnjm náhledem opatřeného wychowatele, dostana letošnj tuto noworočenku do ruky pilně hledá, takéli se tam s geho gménem potká, a nalezá ge, giž slibuge sobě poučenj w rauchu utěšném.

Digitized by Google

Tak aspoň gá newidjm se ani letos w tom očekáwanj oklamána. Napřed posjlá p. H. swému miláčkowi M. pod dwadcjti čjsly nawedenj podlé powědomé Salzmannowé Račinky gak by se dětem wzdorowitost, nepořádek, labužnost, mlsnota, marnost, hrdost, pýcha, lakota, důtěrnost a sobětswj, hrawost, chlubiwost, rozmařilost, smilstwj, samochlipatwj, marnotratnost, zarputilost, (*Verschlossenheit?*) podwodnost, kradiwost, záwist a klewetiwost záhy a bezpečně wštjpti mohly. Wšudy uwádj tak gisté a zkušené prostředky, že pod ně bez dlauhého rozmýšlenj swé: *probatum est!* napsati, a ge wšem rodičům i pěstaunům co neomylné prostředky schwáliti můžeme, kteřjž se na swých dětech a schowancjch podobných wýsledků dochowati tauží. Přebudiž bohu žel! žeť na sta domowů známe, kde se wychowánj od dáwna po těch prawidlech řjdj, aniž potřebj teprwé na tuto zbrusu nowě wydanau zásobu přewrhlého pěstowánj gim poukazowati. — Proto wšak předce gen schwalowati musjme úmysl pana H. slibugjcjho sbjrku tuto na přjšť geště rozmnožiti. Že se pan H., zpomena sobě na swého chwályhodného přjtele Reisnera, náwalem sprawedliwého hněwu zachwácen w horlenj pauštj, že muž takowý gen pomocnjkem gest, a nad to, moha i mage w městě welikém učitelem býti, geště *exponowanym* školnjm pomocnjkem slowe, řka: *„Exponirter Schulgehilf muss er heissen! ein Name, der an die Ohren schellt, als hätte ihn der Spott erfunden, den Lehrerstand herabzusetzen! Wenn man dem Lehrer seine saure Mühe ohnehin mit geringem Lohne vergilt, so sollte man ihn doch dem Hohn nicht „exponiren.“* — to-to, af řeknu, gak mně na srdci, neschwalugi, že se p. H. tak welice negen rozhorlil, alebrž i to swé horlenj u wečegnost pustil. Geť owšem sprwedliwá k tomu přjčina: ale co s tjm swedl a swede? — Mysljm, že ani toho nedowede, aby od letošnjho roku exponowanj učitele ginák leč exponowanj gmenowati se začali. Což na gménu wůbec záležj? Množstwj zagisté krom p. R. ex-

Digitized by Google

ponowaných školnjch pomocnjků gest, kteřj do dnešnj chwjle, ani po gedné minutu nade gménem tjm spokogenost swau pokaliti sobě nedali; nečigjce ani, že by w tom gménu cos potupného ležele, a ne wšickni z nich swého powolánj a gména počestného nedostogni gsau. Nenj se co báti, že mnozj čtance dopis pánĕ H. . . ůw teprwé i nad tjm trápiti se počnau, že gména sebe hodného nenesau? Nenj to ustawičné mluwenj o nesmjrných zásluhách učitelstwa a zas o gegich chatrné, nuzné odměně právě přjmá cesta k zaštjpenj hrdosti, tudjž i k nespokogenosti a nehlahu w srdce mnohého neusazeného učitele? Nebudj — a tu tam — neživj se také záwist k saudělnjkům něco lépe odměněným: k wládě ale wáhagjcj s pomocj také nelásku? Děti necheeme podlé račinky Salzmannowy dát wychowati: a wůdce dětj, gich pěstauny tak wychowáwati nekladli bychom sobě za hřjch? A může se to powšechně twrditi, že učitel za swau snahu wšudy špatně odměněn? Gest předcházegjcj wzdělanost wšech učitelů na takowém stupni a s tau wýlohau odbytá, že by žádný přes swůg staw, nerku zásluhu, odměněn nebyl? Gsau, kteřjž mezi nimi giž chleba s máslem ano i s medem poněkud pozjwagj, neypilněgšj, neyhorliwěgšj dělnjci? Má učitelstwo ten gedinký we swětě staw býti, w kterémž giž zde každý podlé swé zásluhy odměnu wzjti maj? — I domnjwám se, že se tu p. H. pozapomenul, a pozapomenutj to tjm nemilegi nesu, čjm rozsáhlegšj, původnějšj a powážněgšj zřenj giný u něho wjdám. Nikoliw dobrodincem alebrž ukrutnjkem gest, kdo otroka w řetězi wolně chodjcjmu, tjže geho nezhagjcjmu na tjži, a hnusný břest řetězů okazuge, nemoha mu geg odegmauti aniž odepnaut dáti. Ne každý potom O. Konellem, aby s geho wahau zwolati mohl: „Otroku po krwi; tauržš po zwůli? — sám pauto rozbj.“ — A wšak p. H. i w tomto porozhorlenj tak gest milowánj hoden, že mnohý upěknil by se, mohl-li by tak pohlauditi. Hned po tomto dopisu posjlá p. H swému M. . . owi od str.

Digitized by Google

71. až do 79. sbjrku wzdělawatelnych básnj, mezi nimiž po mém zálibu zwláště poslednj wyniká, a na to až do 82. zděluge swé náhledy o školnjm počtánj. Přál bych oprawdu, aby mně wolno bylo celau tu řadu geho myšlének o té wěci sem směstnati. Tak mně mluwj z duše! Potjrá napřed hustau wochlj obyčegné wýmezy našich počtárskych druhů a trapliwé s nimi wondánj ubohých žáčků, dokázaw netoliko gich zbytečnost anobrž i nelogičnost. Wyklidiw pak ty směti ze školnych swětnic, kam patřj, kárá napařenau metlau nezpůsoby mnohých učitelů, genž swé žáky i s triliony a kwatriliony mučjwagj, gak by ale zásobu swau po žnych rozdělitj měli, aby do budaucjho léta stačila, toho gim nepowědj. — A toto, gak i gá sem se wjckráte zmjnil, bolestná strast našich mnohých škol gest. Gak ale má se oprawa státi, an kteřjž by oprawiti měli, často nezběhlegšj bywagj než sami u tabule stogicj žáčkowé! Kdo a kdy přigde s bičem w gedné, s chwoštětem w druhé ruce, aby onjm od prahů školnjch odehnal, kdo tam nepatřj, tjmto wyklidil wšecko, čemu tam bezúčelně, bez wýhody pro žiwot praktický do dnes učeno! — Giž pak s Bohem! milý Hermanne!

Na str. 83. padá oko na úwod k zeměpisnému cwičenj z pera p. W. Schwippela prowedený až do str. 92. Get to pěkná, řekl bych mistrná práce. Škoda genom, že gá, buď předsudkem buď prawdau pogat, ničehož po chuti swé býti newidjm, co od té cesty odchylowati se spatřugi, kterauž nás přjroda k wědám wodj. Tak i tato práce, ač důkladná, nezdá se mi proto upotřebená dosti býti, aspoň pro začátečnjky w zeměpisu, že s wětšj částj nowěgšjch zeměpisů hned na prahu zeměměreckau a hwězdoučnj známost se zeměpisem spoguge. Nenj-liž geometrický a astronomický zeměpis právě neytwrdšj kus djla w celém zeměpisu? Kde nabéře náš začátečnjk dosti otuhlých zubů we swém útlém mládj k rozžwýkánj tak twrdého pokrmu? Neslušj-liž, podlé zrůstu sjly geho práci těžšj a těžšj

mu ukládati? Nemohá geště dobře na nohách státi, má tu též bez perutj k obloze se pozdwihowati a za sluncem létati, gaké čáry po zemi naděla! Celá ta sjť čarawitá na mapách a zeměkauljch nebudiž začátečnjkům dřjwe wykládána, dokud by se se zemj, gak nám gi Bůh před oči bez poledniků, rownjků a pásem postawil, aspoň powrchně neseznámili. Na swém wesnjm a maloměstském potůčku učiž se náš mladjk řekám, na swém rybnjku gezerům a moři, na domácjm hágečku a pahrbku lesnatým horám, na swé wjsce sjdelnjm městům, na domácjm tkadlci a kowáři rozlehlým djlnám rozuměti: poledniky ale a obratnjky, nadhlawnjky a podnožnjky ostaňte, gako že během přirozeným pozděgi teprwé na zeměplochy se dostaly, až do toho času w zeměpisu nedoteknuty, dokud by rozumu našeho začátečnjka stoličky na ně se z dásnj nedobyly a ty, prý zas, něco pozděgi wyrůstagj, než stoličky kostěné na maso w ústech. Od str. 100 až do 119. podáwá p. Panzner počátky Algebry s přjklady welmi přiměřenými; mnohý přjtel této wědy nagde tu látku k rozkošné zábawě rozluštěnjm nawrhnutých úkolů za prázdné chwjle. Po této práci následuge až do str. 131. pogednánj o wedlegšj zábawě we školách žákowstwem přeplněných, gimž p. Josef May, učitel při kat. škole w Drážďanech tento náš wýročnjk w prawém smyslu slowa obohatil. Co do užitečnosti pokládám pogednánj toto za přednj w letošnjm wýročnjku. Ničehož tak husté ano každohodinné potřeby nectj učitel, mage djtky do mnoha třjd patřjcj w gedné světnici wyučowati, gako toho, aby wšechněch pozornost upautati, a když s gednau třjdau pracuge, druhé w tichosti užitečným bawenjm udržeti uměl. Podlé tohoto uměnj rád učitelskau powolanost posuzugi, a znám se ochotně, že k tomu giž zarozený dar náležj, kterýž nedostáwá-li se učiteli, s tjžj čtenjm ba ani následowánjm přjkladů, neyméně ale okřikowánjm, klečenjm nebo dokona metlau nahražen býti může; a wšak kdež toho daru stáwá, tu aby se zdokonalil, rada maudrých a zku-

Digitized by Google

žených, co základní shromáždění prospívá. Takové rady dočteš se ale skutečně, učiteli milý, v tomto užitečném pogednání p. Maye. Neposlauž-li we wšem, a neberde-li, co radí, wšecko pro twau školu upotřebné, wzbudí aspoň twau mysljcj moc, že sám se domysljš, krátké-li či dlauhé názady, širokého-li či úzkého rýče podlé růstu swého těla a prostranosti swé roli užiti můžeš. Uměgce sobě odstraniti překážky a závady z cesty swého powolání, ženeš tě za každým krokem či slowem w tahu a přednášenj twém wytrhnugj a stawj, o polowic sily sobě přispořjš.

Chwatem ku pogednánj tomuto strženi, málem bych byl minul pana V. Z. satyrických řádků, wyprawugjcích nám o wychowatelských prawidlách staroslawných Abderitů. Satyra podařená, gako táto, čtá se mezi krmění duševnjmi obyčegně tak příchutj, gakau zahořklé gídlo z drobného ptactwa požjwáme, a spjš často působj než prawda přjmo powjdaná. Za tauž příčinau přáli bychom, aby se tyto dwauřádkowé řádky pokud možná, do wšech panských domů na duševnj stoly dostali a chutě se gich požjwalo; rozumjš se, že také wšecky úřednické rodiny po kragjch i w městech do počtu pánů kladu: pro naše města s německými školami nemohu ale opomenauti aspoň geden talířek těchto Abderitských pokrmů giž tuto poskytnauti: *„Mit den alten ehrwürdigen Sitten der Abderiten* (rozených Řeků) *stimmt es ganz überein zur gründlichen Erziehung der abderitischen Jugend einen Chaldäer kommen zu lassen. Seine wichtigste Obliegenheit besteht hauptsächlich darin, die Zöglinge das Chaldäische rein und deutlich sprechen zu lassen, weil — wie Jedermann weiss, nichts gemeiner und eines gebildeten Menschen unwürdiger ist, als seine Gedanken in der Muttersprache auszudrücken. Wohl entsteht dadurch die Unbequemlichkeit, dass sich die Eltern und ihre Kinder* (snad také podřjzenj) *schwer verständigen; aber diesen Unbelstand verschwindet gegen die Wonne 5 oder 6 Kin-*

Digitized by Google

der zu halten, die in ihrem 4. oder 5. Lebensjahre vollkommen ehebräisch plaudern.“ O přeblahý rodičowé! genž swé děti giž, w útlé mladosti za saudce, za pány ustanowené, tomu gazyku odwykli, w kterémž někdy sprawedlnost rozdělowati magj. Gaké to nalehčenj pro swědomj, aż někdy nespravedliwý nález prenesau! Newědomost hřjchu neěinj. Gak welice takowj rodičowé djtky swé na se pautagj a wážnost swau w nich utwrzugj; neb, že se w kostele chabdegsky nekáže, nemohau se djtky gegich nikdy dowědětj, také-li rodičowé swé k nim powinnosti plnj či neplnj. *„Ob die Schule nicht oft wieder niederreisse, was die Sorgfalt der häuslichen Erziehung mit Liebe aufbaut?“* Tuto otázku často od sprostého lidu školám wytýkanau a při některých wyššjch školnjch ústawjch, bohužel! ze zkušenosti za prawdu shledanau odpowjdá negmenowaný kdos na str. 97. a 98. dosti obezřetně.

Pod čjslem VII. následuge důkladný přjrodopis wčel co pokračowánj, přednášege tuto od str. 132. aż 149. nauku zwláště o trubejch a wčelách, *krom matky wagjčka kladaucjch*, welmi zábawně, tak že nigakého nowěgšjho obgewenj u těchto potud tak tagemných gak užitečných živočichů pominuta newidjm; a za potřebné znáwám, chtěl-li by kdos pro české školy o wčelařstwj psáti, aby se s tjmto spisem poraditi neopomenul. Při rostaucjm počtu lidj krátkozrakých nekonal p. Dr. Arlt práci marnau, sepsaw pro náš wýročnjk schwalnj pogednánj o zachowánj zdrawých a ošetřenj zeslábljch ečj. Kterauž cestau mohau podobné rady bezpečněgi rozšířeny býti, gako takowým spisem, genž do rukau tolika pěstaunů a učitelůw se dostáwá. Ale giž báby mely by při swém w Praze učenj s wadami těmi zeznámeny býti, na kterýchž často giž w dětinstwj slepota člowěka se zakládá. Ostatně právem poznjwá se p. Dr. těm pošetilým šwihákům, kteřjž se chlubj, že dobře newidj, ač by se styděli berlj o zdrawých nohách nositi. Těšjme se gistě sljbenému w této wěci po-

kračowánj na přjšlj rok, obwátagjce nynj ku zpráwě o osmdesáti zlatých zrnách, geż pan Hoffmann w prandu nynowěgšj literatury podagogické wyryżował, a nám tuto na str. 162—181. cti a darem w úplném blesku rynjho zlata podáwá. Šťastně oprawdu lowil, a nase lým wkusem wolil, cokoliw tu čteme. Přál bych wšecky shrnauti a s čtenáři našeho časopisa wěrně se sdělitj, że to nelże, wbljm toliko dwě, ač ne welkostj předc wahau dogjmagjcj zrna: „*We du mit einem Blick fertig werden kannst, da nimm kein Wort; wo ein Wort ausreicht, keinen Satz; wo ein Satz ausiangt, keine Rede; und wo die Rede ausreicht, da lass das Haselholz in Ruhe.*“ A pod nápisem: „*Kein nicht oft genug wiederholt werden.*“ Čteme na str. 172. *Zwischen den einzelnen Prüfungsgegenständen können einige Lieder zur Abwechslung gesungen oder gut gesprochen werden. Tadelnswerth ist aber das Halten künstlicher* (obyčegně také nemotornych) *Gespräche. Schauspielerei gehört nicht in die Volksschule; ja sie ist ihr grösster Verderb. Gott bewahre unsere Volksschule vor dieser Krankheit.*“ Prostoru 182—203. zanjmá básnická plodnost řečj wázanau i newázanau s rozmanitými pracemi od mnohých spisowatelů, gako: Školnj nápisy, básně, leģendy, modlitby, podobenstwj a bágky. Od 204. str. čteme powjdky a anekdoty až do 214. pod názwem: „Hausle, láska djtěcj a češtj hudebnjci,“ poslednj pérem Frant. Schuselky podanj. — Roznášegjc, prawda gest, gak p. sp. prawj, hudebnjci naši sláwu wlasti této — ač to poslednj sláwa gest — hnedle po celém swětě; ale gestli komu, gim to ochotně odpauštjm, gestli se w cizině za Čechy wšudy nepronášegj; nenjc brzo u slawného raucha tak z čerstwa podšiwka neslawná k dopatřenj, gako u našich hudebnjků swětoběžných; a kdybych cenu hudby z ginych mjst a na ginych osobách wysoko páčiti se byl nenaučil: z našich swětoběžnjků hudebnych oprawdu spjše nj powrhati bych uměl. Nenjc w celém zboru uměn

Digitized by Google

žádná, genž by se k neynestaudněgšj žebrotě za našich dnů tak byla snjžila, gako hudba w Čechách; a co tu neysmutněgšjho, málo kdo z těch swětoběžných hudebnjků newracj se do wlasti, leč gsa na těle i na duši porušen. — Od str. 215. až do 224. zawjrá se náš letošnj wýročnjk po zawedeném giž řádu oznámenjm knih wychowatelských i gich krátkými recensemi; na čež pod čjslem IX. přehled odbjratelů lonského wýročnjku s účty následuge, z nichž wyswitá, že čistý wynos 1855 zl. 50 kr. wjd. čjsla w loni wynášel. — Patrně požehnánj Božj! Co způsobil dobrého w králowstwj Božjm, to teprw w účtech angelů spatřjme. Kataloh weškerého učitelstwa Litoměřického každému slušnému požadowánj plně zadosti činjcj zawjrá gako obyčegně na XXVI. stránkách celý tento wýročnjk, gehož hognost a zdárnost gsem tuto podlé swědomj ctěnému čtenářstwu našeho časopisu oznámil; daufage, že nikdo penjze naloženého k geho zakaupenj neoželj.

František Sláma.

Digitized by Google

b) Rozličnosti.

Propaganda.

Z oboru statistiky církevní.

od

Josefa Dobičera,
kaplana na Sutoni, Litoměřické diecesi.

Geden z těch neyzanjmawěgšjch ústawů města *Říma* — totiž ústaw, genž wjce než gakýkoliw giný spůsoben gest člowěka na prawé poněti přiwesti, w gakém welkolepém smylu *Církew Římská* své powolánj sobě oswědomuge, a gak ona gmenowitě žádného k sobě wětšjho wynasnažengj a času nelituge, gedná-li se o prowedengj *skutků welikých*, — gest *Collegium de propaganda fide.*

Byl to papež Řehoř XIII. Buoncompagno (1572—1585), kterýž poneyprw ideu, missionářstwj w Orientu w lepšj pořádek uwésti a gemu trwanliwěgšj podstatu w hlawnjm městě křesťanstwa wydobiti byl we skutek uwedl, ah trem kardinalům: Carafu, Santorio a de'Medici (pozdějgi to welkowywoda Ferdinand I. Toskanský) inspekcj, na záležitosti náboženské Maronitů, Řeků, Koptů, Aethiopů a g. se wztahugjcj, odewzdal byl. W obydlj kardinála Santorio měla se skromážděnj scházjwati k rokowánjm o těchto záležitostech. Na mnoha tjsic katechismů w řečech rozličných wýchodnjch tam nákladem papežowým tištěno bylo. A kardinál de'Medici, horliwý zwelebowatel uměnj, kterýž we své ville na Pincio (nynj tam francauzská akademie umělecká) orientalnj tiskárnu zarazil, genž pozděgi do Florence přeložena byla, kdež se posud geště nacházj, byl přeužitečným spolupuadenj té společnosti, z njž pak wznikla kongregacj Propagandy. Tatéž kongregacj byla od papeže Řehoře XV. (Ludovisi) 22. Června 1622 založena, a mnoho z těch neymocnějšjch kardinalů onoho času, Farnese, Barberini, Ludovisi, Hohenzollern a g. podjlu w nj brali. Za měsjc gednau měla býti obyčegná zasedánj. Z gakéhože prospěchu hlasatelowé ewangelium w dalekém Orientu, w Hindostanu, ano i w Japanu a w Čjně se těšili, a gak gmenowitě společnost Ježj-

Digitized by Google

šowa od polowice 16. stoletj k rozšjřenj křesťanského náboženstwj, nezřjdka neslýchaným spůsobem a opatrným šetřenjm národnjch obyčegů a mrawů, w oněch kraginách přispjwala, wůbec známo gest. Ku konci toho stoletj wšak wznikla w mnohých těch řjšjch krwawá reakcj, a dařenj těchto wyslanstwj, w nichž i gini zákonů gmenowitě Mendikanti aučastenstwj mjwali, djlem nebezpečno, a djlem docela zrušeno bylo. I obrátila Rjmská Cjrkew neyhlawněgšj swůg zřetel na wycwičenj křesťanských missionářů, z asiatických národů wybraných. — K dostiženj aučelu toho byl papež Urban VIII. (Barberini) w roce 1627 založil *Collegium propagandae*, kteréž dle geho gména sluge *Collegium Urbanum*, k obywánj a cwičenj orientalnjch alumnů určeno gsauc. Gistý Šaňel, Jan Křtitel Vives z Valencie, genž záležitosti infantky Isabelly, mjstodržjcj to w španělských nizozemjch, obstarával w Rjmě, darowaw k tomu swůg palác, odkázál ústawu tomu i neznamenité přjgmy z důchodů swých. Neyslawněgšj oné doby stawitel, Bernini, nawrhl plán k tomu stawenj, co na konci Piazzy di Spagna viděti lze, a walné prostrannosti gsauc, ode wšech stran o sobě stogj. Kteréž za papeže Alexandra VII. (Chigi) pak byla od Boramini dohotoweno, od něhož i malý wně wtěsnaný kostel pocházj, swatým třem Králům zaswěcen gsa. O na celé té architektůře nic chwály hodno. Urban XIII. zprawu toho kollegium odewzdal třem kanownjkům tří patriarcholnjch Basilik, dokládage, že magj tu moc, rektora a ostatnj auřadnjky wolitj. Toho kollegium archiw má náramně bohat býti. Knihowna mimo giné množstwj prácj we wýchodnjch řečech a mnoho rukopisů w sobě chowá. A Museum, mince, wyřezané kameny a g. w. magjcj, pocházj nazwjce z pozůstalosti welezaslužného kardinala Stefano Borgia z Velletri, bywšjho prefekta kongregacj Propagandy, a zemřiwšjho l. 1804 w Lyoně, an Pia VII. do Paříže doprowázel. Známé gest učenému swětu, gmenowitě co osnowatel spisů přjtomných o pohledáwánj práw Sw. stolice k newyšší moci lenownj nad králowstwjmi obau Sicilij, a co původce dějepisných pamětnostj Beneventa. Ustaw gak prospěšný tak i pamětihodný gesti ona s kollegium tau spogena tiskárna polyglott, z nížto wálný počet krásných i důkladných djl, gmenowitě w řečech orientalnjch, a mnohé knihy elementarnj w těchto řečech byly wyšly, a kteráž i přjtomně chwály hodnau snášenost progewuge. Tiskárna tato w gednom oddjlu při zemi toho prostranného stawenj gest, k njž skladowna knih prodagných přilehá.

Abychom gešté o kongregacj propagandy promluwili, schromážďuge se dwakrát za každý mésjc, nepočjtagje

mimořádné schůzky, když papež sám dohlídá. Wolený biskupé a apoštolských vikářů pro místa missionářská (ne toliko w Orientu, ale i w Americe a w oněch krajinách Ewropských, kdež katol. missionářstwj mezi akatol. mocnářstwjmi stáwá,) wyslánj missionářů a wšecko, co se na ně wztahuge, patřj do oboru auřadnjho kongregacj této. Gegich prefektem gest nynj kardinal *Fransoni*; prefektem ekonomie (správnjho totiž oddjlu) kardinal *Matteï*, tagemnjk státnj wnitřnjch záležitostj. Welký počet kardinalů, mezi njmiž mnozj mimo Italii bydlegj, spolunudy gsau, geden prélat generalnjm sekretářem (před swém powýšenj k důstogności kardinalnj byl njm Monsignor *Mai*), připogen gest apoštolský protonotar, a mnoho nejwýtečněgších bohoprawců Řjmských ku konsultorům patřj. — Kollegium toto podlé posledního upowěgněného saučtenj, chowá dewadesáte alumnů, mezi kterými 5 Čjná, 10 Chaldeů, 6 Armeniů, 4 Georgů, 5 Syrů, 5 Maronitů, 4 Egyptčané, 9 Řeků, 5 Albanesů, 3 Bulhaři, 1 Illyr, 3 Walaši, 4 Němci, 6 Hollandů, 4 Angličané, 5 Skotů, 5 Irčanů, 6 Americanů gest. Šestý mesjc po swém nastaupenj skládagj wychowanci tito přjsahu, že službě cizjch missionářstwj oddati se chtěgj. Obyčegně trwá to wychowáwánj deset let, ale, když toho potřeba káže, i též často krátčegi. Po dokonánj studij, a powyswěcenj na kněžstwo bywagj ti mladjci zaopatřeni wším, čeho potřebj aby se domu nawrátiti mohli a žjti tamtéž powolánj swému. Magj-li do cizjch zemj wyslánj býti, tedy k tomu swolenj gegich požaduge se. *Kterak* ale ti missionáři auřad swůg apoštolský zastáwagj, o tom mezi wšemi, co po Orientu cestowali, gen geden gde hlas. Zapjrání sebe, láska, pokora, poslušnost, wytrwanliwost, odhodlanost i u wěcech pozemských, zkrátka wšecky ty wlastnosti, gež u kněze katol. prawým duchem swého powolánj nadchnutého nalezáme, požadugj se k tomu, aby tak přjsné powinnosti při tak skrownych prostředcjch se wykonáwati mohly, ano i w twář smrti patřiti se mohlo neohrožene.

W ewropských zemjch bydljcj missionáři powinni gsau nejméně gednau za rok, ostatnj ale každý druhý rok obšjrnau zprawu podati o swém aučinkowánj. Gesti w mnohých zemjch škol, kteréž od missionářů řjzeny bywagj, udáwá se gich 6 w Egyptě, 4 w Illyrii, 2 w sedmihradské zemi, tolikéž w Albanii a na řeckých ostrowech Archipélagu. W Neapoli gestě gednoho zwláštnjho kollegium stáwá pro čjnské alumny auřadu missionářského. W kollegium Řjmském wyučowánj wřeči čjnské, armenské, hebreyské, arabské, řecké se udělnge. Skaumánj z řečj těch, kteréž každoročně we swátek Zgewenj Páně wečegně se držjwá, wůbec známá přiluzugj

Digitized by Google

tam množstwj posluchačů. — Přjjmy propagandy wynášegj na 80,000 skudi, z nichž 24,000 pokladnice Římská poskytuge. Arci že toliko část z toho na zahraničná missionářstwj wynaložena býti může: než ale udánj 18,000 skudi, kteréž nedáwno mediolanské *Annali di Statistica* oznámily, gest bezpochyby menšj, než w skutku se wykazuge.

Ale krom Propagandy w Římě geště poznamenány gsau *národnj kolleğia*, genž právě w čas tento založeny byly, gelikož zmáhagjcj se Katolictwo bog (?) proti protestantismu podniknulo, a gemu w Německu neyméně přewahu, kterauž wyhrožowal, s prospěchem odejrá. Že tato wynasnažowánj podstatně (!) řádu Ježjšowu k připojtánj gsau, netřeba teprw na paměť uwáděti. *Collegio Germanico - Ungarico* původně papežem Juliem III. (del Monte) na wyhjdnutj Ignacia z Loyoly založeno, pak 1575 Řehořem XIII. obnoweno, nadáno a ku přigetj 158 wychowanců ustanowena bylo. Počet alumnů, nynj we welikém jesuitském kolleğium u kostela Jesú gsaucjch, as 60 obnášj. Tři kolleğia pro Anglicko, Skotsko a Irsko čjtagj na 70 wychowanců; armenský pak ku 15. Řecké kolleğium gakož illyrské a maronitské, pokudž mi powědomo, gsau nynjčko s propagándnjm spogeni. Wygmauc Armeny, berau wychowanci ústawů těch podjl na wyučowánj we welikém *Collegio Romano*, gehož správa řádu towaryšstwa Ježjšowa swěřena gest. A wšak alumni kolleğium německého, w němož i též Šweycaři přigati bywagj, z čerweného swého oděwu k poznánj gsau. Mnozj z těchto ústawů w okolj Říma magj swé villy, kteréž za parnatého počasj nawštěwowány bywagj. Taktéž Angličané chodjwagj na Monteporzio do hor latinských, a wychowanci Propagandy do krásné Villy Mantallo blјž Frascati, genž od kardinala z Montalto, synowce to Sixta V. založena byla, a posléz Odeskalckému, wywodě z Braccjano přináležela. Gest znamenitá, zwláště pro swé fresco malby.

Pod správau kongregacj propagandnj gsaucj apoštolské vikariaty a t. d. w *Europě* gsau následugjcj ti: w Německu Sasko, Anhaltská wywodstwj, newerng missj; w Holandsku čtyři vikariaty a gedna missj; w Anglicku a Skotsku gedenáct vikariatů; w Graubündten gedna prefektura; w Řecku gedna delegacj; w Šwédsku, Gibraltaru, Bosnii, Moldawě, Walachii, Sophii, Konstantinopoli vikariaty. W *Asii*, bez biskupstwj, delegacj w Chaldegsku, vikariaty we Smyrně a Aleppo, čtrnáct vikariatů w Číně a sausednjch jjich, newěť we wjchodnj Indii, a gedna missj w Persii. W *Africe* dwánáct vikariatů a prefektur w Tunisu, Tripoli, Marokku, Egyptě (pro latinského obřadu křesťany a pro Kopty), w Abyssinii,

Digitized by Google

Kongu, Senegalu, na pobřeží dobré naděge, w Madagaskaru, na ostrowě Bourbon a Mauritiu (nadto i biskupstwj w Alžiru 1838 založené, což ale od Propagandy nezáwisj.) W *Americe* patnáct wikariatů a prefektur w gižnj Americe, na anglických Antillách, Cayenne, Curacao, Jamaice, Demerary, Guadeloupe, Martinique, Hayti, St. Pierre a Miquelon, Surinam, Texas, nowém Fundlandu a nowém Skotsku. Tu se ani nepočjtá wjce než 70 biskupstwj z nichž mnoho od nynj panugjcjho papeže založeno bylo, jakož Detroit, Nashville a Natchez we spogených obcech; Montreal w Kanadě, Kalifornii, Dubuque, w severnj Americe. Guayuaquil, S. Juan de Cuyo, Nueva, Pampeluna w Americe gižnj. Posléz počet apoštolských vikariatů a prefektur w *Oceanii* wynášj pět, w Batavii, na Philipinských (*Manilando*), nowý Holland, a we wýchodnj a západnj Oceanii. Poněwadž pozornost, kteráž za nynějška missionářstwjm se wěnuge, wzrůstá, gest se co nadjti, že i w tomto swěta oboru, genž ostatně bez biskupstwj nikoliw nenj, w brzkém čase se rozšjřj.

Ústaw Lwowský k wychowánj ginochů pro staw duchownj.

od

Dom. Aloysia Špachty,

faráře w Kolči a čekance na bohoslownj doktorát.

W Duchu Božjm shromážděný sněm Tridentský (Sess. XXIII. Cap. 18 de reform.) ukládá wšem biskupům, by dlé možnosti a potřeby zřjdili ústawy, w kterýchž by ginochowé neyméně dwanáctiletj, zwláště chudých rodičů pro staw duchownj wychowáni byli. —

Tomuto wyzwánj zadosti učiniti uzawřel i sebe — prwnj, nemýljm-li se w rakauských zemjch — Neydůstogněgšj Pan arcibiskup Lwowský obřadu latinského, *František de Paula Pištěk*, negen horliwostj swau ale i gistau nemilau okolnostj k tomu přiweden byw. Brzy totiž po dosednutj na arcibiskupskau stolici swau wypatral w Semenjšti swém gakési zbratřenj welikého počtu wychowanců swých k tomu cjli směřugjcj: aby audowé geho, stáwše se kněžmi, swěřený sobě lid o wjru a mrawnost připrawili, a nápotom tjm spjše k aučastenstwj na zradě proti řádné duchownj i světské wrchnosti přiwedli. —

Digitized by Google

Uskutečněno méně však chvalitebné předsewzetj tentyž po pěti letech býti. Již sice roku 1840. počal Geho Excellencj na zřizenj tohoto ústawu myšliti, nebo: wygádřil se w gednom listu tohoto roku do Čech zaslaném takto: „Obmýšljm w žiwot uwesti ústaw, kteryž již sněm Tridentský biskupům tak dutkliwě na srdce wložil, a gehož cjl a konec w tom záležeti má, čekance pro stáw duchownj již od gegich neyzutlegšjho wěku w zwláštnj opatrowánj wajti, gich od pokaženj a zawedenj co neymožněgi ostříhati a tak uzpůsobiti, by gednau, stawše se kněžmi, čistýma rukama tu neyčistěj obět za nečisté člowěčenstwo přinášeti mohli.“

Nic však méně peněžité příspěwky k wywedenj tohoto podniknutj gak z strany duchowenstwa tak z strany šlechty skrownè wypadly, že horliwý arcipastýř Lwowský, aby tjm wjce z wlástnjho gmění na ten spasitedlný ústaw wynaložiti mohl, nagen předsewzatau toho roku cestu do Čech odložil: ale i po něgaký čas pro nespokognj autrat kromě Lwowa na statku swém Obrošjně zcela skrownè žiwot trávil. Tjmto wšjm se započetj stawby až do roku 1841 protahlo. W tomto wšak roce učinila stawba tak weliký pokrok, že dne 27. Srpna do Čech psal: „K zapuzenj protiwných náhledů, gež wždy zlý duch wěku wzbuzowati neopominul, přispěl mnoho i zwláštnj prospěch w uměnj oněch dewjti pacholjků, kteréz gsem již r. b. wydržowal. Čtyři z nich obdrželi odměnu při weřegné zkaušče: pět ostatnjch pak mělo naskrz eminencj. Ze wšech stran tlačj se sem, ano i proti zaplacenj žádagj mnozj swé pacholáta sem odewzdati.“

Ukončeno wšak bylo stawenj a ústaw ten dokonale zřjzen a poswěcen dne 29. Září 1842. Sdělugi tuto w překladu řeč polskau, giž při této přjležitosti držel P. Jan Kaliniewič, katecheta školy sirotčj u milosrdných Sester we Lwowě a předstawený w Seminarium tomto. Tato řeč tiskem wydaná ku prospěchu téhož Semenáře a obětowaná welebnému duchowenstwu arcidiécesi Lwowské — obsahuge w sobě doplněnj oněch swrchu podaných a pauze se soukromých listů čerpaných zpráw.

Pacholjk pak Samuel přisluhowal Hospodinu před Heli a řeč Hospodinowa byla wzácná w těch dnech. (Kn. 1. Král. 3, 1.)

Předmluwa.

Nic tak tuze nemůže těšiti každého duchownjho, kteryž nesa sladké břjmě Spasitele na winici Páně praceuge, gako zakládánj takowých ústawů, kteréž ku wzdělánj a wycho-

Digitized by Google

wánj mládeže ustanowený gsau. Z dobrých ratolestj možno se nadjti dobrého a užitečného owoce; tak též z dobře zwedené mládeže, možná se nadjti dobrých gak cjrkwi tak státu užitečných muží. — Tento záměr měl Geho Excellencj, náš neyprewelebněšj Arcipastýř, když ještě r. 1840 Seminarium pro malé chlapce naložil. Chtěl tentýž neydůstogněgšj Arcipastýř we zgednocenosti s cjrkewnjmi ustanowenjmi od prwnj mladosti wychowati pro dlěces naší dobrých a horliwých kněží; — chtěl mezné mládeži podati pomocnau ruku ku wzdělánj mohutnosti duše; — zkrátka mluwě: chce a tauží náš Arcipastýř založenjm tohoto ústawu wěčnau památku swé dobročinnosti a oprawdowau službu k rozmnožení dobra cjrkwe a štěstj kraje položiti.

Poněwadž pak wážené duchowenstwo P. T. arcidiécesi naší cenjce dobročinné záměry a bohobogné činy swého Arcipastýře k podporowánj toho tak chwalitebného, užitečného založenj přispjwá a pomocnau podáwá ruku: tedy na poděkowánj za posawádné dary obětugi tuto řeč wážnému duchowenstwu P. T. s tjm přeswědčenjm, že tento malý důkaz wážnosti laskawě přjgme, a ten dobročinný a w prawdě užitečný ústaw i w budaucnosti podporowati nepřestane.

Samuel pak přisluhowal před twářj Hospodinowau; pachole opásané effodem lněnjm. (Kn 1. Král. 2, 18.)

Wzácnj posluchačj!

Wlastně ukončil se patnáctý měsjc, co na den s. s. Apoštolů Petra a Pawla swětili gsme slawný obřad položenj kamene uhelného k tomuto stawenj. * Dnes pak na den sw. Mjchala Archangela, patrona králowstwj našeho, gelikož pomocj Boha, kterýž wšemohaucnostj swau wšelikě dobročinné záměry šlechetných a bohobogných lidj budj, podporuge a k cjli s tauženostj očekáwanému prowádj; — dnes, prawjm, gelikož toto stawenj, tento pomnjk horliwosti a dobročinnosti našeho neyprewelebněgšjho Arcipastýře ukončen gest, swětjme ne méně slawný obřad poswěcenj stawby k tomu cjli odhodlané, by se w nj mládež pro staw duchownj wychowáwala a wzděláwala. —

W prawdě, Wzácnj! den dnešnj, — den poswěcenj této swatyně dobročinnosti, této školy bohobognosti, gestiť den Páně; radugme se a pléseymež w něm, raduge se dnes

* Dne 29. června 1841 u přjtomnosti neydůstognějšjho Arcikněžete Ferdinanda d' Este, generálnjho Gubernátora králowstwj Haličí a Lodomerie, i mnoha giných osob stawu duchownjho i světskáho.

Digitized by Google

cjrkew sw. matka naše; neboť z toho ústawu magj wycházeti wěrnj synowé a hlasatelé wjry swaté, kteráž gest naděgj, útěchau a gediným cjlem žiwota našeho; zde magj se wzděláwati ti, gichž se tknau slowa Krista Pána ſkaucjho: *Gděte a učte — kdo uwěřj, spasen bude*, slowem: z tohoto založenj magj wygjti ti, kteřj učenjm i přikladem swým giných ku spasenj prowázeti budau. Den dnešnj gest dnem radosti a útěchy pro ty rodiče, kteřjž w tento ústawu pod ochranau a starostliwau pečliwostj našeho neypřewelebněgšjho Arcipastýře syny swé umjstili, — gsauť oni ubezpečeni, že tato škola pobožnosti a dobrých mrawů bude spolu rukogmjm gegich budaucjho štěstj. Den dnešnj gest dnem radosti pro wšecky prawowěrné křesťany; neboť což může wjce těšiti prawého křesťana, nežli wšecky takowé ústawy, kteréž při swé blahoděgnosti také na sláwu Božj a dobro člověčenstwa wzhled magj? Den dnešnj gest dnem newýmluwné radosti pro Tebe slawná Arcidiécesi Lwowská a pro Tebe Gasně Welmožný, neyprewelebněgšj náš Arcipastýři, zakladateli tohoto ústawu; neboť s radostj pohljžjš na to djlo dobročinných rukau Swých a těšjš se w duchu, že se staneš původcem štěstj mnohým chudým dětem; — raduješ se, že někdy odtud wygdau pracownjci na winici Páně, hlasatelé prawd předwěčných, pastýři dušj wěrjcjch, kteréž Kristus Pán krwj swau wykaupil, a nad kterýmiž Tebe prozřetedlnost Božská za wrchnjho pastýře ustanowila!

Wzácnj! giž od dwau let* stáwá, ačkoliw w malém okresu tohoto ústawu dobročinného. W běhu tohoto oprawdu krátkého času požjwá tento ústaw zwláštnj ochrany a milosti Božj. Mládež zde wzděláwagjcj se činj postupy w učenj a bázni Božj, kteráž gest počátkem wšeliké maudrosti, gak dj pjsmo sw.

Wychowánj tedy náboženssko-mrawné, na zásadách wjry sw. katolické upewněné, kteréž na wzděláwánj rozumu gednostranném nepřestáwá, nýbrž na ušlechtěnj srdce a nakloněnj wůle k wyplněnj zákonů Božských tlačj, a to, což dobrého, šlechetného a swatého gest, netoliko učj, ale spolu i plniti usiluge: — ten gest cjl neywyššj téhož ústawu, — ten gest záměr blahoděgný zakladatele geho. Pilnost tedy

* Dne 1. čjgna 1840. bylo otewřeno Semenarium pacholat, a dewět wychowanců nacházegjcjch se giž w škołách gymnasialnjch přigato se do toho ústawu. W roku školnjm 1841—42 bylo 46 wychowanců. Z počátku měsjce čjgna 1842 gest giž 49 gmenowáno, z prwnjch čtyr třjd grammatikalnjch přigato, z kterýchž 19 wychowanců buď ze stálých důchodů, buď z dobročinnosti Geho Excellencj neyprewelebněgšjho Arcipastýře, duchowenstwa a giných dobrodinců gsau wydržowáni; 30 pak se gich tu nalezá mjrného platu. Platj se w tom ústawu za gednoho wychowance 100 zl. stř. a obstaráwá se i oděw a prádlo. Někteřj zámožněgšj platj 140 neb 150 zl. stř.; ale nachazj se tu i takowých, genž nynj menšj gestě částku než 100 zl. platj.

Digitized by Google

w učenj neunořené, pilné poslušenstwj a plnéhj přikázanj Božských a předpisů mrawnjch, a nade wšecko opraw-dowá pobožnost, bohobojnost a newinnost srdce z strany wzhledem k mrawů, ze strany představených, to gsau ony prostředky, kterýmiž ústaw tento wytknutého cjle dosáhnauti starati se bude. — A protož Wzácnj! dobro sw. náboženstwj našeho, blaho zemj a obcj záležj od dosáhnutj tohoto cjle. Neboť pakli pilnost, poslušnost, prawdiwá náboženost a giné ctnosti křesťanské newyhnutedlně potřebny gsau těm, kteřjž se stawu duchownjmu oddáwagj: — zdaliž ty samé wlastnosti méně potřebny budau těm, kteřjž se pro giné stawy uzpůsobiti zamýšlj? Zdaž sobě nežádá země, — a to welmi slušně, — pilných, swědomitých auředlnjků, a wůbec prawdiwě bohobojných obywatelů? A zdaž wšickni rodiče při nejlepšj wůli s to gsau dáti takowý směr wychowánj swých synů? Zdaž gegich chudoba, wlastnj neschopnost, a neb tjže giných zaměstnánj negsau w tom ohledu překážkau? A předc takowé a ne giné má býti wychowánj, by budaucj časnau i wěčnau blaženost djtek upewnilo.

Školy weřegné gsau w prawdě ustanoweny k wychowánj mládeže; než ty trwagj pauze několik hodin denně, — a zdaliž kromě školy nepotřebuge mládež nepřetrženého dozoru a wedenj, by z drahé ctnosti a newinnosti nezblaudila a na scestj rozpustilosti a wýstupků nezašla? Konečně zdaliž wychowánj toliko na tom záležeti má, by rodiče djtě swé živili, přiodjwali a do školy posjlali? Zdaž při wzdělánj rozumu skrze umění ušlechtěnj srdce a wštjpenj ctnostj křesťanských a obywatelských wěcj lhostejnau býti má?

Srdce mladistwé gest w prawdě schopné wšeho dobrého: ale neméně tak způsobné ke wšemu zlému; — gest to zahrada, kteráž bez dozoru a zaprawy místo pěkných kwjtků a chutného owoce, wydati může kopřiwy a bodláčj, — kopřiwy nemrawnosti a rozličných wýstupků, kteréž w pozdějšjm wěku nesnadno wykořeniti se dagj. I zdaliž neuprawduge tato slowa každodennj smutná zkušenost, gak žalostné skutky za sebau táhne zanedbané, a neb gednostranné náboženských zásad prosté wychowánj mládeže? Nenj mi zapotřebj, Wzácnj! to popisowati, nač právě denně pohlédnauti můžeme a nač nynj wšeobecně sobě stěžugeme.

Protož také i Nejgasnějšj, milostiwě nad námi panugicj Mocnář Ferdinand I. přeswědčen o dobrém aučelu takowého ústawu, ráčil geg neymilostiwěgi s neywětšj spokogenostj potwrditi. Otec sw. Řehoř XVI. uwědomen o tomto založenj, žehnage dobročinným záměrům našeho neyprewelebnějšjho Arcipastýře wýsledem wychowánj a wzdělánj mlá-

Digitized by Google

Geho duchownenstwa, a největšj náležitj známost o tom wzal, a co neyshodnégi a duchem swatá cjrkwe uznal, aby mládež, dřjwe než hřjch celého člowěka proniknge a pokazj, pod dozorem chowána a cwičena byla, gak sladké gest břjmě Krista a gak oblažugjcj gest plněnj přikázanj Geho. *

Nic wšak méně, Wzácnj hostéć zneuznáwagj wšickni ti dobročinný cjl tohoto ústawu, kterýž se domnjwagj, že by mládež w něm pauze k stawu duchownjmu nucena byla — že ginochowé zde se wymeháugcjcj celý čas od ginych lidj odlaučenj, bez známosti swěta zůstanau, a tak méně užitečnými pro společnost lidskau se stanau.

Nikoli, mogi wzácnj! Neruzumně bylo by, giž někoho k takowému stawu nutiti, kterýž se změniti dá: čjm zpozdilegšj ano škodliwé byla by, někoho k stawu duchownjmu přinutit chtjti, w kterýž gednau wstaupiw, giž po celé žiwobytj ho měniti nemůže. Mimo to wybránj stawu záležj od wlastnj chuti a náklonnosti a neywjce od powolánj Božského; pakli by gednoho neb druhého z těchto ginochů prozřetelnost Božská do giného stawu powolala, gen když dobrým a otnostným zůstane, bude wždy Pánu Bohu ku sláwě a k užitku lidstwa. — A konečně ginoši tohoto ústawu bywagj gen od zlých a přewrácených lidj odlaučeni, — a od zlých towaryšů wzdáleni, kterjž blaženost mládeže kazj a w newěc uwádj; wygdauce odtud w základech náboženstwj a křesťanské mrawopočestnosti newědomi, budau mjti gedině dosti času, swět a přewrácenost geho poznati; ale tehdáž budau wstawu to wše dobré a gako křesťanó posauditi.

Z toho tedy, Wzácnj! poznáwáme, že tento ústaw, ačkoliwěk obzwláštně pro wzděláwagjcj se mládež k stawu duchownjmu určen, nic méně i wůbec pro giné stawy, pro wlast a společnost lidskau dobročinný gest. Neboť zde obdržugj wychowánj a wzděláwagj se dle prospěšných článků cjrkwe i obce pacholjci chudých rodičů, a i siroti, kteřjž by při swé chudobě a nedostatku žádným giným způsobem swých schopnostj wzdělati nemohli, a na wždy od wyššjho wychowánj wylaučeni byly. W tomto ústawu budau také požjwati wychowánj děti zámožnějších rodičů, ** kterjž se za šťastné pokládati mohau, že gegich synowé pod přjsným dozorem a bděnjm, mrawně, opraudliwě nábožné a tak gedině oblažugjcj wychowánj obdržugj.

* W Brewě apoštolském psaném dne 6. dubna 1842. Geho Excellencj našemu nejpřewelebnějšjmu Arcipastýři, w kterémž wýslownė uwádj slowa ančnu Tridentského, aby mládež k pobožnosti a náboženstwj wedena byla . . . *aut aequum vitiorum habitus tolor homines possideat. (Conc. Trid. S. XXIII. c. 18. de reform.)*

** Zcela shodné a slowy ančnu Tridentského, když dj. *Sancta Synodus . . . pauperum filios praecipue eligi vult; nec tamen ditiorum excludit; modo suo sumptu alantur, et studium prae se ferant, Deo et ecclesiae inserviendi. (Loco cit.)*

Digitized by Google

Wzácné panstwo! nebude mi teprw zapotřebj mluwiti k citedlnému a šlechetnému srdci Wášemu, abych Wás zwlášť Waši dobročinnost wyzýwati ku podporowánj našeho šlechetného a neypřewelebněgšjho Arcipastýře, genž starostliw o dobro cjrkwe a zaugatý prospěchem wlasti, wzrem dobročinnosti a horliwosti apoštolské gest; nebo wšickni dobročinnost a wznešené záměry tohoto ústawu poznáwáme, — wšickni to cjtjme, že od brzkého dosáhnutj tohoto záměru blaženost celých rodin, dobro krage a cjrkwe sw. záwisj.

Wás ale mládenečkowé, kteřjž wychowánj w tomto ústawu od dwau let giž požjwáte, a neb tu požjwati budete, — wás zawazugi, abyste na ty dobrodince pamatowali srdcem wděčným, kteřjž gsau zakladatelé štěstj waššeho;* wy mladj Samuelowé, powolanj od Boha, pomněte, že wznešené gest powolánj waše, a že toliko skrze welké přičinění můžete ho dosáhnauti. — Protož wolám k wám slowy pjsma swatého: *Držte kázeň, nepuštěgteže gj: ostřjhegte gj; nebo ona gest žiwot wáš.* (Přjsl. 3. 13.) Pomněte, že toliko skrze pilnost, posłušnost a náboženost zadost učiniti můžete tomu wznešenému záměru, w kterýž wás Bůh skrze neypřewelebněgšjho Arcipastýře našeho powolal; zdwihněte rukau swých k Bohu, aby wás a waššeho dobrodince podporowal; a gako wám propůgčil šťastně započjti běh wáš o záwod, tak i w žádaucj skutek geg uwedl.

Wšemohaucj Bože! Twoge neyswětěgšj prozřetedlnost bdj nade wšemi lidmi: učiň milostiwě, aby w tomto ústawu, pro sláwu Twau ustanoweném, wše dobré wznikalo a rozmáhalo se; propůgč těmto mládenečkům swého požehnánj, newypauštěg gich z ochrany Swé, a učiň, aby w tomto domě dobročinnosti spolu s nimi gediné pobožnost a dobré mrawy přebýwaly. — Bože! Ty gsi počátek a konec wšeho dobrého, popřegž nám tak šťastně wšecko dokonati, gako gsi až do tohoto času popřál požehnánjm Swým šťastně započjti. Amen.

* Náhrada těchto šlechetných dobrodinců lidstwu gest nám Bůh, kterýž i tím poswětj, bližnjmu w duchu křesťanské lásky udělený dar, stonásobně časné i wěčné odplácj.

Digitized by Google

List o moci a přednosti Papežské.

od

Michaele Lewického.

(Dokončeny.)

Zdaliž žeť negen poswátným Rusů řádům a sláwu cjrkwi gegich wěřlé spogenj nikterakž nebylo a nenj na ugmu, ale mnohem wjce že cjrkew ta, gelikož učenějšjm duchowenstwem opatřená, tjm dosáhla wětšj sláwy, kteréž dřjwe w oddělenj gsaucj ani neměla, patrno gest.

Cjrkwi w Haliči spogené se daří lépe, a nynj wjce wyniká, co se Prozřetelnosti božské zalíbilo, zemi tu otcowskému žezlu neyoswjcenějšjho domu rakauského podřjditi. Tehdy na cjsařském trůnu rakauském stkwěla se nesmrtedlné památky cjsařowna a králowna *Marie Terésie.* Onať weleslawná mocnářka cjrkew spogených Rusů w Haliči zastáwagjc, a swobodě oněch, genž práwo mjti se domnjwali, by spogené k řádům latinským dle ljbosti připogili, na odpor stawěti se chtějc, dle neywyššjho dwornjho uzawřenj ode dne 15. února 1777. rozkázala, aby což dotýká se přestaupenj z ruské spogené cjrkwe k latinským řádům, ustanowenj w ohledu tom od papežů wydána se zachowáwaly. *Na rozkaz tétéž Neyoswjcenějšj cjsařowny a králowny* mládenci spogených Rusů w duchownj staw žádagjcj wstaupiti, powoláni byli do Wjdně, a tam na welmi wyhlášených wysokých školách uměnj mudrekému takým prospěchem se oddali, že později stolice bohoslowné a giné úřady duchownj wýborně zprawowali, někteří pak k důstogenstwj biskupskému powýšenu býti zaslaužili. *

Této neygasnějšj Máti swé šlépěje následowali pak oswjcený synowé a u wládě nástupnjci. Gegich totiž dobročinnosti založené a stwrzené wzniklo we Lwowě semenarium **** potud až gsaucj; w kterémž giž negen někteří, nýbrž wšickni spogených Rusů čekancowé, k zastáwánj swatých gednánj po farách ustanoweni, w uměnj bohoslowném se wyučugj, a mrawy swé podlé kázně Cjrkwe spořádati se

* *Nicolaus Skordinsky, S. Theologiae Doctor, Professor Theologiae Pastoralis in Universitate Leopolienzi, dein Consiliarius Consistorii et Vicarius generalis, postea autem Episcopus Leopolensis 1805; item Antonius Angellowicz, S. Theologiae Doctor, in Universitate Leopolienzi Theologiae Dogmaticae Professor, dein Seminarii generalis Rector, exinde ad Episcopatum Premisliensem, tandem autem ad dignitatem Archiepiscopi et Metropolitae Ruthenorum Unitorum promotus, ob insignia merita Excelsa dignitate Intimi C. R. Consiliarii, et Imperialis Ordinis Leopoldi Mag. Cruc. con. decoratus 1814.*

** *Decretum Majestaticum ddto. 15. Julii ejusdem anni. Item Dec. Aulicum ddto. 4. Julii 1790. et Intimatio Gubernialis ddto. 5. Augusti 1790. N. 18000.*

Digitized by Google

nčj. Seminarium to gliž mnoho tisjc swatých dělnjků biskupstwjm ruským od roku 1789. až potud wydalo; mezi geho wychowanci i My sami, Wáš nynějšj Arcibiskup metropolita, před časem studijm swým gsme se oddali, a w němž i Wy potřebné schopnosti k náležitému zastáwánj zprávy duchownj gste nabyli. Z dobrotiwosti wýš chwalitebně nadčených Mocnářů dáwagj se Wám z náboženského skladu přjdawky k přigmům Wašim slušné, w duchownj pak zprávě wyslaušilým pensj z ohledu toho ustanowené; těmtéž *Mocnářům* pronárod spogených Rusů máť i k poděkowánj, že audowě gegich k gakýmkoli přednostem, a gakýmkoli weřegným auřadům negen občanským ale i wogenským s stegným podjlem s těmi, genž k řádům latinským se přiznáwagj, wolný magj přjstup. *

Než kterak a gakými chwalami zwelebjme welmi mnohá dobrodinj, kteráž nesmrtedlné památky cjsař a král František I. cjrkwi ruské w Haliči udělil? Onen *neygasnějšj Mocnář* aby nedostatek swětského kněžstwa w biskupstwjch ruských, Lwowě a Přemysli odstranil, a obogi biskupstwj osobami k wedenj i wyššjch úřadů cjrkewnjch schopnými opatřiti se snažuge, negen počet wychowanců duchownjch w seminarium lwowském rozmnožiti, ** ale i mnohým z nich mjsta gliž we wyššjm ústawu k wychowánj kněžstwa we Wjdni wykázati ráčil. *** Odtud pocházj, že w biskupstwjch neschází mužů w duchownj zprávě dobře zběhlých, auřady biskupských wikářů neb děkanů chwalitebně wedaucjch, počtau kanownjckau wyznamenanýchy bakalářstwjm i doktorstwjm naddaných, gakož i weřegné na wysokých školách stolice a důstognosti akademické zastáwagjcjch, wyššjch pak i auřadů w biskupstwj sprawugjcjch, a některých i k důstognosti biskupské powyšených. † Tentýž *miłostiwý Mocnář* otcowsky starostliw gsa o blaho a wznik řecké cjrkwe, dlauho wyzwednuté archiskupstwj haličské opět uwedl, †† a skrze wyslanstwj u swaté stolice opět zawedenj a potwr-

* Nařjzenj cjs. Leopolda II. dne 8. čerwence 1790. Též ustanowenj gub. d. 22. čerwence 1790. č. 16441.

** Dwornj nařjzenj dne 8. čerwence 1810, č. 20091. a gub. oznám. d. 8, téhož mněsjce a roku č. 35871.

*** Dwornj nařjzenj dne 9. čerwna 1804. gub. oznám. d. 29. téhož mněsjce a roku č. 25423. Též majestátnj list ode dne 17. kwětna 1806. slaw. zemskau wládau dne 13. čerwna t. r. dodano, a dále list majestátnj d. 2. čerwna 1819. od slaw. wlády zemské d. 16. srpna t. r. č. 40495 dosláno.

† Jan Singurský, sw. bohoslowj Dr., ústawu bohoslownébo Wjdeňského wyslaužený děkan, nynj biskup Přemyselský, a ředitel filosofických studij. Též Giřj Joachimowič, sw. bohoslowj gakož i mudrctwj doktor, wyslaužený professor z náboženstwj na wysokých školách Lwowských, pak čestný kanownjk, wrchnj dozorce školnj, strážce chrámu metropolitánského, gmenowaný Sufragán Metropolita.

†† Cjsařský list dne 11. srpna 1808.

Digitized by Google

zenj geho wymohl. * Geho c. k. mocj spořádanj kapituly a kathedrálnjho duchowenstwa we Lwowě** a w Přemyšli*** ustanowené, a počet titulárnjch kanownjků přes obyčeg giných biskupstwj pro archibiskupstwj ruské we Lwowě na 12, a Přemyselské pak biskupstwj na 10 osob udán byl. † Ouc stegnost řádu zastáwage ruským biskupům a wyslancům kapitolnjm prawo k zasedanj a hlasu w sněmu králowstwj haličského, stegné s biskupy a wyslanci řádu latinského udělil, †† ne méně pak aby wyslancowé duchowenstwa řeckého k sezenj w sněmu stawů připuštěni byli, ustanowil; na geho šťastné a paměti hodné wlády užiwanj gazyka řeckého w národnjch školách bylo nařjzeno; ††† stawenj kostelů řádu přiměřené uwedené; a] swěcenj swátků řádu řeckého stegným způsobem s latinským řádem nařjzené, a o swátcjch těch aby trhy, gelikož cjrkewnj pobožnosti řecké překážegjcj, nikdez držány nebyly, zakázáno; b] a pak i mnoho giného k powyšenj wážnosti, welebnosti a wzniku cjrkwe spogených Rusů nařjzeno bylo, tak že na témž welmi nábožném *cjsaři a králi Františku I.* se dokazuge, že wyplněny gsau prosby, kteréž cjrkew řecká za panugjcjho moc náře swého koná: *Pomni, ó Pane, na welmi náboženého cjsaře a krále našeho, kteréhož, aby na zemi kralowal, za hodna gsi uznal. Mluw k srdci geho dobré k prospěchu twé Cjrkwe a weškerého lidu twého, abychom w pokogrnosti geho tichý a pokogný žiwot wedli we wšj nábožnosti a počestnosti. c]*

Na zem se uwrhugjce wychwalugmež welebnost božskau, že se gj obljbilo, prosby ty nynj wyslyšeti. Neboť Neygasněgšj cjsař a král náš *Ferdinand I.* nagen cjsařský trůn, ale i cjsařské ctnosti oswjceného otce swého zdědil, a katolické Cjrkwi co neywrauněgi gsa oddán, i na Cjrkew řeckau, s katolickau spogenau milostiwě wzhlednauti ráčil, a protož dobrodinj, kterážto předcházegjcj: mocnářowé cjrkwi té prokazowali, i on též učinowati nepřestáwá; ano i nedáwno zabrániti welel, aby duchowenstwo spogených Řeků dobře

* Papežský list o znowu uwedenj metropole r. 1807. dne 22. února za papežstwj Pia VII. osmého roku wydaný: *In Universalis Ecclesiae regimine etc.*

** Neywyšší list dne 25. března 1813.

*** Neywyšší rozhodnuti dne 20. srpna 1815.

† Dwornj nařjzenj dne 29. ledna, gub. dne 20. února 1817. č. 9195.

†† Neywyšší list od 13. dubna 1817., pak dwornjho kanceláře přesidialnj nařjzenj 30. května, a dźnámenj halic. zemského přesidium 6. června 1817. č. 1214.

††† Nařjzenj dwor. kommissj nad studiemi 25. dubna a gub. ustanow. 22. května 1818. č. 24852.

a] Gubernialnj nařjzenj na wše auřady kragské dne 14. července 1815. č. 13391

b] Gubernialnj nařjzenj ke wšem auřadům kragským dne 8 září 1818. č. 45585.

c] *Liturgia S. Basilii Mag. Goar. Rit. graec. pag. 145.*

Digitized by Google

smeyšlegjcj ze žádné strany nižádným předsudkem znepokogené nebyla.*

Zagisté nemalé slávy tjm nabývá Halič celá, že obecná vláda téhož královstwj Neygasněgšjmu arciwéwodowi Rakausko-Estéskému *Ferdinandu* swěřena gest. Královské ono knjže zwláštnj nákložnosti, nasudrosti, wljdnosti, a ostatnjmi domu Rakauskému přirozenými ctnostmi znamenité i duchownjch záležitostj, kdykoli u zemské wlády o ně se gedná, obzwláštnj poctiwostj se chápe, a gakož i giné poswátné řády w Haliči panugjcj hágj, také i řecký náš řád milostiwě chrániti si obljbil.

Poslěz i Wy sami dobře znáte, gak weliká též k řádu našemu gest náchylnost a přjzeň Slawné zemj haličských wlády, a ostatnjch k zabýwánj se s téhož královstwj záležitostmi od Geho c. k. Majestátnosti ustanowých wrchnostj, kterýmž wždy swaté gest, blaho Haliče powýšiti, gakož i což geduotliwě k prospěchu naší cjrkwe neywýš nařjzeno bylo, dle zamyslu neymilostiwěgšjho cjsaře a krále, auplnjwě wyplniti.

Powinnost gestě naše, Bratřj, tato tak obzwláštnj dobrodinj *Rakauského domu* co neywděčněgi zachowati w myšl a w letopisy cjrkwe řecké ku wždy trwagjcj památce zapsati; aby i potomci naši zawázanými býti se poznáwali, nepohnutau wěrnost, lásku a poddanost *Neygasněgšjm Knjžatům Rakauskjm* na wždy zachowati, zřjzeným pak od Geho c. k. Majestátnosti wrchnostem powinnau čest a wážnost dokazowati.

Uwedenau wýše protiwajků spogenj námitku o gakémsi utlačenj řádu řeckého skrze spogenj se swatau Římskau stolicj opět smjřeného, wywrcj též ona wážnost, w kteréž řád gest wůbec řecký; neboť i giných řádů wěřjcj w Haliči panugjcjch geg ctěgj, a u pobožnosti geho rádi a nábožně přjtomnými býti obwykli. I zdaliž wětšj kdy wážnosti řády spogených Řeků nabýti mohly, gako že i sám *Neymilostiwěgšj blahé paměti* cjsař a král *František I.* roku 1817. prohljžege Haliči dne 20. čerwence w společnosti Neygasněgšj manželky swé cjsařowny a královny Karoliny Augusty, slawným službám Božjm též i w arcibiskupském chrámu sw. Giřj welikého Mučedlnjka a celým wznešeným komonstwem swým přjtomen býti ráčil? Tjmtéž způsobem ráčil gsau na slawné Mši swaté w témtéž arcibiskupském chrámu Páně býti, Neygasněgšj arciwéwoda František Karel roku 1823. dne 28. čerwence, a Neygasněgšj arciwéwoda Fer-

* Uzawřenj slawného general. gub. Halic. dne 22. čerwence 1840 č. 1119.

Digitized by Google

dinand, generalnj gubernator w Haliči s Neygnaněgšjm arciwéwodau, wéwodau Mutinenským Ferdinandem dne 26. dubna minulého roku na Božj hod welikonočnj řecký.

Řád spogených Reků owšemť i wážen gest od wznešené Haličské šlechty a pánů pozemských; neboť ač wětšj z nich část latinský řád následuge, předce co patronowé a wolitelé o zachowánj řeckých kostelů na patronátu swém starostliwi gsau, a kdekoli toho potřebj gest, někde i stkwostné stawj kostely, a swatými rauchy řádu tomu přiměřenými ge opatřugj, a wenku se zdržugice i někdy k službám Božjm ruským přicházeti uwykli.

Konečně welmi gest milo na mjstě tom připomenauti, urozené šlechty a pánů swětských k našemu řádu řeckému náchylnost, kteraužgsme sami po cestách Našich, a dřjwe po biskupstwj Přemyselském, a w následugicjm čase po metropolitánjm arcibiskupstwj častěgi shledali; neboť wětšj částka urozenstwa a wrchnostenských pánů u Našem panstwj gegich přjchodu, negen nás laskawě pozdrawowali ale i Nám a komonstwu našemu byty na hradech swých poskytowaly, a skrze ochotné hostinstwj swé obtjžné skaumánj kanonického práwa mnoho Nám ulehčili. Tuteż hostinskau přjwětiwost šlechticowé a swětšj pánj Neydůstogněgšjmu biskupu řeckému Přemyselskému prokazowali u cestowánj kanonickém geho. Uděliž gim Wšemohaucj Bůh onu odplatu, kterauž Kristus Pán zasljbiti ráčil těm, kteřjž wyslané od něho učednlnky ochotně by přigali.*

Tedy marné gest, což protiwnjci o gakémsi na cjrkew řeckau wyšlém utiskánj zdáliwě wymeyšlegj, a spogenj to we swých bohoslownych a děginowých knihách, gakož we swých wýkladech na dennj udalosti mnohými křiwdami, nezřjdka i tupenjm zlehčugj. Tupenj takowé ničehož neodgimá prawdě, než gen zaufanliwost gewj protiwníků, a gim samým škodj. Zagisté by lépe a rozumněgi takau wynaložili práci ku skaumánj učenj, staré wýchodnj cjrkwe nebo snad dřjwe by nahljdli, gak daleko od wjry a spořádánj této swaté Cjrkwe wzdálenj gsau. Než oni *newědj, co činj.*** Wy pak auskokem gegich nikterakž nedeyte se swésti: ale raděgi se radugte, že Wám gest dáno, držeti se spogenj swatého, kteréž k prawé wážnosti uwedlo cjrkew naši, a w kterémž naděge spasenj našeho záležj. Neboť což na tom, zewnitřnj řádů a obsluh sláwau, nebo cjrkewnj ozdobau a welebnostj se honositi tu, kdež ona sláwa w rauchu a obalnhách žádné proti nebezpečenstwj u spasenj

* Mat. 10, 40—42. ** Luk. 23, 34.

Digitized by Google

nepodáwá ochrany? Že pak ale wynacházegj se w témtéž nebezpečenstwj ti, kteřjž gednotu Cjrkwe roztrháwagj, patrno gest: nebo Kristus Pán řekl: *Gá gsem cesta, a prawda i žiwot;* gáť gsem winný kmen, wy ratolesti;** gá gsem dwéře: .. skrze mne wegde-li kdo, spasen bude .. Gáť gsem pastýř dobrý .. a mámť i giné owce, kteréž negsau z tohoto owčince: i tyť musým přiwésti, a hlas můg slyšeti budau, a bude geden owčinec a geden pastýř.* *** Chtěl tedy wšemohaucj Spasitel na tomto swětě widitedlném aby gedna widitedlná byla Cjrkew, *gednoho* widitedlného pastýře pozorné pečliwosti poddána, a w té *gedné Cjrkwi* prostředky k spasenj složil; řka ale Petrowi: *A tobě dám klíče králowstwj nebeského,* † *potwrzůg bratřj swých,* †† *pasiš beránky mé, pasiš owce mé,* ††† Apoštola téhož na místo swé *nejwyššjm gedné své Cjrkwe ustanowil pastýřem.* Kdožkoli tedy tato gednu na Petru založenau Cjrkew, *a]* potupugj, opauštěgj, roztrhugj, a gednotlíwé cjrkwe sobě wzdáwagj: zdaliž tjm rozkazu Krista Pána nezporugj, a swé duše patrnému nebezpečenstwj téhož saudu newydáwagj; kterýž předpowěděl sám Spasitel, řka: *Kdož mnau pohrdá, a nepřigjmá slow mých: máť kdož by geg saudil; řeč, kterauž gsem mluwil, taťgeg sauditi bude w neposledněgšj den? b]*

Než téhož hrozného saudu nebezpečenstwj zagisté ušla skrze swaté spogenj cjrkew řecká; neboť milliony wěřjcjho lidu gegjho *c]* w geden prawý owčinec Kristůw nazpět uwedeni slyšj *gednoho i beránků i owcj pastýře* hlas, a negenom z zewnitřnjho štěstj swé cjrkwe, ale i slušně a právě proto obzwláště se wychlaubagj a djky Bohu též wzdáwagj, že ge *w té Cjrkwi obsažené* mjti chtěl, kteráž *od saméha Krista Pána wzdělána* wjce nežli osmnácte set let nepohnutě giž trwá, *w kteréž* celé učenj Krista Pána w celosti se zachowáwá, a weškerým tagemstwjm spasenj od něho ustanowenýmse posluhuge; kteréž *wjra rozhlašuge se po wšem swětě) d]* proti *kteréž* nesčjslnj nepřátelé i dřjwe giž i nyni též *nadarmo baurili se, a přemýšlowali daremné wěci, e]*

* Jan 14, 6. ** Jan 15, 5. *** Jan 10, 9, 11, 16. † Mat. 16, 19.
†† Luk. 22, 32. ††† Jan 21, 15—17. *a]* Mat. 16, 18. *b]* Jan 12, 48.
c] Dle neynowěgšjho popsánj duší čjtá se w arcibiskupstwj

Lwowském	1,259502
w biskupstwj Přemyslském	820168
tedy w obogjm biskupstwj	2,079670

osob spogených Rusů. Žigjť ale mnohj spogenj Rusowé i w giných semjch mocnářstwj rakauského, obzwláště w Uhřjch.
d] Rjm. 1, 8. Wiz: *Kath. Kirchenzeitung N. 1—2. v. Jahre 1841 S. 1—10. Die römische katholische Kirche in allen fünf Welttheilen.*
e] Žalm 2, 1.

Digitized by Google

kteréž dwě stě padesáte sedm řádů a řeholí u wrchnj zprawě od Blahoslaweného Petra, knjžete apoštolského začjnagjc w řádu nikdy nepřetržené, potud až po sobě následowalo, a gakož mnozj i předešlých staletj, i našeho též wěku z dějin dáwagj důkazowé, od samých též ginák wěřjcjch, ano i newěřjcjch čtenj gsou; *kteraužto* posléz i za našich časů muži apoštolstj pod zprawau papežo římského w neywzdálenějších swěta mjstech hlásagjcjm dle příkladů swatých Wyznawačů a Mučedlnjků prwotnj cjrkwe krwj oslawugj, * hodnj zagisté tautéž chwalau welebenu býti, kteraužto blahoslawený Pawel staré Patriarchy skrze gegich od počátku swěta až k Dawidu a prorokům progewenau we wjře sjlu a stálost wchwil. **

Z toho tedy Bratřj, wnjmjte, gak mnoho dobrého ze spogenj se se swatau Římskau katolickau Cjrkwj negen w ohledu časném, ale na čemž neywjce záležj, w ohledu i wěčném gsme nabyli. Považenj toho ať newypadá z myslj našich; a což gsme w přjtomném listu Wám wyložili, negen gednotlywj u domácjm rozmyšlenj, ale i gakož gindy gsme Wám schwálili a nařjdili, k dekanátnjm sněmům podlé starého diécésnjho zákonu, každého čtwrt léta se scházegjce společnau snažnostj považugte, abyste o wýbornosti swatého spogenj sami dobře a wšestranně přeswědčeni, i lid Wáš farnj w témtéž spogenj utwrdili. Spogenj to nikterakž nežádá, gak gsem giž prawil, zanechánj starých řádů wýchodnjch. Řádowé ti pocházegj od swatých Otců Cjrkwe, a sami gsau swatj. Zachowáweytež ge stále, a prawům swým ze žádné strany ugmy činiti nedopauštěgte. Ale pamatugtež, že i latinské řády a nemálě též i w Haliči panugjcj řády Armenů od Swatých otců pocházegj, a též nápodobně swaty gsau. Protož i w náboženské uctiwosti řády ty magjce snažně se chraňte, abyste nikdy obwiněnj nebyli, že by kdy swatostj gegich neb prawům duchowenstwa k nim se přiznáwagjcjho Waši winnau utrháno bylo. Známo Wám, že *králowstwj haličské*, zwláště ale geho hlawnj město Lwow obzwláštnj, negednau w letopisech i historických zmjněnau, a sotwa kde ginde nacházegjcj se okrasau poctěno gest, že totiž kněžstwo a lid obsahuge, kteřjž sice trogj rozdjlné řády následugj, swým wlastnjm mjstnjm podřjzenj gsauce biskupům, gednu ale a tutéž wyznáwagj wjru, gedné wšeobecné Cjrkwe hlawy, řjmského papeže gsau poslušni, a gednoho Boha gednjm

* *Allocutio stae. memoriae Gregorii XVI. habita in Consistorio secreto die 27. Aprilis 1840. item Encyclica Ejusdem s. a. Datum Idib. 15. Augusti 1840. edita.*

** Žid. 11.

Digitized by Google

wzywagj srdcem, a obapolnau láskau wespolek w duchu spogení gsau.

Protož Bratřj, usilugte zachowáwati tuto gednotu ducha w swazku pokoge, * aby na wás wyplněna byla znamenitá ona swatého žalmisty slowa: *Ag, gaki gest to dobré a utěšené, Když přebywagj bratřj w gednotě . . neboť tu přikázal Hospodin požehnánj a žiwot (štěstj) až na wěky.* **

Ostatně milost Pána našeho Ježjše Krista, a láska Božj, a účastenstwj Ducha swatého budiž se wšemi wámi. Amen. ***

Wydali gsme list tento we Lwowě u chrámu našeho arcibiskupského welkého swatého mučedlnjka Giřj dne 10. března 1841.

Michael, metropolita.

Jesuité.

od

Jos. Wotýpky,

nynějšího duchownjho správce w Tuchoměřicych w arcidiecesi.

O řádu towaryšstwa Ježjšowa udáwá časopis *Slovan* č. 26, r. 1842, ze Wšeobecných nowin lipských takto: „Jesuitů w německo-haličských provincijch cjsařstwj rakauského, co do počtu gich, roku 1841 nenj ani méně ani wjce, než r. 1840. Gest gich pořád 273. W Haliči počet gich se umenšil o 6, — w Hradci a w Linci o 4. Za to přibylo gich opět w prwnějšj práwě tolik, w Insbruku 2, a w tamějšj rytjřské akademii Theresiánské též 2. Provincie řjmská, kteráž w monarchii našj kollegswau w Veroně mánenj tu do počtu wzata. — Z těch, kteřjž z Ruských zemj byli wypuzeni, gest gestě na žiwě 74. W Řjmě gsau 8, w provincii řjmské 25, we francauzské 4, w půlnečnjm Německu 6, w Neapolitánsku 3, w Belgii a Anglicku 2, na ostrowech Aegeiských 3, a w Americe 3.

K udánj tomuto dobře snad se hodj wýgimek z listu, kteryž psal z Němského či Štýrského Hradce, dne 1. Března 1842, ctihodný a horliwý, zwlášť po městech Prážských w čestné paměti zachowaný kněz, P. Jozef Wogtěchowský, genž prwé byl wedl duchownj zprawu w Klárowském ústawu pro dospělé slepce, potom kaplanem u sw. Mikuláše byl, a nedáwno co roku do towaryšstwa Ježjšowa wstaupil.

Pjšeť: „— —“ I gá musjm k wětšj cti a sláwě Božj se přiznati, že den ke dni wjce a živěgi nahljžjm, jakau že nesmjrnau milost mi Pán Ježjš prokázal tjm, že

* Efes. 4, 3. ** Žalm 132, 1. 3. *** 2 Kor. 13, 13.

Digitized by Google

mne do swého sw. towaryšstwa powolati ráčil, a negsem w stawu pochopiti, gak mně mohl ten smilowánj plný Pán takowé milosti uděliti. Mnozj z našeho towaryšstwa, genž dřjwe w swětě u wysokém stawu byli, (z hraběcjch a knjžecjch rodů, kanownjci a professorowé,) genž mnoho dobrého we swětě činili, wšickni gednosworně se přiznáwali, žeby swůg nynégšj chudý, černý oděw nechtěli proměniti za oděw šarlatowý wšech kardinálů. Patrně to dokázal světu náš před několika měsjci blahoslawenč w Pánu zesnulý P. Odescalchi; kterýž byw dřjwe znamenitý knjže a kardinál, a swatému Otci w Řjmě welmi obljbený, a odewšeho lidu pro geho ctnosti za angela držán byl. A hle! opustil wšecku slávu swěta, a stal se z lásky k P. Ježjši chudým novicem w towaryšstwu geho, a po skončeném noviciátu nějaký čas s welikým prospěchem duší rozmáhal čest Božj; — a nynj, gak silně w Pána dauſáme, wšel w slávu nepřestáwagjcj, wěčnau na nebesjch. Geho pokora byla zwláště w noviciátu, pohnutedlná; neboť sám si zametal swůg pokogik; sám oděw, střewjce čistil; sám wodu přinášel k mytj a t. d., — a nikdy nechtěl upustiti od toho, ano prosil P. Rektora, aby ho to nechal činiti.“ — — „Dokud gsem gešte we swětě byl, nemohl gsem si to nikdy předstawiti a pochopiti, gak nesmjrné to štěstj gest, w towaryšstwu Ježjšowu žiwu býti. Ačkoli chudi gsme, a nic wlastnjho nemáme, a w ničem dle wůle swé činiti nemůžeme: předce, gen wšecko, co gen lze pomysliti, w Pánu Ježjši nalezáme. Wšickni gsme wespolek wjce než bratřj, — gednoho srdce, gednoho ducha, beze lsti, upřjmně w Pána se milugjce. Wůle naše gest toliko wůle Božj a našeho Předstaweného, kteréhož nám Bůh dal, a kterýž nás co wlastnj otec a matka miluge w Kristu. Než, gábych musel mnoho archů papjru popsati, kdybych chtěl wypsati blaženost naši w Pánu. W prawdě welký gest Bůh náš w smilowánj, a Duch geho wěge, kdy a kde chce!“ — — „Knjže Pán p. t. arcibiskup Schwarzenberg na swé cestě do Řjma stawil se také před wánoci w našem kolleğium Hradeckém. Měli gsme wšickni welké potěšenj nad geho wljdnostj a laskawostj. Geden z našich spolubratřj byl právě w ten čas z Hradce do Řjma powolán. Knjže pán arcibiskup geg w Benátkách wzal k sobě. Na cestě se přihodilo, že spolubratr náš neměl mjsta k noclehu, a musel si slamnjk w hospodě do nějakého stranného mjsta přenésti. Knjže Pán to spatřiw, sám přiskočil a pomáhal mu ho nésti! Musiltě sw. Otec nad tjm welmi pokorným, mladým arcibiskupem welikau radost mjti: neboť geg w několika dnech, co do Řjma přigel, hned kardinálem učinil.“ —

Digitized by Google

„Naše towaryšstwo se s pomocj Božj welmi rozmáhá, a to sice po celém světě křesťanském. We třech minulých letech nám přirostlo na 24 djlem kollegj, djlem residencj. W Angličanech wjce kollegj gest nám giž zcela řádně odewzdáno, ale až potud prázdno, protože se nám nedostáwá kněžj. Zwláště w Americe gest s našimi kněžjmi, missionáři patrně ruka Páně žehnagjcj: neb tam towaryšstwo roste a kwěte. W našj mladé provincii rakausko-polské počjtáme giž 20 djlem kollegj, djlem residencj, djlem domů pro missionáře; w nichžto 110 kněžj, 35 studugjcych a 82 bratrů se nachází. Wezměs, žeň gest weliká: ale dělnjků málo. Protož prosmež Pána neustále, aby w těchto časech poslal sám dělnjků na winnici swau!“ — — —

Napoleonův usudek o katolictwu a nekatolictwu

Následugjcj Napoleonův usudek o katolictwu a nekatolictwu, kteryž nám *Beauterne* zůstawil, a kteryž zde swým čtenářům sdělugeme, bude snad mnohému nemálo zanjmawým.

„Chce-li kdo, může *nekatolictwj* nazýwati *náboženstwjm rozumu;* pro *lidský nález* gméno dogista welmi slušné. *Katolictwj* naproti tomu *gest náboženstwj wjry*, neb gest *djlo Božj.* Katolictwj gest náboženstwj moci a společnosti: gešto nekatolictwj gest učenj baurjwého pozdwižengj a hanebného sobectwj. Katolické náboženstwj gest matkau pokoge a swornosti: učenj Lutherowo a Kalwjnowo gest wěčným pramenem swáru, kwas nenáwisti a peychy, wyzwánj wšech náružiwostj. Při zřjzenj ewropegské společnosti mělo katolické duchowenstwo prwnj hlas; wšecko, což w nyněgšj civilisacj neyznamenitěgšjho gest, uměnj, wědy, básnictwj, wšecko, z něhož se těšjme, gest geho djlem. Základowé pořádku, gimiž pokog w státu gest utwrzen, také gsau geho dobrodinjm. Naproti tomu wzniklo nekatolictwj násiljm a měšťanskými wálkami. Kdož zničil wjru w práwomocnost duchem pochybowánj a zawrženliwau kritikau, připrawil záhubu weškerým státům oslabenjm wšech společenských wazeb. Sobě samému zůstawený gednotliwec objrá se pochybowánjm; awšak blaho společenského žiwota založeno gest na wjře a důwěře k bližnjmu: a tento základ gest podkopán. Anarchie wědecká, kteréž podléháme, gest následkem

Digitized by Google

nekázně mrawnj, následkem ohavné wjry, následkem zapření těch zásad, kterýchž se lidé dřjw drželi. Brzo pak pocjtjme trhánj materialnj bez wlády; když bohatj odhodj uzdu, wrhne se lid do materialnjch rozkošj. Ewropa stáne na ideologii, a tato nemocj zahyne. Wywinul-li se průmysl nekatolictwjm, gak se prawj, a rozmnožilo-li se gjm skutečně zewnitřnj blaho o malá tato wýhoda, kteráž se wšak i katolictwjm dosjci mohlo, daleko přewážena gest bohužel na wšech stranách, kteréž wzniklo z wšetečného hlambánj; byť bychom toho zlého ani nepočjtali, kteréž nás gešte očekáwá. Ostatně co se stalo s původnjm protestantismem? Protestanté nepodrželi z něho nic, než tu networnau zásadu, u wěcech wjry zpoléhati se na sebe. Protestanti se také mezi sebau tak málo srownáwagj, gako s námi katoljky. Počjtá se mezi nimi *sedmdesát* rozhodnutých stran, a počjtalo by se gich dogista sedmdesát tisjc, kdybychom každého protestanta na geho wjru se tázali.* Katolická Cjrkew gest arci mořem samých tagemstwj; ona gest ale také wěčným pramenem prawdy; ona se nikdy nezmeniła, aniž se kdy zmenj. Nenjť náboženstwj toho neb onoho člowěka: nébrž prawdau cjrkewnjch sněmů a papežůw, kteráž bez přetržení až ke Kristu Ježjši, původci swému dosahuge. Oswěcuge se bytí wěcj přirozenau a wěcj Božj; wznášjť se nad nárazitostmi a neprawostmi; ona gest slunce, kteréž naši duši tagemným způsobem oswěcuge; neskončeně wznešená gest nad ducha našeho, a při wšj své wznešenosti gest přece i neyslabšjm schopnostem přiměřena. Skryta gest gegj mocnost, kteráž se nachází w člowěku, gako mjza we stromě. Tak gest katolické náboženstwj, gakožto původ wšeho pořádku, zároweň i společenskau i náboženskau wazbau; utwrzuge tu mocnost, káže wšechněm gednotu a lásku, a newšednjm způsobem powzbuzuge každého k plnění geho powinnosti.

Obrácenj na wjru katolickau.

Sebrán od

Antonjna Slawjčka,

duchownjho administratora u sw. Jana Křtitele, w sirotčjm domě w Praze.

Njzozemsko. Z Brusselu se pjše: Pán Raive, obchodnjk w bibljch, složil i s manželkau swau a s rodinau w chrámu sw. Michala a Guduly, wyznánj katolické wjry.

Hamburg. Panna Rosa Borchardowa, dcera wznešených ro-

* Tento wýrok patřil by do Jirsjkowa *Bohemia.*

Digitized by Google

dičů w tomto městě a Lutherowa wyznánj, cestowala před několika měsjci do Rjma, kdežto, přeswědčiwši se o prawdě náboženstwj katolického, od wikáře Geho Swatosti w lůno cjrkwe swaté byla přigata. Odřekši se swěta, a gedinému Spasiteli obětugjc se zaswětiti, wstupila do kláštera géptišek w Parlottě.

Před nj gistá Panna Alberti, dcera kazatele protestantského, stawši se katoličkau, též do kláštera wstaupila, a gako wrchnice milosrdných sester zemřela.

W Koblenci wyznalo 22. kwětna w kostele sw. Kastora, před četným shromážděnjm, 6 ewangelikú rozdjlného stáří, a 1 židowka asi 19 let stará, wjru katolickau. P. wikář Kornely wšecky cwičil, a tři posud k tomu záměru cwičj.

W Sunderlandu přigalo nedáwno 20 osob náboženstwj katolické, a w Bury St. Edmunds mezi 50 biřmowanci mělo 22 ewangelitů. Rowněž i w *Birminghamu, Norwichu a Londýně* welký welmi počet se gich nalezá.

W roku 1841 přistaupilo w Prusku od nekatolictwa k náboženstwj katolickému:

w okrsku Dánkém	. . .	36	dospělých,
„ „ Gumbinském	. .	17	„
„ „ Králohradském	. .	35	„
„ „ Marienwerdenském		45	„
dohromady		133	osob.

W Dünkirchen před nedáwnem gistá wdowa, gménem Sterne, odřekši se náboženstwj anglikánského, w témž chrámu, co 4 djtky gegj w roku 1838 wjru katolickau byly gsau wyznaly, w lůno cjrkwe samospasitedlné se nawrátila.

W Brittánské Guyaně náboženstwj katolické, dle zpráw missionáře L. Mac Donnella, radostně se rozmáhá. Tak gako wrchnj saudce Firebrace, i bratr geho John, k cjrkwi katolické se obrátil; a nemine ani týden, by se gich wjce neobrátilo.

Hollandsko. Dle listu faráře Vandervoorta z Helderu, obrátili se nedáwno 4 protestanti w sewernjm Hollandsku, a několik zletilých osob i djtek k témuž aučelu se připrawuge.

Londýn. Před krátkým časem wyznala zde hraběnka z Clarc náboženstwj katolické; taktéž 3 protestanti z Cast le-Connel se obrátili.

Anglicko. „*Ami de la Religion*“ gistj, že se od 1. září 1841, až do 1. září 1842 tolik w této zemi nekatoljků obrátilo, gako celých 10 let předešlých.

Dánsko. 19. září. Nawracowánj se k cjrkwi katolické w Dánsku radostně se znáhá. Giž w běžjcjm opět roku 27 osob náboženstwj katolické wyznalo, a 2 se připrawugj.

Digitized by Google

Irsko. 25. září se obrátili w Stamforte čtyři protestanti. Lodnj zprávce Edward B. Fitzgerald z Halifaxu w Nowém Sotsku, nedáwno wyznal w Dublině na několik dnj před swau smrtj wjru katolickau.

W témž čase byl přigat w lůno cjrkwe swaté gistý p. Elmes.

Polsko. Mezi tjm, co se w Rusku gednota cjrkwe řecké a katolické hubj, wyznawači řeckého schisma w Polsku Rakauském, u welikém počtu náboženstwj katolické přigjmagj. Tak složilo 21. července b. r. w Černowicjch 72 rodin, dohromady 349 osob, katolické wyzánj wjry.

P. Fox Hoskins, byw před tjm duchownjm anglikánským a ředitelem wychowatelského ústawu protestantského w Amerikánském městě Bostoně, nawrátil se nedáwno w lůno cjrkwe katolické; nalezage se nynj w Římě, by se k stawu knězskému připrawowal, a pozdegi co kněz do Ameriky, gako Missionář se nawrátil.

Z Perska došly radostné zprávy. Nedaleko Ispahánu nawrátila se celá osada armenských kacjřů (Eutichanistů), okolo 700 dušj, i s swým zprávcem duchownjm k cjrkwi katolické. Původcem toho byl gistý kněz armenský z Carihradu, genž po několika giž let u swých kraganů w Persku horliwě pracuge.

W Béru, w Satmarském comitátu, wyznal w řjgnu 1841 zprávce duchownj reformowaného náboženstwj i s weškerau rodinau swau, wjru katolickau.

Z Říma 1. února 1842. Wčera zde byl gistý bohatý kupec ze Strassburku, žid, gménem Alfonso Ratisbona, od Cardinala Patrici, slawně pokřtěn. Mnoho lidj bylo přjtomno. Bratr Alfonsůw dal se giž před 12 lety od p. Bautaina pokřtiti, a na knězstwo wyswěcen byl.

Batavia 3. července. W Padangu, na sewernj straně Sumatry, byl právě nynj chrám katolický wystawen, při němž spolu farář katolický ustanowen. Nenalezáť se na celém ostrowě giného chrámu katolického, aniž zde byly, co gsau Portugjsowé odtud, služby Božj konány.

Austrálie. Neynowěgšj zprávy missionářské zwěstugj, že obywatelé znamenitého ostrowa Wallis, w gjžném moři, wjru katolickau přigali. Taktéž půl ostrowa, „Neuseeland“ řečeného, genž se wzhledem welikosti, skoro Pruskému státu wyrownáwá, čtyřletau přjčinliwostj missionářů a nowého biskupa, k wjře katolické se přiznáwá.

W Windsoru se bude co neydřjwe stawěti kaple pro ony katoljky, genž královnu sprowázegj.

Od té doby, co slowútný kněz Sibthorp spis wydal,

Digitized by Google

odprawdlňugjc nawrácenj-se geho k cjrkwi katolické, welike rozepře mezi nim a mezi někdegšjmi přátely geho powstaly. Sibthorp námjtky gegich w druhém opět spisu zodpowěděl. Na to i giný and Oxfordské university, M. Grant, žádost swau, státi se katoljkem, wygewil; ano i několik giných audů téhož kollegium, gak „Globe“ zwěstuge, tjm samým úmyslem se zanášj.

4. prosince. „Limerik Reporter“ oznamuge, že i w kollegium Lancashirském, Cheshirském a Staffordshirském, několik duchownjch anglických k wyznánj wjry katolické se připrawuge. Ten samý journal sděluge, že snad za nemnoho let celé kollegium Oxfordské, k cjrkwi katolické se přiwětlj.

Haag. 7 prosince. Rýnské a Moselské nowiny pjšj: Po delšj giž čas až ku podiwu mnoho Nizozemců k náboženstwj katolickému se nawracuge. W tomto roku počjtá se 792 convertitů, nazwjce Jansenistů.

(Pokračowánj w přijtjm swazku.)

Wolenj opata a požehnánj w cisterciánském kláštěře Oseckém.

Letopisy cisterciánského kláštera Oseckého, ležjcjho w Litoměřickém kragi wlasti české, rozmnožily se za našich časů dwěma znamenitými udalostmi, z kterýchž prwnj na den 5. listopadu, druhá ale na den 10. kwětna padá. Prwnj giž wůbec známá, gest den úmrtj našeho milowaného a w každém ohledu znamenitého a wýborného opata *Františka Saleského Krügnera*. — Gaká a gak bolestná to byla ztráta pro wšeckny, genž s nim w nějakém užšjm neb wzdálenějšjm poměru stáli: ať doswědčj w krátkosti několika slow z nekrologu pražských nowin (čjslo 176, 1842.) wynatých: „Geho wznešená a oswjcená nábožnost, spogená s dětinnau sprostnostj, kteráž wždy neykrásnějšjm důkazem čisté duše bywá, geho swětlý a pronikawý duch, kterýž weškeré wýgewy časůw proniknauti, pochopiti a na wáze swatosti uwážiti zná, geho newyslowitedlná dobrota w obcowánj s každým i tjm neynižšjm, spogená s onau silau wůle, kteráž w času potřeby i náruživosti na uzdě držeti umj; posléze geho wlnost a ochotnost, wše w obět klásti cokoli náboženstwj, wlast, wědy a umění žádaly, weškeré tyto geho wlastnosti byly wůbec i we wzdálenějších kraginách známé a uznané a tak často omlu-

Digitized by Google

wené, že gíž toto krátké podnawržení postačuge, aby sobě každý obraz tohoto muže w celé své důstognosti na oči uwedl. Co ale geho život w prawdě okrášlilo a zdokonalilo, bylatě to hluboká pokora, kteráž se we wšech geho slowjch a skutcjch gewila.“

Hlubokau tutu a bolestnú krwáceg jizu zhogilo sworné a šťastné wolenj nowého opata, kteréž u přjtomnosti biskupského a králowského dozorstwj tak řádné commissj dne 10. kwětna t. r. na důstogného pána *Klimenta Antonjna Zahrádku* padlo; z gehožto žiwotopisu gen pamětihodnějšj doby zde udati hodláme, kteréž dosti dosswědčugj, že hožská prozřetelnost nadřečeného wywolence k wznešenému auřadu swému spolu ale i těžkému břemenu dosti wycwičila, připrawila a pak powolala.

Zrozen w k. městě *Mostu (Brüx)*, w Žatetském kragi, dne 10. ledna 1768. dokonal i tamte swá gymnasiálnj studia w r. 1803., filosofická w Praze r. 1809., bohomluwecká w domácjm tamějšjho času kwetaucjm ústawu bohomluweckém w r. 1804., a to sice s takowým prospěchem, že giž w r. 1805. řeholnicky oděn byl; a učiniw slawný slib řádnj w r. 1809. a obdržew w r. 1809. poswěcenj kněžstwa, přewzal učitelskau stolici biblických studij a orientalských řečj od swého tamnějšjho opata *Benedikta Venusi*, an zprwu na pražské universitě přjslušnau zkaušku učitelskau z těchto předmětů s welkau pochwalau wykonal. Auřad tento zastáwal se wšj horliwostj až do r. 1814., kde domácj bohomluwecká studia w Oseku přestala. Současně t. g. od r. 1809. zastáwal pospolu swěřenau sobě hodnost biblioteláře a podpřewora. W r. 1816. ale otewřela se geho činnosti nowá dráha. Poslán co učitel náboženstwj na gymnasium Chomotowské, přewzal wo r. 1819. auřad učitele škol grammatikalnjch a rok na to humanitátnjch, a když w r. 1823. tamnějšj gymnsiálnj představený prefekt nazwaný Jan Zlatoústý *Astmann* za opata wywolen byl, dostaupil náš p. *Zahradka* na geho mjsto a stal se tak gymnasiálnjm prefektem.

We weškerých auřadech těchto progewil znamenitau schopnost učitelskau a tak přimčřené nakládánj se studugjcj mládežj, že w krátkém čase bylo spatřiti wýborné pokroky a wrauci náchylnost a oddanost swěřenych sobě žáků co následky geho horliwého a moudrého naučinkowánj.

W roce 1824. wstaupil náš prefekt w nowý okres swé činnosti. Totiž wida nowý opat, že hospodářstwj klášterný klesá, chtěl zašlé hospodářstwj nowau, na pewných saustawných zásadách se spočjwajicj zprawu hospodářskau

Digitized by Google

se záhuby, wytrhnuti, ku kterémuž obtížnému podniknutj bylo zapotřebj muže schopné hlawy a pewné wůle, sobě za podporu připoutiti.

Powolaw tedy našeho *Klimenta* z gymnasium, odewzdal mu weškeré dozorstwj a řjzenj hospodářské zprawy co tak řečenému provisorowi klášternjmu. S gakau ale ugjmawostj a důkladnostj náš nowý provisor se we weškerých hospodářských záležitostech wědět obrancti, s gakými hognými následky a wýhodami dobyté swé zkuššenosti a umělj upotřebowati a uskutečnil wědět, až dokáže stawu hospodářstwj klášternjho, kteréž swau gedenácti letau zprawau s neywětšj záhuby w nejlepšj stau uwedl, na stálých základech upewnil a proti podobným nehodám uchránil; což se wše w nejlepšjm swětle ukázalo, když po smrti důst. p. Jana Zlatoústého *Aigmanna* w r. 1834. od zemské wlády držána tak řečená inventura tyto zásluhy našeho p. provisora w protokole zřegmě chwáliti se naklonila.

Když w r. 1835. s wrchu nadřečený p. *Salesky Krügner* z probošstwj panenského kláštera Marie z Hwězdy (*Marien-Stern*) w hořegšj Lužici na opatstwj osecké powýšen byl, newědělo opatrowánj tohoto kláštera žádného hodnějšjho muže zas wého nástupce odporaučeti, než našeho horliwého *Klimenta*.

Tak se opět geho wlohám, důkladné učenosti a nepmgwené činosti geho, wětšj a stranněgšj okres otewřel. W tomto swém nowém powolánj aučinkowal s wšestrannau opatrnostj a neunawenau pilnostj blahoděgně ku prospěchu a k spasenj klášternjch panen a weškerých obywatelů (statků) panstwj gegich; hledege a množe ducha náboženského těchto panen; šjře ústaw k wychowánj ženské mládeže od swého opata založený, weřegnými školami pro mládež ženského pohlawj, a wywýše oba ústawy swau opatrnostj a maudrým řjzenjm na welký stupeň dokonalosti a uweda do hospodářstwj saustawu, kterauž byl giž prwé w Oseku zarazil a zkusil: rozmnožil přjgmy probošstwj tohoto znamenitě; působil wůbec we wšech wětwjch swého powolánj hogně a blahoděgně.

Tjmto ale swým mnohostranným a šťastným aučinkowánjm dokonal swau přjpraww k wyššjmu powolánj, totižto k *opatstwj*, na kteréž po smrti opata *Salesia* od swých spolubratrů sauhlasně wywolen byl.

Den wywolenj geho byl w skutku den radostný pro weškeré audy kláštera, kterýmž na této slawnosti aučastenstwj bráti auřad dowolil.

Hlawnj ale dohy slawnosti této byly následugjcj:

Po wzýwánj Ducha swatého, a po slawných službách Božjch, hlasowalo se s gakausi wznešenau spolu i slawnau

Digitized by Google

lichostj w schrání w tak nazwaném *Conclave*. Po dokončeném hlasowánj oznámilo slawné králowské dozorstwj sauhlasné wywolenj; načež tázán náš wywolený u přjtomnosti wšech, hodlá-li tuto důstogność na se přignauti; odpowěděl důmyslně: „*Caritas obtulit: caritas recusare non debet* (co láska wěnowala tjm láska opowrhnauti se neosměluge). Takto pregewiw swé swolenj byl za *nowě zwoleného opata* prohlášen. Pak následowala slawná installace w chrámu Páně litom. důstog. p. kapitul. děkanem *Wáclawem Kurau*, načež mu bratřj wraucjm a pohnutým srdcem poslušnost slibowali; to též i zuřadnjci a obecnj ředitelowé, rychtářowé obcj k panstwj klášternjmu přináležejcjch činili, wzdáwagjce swau úctu w sále opatském. Tyto ale králowský wrchnj kommissař p. gubernialnj rada *Cron* wýbornau a s citem přednášenau řečj uwedl; a tjm působil, že uctiwé rukau polibenj s pohnutým spolu i s radostným srdcem od weškerých následowalo. Posléze uwedla slawná kommisj nowě zwoleného opata do prélatnjho geho obydlj.

Při slawné hostině byla Neygasnějšjmu mocnáři, a weškeré cjs. rodině wřelau hlučnostj hluboká úcta wzdáwána; a u wečer skončil se přeslawný ples tento, w prélátské zahradě, neywýš podařeným strogem ohniwým.

A tento nowě zwolený opat byl od neyděstogněgšjho Pana Biskupa Litoměřického p. t. *Augustina Hille* dne 21. kwětna b. r. slawně požehnán a infulowán.

Tak se započala pro Osecký klášter nowá epocha, kterauž Pán k wšestrannému blahu požehnati a zachowati račiž!

Digitized by Google

Nekrolog.

Den 25. měsjce Mége, b. r. polekal kapitolu hlawnjho kostela w *Solnohradě*, a weškeré obywatelstwo slawného a starožitného města toho, an w ten den, o 4 hod. s poledne, mrtwicj tam raněn klesl wysocedůstogný a welectěný Pán *Josef Čeněk z Wartenberku*, nadepsané kapitoly Děkan, jubil. kněz, rakaus. cjs. Řádu Leopoldowa rytjř, kathedrálnjho chrámu w Králowé Hradci čestný kanownjk, libomudrctwj doktor, a t. d.

Osmnácte dnj před geho smrtj ještě geho wzácný přjtel w Čechách, wel. p. Wácl. Čermák, osob. farář Lochenický, dostaw ze Solnohradu zprawu, dosilateli těchto řádků to gistil, že w Pánu zesnulý, tehdáž gsa při dobrém zdrawj w aumyslu byl, s nastáwagjcjm létem k němu do Lochenic přigeti, a tu pomeškati. Gemuť zagisté i w cizině nezapomenutedlný zůstáwal domow geho, kamže byl i hned po swé sekundicj opět zawjtal, aby tu na bljzku, w lokálnjm kostele Mljkosrbském, kdež, 15. Čerwence 1788. wyswěcenému, swau primicj konati se mu dostalo — teď po 50 letech při témž oltáři Neywyššjmu Pánu wraucné poděkowánj učinil. Stalo se to w měsjci Září, roku 1838.

A hle, nowěgšjho w otčině swé uwjtánj nedočkal se kmet welectěný, anoť w tagných saudech Božjch uzawřjno, powolati ho do wlasti nadhwězdné; a na tu, (w městě Dobroslawowě *, kdež zwěčnělý drahně let, gakožto kaplan, pak kurátnj kanownjk, a inful. šolastik powinnosti swé horliwě zastáwal; — nás tu 31. Mége, b. r. tištěné i psané došly zprawy, že *Čeňka*, swátostj poslednjho Pomazánj zaopatřeného, Pán k sobě wzal, nedopustiw toho, aby wěrný sluha geho na konec dnů swých dlauhau nemocj byl nawštjwen; gelikož w den na Nebe Wstaupenj Páně o hodině třetj, do kostela na nešpory kráčege klesl, a do swého přjbytku odnesen býti musel, w němž po nedlauhé pak chwjli neyweyš blahočinný běh žiwota dokonal. I přešelť on do řjše lepšj, blaženěgšj! Wljdnosti wšak geho a přjwětiwosti obraz nadmjtati se zde nepřestane nám a tisjcům wděčných ctitelů zwěčnělého; zwláště slzy ubohých a nuzných, gimžto mocnau podporau byl, co krůpěge rannj rosy, na hrobě geho welmi často lesknauti se budau. A když dálné kraginy, kterýmž se dostalo geho poznati, wděčně připomjnagj sobě srdečnau, a takořka neobmezenau dobrotu Čenkowu, z kteréž co činila prawice, ne-

* W Králowé Hradci.

Digitized by Google

wěděla lewice geho: oč wjce při Čechii, gjž on náležel, a žiw okrasau byl, památka w Pánu zesnulého dobře bude utwrzena a zachowáwána! *

Mezi ginými ctnostmi, genž ducha geho šlechtily, byla zwláštnj a neljčená pobožnost, slaučena s dětinnau sprostnostj, tjmto čackým důkazem čistého srdce. Negedno sebe twrdšj srdce se obměkčilo, negedno oko se naplnilo slzami, an zesnulý ten přjtel djtek školnjch gak wůbec, tak zwláště při welikonočnjm času, po wyzpowjdánj djtek, kleče u prostřed nich, s nimi horliwě se modlil, a pln swatého plésánj, chléb swátostnj gim podáwal. — Tak též každodennj úkol duchownjch hodinek patřjčně wykonáwati, a oběť Mše swaté, i když z domu pryč byl, a na cestách i buď za swým úřadným powolánjm, buď z giné potřeby konaných, den co den slaužiti neobmeškáwal. Takměr za stálé prawidlo sobě to učinil, každý wečer w řecké biblj čjtati, a čisté mléko prawdy Božj z nepřebraných pramenů wjry katolické čerpati, aby měl z čeho swým duchownjm kogencům podáwati. A odtad zagisté dokonale znáti se naučil, w gakémž potahu ona tichost s neuchylnostj, a prawá ppkora s wáženjm sebe samého měla by se nalézati při každém knězi, wěrném swému powolánj.

W městě, kdež sprwu kaplanowal, po aumrtj swého principála, městského děkana Kljra, děkanstwj obdržew, tudjž zarazil ústaw k zaopatřowánj wdow a sirotkůw učitelských prwnj toho způsobu w Čechách. Při tom wšestranném, blahočinném působenj swém obrátil Čeněk na sebe zřetel Neygasněgšjho Země Pána, cjsaře a krále Františka I., genž na předloženj biskupowo Čenka za wrchnjho škol dozorce w biskupstwj Královéhradeckém potwrdil, a laskawým powolenjm nosenj infule a křjže poctil. W tu dobu, co byl swůg dozorčj auřad zastáwal, zkwetagjcj školnictwj, w diécesi Královéhradecké, od slawného řjzenj zemského, negedné pochwaly došlo. Mezi tjm, cokoli pro náboženstwj a wlast, pro wzdělánj škol národnjch a uměnj wůbec chwalitebného zawedl, wzdělal a pěstowal: šjře wyložj nám, gakož té naděge gsme, slaw. redakcj našeho časopisu: *Přjtel Mládeže.*

Od čtyřidcetiletého duchownjho aučinkowánj w mateřské diécesi umdléwage, taužil nad giné zásluhami swými wynikagjcj kanownjk Čeněk dogjti poněkud polehčenj, a toho mu přege František I. cjsař a král slaw. paměti, powolal ho za kanownjka Solnohradského, r. 1828. I zde se brzo Čenkowa neunawená činnost w auřadnjm powolánj, přjsnost geho

* I u redaktora Časopisu tohoto, gegž po wše studie menších škol podporowal.

Digitized by Google

k sobě, mjrnost wšak a laskawost k giným rozeznámila, tak že od tamnějšjch Neydůstogněgšjch Arcipastýřů na slowo wzat a w těch neydůležitěgšjch záležitostech o swé osobnj zdánj a o poradu tázan bywal. Slawná powěst, kteráž o něm i w Solnohradsku se roznášela, způsobila to, že nebylo téměř ani gediného Čecha tam přišedšjho, aby dwéřj k obydlj Čenkowu byl newyhledal, a naleznuw w něm ochotné pomoci, nebo pohostinstwjm a upřjmným slowem potěšen, nebyl odcházel. Při wšem geho s těmi, kdož se k němu zbližowali, činěnj a gednánj bylo mu heslem ono propowěděnj sw. Pawla Apoštola, řkaucjho takto: „*Nedey se přemoci zlému, ale přemáhey w dobrém zlé.*“ (Řjm. 12, 21.)

Na konec ještě měg tuto mjsto přehled českých literněch pracj geho. Wyšly pak tiskem tyto:

1. Wyswětlenj a přjdawek ke katechismu k potřebě učitelů, obzwláštně při takowých školách, do kterýchž týhodně několikráte katecheta přigjti nemůže. W Králowé Hradci 1821. 8.
2. Kázanj nedělnj. Dwa djly. 8. W. Praze 1834. Kázanj postnjch tři ročnjky. W Hradci Králowé 1834.
3. Wydal rozšjřené djlo pod názwem: Ohlášky swátkůw a slawnostj na celý rok Jana Chmela. W Hr. Kr. 1823. Přispjwal také k Časop.: Přjtele Mládeže a pro kat. Duchowenstwo.

PIo Josepho Čeněk, NeobyDžoWeno,
CapItVLI SaLIsbVrgensIs DeCano,
ECCLesIae SanCtI SebastIanI apposIto
ReqVIes a LaborIbVs!

Digitized by Google

Obsah swazku druhého

Pogednánj.

		Strana
1.	O lásce k Bohu	207
2.	Pána Krista maudrost we swátostech	231
3.	O odpustcjch	256
4.	O čtenj sw. Otců, sw. katolické cjrkwe	277
5.	Něco o kázanjch tak řečených polemických	294
6.	O káznicjch, čili trestnjch domech	307
7.	Swadebnjků mnoho-li takowých nalezneme	325
8.	Gak by se mohla farnj listowna uspořádati	332
9.	Odpuštěnj (Báseň)	340

Oznamowatel.

a) Literatura.

1.	Jahrbuch für Eltern und Erzieher	341

b) Rozličnosti.

1.	Propaganda	353
2.	Ustaw Lwowský k wychowánj pro staw duchownj	357
3.	List o moci a přednosti Papežské *(Dokončenj.)*	364
4.	Jesuité	371
5.	Napoleonůw usudek o katolictwu a nekatolictwu	373
6.	Obrácenj na wjru katolickau	374
7.	Wolenj Opata w cisterciánském kláštěře Oseckém.	377
8.	Nekrolog Solnohradského kapit. děkana Čenka	381
9.	Přistaupenj do katolické cjrkwe w roce 1842.	

Redakcj Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Digitized by Google

Pry a Wlachy, w roce 1842.

w	do katolické cjrkwe se nawrátilo				
	w čtwrtletj				auhrnkem
	I.	II.	III.	IV.	
	7	12	23	14	56
	39	36	48	40	163
W	9	9	7	11	36
	3	6	3	1	13
	7	23	16	7	53
N	11	13	12	8	44
a w	8	14	11	7	40
	5	9	16	16	46
	2	—	2	—	4
W	5	10	6	6	27
	1	2	2	1	6
	5	2	5	3	15
W	—	—	—	—	—
	2	—	—	—	2
	4	6	4	3	17
	—	1	353	—	354
W	3	1	2	1	7
	—	—	—	—	—
	2	2	—	1	5
W	1	2	—	—	3
	7	2	5	1	15
	—	—	—	—	—
	1	—	—	—	1
W	2	1	5	1	9
	—	—	—	—	—
	—	—	1	—	1

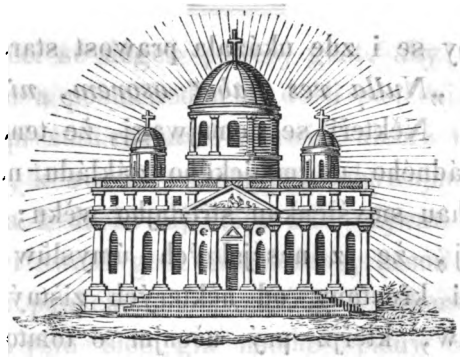
1843.

Digitized by Google

Si is, cui a Dei benignitate ligandi et solvendi credita est potestas, videns summam confessionem ejus, fiat clementior ad diminuendum poenarum tempus non erit dignus damnatione.

(Sanct. Basilius Cæs. 74. epist. ad Amphil.)

Digitized by Google

Pogednánj.

1. O cjrkewnjch odpustcjch.

Od

Fr. Hawránka,
kněžownjka, kaplana u sw. Petra w Praze.

§. 1. Přjstup.

Geden z neyutěšeněgšjch článkůw našj swaté wjry, kterýž právě kagjcjmu neocenitelný duchownj užitek přinášj; — kterýž ale buď špatně rozuměn, anebo gak sám swatý sněm Tridentský (sess. 21.) sobě hořekuge, z bezbožnosti lidské co prostředek k slauženj mammoně užjwán, přjčinau se stal, že swatá katolická Cjrkew, od nerozumných anebo zlowolných lidj naříknutá, mnohé sauženj a mnohé protiwenstwj snášeti musela, ano že ani podnes pokoge nemá —: gest učenj o *odpustcjch*. Gsauť i mnozj katoljci, kterýmž učenj toto gest kamenem urážky a skalau pohoršenj, tak že ani pauhého gména „*odpustek*“ snésti nemohau.

Proč gsau ale mnozj tak odpowědnj nepřátelé cjrkewnjch odpustkůw? Nazwjce z pauhé newědo-

Digitized by Google

mosti, aby se i zde ukázala prawost starodáwnjho přjslowj: „*Nulla res habet osorem, nisi ignorantem.*“ Některj se domnjwagj, že tento článek docela žádného doğmatického základu nemá, že gest pauhau smyšlénkau střednjho wěku; k čemuž dokládagj, že z nesčjslných úmyslůw uweden byl mezi křesťany od některých zištných kněžj a mnichůw, kteřjž prý učenjm o tomto nowém článku lehkowěrný lid mámili. Ginj gsau proto nepřátelé téhož učenj, že se domnjwagj, že gjm prawá kagicnost ochabuge. Magj za to, že učenjm o odpustcjch lid uweden bywá w blud, gako by něgakým snadněgšjm prostředkem dogjti mohl odpuštěnj hřjchůw, nežli gest swátost pokánj, anebo aspoň že se udělenjm odpustkůw pokánj nadlehčuge. Posléze ginj zawrhugj odpustky, dokládagjce, že přestaly s weřegnými cjrkewnjmi tresty.

Ale to gest wšecko milné zdánj, a protož swatá katolická Cjrkew nikdý neupustj k wůli takowýmto chybným domněnkám od učenj, kteréž wěrně pěstowala pro wšecka stoletj, a kteréž náležitě wyloženo a pochopeno skutečně netoliko k prawé kagicnosti powzbuzuge, anobrž i práwě kagjcjmu hřjšnjku weliké duchownj útěchy dodáwá. Bohu žel, byli arci časowé, w nichž se mjstem tohoto učenj užjwalo k zlému; z toho pak následuge žádným způsobem a žádnau měrau, aby, což samo w sobě dobrého, prospěšného a spasitedlného gest, aby pro nadužjwánj zawrženo býti mělo.

An ale skutečně po dnes negedna rozepře

Digitized by Google

o této wěci se děge: potřebj gest, aby newědomj náležitého a postačitedlného došli poučenj, tak aby netoliko přestali rauhawě mluwiti, alebrž i powzbuzeni byli, k swému wlastnjmu duchownjmu prospěšenstwj a k duchownj útěše swé užjwati toho, což w Cjrkwi swaté gest ustanoweno, a což gim prwé genom z pauhého nedorozuměnj k pohoršenj slaužilo. Wyšlo sice giž mnoho spisůw na swětlo o cjrkewnjch odpustcjch: pogednánj o nich ale měg mjsto w přjtomném Časopise, poněwadž od počátku nebylo geště nic podobného do něg podáno. Protož gsem sestawil, což gsem o té wěci djlem w doginatikách, djlem w časopisjch důkladného shledal, aby ž částky aspoň wyplněna byla mezera časopisu našeho, i aby také duchownj zpráwcowé dokonawše austně učenj o cjrkewnjch odpustcjch, českým osadnjkům swým k lepšjmu pamatowánj w mateřském gazyku podobného cos ku přečtenj podati mohli.

Prwé než k tomu přistaupjme abychom učenj swaté katolické Cjrkwe o odpustcjch wyložili, wywrátiti nám gest bludné domněnky, kteréž z nedorozuměnj mezi wěřjcjm lidem o nich powstaly, a kteréž byly přjčinau, že tento článek wjry naposled w podezřenj byl uweden.

§. 2. Co negsau cjrkewnj odpustky.

Cjrkewnj odpustky negsau: a) *odpuštěnj hřjchůw*, gako se někteřj domnjwali. Odpuštěnj hřjchůw giným způsobem člowěk dogjti nemůže, leč prostředkem swátosti křtu pokánj. Že ale někteřj lidé

Digitized by Google

i cjrkewnj odpustky za prostředek k odpaušténj hřjchůw pokládali, stalo se toliko gegich wlastnj winau. Swatá Cjrkew nezawdala k takowému bludu ani té neymenšj přjčiny: anať nikdý ani nekřtěným ani nekagjcjm odpustkůw neudělila. W prwnjch křesťanských stoletjch nebylo před pokánjm o udělenj cjrkewnjch odpustkůw ani té neymenšj zmjnky; a gestli že se nynj udělenj gich napřed ohlašuge: dokládá se wždycky zároweň, že toliko ten gich bude aučastným, kdož s náležitau přjprawau přigme swátost pokánj a swátost oltářnj, a když mimo to wykoná w duchu prawé kagicnosti gisté dobré skutky.* Protož dj katechismus: „K dosaženj odpustkůw se požaduge: 1) Abychom byli w stawu milosti Božj; 2) abychom předepsané wýminky wyplnili.“ Tjm se dáwá dost gasně každému na rozum, že ten, kdož cjrkewnjch odpustkůw aučasten býti chce, že prwé musj býti osprawedlněn, anebo že dosaženjm odpuštěnj swých hřjchůw swátostj pokánj poswěcugjcj milosti Božj požjwati musj.

Cjrkewnj odpustkowé negsau ani: b) *zhoštěnj wšeho zadostučinění se strany hřjšnjka*, gakož se opět ginj domnjwali. Neboť by na ten způsob odporowali netoliko ustanowenj Ježjše Krista, anobrž i aumyslu swaté Cjrkwe. Odporowali by ustanowenj Ježjše Krista, kterýž nám w podobenstwj o marnotratném synu gasně ukázal, že hřjšnjk, což

* Gak geat wýsadně: *w den ten kásanj a welkau mši sw. slyšeti.* Což tak i při udělowánj papežského požehnánj o wánočnjm hodě Božjm a o Sw. Janu Nep. před Neydůstogněgšjm Knjžetem Arcibiskupem w. d. arcijahen wšemu lidu ohlašuge.

Red.

Digitized by Google

na něm gest, hotow býti má, za poznané, oplakané a wyzpowjdané hřjchy swé učiniti zadost. Nawrátiw se marnotratný syn k otci swému, padna zwolal: „*Otče, zhřešil gsem proti nebi a před tebau,*“ a doložil: „*Giž negsem hoden slauti synem twým, ale učiň mne gako gednoho ze swých nagemnjkůw!*“ (Luk. 15, 19.) Prawdať, Kristus Ježjš učinil zadost za hřjchy naše, a wšak tjm nás wšj práce nezbawil; neboť on učinil za nás gediné to, seč gsme my býti nemohli. Protož každý kagjcj hřjšnjk gest powinen, za hřjchy swé Bohu činiti zadost, a když, což gemu bylo možného, wykonal, aučastným gest teprwa Kristowa zadostučiněnj. Když ale genom tenkrát cjrkewnjch odpustkůw dogjti může, an aučastným gest zadostučiněnj Kristowa: samo sebau každému gde na rozum, že odpustkowé negsau zhoštěnjm zadostučiněnj ze strany hřjšnjka, poněwadž by čelili proti tomu, což sám ustanowil Kristus Ježjš. Zároweň by se ale přjčili aumyslu swaté Cjrkwe. Neboť swatá Cjrkew netoliko nechce udělenjm odpustkůw k hřjšnjkowi cos nadlehčiti, a ducha kagicnosti w něm potlačiti: nébrž práwě naopak zameyšlj, aby tento duch sljbenjm odpustkůw w hřjšnjkowi byl powzbuzen a ožiwen. Z čehož následuge, že tjm gistěgi a tjm bezpečněgi cjrkewnjch odpustkůw dogdeme, čjm wjce se přičinjme, abychom, což na nás gest, za hřjchy swé swrchowané sprawedlnosti Páně učiniti zadost.

An ale cjrkewnj odpustkowé negsau ani odpuštěnjm hřjchůw, ani zhoštěnjm powinného zadost-

Digitized by Google

učinénj ze strany hřjšnjka: tjm méně slauti mohau c) *dowolenjm k hřjšnému žiwotu wůbec, anebo k spáchánj nějakého zločinu zwlášť*, gakož se někteřj na hlawu padlj, ale ještě wjce bezbožnj lidé domnjwali. An ale tato domněnka, gakožto prawé rauhánj sama sebau se wywracuge, a každého dosti málo citelného člowěka úskliwostj naplňuge a hrůzau, netřeba o nj gakých šjřiti slow.

§. 2. Co gest odpustky?

Úplné wyhnezenj (*definitio*) pogemu téhož slowa nenj tak snadné, poněwadž nám swatá Cjrkew žádného nepodala, a poněwadž ti, genž o cjrkewnjch odpustcjch psali, každý něco gineho zwlášť na pozoru mage, ač sobě w podstatnj wěci neodpowjdagj, s nemalau těžkostj w shodnost uwedeni býti mohau. Školnj katechismus prawj: „*Odpustkowé gsau odpuštěnj časnych trestůw, kteréž bychom měli po odpuštěné wině hřjchůw buď w tomto žiwotě, neb po smrti trpěti.*“ Toto wyhnezenj gest zagistě prawé, o čemž se nyní aupl-ně přeswědčjme; gest krátké, gakowéž býti má; gest bezpečné, nebot ačkoliw ho swatá Cjrkew sama newydala, stalo se předce s gegjm wědomjm, s gegjm schwálenjm, a gest i každému dosti gásně a pochopitelné. Zatmělým-li se komu widj, zatmělé gest toliko mnohonásobným wykladem. Gasnj-li a čistý-li gest obraz, a neustále-li se otjrá, aby ještě gasněgšj a čistšj byl, setře se naposled i barwa z něho, tak že dostane z cela giný podobu, a mezi těmi, genž se naň djwagj, powstane

Digitized by Google

hádka, co wlastně předstawuge. Neginák se dělo s wymezenjm odpustkůw, gak nám ge školnj katechismus podáwá. Neustálým wykládánjm stáwala se ta wěc wždy nesrozumitedlnégšj, an se wykládači od púwodnjho, gednoduchého smyslu wždy wjce wzdalowali, odporowati sobě počjnali, a práwě tjm wěřjcj lid uwáděli w pochybnost a zmatek. Nenj tedy diwu, že ginj widauce takowau nesgednocenost, na konec připadli na tu domněnku, že učenj o cjrkewnjch odpustcjch žádného dogmatického základu nemá.

Hlawnjm podnětem onoho různěnj bylo slowo „*časnych*“ t. trestůw. I domnjwali se mnozj dogmatikowé, že tresty časné, gichž prominutj se kagjcjmu hřjšnjku cjrkewnjmi odpustky uděluge, gsau trestowé cjrkewnj — *poenae canonicae*; a poněwadž swatá Cjrkew některé ulžbené tresty swé genom na smrtedlné posteli odpauštj: opět se činil rozdjl i w cjrkewnjch trestech, an se wykládalo, co cjrkewnj odpustky gsau. Prawdať cjrkewnj pokuta, buď gsi gakákoliwěk, gest owšem trest časný: ale takowýto wýklad našj wěci netoliko newygasňuge, anobrž i z částky gest neprawým. Newygasňuge našj wěci: neboť swatá Cjrkew slibuge a uděluge odpustky také těm, kterýmž žádné pokuty neuložila, a kteřjž by nepodléhali žádným cjrkewnjm trestům, kdyby se podnes starobylé přjsné kázně užjwalo. Nenj pochybnosti o tom, že swatá Cjrkew má moc, odpauštěti tresty, kteréž sama uložila: ale ona má také moc, odpau-

Digitized by Google

štěti duchownj tresty, kterýchž neuložila; neboť splnomocněna k tomu gest od Syna Božjho, Krista Ježjše, kterýž řekl swým učedlnjkům: *„Cožkoli swážete na zemi, budeť swázáno na nebi; a cožkoli na zemi rozwážete, bude i na nebi rozwázáno.“* A protož wýklad odpustkůw gakožto „prominutj cjrkewnjch toliko trestůw“ tě wěci postačitedlně newyswětluge. Nad to gest i z částky neprawým. Neboť kdyby odpustkowé byli prominutjm cjrkewnjch toliko trestůw: newjm, gak by náš katechismus o těchto trestech dokládati mohl, že bychom ge buď w tomto žiwotě, buď po smrti snášeti měli; gešto swatá Cjrkew, co duchownj práwomocnost, od Krista Ježjše gediné pro čas žiwota wezdegšjho splnomocněná, takowých trestůw neukládá, kteréž by duše i na tomto swětě i po smrti trpěti měla. Přiwlastňuge sice swatá Cjrkew odpustky také dušjm w očistci: tjm ale swé práwomocnosti ani nerozšiřuge, ani newztahuge na ty, genž podléhagj wýhradně Božjmu saudu. Neboť přiwlastňowánjm odpustkůw dušjm zemřelých nemjnj se gineho nic, než modlitba, aby gim Bůh milostiw býti ráčil; gakž pozděgi wyloženo bude. Že si ale swatá Cjrkew nad dušemi zemřelých žádné práwomocnosti neosobuge, dost gasně gewj tjm, že ani při pohřbu, ani při mši swaté za mrtwé, ani při giných zádušnjch pobožnostech nebéře biskupské berly, kteráž gest znamenjm duchownj práwomocnosti.* An tedy wěřjcj saudu cjrkewnjmu toliko na

* Gediné *pacifikal*. *Red.*

Digitized by Google

čas žiwobytj swého podléhagj, nad nikým newýnášj duchownj prawomocnost takowého trestu, kterýž by také po smrti snášeti měl w očistci. Poněwadž ale dle učenj katechismu udělenjm odpustkůw dosahugeme prominutj i těch pokut, kteréž bychom po smrti snášeti měli: patrno gest, že odpustkowé negsau prominutjm cjrkewnjch toliko trestůw. Gsauť tedy prominutjm také *časnych trestůw Božjch.*

S každým téměř těžkým hřjchem spogil Bůh gisté truchliwé následky, gako gsau: tělesný neduh, chudoba, hana před swětem, a co těm podobného. Tyto tresty musj wytrpěti hřjšnjk po přigaté swátosti pokánj, aby se strany swé sprawedlnosti Božj učinil zadost, a tak aby aučastem byl zadostučiněnj Kristowa. Kdyby ale těchto trestůw náležitě newytrpěl giž na tomto swětě, byl by powinen wytrpěti za ně w očistci, tak dlauho by musel býti zbawen králowstwj nebeského, dokudž by se nedokál. Gsau pak to genom tresty časné, poněwadž nemagj na wěky trwati; a že takowýmito časnými tresty pokutuge též Bůh kagjcjho hřjšnjka: widjme djlem ze swatého pjsma, djlem z každodennj zkušenosti. Pro pokánj byl odpuštěn hřjch prwnjm rodičům w zásluhách toho, genž byl sljben, aby potřel hlawu hadowu; proto ale pro wšecko museli se podrobiti mnohým trestům časným: byli wyhnáni z ráge, Adam musel w potu twáři dobýwati chleba, Ewa musela w bolestech roditi swé djtky, dána byla pod moc muže swého, a na konec museli podstaupiti tělesnau smrt.

Digitized by Google

(1. Mogž. 3, 16—24.) Reptali židé proti Bohu a proti Mogžjšowi, i proti Aronu bratru geho na paušti; poznali se ale, že zhřešili, káli se nade swým hřjchem, Bůh gim odpustil tresty wěčné: nad to ale nade wšecko uložil gim časný trest, že na paušti umřjti museli, neuzřewše země zasljbené. Podobně odpustil Hospodin Mogžjšowi pro pokánj geho hřjch nedůwěry, že by ze skály wyweden býti mohl pramen wody živé; tak i Aronowi, že se namluwiti dal, učiniti synům Israelským modlu, podobnau teleti: ale časného trestu za hřjch gim neprominul, nedal gim wegjti do země zasljbené. Těžce zhřešil Dawid, stal se cizoložnjkem, a byl winen krwj Uriáše Hethegského. Gak těžký byl ale geho hřjch, tak horliwé bylo geho pokánj; i zwěstowal mu prorok Nathan we gménu Páně, že hřjch geho gest odpuštěn: při tom mu ale zároweň na wědomj dal, gaké časné tresty po odpuštěné wině hřjchu na něho přigdau. Neboť řekl prorok: „Toto prawj Hospodin: *Ay wzbudjm proti tobě zlé z domu twého, a wezmu ženy twé před očima twýma, a dám ge bližnjmu twému, a spáti bude s manželkami twými před očima slunce tohoto; a syn, kterýž se tobě narodil, smrtj umře.*“ (2. Král. 12, 11. 14.) A to se wšecko stalo: djtě kteréž mu porodila manželka Uriášowa, umřelo brzo po narozenj, powstal proti němu geho wlastnj syn Absolon, a chtěl geg swrhnauti s trůnu, a wešel k ženinám geho, a páchal ohawnost přede wšjm Israelem. — Čehož ale nacházjme důkazy

Digitized by Google

we swatém Pjsmě, o tom swědčj též každodenuj zkušenost. Marnotratnjka tresce Hospodin chudobau, nestřjdmého tělesným neduhem, lháře ztrátau wšeliké důwěry, nešlechetnjka hanbau před swětem, a tak na každý téměř těžký hřjch; mimo wysazené tresty wěčné, následuge také gistá časná pokuta. Winy hřjchu a trestůw wěčných zbawiti se může člowěk prostředkem swátosti pokánj; časný trest mu gest ale zadržen. A protož když s náležitau přjprawau přigal swátost pokánj, snášeti musj předc truchliwý následek hřjchu swého: pokánjm dogista nenabývá ani ztraceného gměnj, ani zdrawj tělesného, ani důwěry, ani cti, ani swobody, aniž gest zbawen škod, kteréž si hřjchem swým způsobil.

Wšelikýž ale tento časný trest, kterýž ukládá Bůh aneb od něho zplnomocněná swatá Cjrkew, má slaužiti k tomu, aby hřjšnjk přede wšjm byl pokárán, mimo to aby nabyl křesťanské opatrnosti a budaucně w tomtéž anebo w giném těžkém hřjchu neklesl, anebo aby duchownĕ byl uzdrawen; a konečně aby dal gako náhradu za dané pohoršenj, gestliže gaké wzniklo gelio hřjchem. Když se to ale stalo, když dosti gest pokárán hřjšnjk, když gest náležitě naprawen a duchownĕ uzdrawen, a když odstraněno gest giž dané pohoršenj: nenj wjce žádné přjčiny, proč by ten člowěk byl trestán; a protož sprawedliwé gest, aby takowýto kagjcj a giž naprawený hřjšnjk swého trestu byl zbawen. Bez toho to byl genom časný trest, kterýž mu

Digitized by Google

byl uložen: a protož přestáwey, když se gjm docjlilo, což se geho uloženjm zameyšlelo. Můžeť pak se i čas pokuty ukrátiti, anebo i způsob gegj ulewiti, když člowěk, swátost pokánj přigaw, a s auplným poslušenstwjm wšemu se podrobiw, což od Boha aneb od swaté Cjrkwe za spáchané hřjchy gemu uloženo bylo, weleskraušenau ljtostj a přjkladnau kagjcnostj dřjwe toho úmyslu docházj, z něhož mu byl časný trest uložen; a když takowauto horliwostj ukazuge, že hotow gest, geště přjsněgšj pokutu snášeti, aby genom se swé strany sprawedlnosti Božj učinil zadost, a Kristowa zadostučinénj tjm bezpečněgi byl aučasten. Ku př. někomu by rok byl wykázán, w němž pokánj swé konati má. Shledalo se ale po půl létě, že ten člowěk se wjce káral, než mu wlastně uloženo bylo, že giž docela gest duchownĕ uzdrawen od hřjchu swého, a že na dané pohoršenj giž nikdo nezpomjná. Sprawedliwé tedy gest, aby tento kagjcj člowěk za swau přjkladnau horliwost byl odměněn, a od swaté Cjrkwe aby blahého ugištěnj nabyl, že se swé strany giž Bohu zadost učinil za swé hřjchy. Neboť w prawdě pokánj geho giž gest dokonáno, a protož hoden gest, aby celý ostatnj čas geho pokuty byl prominut. Shledalo-li se ale po půl létě, že ten člowěk dosti gest sice giž pokárán, že ale geště nenj docela wyswobozen z nebezpečenstwj, aby se opět oplakaného hřjchu dopustil; anebo že se geště wzpomjná na pohoršenj, kteréž se gednau stalo geho hřjchem; widi-

Digitized by Google

tedlno-li ale zároweň na tom člowěku, že se naneyweyš přičiňuge, aby se čjm dřjwe tjm lépe swého nebezpečenstwj docela zbawil, a polepšenj geho aby lidem patrné bylo tak, aby každý rád na geho dané pohoršenj zapomněl: daufati se může, že geště před rokem úmyslu dosaženo bude, z něhož mu časná pokuta byla uložena. Dobrotiwá matka Cjrkew těšj tedy takowého kagjcjho člowěka, řkauc: *„Synu, setrwáš-li w započaté horliwosti, za čtwrt roku bude twé pokánj dokonáno, poslednj čtwrt roku bude ti odpuštěna.“* Gakož ale pro weleskraušenau ljtost, a pro přjkladnau kagjcnost čas pokuty může býti ukrácen: tauže měrau může přjsněgšj trest w snadněgšj býti proměněn; u př. na mjstě postu, kterýž kagjcj člowěk mezi uloženým časem wjcekráte zachowal, nežli byl powinen, může se mu na ostatnj čas wytknutého pokánj gistá modlitba uložiti; čjmž horliwost geho také odměny docházj, a čjmž se mu dáwá na rozum, aby se geště wjce přičinil, milosti swaté Cjrkwe auplně býti aučastným.

Prwé než zawřeme wýklad, co odpustky gsau, geště dwau wěcj podotknauti třeba: gedno gak to stogj s těmi tresty, kteréž k pokánj a k napraweng hřjšnjka ukládá sám Bůh, když kagjcj docházj cjrkewnjch odpustkůw; a potom co se tjm mjnj, že cjrkewnjmi odpustky docházjme prominutj oněch trestůw, kteréž bychom byli také po smrti snášeti měli. — Přirozené truchliwé následky, kteréž spogil Bůh s každým téměř těžkým hřjchem, nepře-

Digitized by Google

stáwagj sice udělenjm cjrkewnjch odpustkůw; to gest: kdož dřjwe swau wlastnj winau sahubil, onemocněl, důwěru a čest ztratil, ten aučastenstwjm cjrkewnjch odpustkůw ani bohatstwj, ani zdrawj, ani ztracené cti nenabýwá, prawě tak gako těch wěcj nenabyl přigitjm swátosti pokánj; když ale hodným se učinil milosti swaté Cjrkwe: truchliwé následky geho někdegšjho hřjchu nemagj wjce do sebe powahy trestu, nébrž gsau mu giž prostředkem, aby si u Boha zásluhu zjskal, prawě tak gako sprawedliwému Jobu wšecky geho nehody, gako milosrdnému Tobiáši slepota a gako bohabogné Susanně hanebně nařknutj nestaudných starcůw. Gakož gsau cjrkewnj předstawenj Bohu za nástrog, aby skrze ně kagjcjho hřjšnjka ugistil, že odpuštěna mu gest wina hřjchůw a wěčná pokuta za ně: také gsau mu také za nástrog, aby polepšeného hřjšnjka ugistil, že truchliwé následky geho hřjchůw negsau mu giž trestem, nébrž prostředkem k dobytj nowých zásluh, když ge trpěliwě a s odewzdánjm se do wůle Božj snášeti bude. O cjrkewnjch trestech každý se domysli, že udělenjm odpustkůw docela přestáwagj, t. g. takowý člowěk napotom k ničemug jemu nenj zawázán, než což náležj do powinnostj každého prawowěrného křestana. —

Co se týká onoho doložení, že odpustky cjrkewnjmi docházjme také prominutj oněch trestůw, kteréž bychom po smrti snášeti měli: rozuměg takto. Každý kagjcj hřjšnjk gest powinen, se swé strany Bohu učiniti zadost, aby zásluh Kristo-

Digitized by Google

wých byl aučasten. Umřel-li dřjwe, než dokonal zadostučinénj swé, dokonati ge musj w očistci. Neboť očistec gest mjsto, kdež duše časné tresty za swé hřjchy trpj, z kterýchž se na světě nedokály. Kdož se ale dle uznánj a výslowného wyřknutj swaté Cjrkwe dokál, anebo kdož gegich odpustkůw gest hoden, ten by giž na wěčnosti, kdyby hned umřel, žádných trestůw snášeti nemusel. Ginak by to ale stálo s hřjšnjkem, gemuž po swátosti pokánj uložen byl gistý trest, a kterýž se mu sice podrobil, ale žádné přjkladné horliwosti neukazowal, tak že cjrkewnjch odpustkůw nebyl hodným. Gestliže ale před dokonaným pokánjm zemřel, lehko nám giž gde na rozum, že za to, čehož nedokonal na světě, přiměřenau pokutu snášeti musj w očistci. Následowně aučastenstwjm cjrkewnjch odpustkůw blahé gistoty nabýwáme, že naše pokánj gest dokonáno, že před Bohem žadného trestu giž nezasluhugeme, a že kdybychom w tom stawu zemřeli, že bychom přjmau cestau wegjtí mohli do žiwota blahoslawených.

Shrneme-li w krátkosti wšecko, což gsme k wyswětlenj a k opodstatněnj slow našeho katechismu sestawili, naskytuge se nám tento wýklad: *Odpustkowé gsau prominutj trestůw časnych, kteréž kagjcjmu hřjšnjkowi djlem k pokáránj a k duchownjmu uzdrawenj, djlem k náhradě za dané pohoršenj od Boha neb od plnomocnice geho, totiž od swaté Cjrkwe, uloženy byly, a kteréž po odpuštěné wině hřjchůw buď w tomto*

Digitized by Google

buď w onom životě až do uloženého času znášeti měl. Prominutj toto se uděluge od swaté Cjrkwe w té bezpečné naděgi, že hřjšnjk postačitedlně giž gest ohražen, aby w oplakaném hřjchu nepoklesnul, a že Bůh gemu pro horliwau kagicnost pozůstalý čas geho pokuty giž prominul, a žádných trestůw od něho nežádá; anebo že mu tjm gistěgi promine wšecko, čjm wjce kagjcná horliwost geho milostnau swaté Cjrkwe dobrotau bude rozmnožena.

§. 4. Rozdjl mezi křtem a pokánjm gest hlawnj základ učenj o odpustcjch.

Pokánj gest sice obnowenj swatého křtu, a nebo gak swatj Otcowé ge nazywagj: „*Secunda post naufragium tabula*;“[1] a wšak pokánjm nedosahuge předce člowěk naskrze a docela wšeho, čehož při swatém křtu dosahnul. Nemůžeť dogista člowěk ani žádati, aby wzhledem na účinky mezi křtem a pokánjm docela žádného rozdjlu nebylo, poněwadž pro hřjchy swé gest nehoden, aby se mu w pokánj wšecky milosti zas udělily, kterýchž došel na křtu swatém. Srownáme-li wšecko, což dle učenj swaté Cjrkwe působj křest, a co pokánj: shledáme, že pokánjm se odpauštěgj toliko wěčnj trestowé, gešto nám na křtu swatém netoliko wina hřjchůw, nébrž i wěčné a časné tresty odpuštěny byly; anebo že we swatém křtu učiněn gest člowěk nowým stwořenjm, gešto se mu we swátosti

[1] S. Hieronymus ad Demetriadem, a ginj.

Digitized by Google

pokánj s odpuštěnjm winy a s odpuštěnjm wěčného trestu poswěcugjcj milost Božj k tomu uděluge, aby se swým spolupřičiněnjm nowým stwořenjm státi mohl. Ostatnjch rozdjlůw zde pomjgjm, poněwadž gimi člowěk žádného zkrácenj netrpj.

Zdáť se, že člowěk ani prostředkem swatého křtu nedocházj odpuštěnj trestůw časných, poněwadž nebýwá zproštěn ani tělesné smrti, ani náchylnosti k tělesným neduhům, ani giné časné bjdy; a byl-li w dospělém wěku teprwa pokřtěn, žeť nehyne w něm náklonnost k tomu onomu skutečnému hřjchu, gemuž přede křtem nawyknul. Tjm se nikdo meyliti nedey. Následky hřjchu buď dědičného buď skutečného swatým křtem sice neminau, negsau ale žádným trestem, nébrž prostředkem, aby člowěk trpěliwým gich snášenjm aučasten byl zásluh Ježjše Krista, a tak tělesně hyna tjm slawnějšjho duchownjho zisku nabýwal. Co se týká náklonnosti k hřjchu, potřebj sice gest nowokřtěnému člowěku, zwlášť dospělému, aby gistých prostředkůw užjwal, gimiž by se ochránil před hřjchem skutečným a před ztrátau swé duchownj neporušenosti: ale ani tito prostředkowé negsau mu žádnau pokutau, nébrž zbranj, kterauž by swému pokušiteli odpjral, a proti hřjchu se bránil. Poněwadž ale tato duchownj ochrana anebo duchownj zbraň nowokřtěnci nenj žádnau pokutau: protož mu křtitel tak skoro nerozkazuge, nébrž wjc přátelsky radj, aby gj užjwal k spasenj swému. A i tato rada děge se wjc genom wůbec, poněwadž křtitel duchownjho

Digitized by Google

stáwagj sice udělenjm cjrkewnjch odpustkůw; to gest: kdož dřjwe swau wlastnj winau schudl, onemocněl, důwěru a čest ztratil, ten aučastenstwjm cjrkewnjch odpustkůw ani bohatstwj, ani zdrawj, ani ztracené cti nenabýwá, práwě tak gako těch wěcj nenabyl přigitjm swátosti pokánj; když ale hodným se učinil milosti swaté Cjrkwe: truchliwé následky geho někdegšjho hřjchu nemagj wjce do sebe powaby trestu, nébrž gsau mu giž prostředkem, aby si u Boha zásluku zjskal, práwě tak gako spra-wedliwému Jobu wšecky geho nehody, gako milosrdnému Tobiáši slepota a gako bohabogné Susanně hanebné nařknutj nestaudných starcůw. Gakož gsau cjrkewnj předstawenj Bohu za nástrog, aby skrze ně kagjcjho hřjšnjka ugistil, že odpuštěna mu gest wina hřjchůw a wěčná pokuta za ně: také gsau mu také za nástrog, aby polepšeného hřjšnjka ugistil, že truchliwé následky geho hřjchůw negsau mu giž trestem, nébrž prostředkem k dobytj nowých zásluh, když ge trpělíwě a s odewzdánjm se do wůle Božj snášeti bude. O cjrkewnjch trestech každý se domysli, že udělenjm odpustkůw docela přestáwagj, t. g. takowý člowěk napotom k ničemug inému nenj zawázán, než což náležj do powinnostj každého prawowěrného křesťana. —

Co se týká onoho doložení, že odpustky cjrkewnjmi docházjme také prominutj oněch trestůw, kteréž bychom po smrti snášeti měli, rozuměg takto. Každý kagjcj hřjšnjk gest powinen, se swé strany Bohu učiniti zadost, aby zásluh Kristo-

Digitized by Google

wých byl aučasten. Umřel-li dřjwe, než dokonal zadostučinění swé, dokonati ge musj w očistci. Neboť očistec gest mjsto, kdež duše časné tresty za swé hřjchy trpj, z kterýchž se na světě nedokály. Kdož se ale dle uznánj a výslowného wyřknutj swaté Cjrkwe dokál, anebo kdož gegich odpustkůw gest hoden, ten by giž na wěčnosti, kdyby hned umřel, žádných trestůw snášeti nemusel. Ginak by to ale stálo s hřjšnjkem, gemuž po swátosti pokánj uložen byl gistý trest, a kterýž se mu sice podrobil, ale žádné přjkladné horliwosti neukazowal, tak že cjrkewnjch odpustkůw nebyl hodným. Gestliže ale před dokonaným pokánjm zemřel, lehko nám giž gde na rozum, že za to, čehož nedokonal na světě, přiměřenau pokutu snášeti musj w očistci. Následowně aučastenstwjm cjrkewnjch odpustkůw blahé gistoty nabýwáme, že naše pokánj gest dokonáno, že před Bohem žadného trestu giž nezasluhugeme, a že kdybychom w tom stawu zemřeli, že bychom přjmau cestau wegjti mohli do žiwota blahoslawených.

Shrneme-li w krátkosti wšecko, což gsme k wyswětlenj a k opodstatněnj slow našeho katechismu sestawili, naskytuge se nám tento wýklad: *Odpustkowé gsau prominutj trestůw časnych, kteréž kagjcjmu hřjšnjkowi djlem k pokánj a k duchownjmu uzdrawenj, djlem k náhradě za dané pohoršenj od Boha neb od plnomocnice geho, totiž od swaté Cjrkwe, uloženy byly, a kteréž po odpuštěné wině hřjchůw buď w tomto*

Digitized by Google

buď o onom životě až do uloženého času znáti měl. Prominutj toto se uděluge od swaté Cjrkwe w té bezpečné naděgi, že hřjšnjk postačitedlně giž gest ohražen, aby w oplakaném hřjchu nepoklesnul, a že Bůh gemu pro horliwau kagicnost pozůstalý čas geho pokuty giž prominul, a žádných trestůw od něho nežádá; anebo že mu tjm gistěgi promine wšecko, čjm wjce kagjcná horliwost geho milostnau swaté Cjrkwe dobrotau bude rozmnožena.

§. 4. Rozdjl mezi křtem a pokánjm gest hlawnj základ učenj o odpustcjch.

Pokánj gest sice obnowenj swatého křtu, a nebo gak swatj Otcowé ge nazýwagj: *„Secunda post naufragium tabula;“* [1] a wšak pokánjm nedosahuge předce člowěk naskrze a docela wšeho, čehož při swatém křtu dosahnul. Nemůžeť dogista člowěk ani žádati, aby wzhledem na účinky mezi křtem a pokánjm docela žádného rozdjlu nebylo, poněwadž pro hřjchy swé gest nehoden, aby se mu w pokánj wšecky milosti zas udělily, kterýchž došel na křtu swatém. Srownáme-li wšecko, což dle učenj swaté Cjrkwe působj křest, a co pokánj: shledáme, že pokánjm se odpauštěgj toliko wěčnj trestowé, gešto nám na křtu swatém netoliko wina hřjchůw, nébrž i wěčné a časné tresty odpuštěny byly; anebo že we swatém křtu učiněn gest člowěk nowým stwořenjm, gešto se mu we swátosti

[1] S. Hieronymus ad Demetriadem, a ginj.

Digitized by Google

pokánj s odpuštěnjm winy a s odpuštěnjm wěčného trestu poswěcugjcj milost Božj k tomu uděluge, aby se swým spolupřičiněnjm nowým stwořenjm státi mohl. Ostatnjch rozdjlůw zde pomjgjm, poněwadž gimi člowěk žádného zkrácenj netrpj.

Zdáť se, že člowěk ani prostředkem swatého křtu nedocházj odpuštěnj trestůw časných, poněwadž nebýwá zproštěn ani tělesné smrti, ani náchylnosti k tělesným neduhům, ani giné časné bjdy; a byl-li w dospělém wěku teprwa pokřtěn, žeť nehyne w něm náklonnost k tomu onomu skutečnému hřjchu, gemuž přede křtem nawyknul. Tjm se nikdo meyliti nedey. Následky hřjchu buď dědičného buď skutečného swatým křtem sice neminau, negsau ale žádným trestem, nébrž prostředkem, aby člowěk trpěliwým gich snášenjm aučasten byl zásluh Jezjše Krista, a tak tělesně hyna tjm slawnějšjho duchownjho zisku nabýwal. Co se týká náklonnosti k hřjchu, potřebj sice gest nowokřtěnému člowěku, zwlášť dospělému, aby gistých prostředkůw užjwal, gimiž by se ochránil před hřjchem skutečným a před ztrátau swé duchownj neporušenosti: ale ani tito prostředkowé negsau mu žádnau pokutau, nébrž zbranj, kterauž by swému pokušiteli odpjral, a proti hřjchu se bránil. Poněwadž ale tato duchownj ochrana anebo duchownj zbraň nowokřtěnci nenj žádnau pokutau: protož mu křtitel tak skoro nerozkazuge, nébrž wjc přátelsky radj, aby gj užjwal k spasenj swému. A i tato rada děge se wjc genom wůbec, poněwadž křtitel duchownjho

Digitized by Google

stawu křtěnce swého nikdy tak nezná, gako zpowědnjk znáti může duchownj staw člowěka kagjcjho.

I obrácenému hřjšnjku potřebj sice gest ochrannjch prostředkůw, aby w starém hřjchu nepoklesnul: a wšak zpowědnjk docela ginak s njm zacházeti může a musj, nežli křtitel s nowým křesťanem. Může mu gistěgi a bezpečněgi wšecko dáti na ruku, čjmž by se před budaucjm pádem ochránil: poněwadž duchownj staw geho zná, a wj, gakým způsobem w srdci geho wzniklo pokušenj, a proč w něm klesl. Musjť pak zpowědnjk i wětšj přjsnosti užjwati, nežli křtitel, poněwadž kagjcj hřjšnjk wždycky u wětšjm nebezpečenstwj gest, na starau cestu se nawrátiti, nežli nowokřtěnec, protože, poučen gsa w Zákoně Božjm, s wětšj wědomostj a s wětšj swobodau proti wůli Páně gednal; a tjm samým přirozenau k zlému náklonnost w srdci swém mnohem wjce posilnil. Wjc o hřjšnjku obráceném než o nowokřtěnci dagj se slyšeti slowa Páně: *„Když wygde nečistý duch z člowěka, chodj po mjstech suchých, hledage odpočinutj; a nenalezna, dj: Wrátjm se do domu swého, odkudž gsem wyšel. A přigda, nalezne geg chwoštišti wyčištěný a ozdobený. Tehdy gde, a přigme k sobě giných sedm duchůw horších, nežli gest sám, a wegdauce tam přebywagj. I gsau poslednj wěci toho člowěka horšj, nežli prwnj.“* (Luk. 11, 24—26.) Aby tedy poslednj wěci obráceného hřjšnjka nebyly horšj nežli prwnj: powinen gest zpowědnjk,

Digitized by Google

přiměřené mu předepsati prostředky, gichž užjwánjm by se netoliko před budaucjm pádem ohradil a ochránil, nébrž i gimiž by zároweň za spáchané hřjchy swé byl podlé zásluhy pokárán. Můžeť sice i kagjcj hřjšnjk sám někdy zpowědnjku sljbiti, že těch oněch prostředkůw užjwati bude, aby se toho onoho hřjchu wystřjhal: a wšak zpowědnjk nemůže nikdý přestáwati na slibu geho, ani tenkrát kdyby ho ugišťowal, že se mu protřel duchownj zrak, že nynj gasně widj, gak swrchowaně toho potřebj gest, wšech možných prostředkůw k zachowánj milosti Božj užjwatí, a že nynj mnohem starostliwěgi dbáti bude o spasenj swé. Kdož gednau wědomě a dobrowolně křestnj smlauwu zrušil, auplné důwěry nenj hoden, dokudž swého šlechetného úmyslu polepšenjm žiwota nedokáže. Kdyby to mělo wolný průchod, aby si mohl kagjcj hřjšnjk wywoliti sám, gakých prostředkůw k polepšenj swému užjwati bude, anebo kdyby zpowědnjk mu k nim toliko radil: byl by owšem i bez trestůw časných. Neboť trest musj býti od saudce wyřknut: člowěk ale nemůže býti saudcem sám nad sebau; zpowědnjk sice gest saudcem na mjstě Božjm: kdyby ale určitě neukládal, co kagjcj hřjšnjk činiti má, nébrž toliko radil, nezastáwal by auřadu swého. Dobrowolné wybránj ochrannych prostředkůw se strany hřjšnjka, anebo přátelská rada k njm se strany zpowědnjka nemohlo by se arci trestem nazýwati: takowýmto gednánjm by se ale nenaplnilo úmyslu swaté Cjr-

Digitized by Google

kwe, kteráž w Duchu swatém shromážděna na sněmu Tridentském takto předpisuge: „*Sane, et justitiae divinae ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccati et daemonis servitute liberati et accepto Spiritus sancti dono, scienter templum Dei violare, et Spiritum sanctum contristare non formidaverint. . . . Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate, salutares et convenientes satisfactiones injungere: ne si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, aliorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem prae oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum; sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem.* (Sess. XIV. cap. 8.) (W prawdě se zdá i úmysl sprawedlnosti Božj toho žádati, aby ginák od něho na milost přigati byli, genž přede kětem z newědomosti klesli; ginák ale ti, kteřjž od služebnosti hřjchu a ďábla gednau wyswobozeni, a přigawše dar Ducha swatého, wědomě chrám Božj rušiti a rmautiti Ducha swatého se nehrozili... Ukládeyteż tedy kněžj Hospodinowi, gak rozeznánj ducha a opatrnost poskytne, dle welikosti hřjchůw a dle možnosti kagjcjch, spa-

Digitized by Google

sitedlné a přiměřené dostučiněnj: aby snad hřjchům showjwagjce a s kagjcjmi přjliš milosrdně gednagjce, ukládánjm welmi lehkých skutkůw za ta neyteżšj prowiněnj, hřjchůw cizjch auěastni se nestali. I to před očima měgteż, aby uložené pokánj bylo negenom nowého żiwota ochranau a lékařstwjm proti mdlobě; nébrž také spáchaných hřjchůw pokutau a trestem.)

Deyme tomu ale, żeby wzhledem na wěc ochrannj prostředkowé i pro nowopokřtěného i pro kagjcjho hřjšnjka stegnj byli, u př. gistá modlitba, udělowánj hognych almużen a t. d.: kagjcjmu hřjšnjkowi gsau wżdycky spolu trestem, poněwadż powinen gest zpowědnjk, gakożto saudce we gménu Bożjm, určitě mu gich ukládati, a poněwadż kagjcjmu swobodno nenj, aby o swé wůli něco na nich měnil. Potřebj ale zároweň gest, aby każdý tento ochranný prostředek, genż u kagjcjho pokutnj způsobu na sebe přigjmá, wżdycky byl přjsněgšj, než při clowěku nowopokřtěném: poněwadż, gak z dotčeného mjsta Tridentskeho sněmu poznati lże, każdý hřjch, kteréhoż se člowěk po křtu dopaušt, mnohem wětšj gest, než kdyby ho byl přede křtem spáchal. A protoż nelze ginák, než aby kagjcj hřjšnjk po odpuštěné wině hřjchůw a po odpuštěných trestech wěčných předce byl pod něgakau pokutau, gegjmżto by snešenjm křestnj dokonalosti dosáhnul.

Diwiti se bude mnohý, proč Bůh kagjcjmu hřjšnjku, swému nowému přjteli, we swátosti po-

Digitized by Google

kánj neodpaustj také trestůw časných, ješto mu předc odpaustj winu hřjchůw a tresty wěčné. Časný trest nenj owšem ani k přirownánj s tresty pekelnými; mnohý by se ale domnjwal, že když odpaustj Bůh, což tak welikého gest, že by také odpustiti mohl, což nemá do sebe tak weliké wáhy; že kdyby prý nějaký wěřitel odpustil dlužnjku swému na gedné straně deset tisjc hřiwen stříbra, že na druhé straně požadowati nebude od něho několik haléřůw, kteréž mu také dlužen byl, ale že mu odpaustj wšecko. A wšak negewj Bůh zadrženjm trestůw časných ani méně dobroty ani méně milosrdenstwj, než by kagjcj hřjšnjk daufati mohl. Naskrze wšecko, časné i wěčné tresty mu odpustil poneyprw, we swátosti swatého křtu; kdyby ale Bůh po druhé a po každé člowěka beze wšeho trestu propaustěl: zlehkomyslněl by člowěk; pokládal by hřjchy za nepatrnau maličkost, anebo docela za nic, a práwě proto by w ginýchh a těžšjch hřjšjch klesal. Za tau přjčinau dj také swatý Sněm Tridentský: *„Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta peccata leviora putantes, velut injurii et contumeliosi Spiritui Sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die irae.“ loc. cit.* (Důstogno gest Božjho milosrdenstwj, aby se nám hřjchowé beze wšeho dostiučinénj neodpaustěli, abychom snad w naskytlé přjležitosti hřjchy za maličkost powažugjce, gakožto nesprawedliwj a rauhači proti Duchu

Digitized by Google

swatému, w těžšjch neklesali, shromážďugjce sobě pomstu ke dni pomsty.) Neznal by tedy ani swrchowané maudrosti Páně ani powahy člowěka, kterýž by chtěl, aby se hřjšnjk w pokánj taktéž na milost přigjmal, gako we křtu. Dosti na tom, když se hřjšnjku udělenjm poswěcugjcj milosti Božj možné činj, aby swým spolupřičiněnjm té newinnosti dosáhnul, kteráž mu dána byla na křtu swatém, anebo aby se stal nowým stwořenjm, gakowýmž byl, když wystaupil z křestnj kaupele.

Dokud ale kagjcj hřjšnjk křestnj newinnosti nedosáhnul, tak dlauho musj býti pod pokutau, kterauž by gako něgakým udidlem od nowých hřjchůw byl zdržowán; takť se wygádřily Tridentšti Otcowé w dotčené kapitole: „*Poenae satisfactoriae magnopere a peccato revocant, et quasi frenо quodam coërcent.*“

Poněwadž ale kagjcj hřjšnjk sám nemůže ani ustanowiti, gakými prostředky křestnj newinnosti dogde, ani rozhodnauti, že gj dosáhnul giž; nébrž we wšem očekáwati musj usudku swého zpowědnjka anebo raděgi usudku obecné swaté Cjrkwe: na gewě každému gest, že rozdjl mezi křtem a pokánjm hlawnjm gest základem ukládánj trestůw časných kagjcjmu hřjšnjku, a následownĕ celého učenj o cjrkewnjch odpustcjch.

(Pokračowánj.)

Digitized by Google

2. Cjrkew katolická gest sloup a utwrzenj prawdy. (1. Tim. III, 14.)

(Djl II.)

Od

Jana Bjlého,

prwnjho préfekta Museum alumnů Brněnských w IV. roce.

§. 1. Základ Cjrkwe.

Známo, že mysliwý člowěk důsledně buď pantheistau neb katoljkem se státi musj, ginák-li zákonů mysli swé zdrawě a náležitě užjwati chce. Což když tak gest, katolicism neb *Cjrkew katolickau za Prawdy składiště wyhlásiti a uznáwati* nebude se zpěčowati žáden. W tom se wjce utwrditi můžeme, pak-li zkaumati woljme, *gakým postupem w času* (historickým postupem) tento wznešený chrám milosrdenstwj a lásky Božj wybudowán a wystáwen byl.

Gsauce prawými audy samospasitedlné Cjrkwe, kteráž gest *sloup a utwrzenj prawdy* (1. Tim. III.) wyznáwáme s nj, že původ a počátek wšeho zlého, wšj bjdy a neřesti duševnj i tělesné *hřjchem* prwnjho, zwláštnjmi dary od Boha nadaného člowěka w člowěčenstwo uweden byl. W oné nešťastné zkaužce, kteráž k dokonánj *osobnosti* lidské při prwnjm člowěku, gakožto *swobodau* obdařeném tworu, *newyhnutedlně* potřebna byla, (neb gaký to člowěk, bez upowědoměnj swé wlastnj wůle? —) původ

Digitized by Google

a základ položen byl k tajemstwjm, w kteréž andělé nahlédnauti prahnau, a kteréž gediným předmětem rozgjmánj neyslechetnějších dusj w historii křesťanské byly gsau.

„*W kterýkoli den bys gedł z něho* (stromu poznánj dobra a zla), *smrtj zemřeš*;“ tak přjsně a strašně zazněl doklad, kterýž byl gako přjtěžkem a záwažjm *k positiwnjmu zákonu*, danému neymaudřegšjm wychowatelem prwnjho člowěka, *Bohem samým*, k tomu cjli a konci, aby se gim propůgčený dar *sprawedlnosti a swatosti wlastnj* gich okrasau a *zásluhau* stal, a oni wložené w sobě *wolnosti upowědomění* o záslužném w poměru k Bohu se ustálenj a ustawenj zwěděti se mohli.

Něž nastogte! prwnj praotec klesnul, neblahým duchem sweden gsa, službu Pánu swému neyswrchowanějšjmu wypowěděw, sám *neobmezeným Pánem* býti chtěl; neboť zalákalo ho ono: „*Budete gako bohowé, wědauce zlé a dobré*!“ Owšem že zwěděli, ale neprawým spůsobem, a ke swému neštěstj. Byl by byl musel *umřjti dle duše i těla*, gako mu byl Bůh wyhrožowal: ale tu Božj milosrdenstwj ugalo se padlých. Ten Bůh, kterýž zawrhl angely padlé a nešanowal gich (2. Petr. II.), ten se ugal semene Abrahámowa, gak prawj apoštol: „*Nikoliw nepřigal angelů, ale sjmě Abrahamowo přigal.*“ Gak ale to ospra-wedlnjme před wtjragjcj-se otázkau: *giž že Adam hned po hřjchu neumřel, ale otcem pokolenj se stal, geho zásluhau se státi nemohło. Kdo měl*

Digitized by Google

tedy wplyw na něho? Kdo mohl sprawedlnosti a swatosti Božj, kteráž tauto zpaurau člowěka na neyweyš urážena byla, zadost učiniti? Djme-li, že w to kročilo milosrdenstwj Božj: řjci se nám může, že gedna wlastnost druhau zcela zničena a gak řjkáme zkrátka odbyta býti nemůže. Ač hogné geho milosrdenstwj — předc swatá geho sprawedlnost zcela se obegjti nedá. Djme-li, že si člowěk něgak časem zásluhu před Bohem zjskal: — oddělen od Boha a sobě sám zůstawen gaktěžiw zásluhy před Bohem shromážďowati schopen nebyl. *Že tedy ještě na živě zůstal, a w pokolenj se rozestaupil, přjčinau zásluhy odginud mu dopřáné djti se mohlo.* Zagisté, gen šťastné zřjzenj člowěka k spáse mu prospěšno se poukázalo. *Pokolennj geho žiwot* cestau se stal ku wegitj w něg *gednoho*, kterýž prost wšj winy, gak dědičné, kteráž od prwnjho hřjšnjka na celý zkažený rod přecházela, tak osobnj, tjm, že bezwymjnečným poslušenstwjm Boha neposlušenstwj prwnjho praotce pokolenj zahladil a wymazal, geho wykupitelem a spasitelem, t. g. *druhým praotcem* se státi mohl a se také stal, gelikož zásluha tohoto druhého Adam *tauže cestau dědičně se rozprostřela*, kteraužto hřjch a zawiněnj prwnjho otce dědičným se stalo. Když tedy tento druhý Adam to, což prwnj prowinil, naprawil: celé pokolenj we swé wesměšnosti a obecnosti bez winy, neboli bez odpornosti proti Boku se obgewilo, a Bůh bez wymjnečné poslušenstwj nowého Adama co zadost-

Digitized by Google

učiněnj za přjkoř a urážku starým Adamem učiněnau powažowati mohl a musel. A proto že Bůh tuto aurodnau ratolest na pokolennjm stromu člowěčenstwa klatbau stjženým předwjdal — proto stwořil swět, raduge se radostj božskau nad budaucjm obgewenjm přetýkagjcj plnosti a bohatstwj swé lásky w ukonu spasenj.

Z toho ohledu se prawdiwau býti prokazuge ona průpowěd, kterauž gistý myslitel *(Malebranche)* napsal: *„Účel stwořenj bylo založenj Cjrkwe.“* Neb ač se nám dle wýsledků sauditi zdá, nicméně twrdjme, že dobře saudil. Neb lze-li nám po lidsku ginak sauditi? Neb prospěge-li nám to co, když se, kdo wj gak dlauho, natrápjme wyskaumati, zda-li by a gak by mohl člowěk bez hřjchu, bez odpadnutj od Boha, a rozpadnutj w sobě k upowědoměnj swého *gástwj (Ichheit)* a swé *wolnosti* (osobnosti) přigjti? — Prawdiwá, upokogugjcj, ze zdrawého obádánj Božj prozřetedlnosti wyplýwagjcj sada gest, *že wše tak býti musj, gako to gest.* Prozřetedlnost totiž prozjrá a prohlédá k tomu, aby *swéwolnost* lidská gegjmu aučelu s člowěčenstwem se nepřjčila; protož, wšechny gegj wýgewy tak w celek osudů lidských wřáditi umj, že, *an hřjšnjk trestu podléhá, čin geho na wenek wystauplý gen blaho šjřiti musj.* Protož radostně woláme se swatau Cjrkwj: *„O certe, necessarium Adae peccatum!“* ne gakobychom twrdili, že člowěk musel zhřešiti a od Boha odpadnauti, (neb gak bychom to se swátostj Božj srownali?)

Digitized by Google

2. Cjrkew katolická gest sloup a utwrzenj prawdy. (1. Tim. III, 14.)

(Djl II.)

od

Jana Bjlého,
prwnjho prefekta Musæum alumnů Brněnských w IV. rece.

§. 1. Základ Cjrkwe.

Známo, že mysliwý člowěk důsledně buď pantheistau neb katoljkem se státi musj, ginák-li zákonů mysli swé zdrawě a náležitě užjwati chce. Což když tak gest, katolicism neb *Cjrkrw katolickau za Prawdy skladiště wyhlásiti a wznáwati* nebude se zpěčowati žáden. W tom se wjce utwrditi můžeme, pak-li zkaumati woljme, *gakým postupem w času* (historickým postupem) tento wznešený chrám milosrdenstwj a lásky Božj wybudowán a wystáwen byl.

Gsauce prawými audy samospasitedlné Cjrkwe, kteráž gest *sloup a utwrzenj prawdy* (1. Tim. III.) wyznáwáme s nj, že původ a počátek wšeho zlého, wšj bjdy a neřesti duševnj i tělesné *hřjchem* prwnjho, zwláštnjmi dary od Boha nadaného člowěka w člowěčenstwo uweden byl. W oné nešťastné zkaužce, kteráž k dokonánj *osobnosti* lidské při prwnjm člowěku, gakožto *swobodau* obdařeném tworu, *newyhnutedlně* potřebna byla, (neb gaký to člowěk, bez upowědoměnj swé wlastnj wůle? —) původ

Digitized by Google

a základ položen byl k tajemstwjm, w kterež andělé nahlédnauti prahnau, a kteréž gedinym předmětem rozgjmánj neyslechetněgšjch dušj w historii křesťanské byly gsau.

„*W kterýkoli den bys gedł z něho* (stromu poznánj dobra a zla), *smrtj zemřeš*;“ tak přjsně a strašně zazněl doklad, kterýž byl gako přjtěžkem a záwažjm *k positiwnjmu zákonu*, danému neymaudřegšjm wychowatelem prwnjho člowěka, *Bohem samym*, k tomu cjli a konci, aby se gim propůgčený dar *sprawedlnosti a swatosti wlastnj* gich okrasau a *zásluhau* stal, a oni wložené w sobě *wolnosti uposwědomění* o záslužném w poměru k Bohu se ustálenj a ustawenj zwěděti se mohli.

Něž nastogte! prwnj praotec klesnul, neblahým duchem sweden gsa, službu Pánu swému neyswrchowanějšjmu wypowěděw, sám *neobmezeným Pánem* býti chtěl; neboť zalákalo ho ono: „*Budete gako bohowé, wědauce zlé a dobré!*“ Owšem že zwěděli, ale neprawým způsobem, a ke swému neštěstj. Byl by byl musel *umřjti dle duše i těla*, gako mu byl Bůh wyhrožowal: ale tu Božj milosrdenstwj ugalo se padlých. Ten Bůh, kterýž zawrhl angely padlé a nešanowal gich (2. Petr. II.), ten se ugal semene Abrahámowa, gak prawj apoštol: „*Nikoliw nepřigal angelů, ale sjmě Abrahámowo přigal.*“ Gak ale to ospra-wedlnjme před wtjragjcj-se otázkau: *yiž že Adam hned po hřjchu neumřel, ale otcem pokolenj se stal, geho zásluhau se státi nemohlo. Kdo mél*

Digitized by Google

tedy wplyw na něho? Kdo mohl sprawedlnosti a swatosti Božj, kteráž tauto zpaurau člowěka na neywěyš uražena byla, zadost učiniti? Djme-li, že w to kročilo milosrdenstwj Božj: řjci se nám může, že gedna wlastnost druhau zcela zničena a gak řjkáme zkrátka odbyta býti nemůže. Ač hogné geho milosrdenstwj — předc swatá geho sprawedlnost zcela se obegjti nedá. Djme-li, že si člowěk něgak časem zásluhu před Bohem zjskal: — oddělen od Boha a sobě sám zůstawen gaktěžiw zásluhy před Bohem shromážďowati schopen nebyl. *Že tedy ještě na živě zůstal, a w pokolenj se rozestaupil, přjčinau zásluhy odginud mu dopřáné djti se mohlo.* Zagisté, gen šťastné zřjzenj člowěka k spáse mu prospěšno se poukázalo. *Pokolennj geho život* cestau se stal ku wegitj w něg *gednoho*, kterýž prost wšj winy, gak dědičné, kteráž od prwnjho hřjšnjka na celý zkažený rod přecházela, tak osobnj, tjm, že bezwymjnečným poslušenstwjm Boha neposlušenstwj prwnjho praotce pokolenj zahladil a wymazal, geho wykupitelem a spasitelem, t. g. *druhým praotcem* se státi mohl a se také stal, gelikož zásluha tohoto druhého Adam *tauže cestau dědičně se rozprostřela*, kteraužto hřjch a zawinění prwnjho otce dědičným se stalo. Když tedy tento druhý Adam to, což prwnj prowinil, naprawil: celé pokolenj we swé wesměšnosti a obecnosti bez winy, neboli bez odpornosti proti Boku se obgewilo, a Bůh bez wymjnečné poslušenstwj nowého Adama co zadost-

Digitized by Google

učiněnj za přjkoř a urážku starým Adamem učiněnau powažowati mohl a musel. A proto že Bůh tuto aurodnau ratolest na pokolennjm stromu člowěčenstwa klatbau stjženým předwjdal — proto stwořil swět, raduge se radostj božskau nad budaucjm obgewenjm přetýkagjcj plnosti a bohatstwj swé lásky w ukonu spasenj.

Z toho ohledu se prawdiwau býti prokazuge ona průpowěd, kterauž gistý myslitel *(Malebranche)* napsal: *„Účel stwořenj bylo založenj Cjrkwe.“* Neb ač se nám dle wýsledků sauditi zdá, nicméně twrdjme, že dobře saudil. Neb lze-li nám po lidsku ginak sauditi? Neb prospěge-li nám to co, když se, kdo wj gak dlauho, natrápjme wyskaumati, zda-li by a gak by mohl člowěk bez hřjchu, bez odpadnutj od Boha, a rozpadnutj w sobě k upowědoměnj swého *gástwj (Ichheit)* a swé *wolnosti* (osobnosti) přigjti? — Prawdiwá, upokogugjcj, ze zdrawého obádánj Božj prozřetedlnosti wyplýwagjcj sada gest, *že wše tak býti musj, gako to gest.* Prozřetedlnost totiž prozjrá a prohlédá k tomu, aby *swéwolnost* lidská gegjmu aučelu s člowěčenstwem se nepřjčila; protož, wšechny gegj wýgewy tak w celek osudů lidských wřáditi umj, že, *an hřjšnjk trestu podléhá, čin geho na wenek wystauplý gen blaho šjřiti musj.* Protož radostně woláme se swatau Cjrkwj: *„O certe, necessarium Adae peccatum!“* ne gakobychom twrdili, že člowěk musel zhřešiti a od Boha odpadnauti, (neb gak bychom to se swátostj Božj srownali?)

Digitized by Google

ale proto, že tento děg wolného odpadnutj od Boha na potomstwo Adámowo *přecházeti* musel — *dědičnym se státi* musel, aby se wýkupa tohože potomstwa djti mohla; aby totiž Spasitel, co člowěk w geho pokolenj wstaupiti, a zásluhu též dědičnau pro člowěčenstwo zgednati mohl, gako i zgednal. Proto: „*felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere redemtorem!*“ Z toho ze wšeho gde, že Bůh se člowěku před pádem i po klesnutj geho dobrotiwě zgewowati ráčil, a to sice we Synu swém známém

1. *gako Slowo* (verbum, λόγος,)
2. *gako Messiáš* (Spasitel, Wykupitel.)

Když totiž *Duch swatý*, kterýžto gakožto duch lásky Boha se Synem w Božstwj, tak twůra s Twůrcem w milostné lásko-gednotě pogj, od člowěka po dobrowolném odpadnutj geho odstaupil — tenkrát dle wěčné rady newyzpytatelné schowjwawosti k němu přistaupil Stwořitel geho, božský Λόγος, skrze kteréhož wšecky wěci učiněny gsau, — přistaupiltě k němu mocj práwa a panstwa swého nad tworem swým, a člowěk od Boha odwrácený widěl a poznal geg, ne sice co přjtomna a na bljzku, ale *we wnitřku* swém dowjdal se o něm, a hlas ten božského Spasitele, chtěgcjho geg spasiti prozatjm u wnitř, nazýwal *swědomjm*. Kdykoliw tedy člowěk odpadnutj swé od Boha opětowal, zaslechl hlas okřikugjcj ho we wnitřku swém, *to ge křjch*, a ačkoliw *láska* Twůrce a Spasitele

Digitized by Google

tjmto způsobem (gako přjsný zákon) pro ducha člowěka k zpauře proti Bohu nakloněného podnětem k hřjchu se státi musela: nicméně od syna milosti neodstaupila, brž auplné w sebe se zakrsnutj *(dokonalé sobectwo [Egoïsmus])* w *náchylnost k zlu* zmjrnila, aby gi wěrným hlasu wnitřnjho poslauchánjm lehko skrotiti mohla; a tak zůstal pokolennj na žiwotwzdory wšem nápotomným sblauzenjm a zatemněnjm žiwotem *náboženskym*.

§. 2. Pohanstwo.

A tak počalo lidstwo po pádu prwnjho člowěka a praotce swého, postaweno na zemi, tautéž klatbau hřjchu stjžénau a tudjž *stenagjcj po sláwě synů Božjch* (Řjm. 8.) — swau klopotnau dráhu, Bohu sice odcizené, ne wšak cizj; od něho odwrácené, ne wšak odtržené. Co se s njm stane, pak-li na ten wnitřnj hlas, kterýž ho na Boha a na důstogenstwj swé zpomjná, dbáti nebude? Nedá nám dlauho čekati na odpowěd; neb *„poznawše Boha, nectili geg gako Boha, ani gemu nedękowali, ale marnj učiněni gsau w myšlenjch swých, a zatmjno gest nemaudré srdce gegich; měwše se za maudré, bláznj učiněni gsau. Nebo změnili sláwu neporušitedlného Boha w podobenstwj obrazu porušitedlného člowěka, i ptactwa, i howad čtwernohých, i zeměplazů.* Co tu giného doličuge sw. Pawel, nežli znik a zrůst *Pohanstwa*, čjmž odpjráme myšlénce oněch, kdož ge za nutný a přirozený wýgew a pokrok, stupeň we wywino-

Digitized by Google

wánj-se člověčenstwa w oboru náboženském wydáwagj. W oněch slowjch apoštol pohanů *zisk* a *podstata pohanstwa*, toho strašného a ohyzdného wýgewu w historii s takau určitostj a důwodnostj wytknuty gsau, že by to ani nowěgšj wěda whodněgšjm a gádrněgšjm způsobem wyřknauti nedowedla. „*Poznawše Boha nectili (ho) gako Boha, ani gemu nedękowali, ale marnj učiněni gsau w myšlenjch, a zatměna gest nerozumná mysl gegich.* Tedy *w zatměnj rozumu co následku neustálého se prowiňowánj proti Bohu wězj základ* a důwod onoho bludu wšech bludů = Pohanstwa.

Gak se to státi mohlo?

Měl-li člowěk w tom poměru k Bohu se udržeti, gaký mu dle geho položenj w trudném stawu po pádu možen byl, měl-li wědomj swé důstognosti, dlé kteréž twor wolný gest, zachowati: tedy musel na hlas swého Spasitele wnitř — *na swědomj* — šetřiti a zmužně proti *smyslnosti* bogowati. Čjm wjce tedy toho zanedbal, čjm wjce, na ducha nedbage, přjrodě se kořil, čjm wjce rozkošem tělesným se oddáwal, tjm wjce také we smyslnost zabřednauti musel. Giž pak s poznánjm swé wlastnj dušewnosti stogj a padá poznánj swého potahu *k Bohu* a *přjrodě*. Ono-li zatemněno gest aneb wjc a wjc zaniká a se tratj, tjm samým i poznánj Boha temněgšjm a zmodrchaněgšjm se státi musj, až pak posléz, když zcela smyslnostj opanowán gest, tuto samu, aneb raděgi základ a žiwel gegj wnitřnj, w nj činný, *za Boha* má.

Digitized by Google

Tento-li wšak blud kudy zwládnul a se zmocnil, ráz Božstwj lehce přenášjn bývá na takowé přjrodnj předměty, w nichžto gakási skrytá neb welemožná mocnost, člowěku buď prospěšná neb škodliwá se obgewuge; a tudy, když člowěk giž Boha od přjrody rozeznati nemohl, *zhlaupěl*, gak prawj apoštol. Toť strašný půwod Pohanstwa, když duch lidský w nepřemožitedlném zmatku a bludu wědomost sebe samého stratil sebe od přjrody, a obě od Boha rozeznati nemohl, a kteryž blud negen geho *mrawnj* a *náboženský* žiwot w prawau ohawu přepotwořil, *gešto sláwu neporušitedlného Boha w podobenstwj obrazu porušitedlného člowěka i ptactwa, i howad čtwernohých, i zeměplazů změnili* — nýbrž i wšecko geho *wědecké* snažeństwj gak zničil a zmařil, tak že, kde se předc kýwalo, přjšernau ge nerudau udělal; *„měwše se za maudré, bláznı učiněni gsau. Způsoba* wšak bludu že různá byla u různých, wykládáme si z rozmanitosti powahy lidské, ze zachowánj dřewnjho podánj pozůstatků, z šťastných neb strašných osudů, gimiž wědomj prwotnjho určenj u národů buď udržowáno neb potlačowáno bylo, a z giných podobných okolnostj. Protož ginj se přiznáwali k *emanacj* wěcj z podstaty božské, tak že čjm dále od Boha wěc kteráž gest, tjm horšjm gest wýlewem podstaty geho; ginj se drželi *evolucj*, dle kteréž se člowěk powažuge za wýkwět a neywyššj plod přjrody, a co konečného, že poznenáhla k aučastenstwj Božské powahy se wywinauti může,

Digitized by Google

ginj zase *dualism* přigali za prawau wědomost. Že wšak nikdý *pantheism* zgewně newyznáwali lidé, w tom snad překážel přirozený *stud,* gelikož žádným náhledům každodennj obcowánj a zkušenost se nepřičj gako smyšlénkám pantheistůw. W tyto ošklíwé osnowy se zawinowalo lidstwo wždy hustěgi a zmotaněgi, aby w nich co nestwůrně samo sebau zpautané a zmodrchané, polomrtné twářisko ku podiwnému garu dozráwalo, kteréž přigjti mělo, a o němž geště pološerá, temná powěst obcházela. Neboť nenj pochyby, *že plnost času* (Gal. III.), kteráž w židowstwu s neywyššj gasnotau předpowěděnj a gich wyplněnj nastaupila, w pohanstwu s auplným dozránjm hřjchem uhoněné smrtedlné nemoci započala; až když lotrowé swé ohawné djlo na chudém, z Jerusaléma do Jericha putugjcjm cestowateli dokonali, a tento, wšeho gměnj zbawen, w krwotoku polomrtew na cestě ležel, a celý starý zákon bez přinešenj dostatečné pomoci geg minul: mohl teprw milosrdný Samaritán přigjti.

§. 8. Židowstwo.

Když se člowěk Bohu swému a Spasiteli zase zpronewěřil a na swědomj nedbal, muselo obcowánj geho s Bohem neydobrotiwěgšjm giné podoby obdržeti, a sice tak, že zgewowánj-se Boha *gednotliwci u wnitř* se přeměnilo w zgewowánj se *zewnitřnj celému pokolenj,* kteréž wšak spolu *Spasenjm* — zgewowánj-se Spasitele býti muselo, poněwadž wšecko poznánj Boha pro padlého člo-

Digitized by Google

wěka nić gineho nenj než *skutečné wykaupěnj* a tudjž gen *Wykupitelem* možné gest, a s poznánjm Wýkupy zároweň gde. Bůh tedy a Spasitel nemoha déle býti středem historie *gednotliwce*, musel se zgewiti co střed historie *pokolenj*, gako prwé *u wnitř* každému *srozumitelný*, tak nynj pro weškerenstwo *zewnitř widitedlný*. Gelikož ale toto zgewowánj-se *historicky* se wywinowat muselo: tak také i tento nowý způsob onoho zgewowánj býti musel zřetedlněgšj a gasněgšj. Ale právě proto mohlo gen tam připogeno a naważáno býti, kde prwotnj zdjlenj a oswědčowánj uznáno bylo; gen tam geho spog s prwnjm uznán býti mohl, kde prwnj bylo pewně ustanoweno. *„Žes uposlechl hlasu mého, budau požehnána w semeni twém wšecka pokolenj země.“* Tak prawil Bůh k *Abrahamowi*, když geg a geho potomstwo ze wšech giných národů, wždy wjc a wjc do temnosti a stjnu smrti lezaucjch, wylaučil a s nimi smlauwu zawřel, že chce býti gegich Bohem, a oni geho lidem, kteraužto smlauwau zgewenj-se Spasitele *na národ Židowský* naważáno bylo.

Aby pak se wědělo, že toto zgewenj-se we člowěčenstwu úzce spogeno gest s prwněgšj geho dobau (moment) = ohlašowánjm-se we *swědomj*, a wšecko *gednym celkem* se býti widělo, nesměla ona prwnj doba skryta zůstati nebo *ztracena* býti, (zmizeti), aniž pak gegj zachowánj od *swobody* (užjwánj wolnosti) židowského národu (kteraužto smlauwu ona wylaučiti, zbytečnau učiniti nemohla)

Digitized by Google

a od *wěrnosti* geho záwisetí. Protož děg zákonodárstwj na Sinai utkwěl kathegorický imperativ swědomj na kamené dsky, tjm učiněno, *zgewenj wnitřnj zewnitřnjm*; takto negen *gednota* prwnj doby a gegjho wýznamu se wšemi následugjcjmi pro wšecky časy widomau, ale i od možných newěrnostj a zblauzenj lidu wywoleného neodwislau učiněna gest.

Giž co *nosič zgewenj Božjho* a prawého poznánj Boha musel se Israel státi absolutnj protiwau, a w odpor přigjti s ostatnjm w modlosložebnost pohrauženým swětem; w tomto odporu se značil mrawnj odpor mezi *hřjchem* a wěrnau oddanostj gedino-prawému Bohu; proto tam *theokratická* forma řjzenj, tu (w pohanstwu) *wláda přjrody* (φυσιοκρατία), ztad ta zášť a zanewřenj wšech pohanských národů proti lidu Božjmu, a ztad zwláštnj řjzenj, láskyplné schylowánj-se Boha k tomuto národu wywolenému; tak že řjci můžeme, že tato historie Jsraele weškerý poměr pokolenj lidského k Bohu — *historie swěta*, a *poslednj saud swěta* (wšeobecný saud), představuge a wyslowuge.

Ačkoliw židowský národ giž i *řjzenjm politickým* (theokratie) i *během osudů swých* gako gedno weliké zgewenj Boha a wěštěnj (předpowěděnj) na odiw postawen byl: předce toto k zwěstowánj Spasitele w člowěčenstwu stačiti nemohlo, neb toto muselo, zagedno:

a. *zwláštnjm způsobem se státi, a spolu*

b. mimo *nebezpečné wymisenj* postawene býti.

Digitized by Google

Proto *Cjrkew Starého Zákona* na dwau úkonech byla založená:

na *kněžstwj* a *proroctwj*, } oběma zwěstowánj Spasitele docjleno.

Kněžstwjm, gelikož ono se swými oběťmi předobrazowalo budaucj kněžstwo Spasitele, kterýž sám sebe za oběť přinese Otci k zadost učiněnj za hřjchy světa; ono předobrazowalo wýminky wykaupenj.

Proroctwjm, kteréž bylo zněgjcjm časy slowem zwěstowánj gegjho, wolánjm hlásného w staré noci; kteréž tjm zřetelněgi a srozumitelněgi prozwukowalo, čjm hustěgšj a černěgšj byly temnosti, kteréž na ostatnj swět lehaly, a čjm wjce se Israel zblaudil a na myšlenj motal; — až *Daniel*, poslednj wědaucj, rok wyřkl, a *Jan Křtitel* prstem ukazowal na beránka, kterýž by sňal hřjchy světa. A práwě to, že toho světla přirůstalo, tau měrau, kterauž i pohanstwo se horšilo i židowstwo klesalo, práwě to o přjmém wplywu Božjm neystkwělegšj swědectwj wydáwá.

Wjme tedy, gak se Bůh člověku kleslému zgewil, totiž w Synu swém, gakožto *Slowo* (*Λόγος*) známém. Ontě *světlo, kteréž osvěcuge každého člověka přicházegjcjho na tento swět.* On se pohanstwu zgewowal we *swědomj (cogitationibus cor accusantibus vel etiam defendentibus)*, židowstwu w *zákoně*.

Digitized by Google

§. 4. Křesťanstwo.

Když se byl Bůh zgewil we swém *Slowu*, zgewil se nám w *Kristu*, neb *Slowo tělem učiněno gest a přebýwalo mezi námi.* Slowo se stalo Emanuelem t. g. Bohem s námi. Kristus znamená *krále, kněze, proroka.* Neb gen tyto osoby bywali poswěcowáwány swatým pomazánjm.

1. Gako *prorok* učil wěčným prawdám. „*Ego sum veritas.*

2. Gako *král* byl neywyššjm zákonodárcem. „*Novum mandatum do vobis, ut diligatis vos invicem.*“

3. Gako *kněz* smjřil člowěka s Bohem, obětj neskončénau, gedinau a dokonalau, gegjžto newýslowná moc i na wšechny smyslné předměty se wztahugjcj powýšuge, a abych tak řekl zdušewňuge *hmotu odwrácenau* (odpadlau) užjwánjm gi při swátostech.

Toto *druhé stwořenj* nenj méně rozsáhlé, nenj méně powšechné, nenj méně katolické, nežli prwnj; neboť ono wládne nad *poznáwagjcnostmi* (rozumem) nowými prawdami; nad *srdcem* nowými přjkazy a předpisy dokonalosti; nad *wůlj* předpisy, gimž se žádný odřeknauti nemůže.

Tak se Slowo přibližuge k člowěku wjc než prwnjkráte. *Ono přebýwá mezi námi,* s njm smjřena přjroda s člowěkem takto obrozeným a člowěk s Bohem samým. Gjm člowěk udůstogněn nápodobňowati swět w malém, neb ducha tělo geho potiskugj weškero sauhlasj nebes a země; podo-

Digitized by Google

benstwj Božj w něm gest opět obnoweno, ontě gakoby *zrcadlo Boha.* Nowé stwořenj *2. Cor. V.* stwořenj diwotworněgšj geště nežli prwé, kteréž Cjrkew slawj a welebj každodenně při mši swaté slowy: „*Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti et mirabilius reformasti.*“ Zgewenj-se Boha w tomto okresu stkwj se rázem newyslowně *útlé milostnosti* stranu Boha, neb on se w nj *za oběť* položil. Také se Krístus nazwal *Ježjšem*, t. g. člowěkem, kterýž z lásky se obětowal, pro spásu lidskau, a od člowěka ničeho nežádá, než wzágemnau lásku. Protož djlo zgewenj a obnowenj zahrnuto w těchto slowech:

Světlo skrze *Slowo*,
Láska skrze *Ježjše.*

§. 5. Cjrkew.

Když Kristus Ježjš gakožto Spasitel lidský gednák od pokolenj gest odlaučen a *mimo a nad* pokolenj postawen, gednák ale gen ústrogjm pokolennjm možen gest, t. g. gen w pokolenj kořenj (kmen winný — ratolesti), gen pokolenj gakožto takowé wykaupiti může: proto a následowně gen pokolenj co *gednomu* a *celku* přináležj, a geden každý gednotliwec gakožto duchownj bytost wýkupu sobě samému gen wolným úkonem *přiswogiti* a přiwlastniti *může* a *musj.*

Ge-li na druhé straně tolikož gisto, že pokolenj gen skrze Spasitele *nowým gest stwořenjm:* — tedy gen gjm gest, což gest, — gen gjm

Digitized by Google

orğanického wywinowánj a k wyššjmu směru čelenj a historii má. Ge-li gednjm slowem, Spasitel gen *skrze* a *pro* pokolenj, a *na opak:* tedy nutno, aby tento Spasitel pořad w něm zůstáwal. *Orğanicko-dynamický wzágem mezi Wykupitelem a wykaupeným lidem požaduge ustawičnau widitedlnost, a widitedlnau ustawičnost a spolu přiměřenost gewenj se Wykupitele s wygewowánjm-se člověčenstwa,* t. g. *wždytrwagjcj člowěkem = bytj Spasitele w pokolenj,* čjm on se negenom Kristem, pomazaným a praotcem nowého pokolenj býti oswědčuge: ale i osobný, směnný a obapolný obchod mezi *Spasitelem* a *gednotliwým člowěkem* možným se stáwá. Toto *pokolenně,* t. g. orğanicky, w austrogj člowěčenstwa se děgjcj zgewowánj Spasitele gest *widitedlná Cjrkew,* a ta tedy tak stará, gak dlauho pokolenj Spasitele potřebuge.

Gelikož ale toto se ukazowánj Wykupitele w člowěčenstwu = *Cjrkew* žiwot pokolenj gako w zrcadle odráží a odtiskuge: tedy i ona musj gako pokolenj samo, *historicky,* t. g. w času se wywinowati, tak že geden časowý okres druhým wywinowán a podkládán bywá, a neyposledněgšj wšechny předcházegjcj doby w sobě zahrnuge a obsahuge. Cjrkew se může krásně přirownáwati nebeskozemské rostlině od Boha w půdu pokolenj wštjpené, kteráž se následugjcjm postupem wywinuge:

1. *doba patriarchalnj,*	puk budaucnosti,
2. *doba zákonowá,*	kljčenj puku,
3. *doba wtělenj* (zgewenj-se w těle),	kwět, plnost času,
4. *doba posledních časů,*	owoce, minulost a přjtomnost,

Digitized by Google

Cjrkew tedy čjm gest zakládaná a působená? a gak se ustawuge po wykonaném djlu Wýkupy?

Co máme w poslednjm čase w Cjrkwi hledatí, a w gaké způsobě to nalezáme?

Odpowěd. *Zásluha* Wykupitele, zároweň s *zaslauženým Duchem swatým*, *co magetnost lidského*, a *co předložený dar na gednotliwce w tomže pokolenj gest podstata Cjrkwe.*

Gelikož syn člowěka nikoliw *pro sebe*, nýbrž *pro swé pokolenj*, gemuž se diwotwornym způsobem připogiti ráčil, přetýkagjcj zásluhy zgednal: tedy musel on sám (geho osobnost) z pokolenj wygjti, a gen djlo gjm wykonané s owocem wzácným, z něho wyzráwagjcjm, onomu pokolenj zůstati. On se tedy odebral, odkud byl přišel, k Otci; ale před odchodem swým *obět zásložnau smrti swé* — tuto Bohoslužbu wšech Bohoslužeb na zemi — do rukau pokolenj složiti ráčil; djlo zásluhy swé tedy darowal lidu swému, t. g. sebe samého až do smrti křjže poslušného (Luc. XXII, 1. Cor. XI, 24.) a sice tak, aby se dědictwj celého pokolenj w celé plnosti a wážnosti spolu magetnostj *gednotliwého člowěka* státi mohlo; gako se wěru státi může; a aby následownĕ obět smrti geho negen gako wšeobecná slawnost pokolenj trwalo, ale aby každý w swého žiwota přechodu (פֶּסַח) beránka gedl, w obět wcházel, a sám žiwau, Bohu libau obětj se stal (Řjm. XII.) a nebeský Otec z nebe na zem pohljžege od Wýchodu k západu na toto djlo aupluého poslušenstwj a pře-

Digitized by Google

plywagjcjho, zadostučiněnj widěl, a sice co magetnost pokolenj lidského. — A toť gest weliký wýznam *swaté Eucharistie* w Cjrkwi swaté. Eucharistie gest zároweň *Slowo*, oswěcowatel, a *Ježjš* Spasitel, obnistě lásky a světla, záživná šťáwa wšj prawdy a wšeho dobra w Cjrkwi, w katolicismu, gestiť to nejwyššj poznánj Otce Synem, gest to sama osoba Krista, kněze obětugjcjho, krále zákonodáwagjcjho, proroka zwěstugjcjho. Světlo, prawda zgewena gest w Eucharistii Slowem a gmenuge se *Doýma*.

Láska se obětuge *Ježjšem* w Eucharistii a ustanowuge se samu za *Swátost*.

Giž pak nynj *Světlo* a *Láska* negsau wjce gen dwé mohutnostj ponětných, abstraktnjch w Bohu spočjwagjcjch; gsau děg gediný, an gediný předmět, kterýž ge nám obgewil geden kon wtělený w tom předmětu Božském; gsauť konečně děg zčlowěčený, děg člowěka bezprostředně se dotýkagjcj a ho s Bohem sgednopodstatňugjcj. Pro Cjrkew tedy ničeho wně Eucharistie, a *zda-li by Cjrkew mohla obstáti bez Eucharistie?* — Kdyť tento děg božský, tento úkon weškeu mu přewyšugjcj gest swazkem společnosti obrozené (Efes. IV.); ontě základ pořádku a swatowlády, gelikož nařizuge a po stupněch rozděluge úkony cjrkewnj kolem gediné a wšeobecné oběti těla a krwe Ježjše Krista, zakládage takto zewněgšj Obřad, gjmž se sgednocugj lidé wespolek, by se sgednotili (smjřili) s Bohem.

Digitized by Google

Protož w swaté Eucharistii ustanowena gsau:

I. *Gednota rozumnj.*

II. *Gednota mrawnj.*

III. *Gednota sbornj* (společenská.)

Každá z těchto tŕj gednot gest (gako by) swazeček prawd téhož pořádku; a tento trogj swazeček sám zas za celnj wazbu má Gednotu Božj.

Giž pak powažugeme podstatnj přjtomnost, gako

a. *Doģma,* buď gak

b. *Swátost,* buď gak

c. *Obět,* a nalezneme, že gest životnjm základem *rozumu, srdce a wůle,* gak pro gednotliwce tak pro celau společnost. Člowěk má trogj mohútnost w sobě, každá má zapotřebj zážiwné potrawy, zapotřebj cwiku; z nich wyplýwagj wšechny činnosti, snažnosti a wášně lidské.

Prwnj gest mohútnost *rozumnosti,*

druhá gest mohútnost *miłowánj,*

třetj gest mohútnost *gednánj.*

Těm odpowjdagj: rozum, srdce (láska), wůle. Giž pak této trogj mohútnosti poskytuge Eucharistie potrawy života, cwiku, gedné každé přiměřeného; ona obmýšlj, obsahuge a obřaduge celého člowěka. onatě podstatné wlěwánj Boha-Člowěka. Giž pak kterýž člowěk byl dokonalegšjm, úplněgšjm než Ježjš? Kdož může lépe než Slowo naplniti, zúrodniti rozumnost slowem prawdy? Co může lépe postačiti srdci našemu než geho srdce? Co může lépe prostaupiti naši bytnosti a gi života naděliti, než geho duše?

Digitized by Google

Rozum se sgednotj s myšlénkau Božj, řka s Marii Pannau: *Eyhle! gá djcka Páně* (služebnjk Páně) *staniž mi se podlé slowa twého!*“ počne a obtěžká Slowem.

Srdce se napágj krwj Spasitelowau, a láskau po milém w sladkém milowánj se roztauží.

Wůle poznenáhla dle powahy mysli a srdce božského Emanuela tělo twořjcj, obnowuge se u wěčné garosti duchownj, a mladosti bezwinné, kteráž slowe nesmrtedlnostj neporušitedlnau, blahoslawenstwjm neskončeným.

Gako *Doğma* Eucharistie ukazuge nám Boha, an se zgewuge člowěku we Slowu swém, kteréž oswěcuge každého člowěka přicházegjcjho na tento swět; an wylučuge tjmto oswěcowánjm swětlo od temnostj, klada rozdjl zlého a dobrého, wylučuge sljčnost gednoho, odwazuge od ohawnosti druhého, ukazuge gestnost a řádnost w prwnjm, nicost a neřest w druhém; — on dělj ducha a hmoty, sgednocuge gich w zgasnénj božném a zbožnénj wěčném; on spoguge sebau přirozenost lidskau, pak-li ona prwé dobrowolně přilnula k těmto weledarům, a ztad *nebe;* neb se násilně odděluge, a na wěky odluzuge od dušj necitedlných, zpurných a ztad: = *peklo.* Tak tedy Gednota Boha, zgewenj, Prozřetedlnost, Wykaupenj, Oslawenj, gsaucnost duše, swoboda wůle, wěčnost odměn a trestů: — toť prwnj skupenj prawd sgednocených w nauce o Eucharistii (*co Doğma*).

Gako obět *děy* Eucharistie gest aučelem obřadu

Digitized by Google

zewnitřnjho; wšecky obřady a ceremonie nemagj za předmět, než tento swatoswatý děg. Ona gest zároweň *gestotnost* (realité), a *znamenj* (symbolé), a proto dodáwá smyslu a wýznamu celému *symbolismu náboženskému*, této smyslomluwě k Bohu se wznášegjcj, a spogenj a smjřenj s njm slawjcj. Takto, t. g. gako děg gest Eucharistie středištěm pro weškerau mohútnost tělesnau člowěka. Za druhé také spoguge člowěka s člowěkem, gednjm smýšlenj a citěnj směrem; ona sgednocuge tělo člowěka s Bohem, a skrze tělo člowěka ona též smiřuge *přjrodu* weškerau s Bohem; posléz ona pautá člowěka družného spasitedlným swazkem a sice gednoty širodálné katolické Cjrkwe.

Gako *Swátost* Eucharistie sgednocuge srdce, wůli člowěka nábožného s Ježjšem-Boho-Člowěkem; ona čistj, poswěcuge a připrawuge oslawenj (*την μελλουσην δοξάν*).

Tak máme wždy Boha u prostřed nás, ač pod ginau způsobau. —

§. 6. Pokračowánj.

Owoce pak zásluhy Kristowy—*gest Duch swatý*. Wykupitel, wykonaw djlo swé, odebral se k Otci, aby seslal Ducha poswěcenj smjřenému lidstwu, aby sobě (Efes. *V*, 27.) postawil slawnau Cjrkew, nemagjcj poskwrny ani wrásky neb cokoli takowého, ale aby byla swatá a bez úhony, tak že *wylitjm Ducha swatého na wšecko tělo* (Skutk. II.) t. g. opět se stálým nerozwjžitedlným spogenjm se Ducha

Digitized by Google

swatého s člowěčenstwem nowé stworenj, tohoże pokolenj *dokonáno bylo*; a sice: gakožto

a. *Wykupa*; an po zahlazenj winy skrze Spasitele nynj i také tresty neb následky hřjchu Duchem swatým odňaty a zničeny byly.

b. *Gako zgewenj Božj*, gelikož nynj nawždy zas pokolenj s Božstwem spogeno bylo, a nikdy wjce rozwázáno býti nemůže.

Poznali gsme Cjrkew gakožto na gewo dáwánj se Wykupitele w člowěčenstwu, to wšak w poslednjch časech (t. g. po wykonaném djle spasenj napořád běžjcjch), nemůže býti než *předstawowánj Wykupitele s geho záslukau a w geho zásluze se zaslauženým Duchem swatým*; giž pak tato zásluha se udržuge a na gewo ukazuge pro wšechny časy, an se podiwným způsobem oběť na Golgotě w tagemstwj eucharistickém odbýwá, tedy i zaslaužené. *Duch swatý* a darowé geho zdělowány býti musegj gen we widitedlných a sice určitých, žiwot pokolennj wyznamenáwagjcjch, a gemu odpowjdagjcjch a přiměřených formách. Tak máme *Swátosti* gakožto *ústrognjm (orýanickém), pokolennjm powáze přiměřeným způsobem účinkugjcj Duch swatý*, a gelikož gsau magetnostj weškerého pokolenj: tedy gen mohau býti swátosti *žiwých* a *mrtwých*; proto že poměr gednotliwců k Cjrkwi, k Wykupiteli w pokolenj se gewjcjmu, buď potah *spogenj* nebo gednoty neb *odtržénj* čili odpadnutj gest; a gako zrozenj k nowému žiwotu, tak utwrzenj, zdokonalenj a setr-

Digitized by Google

wánj w něm — djlo Ducha swatého gest. Gelikož ostatně swátosti protiwnau působnostj nowého Adama k působenj starého gsau: tedy musegj we swé wesměsnosti *celý žiwot* člowěka tak obsahowati, gako se starý Adam w gednotliwci hýbá a ozýwá.

Uznáwáme tedy nynj w *Kristu Spasiteli* podstatu Cjrkwe, a w *geho člowěkembytj* podstatnau formu gegj.

Co gest tedy nynj (za našich časů) podstata Cjrkwe? — Opět nic giného, než obět smrti geho = zasluhugjcj djlo, a *Duch swatý = zaslaužené.* Oboge co gměnj (magetnost) pokolenj.

Gaká forma? *aby oboge* (zásluha i zaslaužené) *gakožto společné gměnj celku lidstwa gednomu každému k wolnému přigmutj předloženo bylo,* a tak možné bylo, aby gedenkaždý s celau osobnostj tak w Spasitele wcházel, gako tento w pokolenj wegjti ráčil, aby wšickni w něm byli, gako on s Otcem *gedno* gest. Kterážto forma Cjrkwe swé dokonánj a oživowánj (Kristus w pokolenj) obdržuge a udržuge w *Apoštolstwu.* Má-li se totiž Spasitel pořád w pokolenj gewiti, má-li gako město na hoře, světlo na swjcnu u prostřed člowěčenstwa se k walnému přigjmánj nabjzeti: tedy, když na nebesa odešel, a swau zásluhu a zaslauženého Ducha swatého celému pokolenj za magetnost odewzdati ráčil: patrně z počtu oněch, gichž swými nazýwal, *některé wywoliti a wylaučiti ráčil,* gežto za nosiče swého wykaupenj (Slowa, Oběti, Ducha) nařjdil a poswětil. Ono wylaučenj, nařj-

Digitized by Google

zenj a poswěcenj některých a wywolených *od Wykupitele swého* pocházeti muselo, an to byla proměna člowěčenstwa Kristowa, doba *přechodu* w přirozeném postupu Cjrkwe. On počal toto wylaučenj a poswěcenj těch, gichž sám wywolil tjm, že gegich žiwot wýhradně hluboko do wlastnjho žiwobytj wtáhnul, wylaučeně s nimi a pro ně žiw byl, ge swědky wšech diwů a slow, swého i swětu skrytého žiwota mjti chtěl, gim zwláštnj poučowánj dáwal, ge k nowému žiwotu a k gegich wznešenému určenj, gako matka swé nemluwňátka se swau srdce krwj přikágel. Kdo w Kristu toho uznáwá, genž na děgstwo celého swěta wplyw měl, ten za prwé uzná, že tito wywolenci nebyli pauzj učedlnjci, nýbrž že w podstatném potahu k djlu Wýkupy stáli, *swětoděgný* wýznam měli.

Gak to poswěcenj se dálo? Kristus Pán, když widěl, že přišla hodina, aby šel k Otci, ustanowil *Oběť wšech obětj*, a tuto oběť, co Oběť N. Z. do rukau swých Apoštolů složil; gim on w onom weleslawném okamženj užasjnagjcjm učedlnjkům po zmrtwých wstánj se ukázal, *moc swázati a rozwázati udělil*, a posléz před slawným na nebe wstaupenjm *hlásánj slowa Božjho* odewzdal. Tak co on byl *kněz, král, učitel* lidského pokolenj, to oni byli; neb *gak geho poslal Otec, tak on poslal ge; aby šli a užitek dušj přinášeli.* W tomto náměstnictwj widjme gen *Krista samého w Apoštolech*, a tudjž w lidstwu (Cjrkwi), ale w giné stránce powolánj gegich, Kristus od nich záwiseti

Digitized by Google

chtěl, a *na gich osobnost se podepřel* — měli oni totiž Synu Člowěka gakožto andowé pokolenj sami sebau před pokolenjm *swědectwj wydáwati.* Gako Jan Křtitel před geho příchodem swědectwj wydáwal o Kristu, tak Apoštolowé po geho odchodu swědectwj o geho pobytj na zemi wydáwati měli, a tedy negen nosiči Wýkupy, ale i *swědkowé* byli gsau; gešto Syn Člowěka gako obcuge na zemi sám o sobě swědectwj wydáwati *nechtěl* (Jan V.), tak po swém odchodu swědectwj dáwati o sobě *nemohl*, a toto předc o něm w pokolenj trwati *muselo*, djlem k dokonánj swé gednoty s pokolenjm, djlem aby neměl žádný wýmluwy, že ho neznal (protož *Ecclesia apostolica.*)

Wykupitel skrze *Apoštoly* w pokolenj *wešel* a s pokolenjm se sgednotil; swjtjcj a hořjcj oheň, gegž rozsnjtiti Kristus byl na swět přišel, hořel a swjtil u prostřed pokolenj we wážné powaze a důstognosti Apoštolů, gakožto nowém wýgewu Wykupitele w člowěčenstwu; bylo-li tedy Apoštolstwo tak gistě *světoděžné* t. g. wšeobecně wýznamné, gako to Kristus Spasitel swěta byl, působj-li posledni welikau dobu u wywinutj božsko-lidského wykaupenj na zemi (kdežto totiž zásluha s owocemi pokolenj odewzdána gest): tedy musj setrwati až do skonánj swěta. Apoštolům *ale zabraňowala smrt zůstati* (Žid. VII. 23.), apoštolstwo ale nemohlo wymjti, nýbrž, an Ježjš Kristus ge poslal, gako on sám byl poslán, oni přenášeli tjmtéž poswěcenjm, gjmžto ge Bůh-Člowěk pro

Digitized by Google

Sebe wylaučil a pomazal, a skrze kterauž dle moci w ně wešel, swé wyslanstwj a swůg auřad (gako swé swědectwj dopuštěnjm Božjm sepsané) na giné, tak že Cjrkew w prawdě podánjm apoštolstwa stáwá. S úmrtjm apoštolů ale, a odewzdánjm gegich plnomocenstwa a wyslanstwa biskupům počjná *druhý okres* časowý w uspůsobowánj Cjrkwe w poslednjm wěku. W *apoštolech* byl Kristus w pokolenj *wešel:* — w *biskupjch* on ale w tom pokolenj *se rozešel.* W apoštolech byl ústrogj Cjrkwe *w rozdělené gednotě,* gako kwět w puku, w němžto rozdjlowé giž předpodobněni ale geště zawinuti gsau: w biskupjch tento milokrásný *kwět se rozstaupil* a rozwinul, orğanism Cjrkwe počal se ljčiti a auditi, kteréžto orğanické laučenj a auděnj to sebau přinášelo, že čjm dálšj kruhy se a obwody ode středu krautily a dálily, tjm rozhodnutěgi *středek* se wyznačowal, a na odiw wynikal: tjm značněgi a zřegměgi *primát,* Petrowi udělený, w Petrowi uložený wystaupil.

Gestiť to tedy *gedna a tatéž Cjrkew,* kterauž w apoštolech gako w nástupcjch gegich nalezáme; ale gako tentokráte každý wěřjcj gednotliwec, gakožto wěřjcj gen w Cjrkwi pokolenj gest a býti může: tak byla Cjrkew pokolenj w Apoštolech (na počátku mohlo by se řjci — *byli národowé w apoštolích, nynj gsau apoštolé w národech*) a gako nynj gen *weškerá Cjrkew* Duchem swatým we weškerau prawdu wedená bywá: tak byl *každý gednotliwý apoštol* nadšený a neomylný. Apo-

Digitized by Google

štolowé po gegich křtu Duchem swatým a ohněm na swátek swatodušnj mohli porownáni býti plamenům, gežto měli rukau Páně do wšech swěta končin rozmetáni, předurčité a připrawené paliwo roznjti býti, až se geden welký, zeměkauli ozářugjcj plamenoslaup Cjrkwe k nebesům wypnul.

---

3. O weřegné úctě Božj.

Od

Josefa Körnera,

faráře w Lužci.

Často s bolestným srdcem spatřugeme, že mnozj, když w chrámu Páně pobožně se chowati, na kolena klekati, před twářj živého Boha horliwě se modliti a weřegná znamenj oprawdiwé oddanosti a bázně Božj na sobě ukázati magj, za to se stydj a hanbj. Odkud pak to pocházj? Ne-li odtud, že přewrácený swět, genž proti cti a sláwě Božj se wypjná a boguge, horliwým křesťanům, kteřjž náboženě živi býti chtěgj, a swau pobožnostj giným za přjklad slaužiti magj, posměchy činj, gé týrá a tupj. Má-li wšak křesťan na to co dbáti, aby Bohu nedáwal, což Božjho gest proto, že tomu swětem zapletenj a bludem oslepenj lidé nechtěgj, a proti weřegné úctě Božj wálčegj? Odstup to!

Digitized by Google

Nenj to hanba, Boha weřegně ctjti.

Když gsem sobě weřegnau úctu Božj hágiti předsewzal, předewšjm se obmezugi: žeť nechci oněch křesťanů schwalowati, kteřjž swau dokonalost pauze w dlauhém modlenj a w mnohých pobožnostech, ne pak na přjmosti srdce a na plněnj powinnostj stawu swého zakládagj; prawau toliko křesťanskau, na bázni Božj založenau pobožnost zastáwám. Toto předsjlage, směle tázati se mohu: oprawdu-li wšecko to, wždycky člowěku k hanbě a potupě býti může, čemuž se lidé posmjwagj a což hanj? Nenacházjme-li dosti často, že se takowým wěcem posmjwagj, kterýmž nerozumějj a kterýchž nepochopugj? o kterýchž, kdyby dobrau známost a wědomost měli: gistě žeby se gim nesmáli. Nebyli-li gsau činy a skutkowé Páně, skutkowé Ježjše Krista ti neyswětějšj, neymaudřegšj a neydobrotiwějšj? nic wšak méně oslepenj a netwáźliwj židé předce se gim posmjwali a ge tupili. A což giného okusili swatj apoštolowé, hlásagjce swaté ewangelium, genž *bylo židům za pohoršenj a pohanům za bláznowstwj?* (1. Kor. 1. k. 23. w.) Směli-li wšak proto ostýchati se, a od swého hlásánj upustiti? Wjmeť, že se nikterak od swé powinnosti odstrašiti a odlaučiti nedali. Ano na ten způsob museli bychom říci: že i sami a to sice neyznamenitějšj skutkowé Božj Bohu k hanbě slaužj, proto že wždycky takowjto wyheyralj lidé we swětě gsau, kteřjž swým wšetečným wtipem

neskončenau maudrost Božskau předčjti a přehljdnauti chtěgj, a skutkům gegjm posměch a autrżky činiti se opowažugj. Nikoli tedy na to, že posměch a potupu trpjme, nýbrž zdaliż to sprawedliwě trpjme, hleděti slušj. — I protož wyšetřme skutky prawokřesťanské náboženosti, a spolu důwody uważme, z kterýchž by se widělo, dobře-li a rozsaně-li gednáme.

Křesťan weřegnau úctau Bożj náboženstwj swé wyznáwá.

Představme sobě takowéhoto srdečného křesťana, kterýž každodenně hned ráno wstáwáge, mysli swé k Bohu, Stwořiteli swému pozdwihuge, a gemu powinnau daň chwály a djkůčinénj na znamenj podrobenosti a celotné oddanosti swé wzdáwá. Představme sobě křesťana, prawjm, kterýž swau práci neb auřad swůg, a giné stawu swého powinnosti s wzýwánjm gména Boha swého počjná, od kteréhož wšecko také požehnánj a šťastný prospěch očekáwá. Požjwá-li pokrmu, chwálj a welebj při tom Neywyššjho, gehož za Štědrodárce swého pokládá: a děkuge opět nesmjrné dobrotě gého s pobožnau modlitbau, když giž z gého otcowské ruky pokrmu požil. Geli w štěstj postawen, Bohu samému ge přičjtá, řka: „Neywyššj mne tjm štěstjm obdařil, a dá, abych ge dobře wynaložil;“ pak-li ho gaké neštěstj potkálo, kořj se pod mocnau rukau Páně a prawj: „Bůh mne tjm zármutkem nawštjwil, a on sám neylépe wj, proč

gest to dobré.“ Potká-li bližnjho, chwálj Krista uctiwým pozdrawenjm, gehož bratra w bližnjm swém uznáwá. Chrám Páně má za takowéto mjsto, kdež wšetečné ohljženj a neslušná rozprávka nemá se prowozowati: nýbrž kdež křesťan s pobožnostj, s uctiwostj, s neroztržitau myslj, i wnitřnj i zewnitřnj pozornostj přjtomen býti má, aby Neywyššjho chválil, a sobě hogně darů a milostj wyprosil. Oběti mešnj wážj sobě gakožto neyswětěgšjho tagemstwj, při kterémž i nebeštj duchowé s uctiwostj a pokorau, s bážnj a třesenjm přjtomni gsau: a nepomigj, pokudž mu to domácj zanepráždněnj připaušťj, i wšednj den mši swatau slyšeti. Ne-li každý měsjc, aspoň každého čtwrt léta hledj srdce swé od pokswrn hřjchů skraušenau zpowědj očistiti, a duši swau angelským chlebem občerstwiti a posilniti. Slowem: we wšech swých řečech, mrawjch a gednánjch widěti gest ducha prawé a skutečné nábožnosti. — Nuže wšak, co prawj w těchto našich časech o takowémto křesťanu přewrácený swět? „Hle, prý člowěk pobožnůstkář, sprostý a zpozdilý, swataušek a pokrytec!“ Má-li pak ale wěrný křesťan pro tyto autržky za ctnostné a chwalitebné chowánj swé styděti se, a ode wšeho dobrého upustiti?

Neprawé potupenj odpurců gest oprawdiwá pochwala křesťanů.

Wizmež pak a důkladně o tom se přeswědčme, sprawedliwě-li takowého pohaněnj zasluhuge. Což

Digitized by Google

medle obsahugj w sobě wšickni onino činowé, nežli přjslušnau službu, kterauž Bohu swému poslušně proukazuge? Uznáwá totiž Boha za neywyššjho Pána swého, a protož neskončené Welebnosti geho se wšj uctiwostj se klanj; ctj a welebj nesmjrnau maudrost a prozřetedlnost Božskau; wyznáwá, že gediný počátek wšeho dobra a wšeho štěstj w Bohu gest; a gakož neskončené dobrotě a milosrdenstwj Božjmu chwálu wzdáwá, tak i také Božské sprawedlnosti se bogj. Slowem: we wšem bohabogném gednánj swém celému světu dokazuge, že oprawdiwým ctitelem welikého a živého Boha gest. Tohle-li má sprawedliwě zpozdilostj a pokrytstwjm slauti, že ústy i skutky k Bohu swému se hlásjme? že Neywyššjho ctjme a chwáljme? že ho prosjme o milost a gemu za dobrodinj děkugeme? že gemu ljbiti se snažjme a geg uraziti se bogjme?

Wežegnau úctu Božj káže nám zdrawý rozum.

Wždyť pak tělo i duši Bohu děkugeme; obé od něho gsme přigali; obé tedy gemu zawděčiti se musj: duše šlechetnými city, tělo pak zewnitřnj poklonau. Srdce lidské tak gest zhotoweno, že swé náklonnosti dlauho w sobě tagiti a skrývati nemůže. Gako oheň, když zniku dosáhne, ututlati se nedá, nýbrž mocně wen wyrážj: tak nápodobně plamen roznjcené lásky silně zewnitř wypuká, a miláčkowi swému wšemožným způsobem, slowy i skutky oswědčiti se hledá. Gaká pak ale

Digitized by Google

byla by to láska, a ne led w srdcjch našich, kdy bychom k Bohu, k Swořiteli, Živiteli a Zachowáwateli swému lhostegni býti, a žádných důkazů rozněcného ducha swého gemu na gewo dáti neměli? — Dobrotiwý Bůh nestydj se za nás nikdy: nýbrž w každé přjpadnosti oswědčuge se, že Pánem, Otcem a Dobroditelem našjm gest. Kterak tedy lze ostýchati se tu, když zewnitřnj úctau wyznati máme, že služebnjci tak welikého Pána, synowé tak laskawého Otce a miláčkowé tak štědrého Dobroditele gsme? Kterýž medle otec, dozwjdage se, že by syn geho za něg se styděl a geg zapřel, může toho bez bolesti srdce a bez urážky nésti? Kterýž dobrodital k sprawedliwému hněwu nenj popuzen, wida, že dobrodinj geho za nic se neważj, a že gemu, kdež by přislušelo, žádná čest a wděčnost se neproukazuge? Z toho geden každý snadno poznati a newyhnutedlně uznawřjti musj, že nápodobně zawázáni gsme swau k Bohu oddanost, lásku a wděčnost skrze weřegná znamenj proukazowati, gakož on nám swé weliké a nesčjslné dary a milosti ne tagně a saukromně, nýbrž weřegně, před obličegem celého swěta rozdáwá. Wěru! žeťby onino weřegnau úctu Božj wywracugjcj lidé nad sebau užasnauti a nad swau pošetilostj zarditi se měli, genž, chtjce maudrými býti, nejwětšj nemaudrosti dopauštěgj se tjm, že prawau pobožnost teyragj, a tak málo uctiwosti, lásky a wděčnosti k Bohu swému w srdci swém pocitugj.

Digitized by Google

Námitky protiwnjch.

Magj owšem onino protiwnjci swé důwody: ale důwody liché a záludné, giniž nerozumné a neopatrné duše oslepugj a zagjmagj. „W srdci prý Boha swého cjti můžeme, a on sám tak tomu chce, abychom se mu *w ducha a prawdě klaněli* (Mat. 6. k. 6. w.), *saukromně se modlili a dwéře za sebau zawjrali* (Jan 4. k. 24. w.), a *dobré skutky skrytě konali, abychom od lidj widěni nebyli.*“ (Mat. 6. k. 1. w.) Takowýmto způsobem zastjragj blud swůg náboženstwj našeho protiwnjci: a co mnohem žalostněgšjho gest, že nápodobně mluwj s njmi mnozj času našeho wlažnj a pomatenj křesťané.

Náwěttj Kristowo.

Ale slyšme naproti tomu Krista, co prawj, gaké prawidlo dáwá nám w té přjpadnosti na ruku, abychom podwedeni a zawedeni nebyli. *Po owocjch gegich poznáte ge* (Mat. 15. k. 16. w.) prawj Pán. Pozorugme gen žiwot gegich, mrawy a gednánj gegich, i hned snadno seznáme, že takowýmito lstiwě wyhledanými důwody swými nikoli čest a sláwu Božj hágiti a pokrytstwj zapuditi aumyslu nemagj: nýbrž newěru, neprawost a nešlechetnost swau ukrýti chtěgj. Zbraňugj, aby lidé swrchowanau Bytost ústy weřegně ctili: ale sami ani toliko srdcem Boha nectj; a gakož weřegnau čest Neywyššjmu prokazowati se zdráhagj, tak i také saukromně gemu gi wzdáwati oprawdiwé wůle nemagj.

Digitized by Google

Prawda gest owšem, že podwodná a přetwářená pobožnost pokrytce činj: a wšak nemůže předce dobře zřjzená pobožnost pokrytstwjm slauti, pobožnost oprawdiwá, kteráž z přjmého srdce pocházj, aniž ginám nežli na Boha samého, ke cti a chwále geho směřuge. Chceme-li z gistých a neomilných znamenj pokrytce znáti, Krista se tažme, a od něho uslyšjme, kdo práwě pokrytcem gest. Pokrytci gsau, kteřjž *pauhými toliko ústy Boha chwálj, ale srdcem daleko od něho odstupugj* (Mat. 15. k. 7. a 8. w.); pokrytci gsau *kteřjž powrchně nádoby čistj*, to gest zewnitřnj přetwářenau ctnostj a pobožnostj oči lidské mámj, *wnitř ale plni gsau* oškliwé bezbožnosti, plni lakomé žádosti, *laupeže a nešlechetnosti* (Luk. 11. k. 39. w.); pokrytci gsau, kteřjž *komára cedj, welbłauda pak požjragj*, kteřjž totiž nad malými poklésky přjliš se pozdržugj, ale welikých hřjchů a neprawostj dopauštěti se nehrozj (Mat. 23. k. 24. w.); pokrytci gsau *falešnj prorokowé, kteřjž přicházegj w rauše owčjm, wnitř pak gsau wlci hltawj* (Mat. 7. k. 15. w.); pokrytci gsau, kteřjž z *toho aumyslu se modlj, postj a almužny dáwagj, aby od lidj wideni a chwáleni byli* (Mat. 6. k. 5, 16. a 2. w.) Kterak tedy mezi ohawné pokrytce spočteni býti mohau ti, gegichžto srdce přjmo na Boha směřuge? kteřjž ne časnau pochwalu lidskau, nýbrž gedině čest, chwálu a sláwu Božj wyhledá-

Digitized by Google

wagj, a Neywyššjmu toliko zaljbiti se hledagj? Nenj, nenj zagistě pokrytec, kdož za wěrného služebnjka Božjho uznán býti, a před obličegem Božjm gakožto takowý zachowati se wynasnažuge.

Weřegná úcta Božj má swé základy w pjsmě swatém.

Nahlédněme lépe do pjsma swatého a uwidjme, že tomu Bůh gak w starém tak i w nowém zákoně chtěl a welel, abychom gemu netoliko saukromné, nýbrž i zgewné a weřegné wyznánj powinné služby swé proukazowali. Sem směřowali wšecky zákona starého oběti, kteréž sám Bůh k weřegnému gména swého uctěnj nařjdil. K tomu cjli a konci wystawen byl tak stkwostný a nádherný chrám w Jerusalémě, aby se w něm weřegné modlitby a oběti společně konaly. Sám Kristus byl weřegně w chrámu obětowán (Luk. 2. k. 22. w.); on sám každoročně do Jerusaléma k wšem slawnostem putowal, aby tam na přjklad giným s náležitau pobožnostj weliký swátečnj den weřegně slawil (Luk. 2. k. 41. w.) Ano zdaliž sám Kristus, laskawý Spasitel náš mjsto weřegných obětj zákona starého nowau oběť, oběť neskončené ceny těla swého a krwe swé, i spolu weřegný auřad kazatelský w zákoně nowém neustanowil? (Luk. 22. k. 19. w. † Mat. 28. k. 18. w.) Zdaliž neustanowil cjrkew, kteráž gako něgaké *město na hoře* a gako *světlo na swjcně* celému swětu weřegně swjtiti má? (Mat. 5. k. 14. a 15. w.) Dle téhož rozkazu a wůle Páně zachowala a stkwěla se skutečně cjr-

Digitized by Google

kew Kristowa co výborné světlo, genž weškeré národy oswěcowala; gakož w skutcjch apoštolských čteme; (Skut. apošt. 4. k.) že wěřjcj swými pobožnostmi a swatým obcowánjm w Jerusalémě wšemu lidu k podiwenj, k přjkladu a k wzdělánj byli. Může-li pak kdo bez patrné křiwdy nazýwati ge pokrytce, protože swé pobožnosti, ctnosti a službu Božj weřegně konali a od lidj widěni byli? Žádný zagisté; neboť tak se před Bohem zachowáwali w srdci swém, gak skutkem dokazowali před lidmi. Nebylo žádného přetwářenj při gegich pobožnostech a žádného klamu při gegich ctnostech. Bůh, genž zpytuge srdce i ledwj, widěl gegich čisté myšlenj i aumysl, kterýž wnitř měli i tak gako lidé gegich skutky widěli, kteréž weřegně konali, a pro kteréž ge lidé chwálili a následowali. — Umlkni giž a zardi se bezbožný hanče! nechť wlčj srdce swé gakkoli přiodjš, pobožnost křesťanská, kterauž drze pokrytstwjm nazýwáš, pokrytstwj twé k neywětšjmu zármutku twému, ne-li w tomto čase, a wšak zagisté w den obecného saudu odkryge a před celým světem zahanbj. — Bůh sice službu srdce našeho žádá: nic wšak méně spolu také chce, abychom gemu zgewné a weřegné služby proukazowali, aby widěl swět, že wěrnj služebnjci geho gsme, kteřjž u prostřed lidské bezbožnosti za něg se nestydjme.

Záwěrek.

Náboženstwj naše ne genom samému Bohu známo býti, nýbrž i také bližnjm našim swjtiti má:

Digitized by Google

a to sice nábožným k hogněgšjmu wzbuzenj a wzdělánj, bezbožným pak k naprawenj neb k zahanbenj gegich slaužiti má; gakož tomu zřetelně welj Kristus, řka: *Tak swěť světlo waše před lidmi, aby widěli skutky waše dobré a oslawili Otce waššeho, kterýž w nebesjch gest.* (Mat. 5. k. 16. w.) A gak přjsně wyhrožuge těm, kteřjž by swaté gméno a učenj geho před lidmi wyznati se ostýchali? řka: *Kdožby se za mne styděl a za řeči mé, za tohoť i Syn člověka styděti se bude, když přigde w slawě swé.* (Luk. 9. k. 26. w.) Proč pak bychom se styděli za to, že gsme služebnjci Krista Ježjše a ctitelowé prawého Boha? Gaká to má býti hanba, když w řečech, w mrawjch a w skutcjch swých ukazugeme, že toho celým srdcem wěřjme a nezapjráme, kterýž, ač newiditedlný, předce wšak skutečně u prostřed nás stogj; gehož welebnost neskončeně weliká gest, nežli abychom se za ni styděti, a gehož dobrota nesmjrně štědrá gest, nežli abychom gi zapřiti měli. Setrwejmež Bohu swému wždycky wěrni, ohljžegjce se raděgi na geho sliby, nežli na posměchy bezbožného swěta, a okusjme, že i on bude se k nám znáti w potřebách našjch, a nezapře nás w onen den, když přigde w oblacjch nebeských s mocj mnohau a welebnostj, aby odplatil gednomu každému podlé skutků geho. Tehdáž wyplnj se nad námi řeč: *Kdož mne wyzná před lidmi, i gá wyznám geg před Otcem swým, kterýž w nebesjch gest.* (Mat. 10. k. 32. w.)

Digitized by Google

4. Gakého panstwj swěta hledá cjrkew zwláště pak náměstek Petrůw, řjmský papež?

Od

Fr. Petera,
faráře Nowowesského pod Bělehradem.

W střednjm wěku že by papež řjmský byl taužil po panstwj swěta wytýkagj a utrhagj nám protestanti. Zdaliž tomu tak čili nic, wizme!

Swětu panowati owšem katolická cjrkew a gegj neywyššj hlawa od gakžiwa se snažila i usilowala; ale kdo *panowánj nad swětem* zjskati hodlá, opomjtá a potupuge právě proto *panstwj světské*, genž gest naprosto něco giného. Toho nám powyswětliti slušj. Chtjc cjrkew katolická *panowánj nad swětem* dosáhnauti, nemá při tom žádného úmyslu giného, než aby *wýrok* Kristůw způsobem gj přjslušným wyplnila: *„Daufeytež, já ysem přemohl swět;* (Jan 16, 33.) protož gen za následek pokládati máme, co Jan prawj: *„Wšecko, což se narodilo z Boha, přemáhá swět,* (Conf. Rom. 8, 37. 12, 21.) a totoť gest wjtězstwj, kteréž přemáhá swět, wjra naše. *Kdo gest, genž přemáhá swět, gediné kdož wěřj, že Ježjš gest Syn Božj?* (1. Jan. 2, 13.) Křesťanstwj má to určenj, aby prawidlem hřjchu *podešlému a progatému swětu* panowalo; ale můžeť swětu panowati gediné, překonawši ho; překonáť pak ho gen tjm, když ho přiwede k spasenj. (1. Jan. 5, 4. 5.) Gaké

Digitized by Google

pak má určenj křesťanstwj, takowéť má i cjrkew; protož gest určenost gegj, aby světu prawidla spasného udjlela, wykaupenj objektiwnj w gednotliwcjch pokolenj uskutečňowala a wyplňowala. Chceť tedy cjrkew přemoci swět wykaupenjm a prawidlem spasenj mu panowati, chce panowati, aby wyswobodila. Protož zde nenj řeči o žádném panowánj, wládařstwj neb držení země žádagjcjm, nýbrž o panowánj, za cjl magjcjm neywyššj oswobozenj toho, čemuž panowati slušj. Nenjť to tedy prawidlo swognosti, genž rozšjřenu býti usiluge, nýbrž to z Boha zrozené, což gediné zasluhuge, swět překonati, *duch božjho zgewenj*, a geho neywyššj plod, *živá wjra* we světa Spasitele, ti to gsau, kteřjž skonalau bytost sobě usilugj podrobiti, skrze sebe pak Bohu, genž gediné hoden gest, „*přigjti sláwu, čest i moc.*“ (11. Zgew. Jan. 4, 11.)

Tjmto gsme důstatečně ponawrhli, w gakém gediné smyslu cjrkew sobě podrobowati a panowati může. Než tjmže gest také prosloweno, gak daleko sáhá gegj panstwj, a co do pole gegj moci padá. Nic méně o této wěci přediwně se přemjtá a nebudeť od mjsta, o tom ač gen málo podotknauti.

W cjrkwi rozplozuge se živý Kristus co swět wykupugjcj bez přestánj. Celé djlo Kristowo článkuge čili audj se we trogj auřad: w úřad *prorocký, kněžský* a w úřad *králowský*. An pak Kristus živým způsobem cjrkew procházj, gestiť gj také pokračowánj w tomto trogjm úřadu odkázáno

(čili předse wedenj toho trogjho úřadu odkázáno.) *Králowský* úřad gest ten, skrze nějž cjrkew panuge. Než způsob té zprávy čili panowánj toho, gakož i geho okres od Krista samého na wlas i zewrub gest ustanowen. Neboť on sám nebyl králem po zemsku, nýbrž gen proto panuge, aby w pokolenj lidském ustawně byl prorokem a neywyššjm knězem, a proto geho králowský úřad gediné k ustawičnému uskutečňowánj proroctwa a kněžstwa se wztahuge; taktě též wztahuge se králowský úřad cjrkwe gediné k wyplňowánj i uskutečňowánj prorockého a kněžského úřadu, protož gediné k wykaupenj swěta od bludu a hřjchu. Protož také cjrkew žádné giné si neosobuge moci než tu, kromě té, kteráž se wztahuge k úřadu prorockému a kněžskému.

Mjra králowského úřadu, mjra tedy moci panowánj, cjrkwi přjslušegjcj, zewrub gest mjra spogeného úřadu prorockého a kněžského. Obogj pak má se k sobě wespolek gako *powinnost* a *práwo*. Neustále uskutečňowánj proroctwa a kněžstwa w pokolenj gest od Boha přewzatá *powinnost* cjrkwe; *práwo* pak gest genom *směnj* činiti, co činiti musj. Práwo swé má tedy cjrkew we swé powinnosti, a mjra toho práwa gest gediné mjra powinnosti, t. g. práwo cjrkwe gde genom tak daleko, gak daleko gde gegj powinnost. Tak daleko pak musj gjti práwo gegj, ginak byla by cjrkew nezwolná (neswobodná) a w nezwolnosti upautaná, upautánjm pak nebylo by gj lze,

Digitized by Google

powinnost swau plniti. Nemůž-li pak powinnosti swé plniti, nepadá wina na ni, nýbrž na gegj neoswjcené dawitele a utiskatele. Při tom wšak běžj, nedjm o wěc welikau, než o wěc neywětšj: o *wykaupenj světa* a o panowánj w něm božského prawidla. Tolik náwržmo o tomto důležitém a w samém sobě patrném, při wšj wšak zřegmosti předce gen přečasto neporozuměném kusu, kterýž wšak ne genom w prawu cjrkewnjm, nýbrž i w dějepisu wůbec mjrodatně a určiwě wystupuge, aspoň wšude wystupowati by měl.

5. S. Ignác z Loyoly.[2]

Od

Wáclawa Stulce,

kněze cjrkewnjho, administrátora ústawu dorostlých slepých.

Prawě w tom wěku, we kterémž Luther wšecku swau smělost a účinliwau sjlu rozwjgel, wešel do kostela Montserratského mladý muž, aby se zaswětil Bohu. Nebyl to člowěk z rodu sedlského pošlý gako mnich onen Augustiniansky, byl to syn muže slynaucjho mezi neypředněgšjmi urozenci we wlasti. On newzrostl gako Luther na upokořugicj žebrotě wěrné, nýbrž byl pážetem při dwoře a to welestkwaucjm španělském dwoře králowském. On newěno-

[2] Pořídčená tato rozgjmawj o žiwotě a zásluhách S. Ignacia wyňato gest ze spisu francauzského, nedáwno wydaného, pod názwem: „*Les grandeurs du Catholicisme per Aug. Segmier 2 Vol.* gako na ukázku, ktorak Francauzi za našich časů roli dějin sw. cjrkwe wzdělawagj.

Digitized by Google

wal mladá léta swá tagemným pobožnostem klášternjm a studijm bohoslownjm, nýbrž oddáwal se bohům o wěnec hrdinstwj, a bohům lásky. Kdyby někdo rozdjlné tyto dwa muže tehkráte při počátcjch gegich byl pozorowal, zagisté byl by tolho netušil, že páže ono ko mnohem neskonalegšjmu prospěchu bude člowěčenstwu, než náboženský žák Eisenachský; a wšak předce se stalo bywalé páže zázrakem wšeobecného wzdělánj w tom wěku, we kterémž nepořádky, zmatky, zpupnost, rozmařilost, wšeliká bjda i wšeliké neřesti, wše, což gen koli blawu i srdce národů do samých kořenů rozerwati může, weškeré hráze potrhaly.

A w prawdě namjtalo se proti řeholnjkům i kněžstwu, že pro hrdost a bohatý nadbytek na wšecky powinnosti swé zapomenuli: — bywalé páže podrobilo se samochtě té neytrpčj chudobě; weden na ně nářek pro wšelikau nezdrželiwost: bywalé páže ustanowilo u sebe, žjti toliko o chlebě a wodě; žalowáno na ně prjčinau rozmařilosti mrawů: — bywalé páže odjwá se rauchem lněným, řetězem železným páše bedra swá, obléka se w žjni, a gak

Gest owšem giž i z této geditné malé čestky, kterak ohnivý, w antithesách libugicj sobě Francauz powinné historické střizliwosti s těžka uwyká a řečnické formě k wůli slow přjsné neváží, gak to widěti gest v. p. tu, kde slowa u powěstného *Lamennaisa* uwádj aneb w závěrce této historické úwahy: Zatjm však nemalo potěsitedlné gest duši křesťanské ta wraucnost, kterauž podlé mnohých giných k wjře a cjrkwi swaté katolické se hlásaj wytečný p. Segnier, syn té wlasti, kdež za nedáwných ještě časů liché newěra powykugjc wjře a wšemu křesťanstwj hrob strogila, ba giž i na důmnělém hrobě nauky nebeské wjtězné kwasy své slawiti se domýšlela.

Digitized by Google

sobě uložilo, cwičj sě w krutém zapjránj sebe samého; žalowáno na ně, že by pyšnj byli; bywalé stkwělé páže odsauzuge se choditi na nehrotu ode dwerj ku dwerjm; žalowáno na ně, že by geu w palácjch a po nádherných zámcjch žjti chtěli: — ono páže odřjká se pauze o swé wůli palácůw a zánkůw připadagjcjch mu po předcjch a geskyni zá byt si obrá; žalowáno na ně, že by neměli wjry: — páže ono pohřžuge se dccela u wjru katolickau, ono slow dosti nenachází, aby gi blahoslawilo, ono dost citů něžných u sebe nenalezá k milowánj wjry této. Páže bywalé pláče, gako by sám a sám odpowjdati musilo za wšeliké chyby západnjch wlastj; potom nářeku musilo by se domnjwati, ono samo že se před Bohem má sa winného křiwdau šesti wěků, gakowéž spácháno na Ewropě.

Než bywalé páže zaslechlo we swé wraucnosti a we swém nadšenj s nebe hlas, weljcj gemu, aby gednalo. Tu se pauštj na cestu do země swaté; běře se tam sám a sám s kolau hlawau a bosýma nohama, hůl w ruce a dřewěnau čjši nesa po boku, s sebau nemage mičeho, leč modlitbu. Chtěl-li snad geště gednau pročistiti wjru swau na mjstech, na kterýchž se takowé skutky weliké dály a tolikerá tageinstwj se odgewila? Domnjwal-li se snad, že powolán gest, aby obnowil myšlénku, kteráž wžiwot wywolala tahy křjžowé proti newěřjcjm? Prawdě se podobá, že obě pohnutky tyto geg k pauti té přiwedly. Buď tomu ale gakkoliwěk, stalo se, že sotwa přišel do Palestiny, dán mu we gménu Božjm

Digitized by Google

rozkaz, aby se nawrátil do Ewropy, a tam w žiwotě užil hořliwosti, kterauž byl nadšen. Nedlj bywalé páže; přicházj na nowo opět do Ewropy; chudo gako prwé, zhoštěno wšeho, gako druhdy.

Byl pak owšem giž čas dáti se do obsáhlého, prospěšného djla; spohanštilost zagisté a zpupnost dorážely napořád litěgšjmi útoky na gedinau tu autoritu, mohaucj wyswobodit ze záhuby člowěčenstwo. W 30tém roce wěku swého učilo se bywalé páže grammatice sedáwage každého dne uprostřed útličkých žáčkůw. Pozděgi se gewj wšude, kde koli třeba, zlé řády a nadužjwánj odstraniti, kde třeba tomu předegjti, aby se neztenčowalo náboženstwj. Ať se tu proti trpělywému pážeti lidé sápagj; ať si wšecken hněw, wšecka mstiwost welemocných proti němu se zdwihá; ať si sama inquisicj powstáwá i k saudné stolici ho pohánj; ať si ho pomlauwagj, žalářugj, a na nowo, aby gen w nedokonaných študijch mohl prospjwati, k žebránj nutj: on se podrobuge tomu wšemu. Kde gest muž onen sprawedliwý, kteréhož tak wysoce welebil satyrický básnjk Řjmský?[3] Kde gste wy welicj mužowé škol Filosofických? Bywalému pážeti musjte ustaupiti do stjnu; wy wšickni gste na proti němu, gako nádoby hrubého útwaru proti slaupu žulowému, gegžto weliká myšlénka nadšeného umělce krásnau nadala dobau; wy wšickni, nybrž i neyslowutněgšj mezi wámi gste naproti němu gako negistý a zmatený obraz ctnosti naproti ctnosti samé.

[3] Horácowo; *Justum ac tenacem.*

Digitized by Google

Posléze má za to zbožné páže, že nastal čas, kynaucj mu aby thebrii čili raděgi ducha prowjwagjcjho celau bytostj geho uwedl we skutečnost. W krátce gest okolo něho několik mladých mužůw mohutné učehosti, výmluwného slowa. Gestiť tu *Lefevre*, duše wywolená, trápena gako Sw. Jaroljm ale též pewné wůle gako Jaroljm, neposlušné, zpauzegjcj se ústawičně tělo pochowati na paušti; gestiť tu znamenitý učitel Filosofie, genž miluge slowútnost a chwálu gak ge druhdy Abélard milowal; gestiť tu giný mládenec, kterýž, ač mu sotwa 21 let, giž na gewo dával, že gjm dozrage brzo geden s neyslawněgšjch mužů toho wěku; gestiť tady geště geden studugjcj, kterýž se giž nynj tak zná w řečtině a hebregštině, gako některý učenec školy Alexandrické; a to gsau mužowé, hrdinowé gsau to, gakowýmž staré letopisy tak rády přičjtagj wýsledky weliké wáhy. Při samém počátku potkáwá se owšem s odporem — a to s tjm tužšjm odporem, gelikož tento při nesmjrné ctižádosti ohledem na budaucnost weliké naděge si činj; Filosofowé prohlašugj se wesměs proti wšelikým náwrhům geho; onit se mu posmjwagj, tupj ho, mluwj o něm ne ginák než gako by dnes *Leroux*, *Lerminier*, *Cousin* mluwiti mohl: a wšak bywalé páže podwoguge smělost swau, swé úsilj, swá wyzýwánj, swau wýtečnau wýmluwnost.

Po některém čase bylo wěděti na *Montmartru* sedm mužů pospolu žiwaucjch; wšichni zasljbili se k dokonalé chudobě, wšickni zawázali se za darmo

Digitized by Google

pracowati wšude, kdež koli by přjtomnosti a práce gegich zapotřebj bylo. Přjsahau, gako slowem powátným se wážjce, přjsahali gsau geden druhému, že od te doby gednau toliko myšlénku, gedné přánj u sebe mjti, že žjti budau, gakoby wšickni gedno toliko a totéž tělo, gen gednu a tutéž duši měli, že se wšj sjly swé na to se oddagj, aby blud se wykořenil a prawda zwjtězila. Těchto sedm mužů nebylo giných leč mladj onino učenci, mladj myslitelowé, kteréž bywalé páže z počátku buď w newěře aneb zaugaté proti záměru swému byl shledalo. W krátce přibyli k tomuto spolku tři ginj pomocnjci. Deset muzů — *deset katoljků* stačilo a oddalo se na wykonánj gednoho z neypodiwněgšjch a neyohromněgšjch úkolůw nowého wěku; onj stačili k těžké úloze, a přewrat Lutherůw ze wšech stran obklopiwše, dotiskli geg na wšech stranách k caufánj, odkryli nahé slaboty geho i upewnili na nowo rozwiklané základy západnjch wlastj.

I stalo se skutečně, že deset žebráků těchto sotwa bywše ustanoweni, giž powoláni byli k těm neytěžšjm úlohám. Gednomu z nich weleno, gjti do *Sieny* a tam klášter panenský přiwésti na cestu powinnosti; druhý musil wydati se do *Ischie*, aby usmjřil rozdwogené přednj ostrowany; třetjmu a čtwrtému dostalo se účastenstwj při neydůležitěgšjch gednánjch diplomatických; pátý a šestý laučj se s Ewropau aby *Indii* obrátil. Brzo wšak powstáwá weškerý obor pozemský s úctau zaslechage hlas několika chudáků nemagjcjch k zjskánj lidj ani

Digitized by Google

ginych prostředkuw ani gakych statkuw, leč nemjnau lásku, obtugjcj se za gine.

Luther se powážil chtjt reformatorem býti: on probudil a rozpálil w sobě i w ginych wášně na wysost antisocialnj; on směl chtjti ku pomoci přispěti nauce o mlawjch; a sám potwrdil ty nejšeredněgšj swazky: sám gsa slabým; směl, owšem genom gako za šera, uprawniti oplzlé žádostiwosti lankrabj Hesského; on se osmělil chtjt odstraniti pohoršliwosti Římského dwora: a sám osprawedlnil sňatkem swým s Kateřinau Borskau wšelikě pohoršenj. — Gak zcela na opak počjná si bywalé páže! Mjsto co by w sobě nebo u swých učednjkuw probuzowal wášně, wypowjdá gim wálku na žiwot i na smrt, krotj, láme, nutj ge; mjsto co by přál bauřliwým žádostem tělesným, on ge upokoguge; mjsto co by po statcjch a rozkošjch se shánělo, hledá toliko útrapy a těžkosti; on a přátelé geho nezpagj nigaké podstatněgšj powinnosti leč přede wšjm cwičiti se w ctnostech, kterýmž učj, a předcházeti w nich přikladem swým.

Na druhé straně pozdwihl Luther u každého člowěka pýchu; ta mu zagistě byla podporau. Gak opáčně gedná tu opět bywalé páže. Mjsto co by pozdwihowal pýchu lidskau, on gi do pracha zašlapáwá; toto marné a tak hrdé bláto, on gim mnohokráte wrhá nazpět i wtiská mu tu formu i ten směr, kterýž se mu ljbj. Ty, wece on gednomu z duchownjch synů swých, ty půgdeš dnes do Čjny: a gěště dnes odcházj tento syn do Čjny; a ty

bdjti budeš u tohoto nemocného pokawáde neumře, i potřeba-li welj, u bratra zápasjcjho se smrtj; syn spjše umře než aby bdjti přestal; ty půgdeš z Pařjže do Řjma, za dwadcet dnj ale se nawrátjš, dwadcátý den w poledne budu tě očekáwati w howorně: a syn wydá se na cestu z Pařjže, dwadcátého dne ale w poledne dostawj se buď žiw nebo mrtew w howorně.

Luther posléze neprowedl ničehož bez pomoci knjžat gegich lakoty a gegich soběctwj: bywalé páže ale dokázalo wše, cožkoli chtělo gediné pauhau wlastnj silau, wlastnj zmužilostj, nepožádaw o pomoc ani knjžat, ani řjšj, ani kohokoliwěk giného na swěte, zpoléhage se gediné na toho, bez něhož nic nelže učiniti.

Který tedy nadán byl wýtečněgšjmi wlastnostmi za reformatora, který byl mohútněgšj, který působil blahoděgněgi, Luther čili bywalé páže? Beze wšj zagisté pochyby tento posledněgšj.

„Wjra“ dj Lamenais, „gest neypředněsj potřeba naše; wěrau zagisté počjná, uchowáwá i rozplozuge se žiwot; wětšina lidj robotěnjm, starostmi, márnými zábawami gsauci odwrácena od přemýšlenj, wykročj sotwa z mezj prosté wjry. Gsauce náchylněgšj k cjtěnj, nedbagj o to, aby prawdu chápali, a tak pohybuge se mysl gegich w úzkém okresu, z něhož wykročiti zřjdka kdy se pokušegj. W takowém stawu lid skoro wšude nalezáme, a w gistém ohledu nenj ho proto co litowati. Což tjm ztrácj, že se w něm nerozwine poznánj, to zjská upokogenostj; a posléze gest toho, což zwěděti lze tak málo, gest to tak obmezeno, že gsme zde na

Digitized by Google

zemi skoro wesměs k tomu odsauzeni wežby zůstati w newědomosti; protož by častěgi to slauti mohlo maudrostj, nechtjti toho proniknauti; což nám w mnohém ohledu gest newyzpytatedlné: ačkoli proto neslušj dopustiti, aby duch zašeřel w tupém a zbabělém newědomstwu.

Wedlé zdánj tohoto spisowatele nebýwagj tedy lidé nikdy we smutněgšjch okolnostech než gako když nuceny býti se widj, sami hledati sobě prawidla neb prawidel, wedle kterýchž by zřjditi měli žiwot swůg. Lutherowa neodwislost, čili independentismus geho, byl následowně: genom napohled swobodě přjznivý, a w prawdě samé ale k tomu toliko wedl, aby hromady lidu podrobil gednotnjkům. Bywalé páže obgewilo se s gakausi méně přjznivau twárnostj: w prawdě wšak byl on to gediné, kterýž wšelikau důstognost lidskau chránil, genž národům poskytl rukogemstwj; on zagisté žil wěrau, duchem, obětj, kteréž užjwal. Lutherowo heslo bylo *odbog:* heslo bywalého pážete bylo *poslušenstwj.* Newáhámeani okamženj, nýbrž prohlašugeme: Luther neměl prawdy.

Při odbogi newj se nikdy, kde skončiti; při poslušenstwj bywá to wždy zgewné. Odbogem pochlebuge se národům, za to wšak přicházjwagj o čest a geště častěgi bywagj oklamáni: poslušenstwjm, zwláště takowým *poslušenstwjm, gakowéž duch křesťanstwj w duši wlévá,* nelze ge nikdy zlehčiti, nelze ge nikdy oklamati. Bez odporu bylo tedy bywalé páže též Luthera wěhlasněgšj.

Poslušenstwj, tak se nám nazjtá, gest gedno zásada otrocká. Nešťastnj lidé, nešťastnj národowé, wy odpjráte poslušenstwj! Gak ale to přichází, že předce poslauchátе kohokoliwěk, gesž bičem nebo mečem dobře wládnauti umj? Čjm gest to, že nenj žádného mezi wámi, kterýž by hrdla nedal pro gakaukoli autoritu, gešto se gj býti prokáže? — Tjm to gest, ponéwadž sami cjtjte, že gest poslušenstwj nad giné wšecky zásady sociálnějšj. Nepogistuge-liž poslušnost dětj pokoge w domácnostech; poslušenstwj w domech nenj-liž základem pokoge we státu; obecná pak wšemi ostřjmaná poslušnost nestonádobaj-liž mocnějšj?

A wšak, nazjtá se, což nelze poslušenstwj užjti k zlému? A odboge, wlády chtiwého ducha, toho-liž nelze také užjti na zlé? Podlé tohoto njzkého hledistě udržj se poslušenstwj s Lutherowskau neodwislostj aspoň na rowné wáze, pak-li by gako ctnost sociálnj nepředčila nad nj. Protož welj také zdrawý rozum přátelům oswety, wěždy spjše se přidati ku straně poslušenstwj; gelikož gest rozumu přiměřeněgšj, a z důležitěgšjch ještě přjčin musegj se přidati k nj, pokud dějepisu uwážj.

Poslušenstwj we gménu meče, we gménu karabáče, takowé gest u diwokých, neupořádaněgšjch národů prostředkem k pořádku; takowé poslušenstwj ukládali muzowé, kteřjž neyprwé a za těch neyodlehlegšjch wěků welikě zástupy stěhugjcjch se národů z Asie do Ewropy wedli. Tak ge ukládal Chengiskan a hordy geho. — Poslušenstwj

we gménu rozumu bylo prostředkem k pořádku u některých pohanských čili modlářských národůw, gako u Činanůw, Řekůw, Řjmanůw. Poslušenstwj we gménu Mosaické a křesťanské wjry bylo tjm nejpoctiwěgšjm, nejbezpečněgšjm prostředkem k pořádku, kterýž poznali a přigali národowé.

Prawý prospěch šestnáctého wěku, nebyl by tedy w tom záležel, kdyby bezprostředečně poslušenstwj diwokých národů a prostředečně takowé, gakéž u pohanstwa widjme, do žiwota nazpět se bylo uwedlo; než křesťanské poslušenstwj w prawém ukázali světle, k němu wzbuditi lásku, w tom gediné mohl záležeti pokrok; nebo wšude, kde wál duch křesťanstwj, nemohl sobě člowěk žádati ničehož, on se mohl toliko ušlechtiti.

Bywalé páže bylo tedy wjce než prawý reformator tohoto wěku, než náboženský a mrawnj reformator. On to byl, kterýž neyprwé k swému, napotom ku prospěchu giných opět na nowo se ugal. poslušenstwj, kteréž wšeliké wztahy lidj a národů proměnilo; on to byl, kterýž swědomj a duchy lidské uwedl zpátky na gedinau tu cestu, na njžto neywjce pořádku, neywětšj důstognost a co možná neywznešeněgšj swoboda se pogj; on gest neyznamenitěgšj muž šestnáctého wěku, nebo nikde nenj oprawdowěgšj a upewněněgšj sláwy nežli tam, kdež téměř beze wšech prostředků nesmjrnych se doceluge wýsledků, kdež beze wšj giné pomoci leč té, gešto osobnj ctnostj a osobnj znužilostj se děge, nad nesmjrnými těžkostmi se wjtězj.

Digitized by Google

Wybohowati města, zahladiti obywatele, potřti ge, že wně i ze wně zdj městských nezbude šlépěge lidské, kraginu připogiti ku kragině — takowé skutky zgednáwagj wedlé zwyčegnělých náhledů sláwu; gestiť to sláwa Alexandrowa, sláwa Césarowa. — Pod zámjnkau obecného blaha způsobiti weliké polnutj w národě, i to zwlášť zdařj-li se, wede k sláwě; to gest sláwa Pisistratowa, Katilinowa, Rienziowa, Lutherowa.

To-li wšak nic nenj učiti lidi mjsto co by se wražděli? To-li nic nenj, přinésti gim pokog, mjsto co by se w nich wzbuzowały žádosti neywnadněgšj? To-li gména nemá zjskati lásku, úctu, nadšenj gegich, tjm že se přetrhly wšecky wásně gegich? To-li gména nemá bezé wšj pomoci materialnj založit ústawy neyobromněgšj, nad giné wšecky, kterýmiž se koli řjdili spolkowé lidštj? To-li gména nemá wzdorowat nenáwisti třech wěků? To-li gména nemá, zůstawiti ustawičně sobě rownym, zůstáwáť ustawičně při stegné kráse, při stegné welikosti u prostřed wšech lichých welikánůw; gešto uchwátiwše si slawnau na několik hodin powěst, klesagj a mizj, gako by gich tu bylo nestáwalo nikdý?

A w prawdě Ignác z Loyoly negen zdržel w sachu Luteranstwo, wšude, kdekoliw mu dáno, s njm zápasiti: nýbrž potiskl, potřel ge. Pauhým přjkladem a ctnostmi swými oswědčil on ta neyswětěgšj podánj ducha ewangelického; on sám a sám protestowal s prospěchem proti zmatkům a neřádům,

Digitized by Google

na kteréž bylo wjrkwi co tauziti; on zgednal přewahu Katolicismu, tu kdež se mezi nim a spohaušťilostj pochybně wážilo; on gediný pořjdil swau zásadau poslušenstwj mnohem wjce než by knjžatům a králům mečem a wogsky bylo lze dosjci.

---

6. Wznešená gest důstognost nowozákonnjho kněžstwa, odtud hluboká geho wážnost, a kterak gi nám za dnů našich uchrániti?

Od

Wáclawa Alex. Pohana,
budějow. biskup. notáře a děkana w Pořič nad Sázawau.

Hospodin, Bůh náš, trognásobný zarazil zákon: zákon totiž přirozený, zákon Mogžjšůw a zákon Kristůw. Gedenkaždý z těchto zákonů honosj se s swým kněžstwjm. W *zákoně přirozeném* bylť Abel (kněz prwnj, an z prworozených stáda swého a z tuku gegich obět zápalnau obětowal Stwořiteli swému (1. kn. Mogž. 4, 4.). Napotom Melchisadech, král Sálemský a kněz Boha nejwyššjho, wynesa chléb a wjno, když Abraham co wjtěz z hoge se wracel, obětowal Hospodinu, kterýž stwořil nebe i zemi (1. kn. Mogž. 14, 18—19.) — W *zákoně Mogžjšowě* poswěcen byl Aaron i synowé geho na kněžstwj (3. kn. Mogž. 8.), kteřjž i gich potomci na každý den přinášeli obět

Digitized by Google

Bohu swrchowanému. — W *nowém pak zákoně* obral sám Ježjš dwanácte Apoštolů, gež na kněžstwj pošwětil, by co geho mjstodržjcj na zemi gak osobně, tak i w řádné posloupnosti swé wěrně konali úřad nowého kněžstwj.

Nynj čjm důstogněšj gest osoba, w gegjž zastaupenj působjme; čjm wznešeněgšj zastáwáme my úřad; a čjm wětšj swěřená nám moc do sebe má rozsáhlosti: w té samé poměře i důstognost naše wýše se cenj. Zásada-li ta nemýlj, neznámť důstognosti kněžské wyššj nižádné. Nebo

1) Bůh gest neobmezený nebes i země Pán, na gehožto slowo stanau, pak-li pokyne rozpadagj se zas swěty; králowé před njm w prachu se winau, metagjce korumy k podnoži trůnu geho, a moci pekel chwěgj se před geho majestátem. A hle! tohoto newywyššjho nebes i země Panownjka, Krále wšech králů, a Pána wšeho panstwa gsau kněžj mjstodržjcj a náměstkowé zde na swětě. *Dána gest mi wšelika móc na nebi i na zemi*, dj Ježjš učednjkům swým (Mat. 28. 18.) *Gakož mne poslal Otec, k tomu cjli i konci sstanteż mecj i já pošljlám wás.* (Ján. 20, 21.) *Cožkoli swjžete na zemi, budeť swázáno i na nebi, a cožkoli rozwjžete na zemi, budeť rozwázáno i na nebi.* (Mat. 18, 18.) *Na mjstě Kristowě konáme poselstwj, gako by sám Bůh skrze nás napomjnal wás*; dokládá sw. Apoštol Pawel. (2. Kor. 5, 20.) Protož *poslušni buďte správců swých, a poddáni buďte gim.* (k Žid. 13, 17.) *Když pak těmi wěcmi*

Digitized by Google

pohrdá, ne člowěkem pohrdá, ale Bohem. (1. k Tessal. 4, 8.) *Kdo wás slyšj, mne slyšj, a kdo wámi pohrdá, mnau pohrdá,* dj sám Kristus, (Luk. 10, 16.)

Králowé a mocnářowé světa toliko magj dwořany, swé wyslance, swé náměstky, kteřjž w zlatém rauše a w lesku křišťálowých hwězd se stkwěgjce, po zemjch zwěstugj a plnj wůli gegich. Wysoká to důstognost! wysoká i pocta bud gim prokázána. Čjm wznešeněgšj důstognost wyslance Hospodina, Pána zástupů, než důstogenstwj wyslance krále zemského: důsledně tjm wznešeněgšj gestiť i důstognost wyslance Hospodinowa kněžstwa.

2) Kněžstwu dána gest moč nad prawým tělem Gežjše Krista. *To čiňte na mau památku* (Luk. 22, 19.) Gako Maria, neyswětěgšj Páně rodička, proto požehnána gest mezi ženami, a angelů důstognějšj, že zastjněnjm Ducha sw. počala, a porodila Syna Božjho, Spásu Adamowa plémě přežádaucj: tak přewyšuge důstognost kněžská wše giné důstognosti proto, že na slowo kněze obět hory Kalwárské w nekrwawém tajemstwj obnowugjcjho, chléb w živé tělo, a wjno w živau krew Syna Božjho w rukau geho se měnj, a on toho newinného, téměř co nowě zplozeného Beránka gakožto náměstek Neywyššjho a wěčného kněze dle řádu Melchisedechowa samému Bohu w obět neyswětěgšj a neypřjgemněgšj přinášj.

Giž w zákoně starém se kněžstwo pro drahné oběti, ješto každodenně w zápalu přináželo Bohu,

u wzácně chowalo poctiwosti. An wšak w umluwě staré dle sw. Pawla wše gen we figuře neb podobenstwj se dálo, tedy i důstognost nowozákonnjho kněžstwa wznešeněgšj býti musj kněžstwa staréhо. Tak wyznal tentýž Apoštol w listu swém k židům (8, 6.): *Nynj pak tento náš biskup tjm dokonalegšj služebnosti*, totiž úřadu wyššjho kněžstwj *došel, čjmž i lepšj smlauwy prostřednjkem gest.* Sněm Tridentský (Sess. 22, c. 1.) nazýwá zákon nowý doplněný a zdokonalenj zákona staréhо.

3) Kněžstwo držj klíče králowstwj nebeskéhо w moci swé. Adam s chotj swau okusiwše owoce stromu zapowězeného, byli zapuzeni z rágе. A hned postawil Hospodin před rágem rozkoše Cherubjny, a meč plamenný a obratný k ostřjhánj cesty k stromu žiwota. (1. kn. Mogž. 3, 24.) Žádnému nebylo tam wgjti, pokudž kletba nebyla odňata od rodu Adamowa. Když nápotom na hoře Golgotha newinný Beránek w oběť smjřenj uraženému sám se obětowal Bohu, schowán byl meč: klíče pák swěřeni kněžstwu zákona milosti.

Ač rodička Božj, dj Innocenc III., důstognostj swau předčila wšech Apoštolů, předce ne gj, nýbrž těmto odewzdal klíče swé Kristus, řka: *Přijměte Ducha sw., kterýmž odpustjte hřjchy, odpuštěgjť se gim, a kterýmž zadržjte ge, zadrženy gsau.* (Jan 20. 21—23.) Sw. Jan Zlatoústý o tomže předmětu prohlásil se takto: „*Těm, kteřjž we světě žijj, bylo zůstawено přisluhowatj těmi wěcmi, geště nebesa chowajj; gim dána*

Digitized by Google

gest moc; gakkwaau neywyššj a neydobrotiwěyšj Bůh ani angelům, ani archangelům propůgčiti nechtěl.“ (De sacerd. c. 5.)

Angelům dán gest kljč propasti. *I widěl Jan angela sstupugjcjho s nebe, magjcjho kljč od propasti, a řetěž welikỳ w ruce swé* (zgew. sw. Jana 20, 1.). Petrowo kněžstwo nosj kljč od brány nebeské. Duše-li tedy lidská skrze osobná přečinénj, ztratiwši raucho prwnj, bránu nebeskau sobě zawřela, u kněžstwa Kristowa hledá zase swé spásy, kteréž má moc gi, nese-li gen známky prawého pokánj, wazeb hřjchů a pokut wěčných sprostiti. Wece-li kněz: „Gá tě rozhřešugi“, brána nebes opět se otwjrá, a otrokyně dábla, z počtu odsauzenců gsauc wymazána, opět dcerau Božj, a dědičkau wlasti nebeské se stáwá. Pryč prchá, co nočnj temno oswjceno slunečnými paprsky černá Luciferowa lůza, slyšjc ohromná slowa kněžská: „Gá tě rozhřešugi“, a wywáznauc duše kagjcj z drápů gegich, u swobodě na perutjch angelských k nebi s wznášj. O, gak wznešená to kněžská důstognost!

4) Kněžstwo gest powoláno z wěčného zdroge wážiti poklady milosti, a odtud nápomahati a swátostně přisluhowati prawowěřjcjm ku blahu wěčnému. Gemu dáno gest znáti tagemstwj králowstwj Božjho (Luk. 8, 10.), a zwěstowati diwné wěci Krista, nebes Slitownjka. Gest wýbor wywolených Páně, králowské kněžstwo (1. Petr. 2, 9.), národ swatỳ (2. ka. Mogž. 19, 6.), a dworanstwo Krále wěč-

Digitized by Google

ného. *Tak o nás smeyšley člowěk*, dj učitel národů, *gako o služebnjcjch Kristowých, a rozdawačjch* tagemstwj Božjch (1. Kor. 4, 1.). Za tauže přjčinau také sw. Apoštol Pawel naléhá a napomjná nowozákonnj kněžstwo k wěrnému, snažnému a přjkladnému swých konánj powinnostj, řka: *žádnému nedáwagjce žádného pohoršenj, wydáweyme se we wšem co Božj služebnjci* (2. Král. 6, 3—4.) Pakli takowá moc, a tak hluboká Božská tagemstwj nowozákonnjmu kněžstwu gsau swěřena, kdož tedy slušně ocenj wznešenost geho? *Nenjť moci na zemi, kteráž přirownalaby se gemu*, dj nábožný Job (41, 24.) *Eyhle! pán můg wšecky wěci mně odewzdaw, newj, co má w domě swém, aniž gest, což by nebylo w mé moci* (1. kn. Mogž. 39, 8—9.)

5) Důstognost nowozákonnjho kněžstwa značj také welebnost osobnjch názwů, čili titulů, gimiž sám Kristus poctil swých učedlnjků, nazýwage ge přátely a bratry swými. *Wy přátelé mogi gste*, dj on. *Giž wás nebudu nazýwati služebnjky, ale wás gsem nazwal přátely* (Jan. 15, 14—15). *A wztáhna ruku swau na učedlnjky swé, řekl: Ay matka má, a bratřj mogi* (Jan 12, 26.) Když pak wstaw z mrtwých, Magdaléně se zgewil Pán, řekl gj: *Nedotýkey se mne, ale raděgi gdi k bratřjm mým* (Jan 20, 17.) Tak též i k nábožným ženám promluwil, wece: *Nebogtež se, gděte a zwěstugte bratřjm mým, ať gdau do Galilee, a tamť mne uzřj* (Mat. 28, 10). Gako gen klenotnjk cenu drahého kamene náležitě posauditi

umj, tak též wznešenost apoštolského kněžstwa toliko Ježjš, genž neomylná a neydokonalegšj mandrost gest, w prawdě oceniti může; zoweli wšak duchownj pastýře přátely a bratry swými, nelzeť o wysoké důstognosti kněžské pochybowati dokonce. 6) Ta wznešenost wyswjtá i z pohrůžek a pokut zlowolnjkům kněžstwa zákonem Božjm přisauzených. Kóre, Dáthana a Abirona pohltila země, že se proti neywyššjmu knězi Aaronowi srotili (4. kn. Mogž. 16, 11.) Marii, sestru Mogžjšowu sám Bůh ranil málomocenstwjm, že se odwážila reptati proti bratru swému. (4. kn. Mogž. 12, 8—10.) Skrze Jezusa Syracha welel Duch swatý w poctiwosti mjti kněžstwo Hospodinowo, řka: *Ze wšj duše swé bog se Boha, a kněžj geho w poctiwosti měg. Ze wšj sjly swé miluy toho, kterýž tě učinil, a služebnjků geho neopauštěg.* (Eccl. 7, 31—32.) *Kdožby pak zpýchal, nechtě poslechnauti rozkázanj kněze, kterýž toho času posluhuge Hospodinu Bohu tvému, aneb wýpowědi saudce, umře člowěk ten, a odeymeš zlé z Izraele.* (5. kn. Mogž. 17, 12.) Ginde opět: *Nedotýkeyte se pomazanych mych, a prorokům mym nečiňte nic zlého.* (Žalm 104, 15.) *Kdož se was dotkne, dotýká se zřjtedlnjci oka mého.* (Zachar. 2, 8.) Těžkým-li prowiněnjm se saudilo ubljžiti a zlehčiti Hospodinowo kněžstwo w zákoně starém, tjm wjce se winj bezprawj činěné kněžstwu nowozákonnjmu, a sice tak těžce, gako by samému Bohu se bylo stalo. *Kdo wámi pohrdá,* dj Kri-

Digitized by Google

stus, ten mnau pohrdá; kdož pak mnau pohrdá, pohrdá tjm, kdož mne poslal. (Luk. 10, 16.)

7) Wznešenau důstognost kněžskau uznali i sami angelé: *I padl gsem k nohám angela, abych se klaněl gemu;* napsal Miláček Páně. *I dj mi: Hléd', abys toho nečinil, nebo gsem spoluslužebnjk twůg i bratřj twých, mágjcjch svědectwj Ježjšowo.* (Zgew. 19, 10.) Gako by řekl byl: Nic se mi nekoř, negsemť tebe důstogněgšj, gsemť služebnjk Božj gako i ty a bratřj twogi. Což se takéž srownáwá s průpowědj proroka Malachiášě řkaucjho: *Kněz gest angel Pána zástupůw.* (2, 7.) Gak wysoký to tedy stupeň hodnosti!

8) Nynj se takéž poohledněme, gaký usudek swatj Otcowé o kněžské důstognosti pronesli.

Sw. Ambrož prawj: „*Ne tak zlato w ceně předčj olowo, gako přewyšuge důstognost kněžská mocnost králowu.*“ (c. 2. de dign. dist. 36.)

Sw. Jan Zlatoústý progewil se takto: *Kněžj gsau náměstkowé Kristowy, kdo Kristowa welebj kněze, welebj i Krista, kdož pak Kristowu knězi křiwdj, křiwdj samému Kristu, gelikož kněz náměstek Kristůw gest.*“ (Hom. 17. in Math.) Ginde dj: „*Kněžstwo netoliko wjce nežli knjžat a králů cjtj, alebrž i u wětšj poctiwosti nežli wlastnjch rodičů mjti služj.*“ (Libr. 3. de Sacerd.)

Sw. Augustin wece: „*Welebná gestiť kněžj důstognost, w jichžto rukau Syn Božj co w lůně panenském tělem učiněn bywá.*“ (Conc. 2. sup. Psal. 37.)

Digitized by Google

Sw. Řehoř welký napsal Janowi biskupu Konstantinskému: „*Wyznáwám se býti sluhau wšeho kněžstwa, pokudž ono gen žiwot kněžský wede.*“

Sw. Isidor zas prawj: „*Gak wzdáleno nebe od země, takowý že rozdjl mezi knězem a světským sebe slowútněgšjm člowěkem.*“ (Lib. 2. c. 205.)

Sw. František Assiský řjkáwal, *žeby, potkaw kněze s angelem, prw knězi počelowal prawiče, pak teprwa pozdrawil angela.*

9) Slyšme konečně, gak wysoko i wznešenj mocnářowé wážili důstognost kněžskau.

Cjsař *Honorius* wygádřil se takto: „*Gměná kněžj s uctiwostj se wyslowugj, a weškeren swět sklánj před nimi hlawy swé.*“ (Libr. adv. Const. p. 95.)

Cjsař *Konstantin* welký si na sněmě Nycenském nižšj zwolil mjsto, wyššjho pozůstawiw kněžstwu; ano aniž dřjwe se posadil, pokudž biskupowé geg sednauti nepřinutili. Gemuž když aukladné žaloby proti některým biskupům a kněžjm podány byly, nečta gich, spálil ge, řka: *že neslušj saudců swých sauditi.* (Paed. Christ. p. 1. c. 6. §. 4.) — Gakau poctiwost učinil Konstantin cjsař otcům a biskupům na sněmě Nycenském, gest se čemu podiwiti. (Wiz. Peyta Hostaunského spis.)

Theodosius cjsař biskupowi sám ruku poljbil. A když sw. Ambrož trůn geho od oltáře za mřjži neb zapaženj swatyně přenesti dal, s nelibostj to nesa, že cjsař Páně sedáwá, nábožný mocnář ne-

Digitized by Google

gen počjnánj Ambrožowo schwálil: nýbrž i ustanowil, by na budaucj časy tentýž: pořádek se zachował.

Z té tak naznačené wysoké důstognosti nowozákonnjho kněžstwa dowozuge se samo sebau i hluboká našincům powinowaná wážnost a newšednj uctiwost, kteréž ne teprwa hledati, nýbrž toliko uchrániti nám dlužno. Nenj mne sice tagno, že apoštolské duchowenstwo za wěků našich častěgšj přjkoře snášj: wšak kořen-li úkor mnohých nestranně prohledáme, mnohau winu gen sami sobě přiřknauti musjme. Protož, ač nic nowého pod sluncem (Eccl. 1, 10.), nebude předc od mjsta zde w potaz wgjti, gak bychom tuto wážnost sobě ohradili? Což důležito welmi, gešto ztracená-li wážnost kněžská, ztráta i wjry w následu bywá.

a) Koneyme služby Božj wždy duchem, wěrau živau nadšeným. *Wzdeyte Hospodinu slávu, pozdwihněte obětj, a klaňte se Pánu w okrase swaté.* (Paral. 16, 29.) Zřjme-li kněze s přjkladnau zbožnostj a pokorau swatowelebnau nowozákonnj přisluhowati oběť, s oblibau a wřelau wážnostj w srdci k němu zahořjme. Pak-li mnohý z našinců w několika gen minutách lehkowážně a tak zběžně mši sw. odbywá, že ledwa ministranti gemu odpowjdati stačj; anebo o slawnostech páni assistenti u oltáře na stupnjch poswatného trůnu Pána zástupů buď wespolek howořj, buď wšetečně se po zbožnici ohljžj: tu owšem ztěžka nějaké

Digitized by Google

wážnosti lze se nadjti, gelikož lid wěřjcj dobře wj, že s swatými předměty toliko swatě se zabýwati máme.

Co do slowa Božjho, pilne každý den swátečnj swěřeným sobě owečkám chléb žiwota lámati, aby nelačněly, a neřeklo se: *žádaly chleba, a nebylo, kdož by jim ho lámal.* Slowo Božj gest pokrm duše dle wyrčenj Páně. (Mat. 4, 4.) Buďme rádi, pokudž ještě k pramenu žiwota se wěřjcj hrnau. Pán Ježjš použil přjležitosti gednékaždé, kde se gemu gen událo sw. Ewangelium zwěstowati zástupům. My učjme školnj djtky, že Ewangelium nebo-li hlásánj slowa Božjho hlawnj částka služeb Božjch gest; pak-li pastýř duchownj swé stádo w den swátečnj bez slowa Božjho propauštj, kterak dostogj před saudem útlé mládeže k slowům swým? Nenj diwu, že pro zanedbánj těch neydůležitěgšjch kněžských powinnostj sem tam duchownj pastýř méně se wážj. Prořekl kdosi z našinců, že škoda času kázánjm a křesťanským cwičenjm mařiti, lid prý si toho newšjmá; a tázán, ledwa gest s to byl odpowědjti, o čem gednal kazatel. Prosjm tě přjteli! neházey owečkám plewy, nýbrž zrno dobré a zralé; wzýwey Ducha sw., připrawse, z srdce mluw k srdci, *dáť Bůh hlasu twému hlas sjly* (Žalm 67, 34.), a brzy uzřjš owoce swé snahy apoštolské. Owšemť ne wždy w zemi dobrau sjmě padne hozené, *aniž tělesný člowěk wždy chápe těch wěcj, kteréž gsau Ducha Božjho* (1. Kor. 2, 14), nicméně budeme-li pilně osjwati

Digitized by Google

půdu osady swé, a Duch swatý rosau milosti swé gi zawlažj, i w rozpuklině skalnj sjmě se ugme, a wydá užitek mnohý. Známe lid swůg, že, wyskytne-li se gemu kazatel whod, z daleka se přihrne, a po mnoha letech wyprawuge prawdy tehdáž slyšané. Z mé osady: a ze gména z Poříčí chodjwal welmi často saused wážný dobau nočnj do Prahy, odtud čtyry mjle wzdálené, aby gen *Rychlowského* slyšel.

Neméně pilme i odpolednjch služeb Božjch, zwláště po osadách křesťanského cwičenj. Zde se nám naskytá přežádaucj přjležitost s osadnjky o takých předmětech howořiti, o kterýchž w swatyni Páně gednati se často ostýcháme. Zde i přesvědčenosti nabudeme, pochopugj-li farnjci wšestranně přednešené gim články wjry a učenj mrawokárné. Wěru! nelze nám s osadnjky odpolednjch swáteč-njch dob spasitedlněgi stráwiti, leč w rozmluwách náboženských.

I wšednjho dne neváheyme obět swátowelebnau pořádně konati, a duchownĕ prospěti lidu swému. Mámť za to, že farnjci tomu gsauce powděčni, swého duchowenstwa si náležitě wážiti, a slow Pawlowých: *Staršj, kteřjž dobře zprawugj, dwogj cti hodni gmjni buďte, zwláště ti, kteřjž pracugj w slowu Božjm a w učenj* (1. k Tim. 5, 17.), wěrně šetřiti budau.

b) Hledá-li syn marnotratný, w nešťastné plawbě rozkotaw angelskau newinnost swau, s kagjcjm srdcem w přjstawu sw. pokánj swé spásy, buď

Digitized by Google

nám wždy laskawě uwjtán, gešto sám Pastýř pastýřů k nám ho odesjlá, řka: *Gděte, ukažte se kněžjm* (Luk. 17, 14). Owšemť welj čtwrté přikázanj cjrkewnj swému nářjzenému knězi se zpowjdatj; ale ach! snad se mnohý nešťastnjk ostýchá swému wlastnjmu pastýři tagné rány swědomj swého odhaliti, snad studem paután po mnohá léta meškal s pokánjm, a nynj, an z tůně bahniwé k pomoci rukau swých spjná, měl by newrle oslyšán býti? — Umdléwáli kdos z osadnjků w bogi poslednjm, bywše třeba w nočnj aneb ginau nám nepřjležitau dobu woláni, popilme, by našjm přispěnjm wjtězoslawně ukončil půtku wezdegšj. Byloby nedůstogno duchownjho pastýře, anby wáhal nemocného nawštiwiti, a přjležitost k zaopatřenj nočnjho času proň zaslanau až do bjlého rána na se nechal čekati, gešto člowěk lecgakás kaupě nenj, an duše geho krwj Syna Božjho draze gest wzkaupena a k žiwotu wěčnému předzřjzena. Dobrý pastýř hledá owečky ztracené, léčj, což chorého, sjlj, což mdlého, a duši swau pokládá za owce swé. Genom nágemnjk, kterýž nenj pastýř, owce opaušťj. Wšak *běda pastýřům* takowým, dj Hospodin, *kteřjž nikoli stádo mé, ale sami sebe pásli. Mléko gste gjdali, a wlnami se odjwali, a což tučného bylo, zabjgeli gste, stáda pak mého gste nepásli; což mdlého bylo, neutwrdili gste, a což nemocného bylo, nehogili gste; což zlámaného bylo, neowázali gste, a což se bylo potratilo, nehledali gste, ale s přjsnostj panowali gste nad nimi a s mocj.*

Digitized by Google

Ay gá sám powstanu proti pastýřům těm, a budu wyhledáwati stáda mého z ruky gegich. (Ezech. 34, 2 — 10). Hrůzyplná to wýstraha Hospodina Boha našeho!

Rowněž i w ginýchobsluhách cjrkewnjch propůgčugme se podřjzeným sobě farnjkům wždy s pastýřskau gemnostj a ochotnostj. Tak tušjm bez odmluwy si w osadě wděčnost, wážnost a lásku obgedname.

c) Gestli wlažnost u wjře a skromná šetrnost stawu kněžského w osadě se umjstila, horleme duchem apoštolským a swětlem slowa Božjho morowau tuto modernj nákazu z oboru cjrkewnjho wyhostiti, gako slunce nad obzor wstupugjcj w různo žene páry gedowaté. Zwláště budiž naše neydůležitěgšj snaha w něžné srdce gapné mládeže lásku k Boku a Cjrkwi geho wprawiti, gesto ona kwět našj naděge, a čáka gasněgšj gest budaucnosti. Neznámť rozkoše wnadotkliwěgšj, leč s mládežj newinnau se bawiti, a wšestrannym wzděláwánjm gegj dušewnjch mocnostj k wywinowánj lepých paupátek k spanilému kwětu ctnoty angelské napomáhati. Sámť Ježjš se rád w útlé mládeži kochával, řka: *Nechte djtek, a nebraňte gim gjti ke mně,* nebo takowých gest králowstwj nebeské (Mat. 19, 14). Pakli ale pastýř duchownj aneb zástupce geho we škole gen řjdkým bývá hostem, tak že ani žáctwo ze gména nezná: co diw, že mládež newšjmaná si napotom i swého pastýře hrubě newšjmá! — Rodičowé winj z nedbalosti swé kněž-

Digitized by Google

stwo, djtky naň newražj též, a tak se často geho wlastnj wadau opowrženost duchowenstwa w osadě uhnjzdj.

d) Stůgme swatostj žiwota za wzor swým milým farnjkům, aby w šlechetném a přjkladném obcowánj našem co w zrcadle newadném se shlédagjce, a šlépegj našich wěrně následugjce, welebili Otce Pána Ježjše Krista. *Wy gste sůl země, světlo světa* (Mat. 5, 13 — 14), wece Pán. Wnesme do žiwota, co w obrazech řečeno. Žiwot přjkladného kněze gest kniha kázně, pořádku a ctnostj křesťanských; nechť osadnjci w nj čjtagj prawidla swého chowánj. Gakým má býti kněz, wytknul sw. Pawel (w 1. listu k Timot. 3, 2) takto: On *má býti bez auhony, opatrný, ctnostmi ozdobený, stydliwý, k hostem přjwětiwý, a k učenj způsobný.* Nápodobně o kněžstwu sw. Řehoř se progewil: *Kněž na slowo wzatý má býti čistý w myšlenj, w skutcjch wýborný, w mlčenliwosti maudrý, w řečech užitečný, dobrotiwý ke wšem, wšecko powažugjcj, přjwětiwý k pobožným skrze pokoru, horliwý k nešlechetným prostředkem ducha udatnosti.*“ Otcowé Cjrkwe w městě Tridentu sněmugjcj upowinili kněžstwo swůg žiwot a mrawy tak uspořádati, by z geho oděwu, postawy, kroků a činů nic giného newyswjtalo, leč mrawopočestnost, čistota, ctnost a láska (Sess. 22. de reform.) Čjm hogněgi kněžstwo takých wlastnostj do sebe čjtá, tjm wzácněgi se wážj.

Protož střežjce ctnosti a mrawů čistých, měgme

Digitized by Google

zřenj k chwalné powěsti, a k Bohu o milost upjce stále, bděme, bychom w pokušenj newešli (Mat. 26, 41). Warugjce sběřence swé hřjšných přjležitostj, i my domů podezřelých se hleďme. W hospodě nás newjdey žádný, by k nám, třeba střjzliwým, bratr z mokré čtwrti se nepřihlásil, a nám se nestal urážkau. Karbanu nepřegme; bywátě zárodkem wýstupků mnohých, a často k swárům a nepřátelstwj přjčinu zawdáwá. Náruživost tato nehledá wždy spolku sobě rowného, nýbrž leckdos za společnjka bywá whod; čjmž kněz owšednj, a wážnost swau tratj. Štěstěna gemu macechau bywá, upadá w dluhy, a lecgakýs otrhánek co wěřitel si s njm hubu wyplakuge. — W náwštěwách buďme skromni, pořjdkýť host bywá gen wážen. Každému se wljdnjmi prokažme, žádnému wšak skrýše srdce swého zcela neodhalugme. To prawidlo zwláště co do úřednjků a pjsařů buď šetřeno.

e) W lowectwj se nepleťme, zůstawše ge mysliwcům, genž pluh gest gegich, a šlechtě, gešto gjm čas sobě krátj; my wšak řádným wedenjm úřadu pastýřského a modlenjm se hodinek cjrkewnjch nazbyt ho nikdý nemáme. Honba našincům nepatřj, bywši tolika zákony duchownjch wrchnostj zamezena; a Pán Ježjš nikoli zwěř, nýbrž duše Bohu lowiti uložil nám. Tlumok a ručnice negsau známky pastýře dobrého; pastýř dobrý má péči o owce swé; co lowec gj nemá, nemiluge swých, geho srdce plage po zagjci gen; doma gest takořka hostem, ubozj farnjci se křtem, nemocný s zaopatřenjm do

Digitized by Google

noci naň čekati, a často prodlěwá-li, po poljch a po lesjch ho teprw hledati musj. Honbau gemnosti mu ubýwá, a plachost se dostawuge. Časem náruživost ta zroste, a lowec pytlačenjm w hrozné nesnáze ubjhá. Politugi po každé osady, genž lowce má pastýřem, kterýž owšem wážnosti gegj nezaslauží.

f) Oděw wolne slušný, gakž Vernales a giná ustanowenj welj. Za dětinského wěku mého nesl každý staw wlastnj krog a barwu, takže každý i měšťan dle řemesla swého se rozeznáwal. Od času francauzské wálky panuge w krogi mjšeň gedna, ledwa geště kněz, wogák a rolnjk od sjdelnjho města opodál domugjcj gest k poznánj. Wůbec oblibugj sobě kragané naši w tmawé, nazwjce w černé barwě; bylatě od dáwna, pro slawnost gen zwolena. Nepochopugi tedy, proč sem tam kněžstwo mladé krogem a barwau od kněžstwa ostatnjho se lišj, gešto práwě černé raucho nás zdobiti má. K čemu spodky rausnatě, na mjstě kolaru šátek peřestý, a náprsnjk bjlý? Wida tak strakatého panáčka, asibych saudil, že gen z nauze pro zaopatřenj duchownj staw zwolil, swětský wšak žeby gemu byl přjhodněgšj. Laik pohledna naň, od hlawy k patě bystrým okem si ho přeměřj, a gen z pauhé šetrnosti utagj otázku: „Gsi ty kněz?“ A tak mnohého z našinců gen marnost swětská wážnosti sprostj. *

* Předstawen byl před léty kdes na procházce — ředitelí gednoho krage, w módowé čepici, w bjlém šátku, w nankinowém kabátě a takých pantalonkách, pak w bjlých punčochách a střewjcjch — kněz gistý, gako učitel tamnjch škol. I poodstaupě přednosta onen od něho opodál, wece k němu: *Ich habe sie für einen Tanzmeister gehal-*

g) Na ugmu kněžské wážnosti se stáwá, že časem muž mnohý ostatně hodný a ctěný wýhody swé ženskau protekcj, čili zastaupenjm a přjmluwau dobýwati se neostýchá, služce hluboce se kořе, a mrzkým pochlebenstwjm přjzně a podpory gegj hledage. Muži na slowo wzatému slušj přjmau cestau na základu zásluh swých záležitost swau wésti, a ne teprw ženskau świtornostj zásluhy swé doplňowáti. Aniž se w tom snášjm, aby zaslaužilý *Beneficiat* dosti skromnau wenkowskau úřednici Milost-panj nazýwal; zdali tjm se nezahodj, a staw swůg nezlehčj?

h) Swé zásluhy a dokonalosti w nečas a přepiatě ceniti, aneb k podkuřowánj sebe si ještě uhlj rozhárati: toť kněžstwa nešlechtj, nýbrž snižuge; wyzrazuge slabost, člowěk ten býwá k newystánj, a pro takau samolibost stáwá se wšem wšudy odpornym. *Což máš* medle, *ještobys odginud newzal? Pakli gsi odginud wzal, proč se chlubjš, gakobys newzal?* (1. Kor. 4, 7.) Gestli mnohý z našinců wznešeněgšjmi dary s hůry nadán gest, slušno swrchowané úloze swé dostáti, a swědomitě těžiti hřiwnau sobě swěřenau, gelikož an wjce gemu dáno, wjce někdy od něho bude požádáno. Wšak byťby i wšestranně wýtečným se stal, a wšecky záležitosti úřadu swého přewýborně uspořádal, předc w poměře swých schopnostj dušewnjch wykonal

ten.“ — A obratle se k přitomjcjm, doložil: „*Wer vor uns Laien erscheint als incognito gekleidet: der verdient auch von uns als incognito behandelt zu werden. Nicht hier ist das Sprüchwort: Das Kleid macht den Menschen.*“ — S wjce spolucestujcjmi slowútnými byl toho swědkem *Red.*

Digitized by Google

toliko powinnost swau. Uwáženj toho zagisté w nás hrdau mysl umjrnj, a maudrá pokora nám wšestrannau wážnost obgedná.

i) Má-li wážnost naše w osadě dokonalá býti, musj z lásky plynauti; ty wšak neginák leč zas účinnau láskau dobudeme sobě. Smeyšleme tedy šlechetně s swými farnjky, buďme k nim wljdnj, uctiwj a mjrnj, gedneyme s nimi upřjmně a sprawedliwě, aby zas nás milowali, k nám důwěru měli, a rádi obcowali s námi. Chybj-li kdo, šetrně ho naprawme, potřebuge-li rady, poraďme, pakli útěchy, potěšme. W duchownjch poplatkách gich nikdy nepřetahugme, w důležitostech gegich gich ochotně zastaňme, a w nauzi, co možná gen, zpomožme. Chudj gsau podjl náš, my gegich pokladnicj; deyme gim, což gegich gest. Zwláště sirotků a chudých djtek se laskawě ugjmeyme, gich odjwagjce, knihami a papjrem podporugjce, by školnjm šlechtěnjm základ položen byl k gich budaucjmu blahu. Knihy do žiwota duchownjho sahagjcj a wzděláwagjcj (nikoli *Pflanz freimüthige Blätter*, *Stunden der Andacht* atd.) po osadě, zwlášť kde sjdlj ginowěrci, drahně rozšjřugme, nelitugjce nákladu žádného, by náboženj farnjci w swátečnjch a zimnjch wečerných dobách pilně čjtagjce, se rozhogňowali u wjře, w ctnosti, čestných mrawech a w Božj milosti. K takowémuto záměru podá nám dědictwj Swatojanské kněh utěšeně. Kde tak láska prawá, láska čistá a účinná šlechtj pastýře, tam bywá u weliké wážnosti kněžstwo; za

Digitized by Google

lásku láskau odsluhugj se farnjci swému pastýři, nesau zdárné owoce snahy geho, gsau gemu bohatým pramenem blahoděgných a neskonalých radostj, na geho hrobě někdy plakati budau, slzy gegich budau slzy wděčnosti, a památka geho se uchowá w osadě w požehnánj.

k) Učitelstwo w poctiwosti měgme, což slušného a sprawedliwého, gemu prokazugjce; nicméně w uzdu ho pogjmeyme; gemu žádné zhola tagemstwj neswěřugjce, gelikož mnohý giž učitel powolnostj a krátkozrakostj swého duchownjho pastýře se opeřiw, gemu za geho důwěru hanebně se odslaužil. Protož nechwáljm některých duchownjch pastýřů, kteřj zowauce učitelů k stolu swému, gim přednj wykazugj mjsto, gakaužto newhodnau poctau onino snadně se nadugj, důstogněšjmi kaplanů, a o něco méně swého duchownjho pastýře se býti tušj; čjmž wážnost duchowenstwa se tratj.* Ctjm wýtečné muže z třjdy učitelstwa, wšak hodnost stawu swého nezadám nikdy. Učitel na slowo wzatý si wysoce wážj ctihodného pozwánj swého pastýře, a milerád se spokoguge i s zadšjm mjstem. Komu čest, tomu čest.

l) Střežme práwa a zákony cjrkewnj, gelikož práwě my powoláni gsme bdjti nad dědictwjm matčiným. *Synu člowěčj! strážným dal gsem tě domu Izraelskému* (Ezech. 3, 17). Byltě to zlatý wěk, kdež se wšech i podrobněgšjch ustanowenj Cjrkwe swaté katolické wěrně a swatě šetřilo;

* Wjce zná takowých přikladů Red.

Digitized by Google

wjra Kristowa zkwjtala tehdáž w swé kráse mladistwé, Cjrkew swatá stkwěla se sláwau, wážnost duchowenstwa wzrostla wysoko, a křesťané katoličtj byli srdce gedno, pautáni bywše wazbau upřjmnosti a lásky. Wšak gak brzo swět ustanowenj cjrkewnj lehkowážně zamjtati počal, hynula i sláwa kněžstwa. Protož stůgme bratřj nabogišti swěta neohroženě, statně zastáwagjce Božské i cjrkewnj zákony, a milugjce matku, genž chléb nám podáwá.

m) Odwážj-li se časem úřednjk mnohý nám dne pátečnjho masitých pokrmů předložiti, nikoli gemu k wůli, nikoli kadidlem pochlebenstwj, gako bychom w třjdu oswjcených wěků swého patřili, ni nedorozumněnau sadau Pawlowau: *Wšecko, což se nám předkládá, gezte, nic se newyptáwágjce pro swědomj* (1. Kor. 10, 27.), swedeni, proti ustanowenj Cjrkwe sw. gednegme, nýbrž raděgi sw. Pawlem warowáni se řidme: *Pohoršuge-li pokrm bratra mého, nebudu gjsti masa na wěky, abych bratra swého nepohoršil* (1. Kor. 8, 13.); ginák byť se to i tagně bylo stalo, o tom brzy i ostatnj úřednjci, pjsaři a čeleď zwědj; čjmž wážnost duchowenstwa zlehčena; a brána k zrušenj zákonů cjrkewnjch do kořan otewřena bywá.

n) Rowněž netrpme we farnjm okresu swém w poswátných dobách cjrkewnjch hudebnj ples a diwoké tance, gešto posud w osadách našich žigj alespoň bohabognj starci, kteřjž za dnů mladistwých podobné neplechy newjdali: protož welmi se hanbj,

Digitized by Google

a wšecku winu na duchownj pastýře k takým wěcem mlčky přiwolugjcj wrhau; zwláště zwědj-li, že se šenkýři w čase ještě zapowězeném u úřadu swého o powolenj k tanečnj hudbě ucházeli, a těm, gichž pastýřowé w takowéto přjpadnosti lhostegnj zůsáwagj, že uděleno: oněm pak, gegichž duchownj pastýřowé zákonů cjrkewnjch přjsně střežj, že odepřeno bylo. Cjrkew katolická nenj máti zmatků, nýbrž gednoty a swornosti; naše tedy gest, bychom gednomyslně co zeď pewnj praudu zmahagjcj se wlažnosti wěku našeho zmužile wzdor wkročili, a co rodnj synowé milené máti, gegj i swau sláwu hágili.

o) Cjrkew swatá katolická o blaho nastáwagjcjch manželů křesťanských přepečliwá ráčila ustanowiti, by k dosazenj Božjho wěna při oddawkách za nowé manžele oběť neyswětěgšj a modlitby se konaly. K čemu tedy ty zwláštnosti onde a onde oddáwati před polednem s cjrkewnj slawnostj sprostšj a chudšj druh: odpolodne pak tak nazwané *honoratione*, gako: panské služky, učitele, úřednjky a t. d.? Zdaž i těmto k nesenj garma manželského wyššj posily nenj potřebj? Zda-li zgewno nenj, čjho ducha tacj duchownj pastýřowé gsau, an zamjtagjce, což wlastnjho, w způsobech nekatolických sobě oblibugj, a mši swatau za něco zbytečného magj, alespoň skutkem to gewjce? Nebude newědomo těmto pánům, že swětským i cjrkewnjm zákonem křesťanských snúbců odpolednj dobau oddáwati kolikráte obmezeno bylo, leč wyššj powo-

Digitized by Google

lenj si prw wymohli, gakowéž wšak w sjdelnjm městě toliko páni biskupowé (P. T.), pro wenek pak weleslawné řjzenj zemské uděliti prawo magj. Proč se magj tehdy někomu k wůli wlastnomocně zákony rušiti, a k obsluhowánj swátosti manželstwj těchto protizákonnjch zwláštnostj užjwati? Pokudž duchem cjrkewnjm wedeni takowého různěnj nepřekonáme, a gednoty neostřjháme, neobstogj welebná wážnost naše.

p) Usilugj-li farnjci o prominutj zákonné překážky pokrwenstwj, aneb přjbuzenstwj gich umluwenému manželstwj stogjcj w cestě, nenj-li wšak žádost gegich kanonickými důwody opodstatněna, aneb nehrozj-li z odepřenj záwadného prominutj welké gakési nebezpečj, nepřiwolugme lehkowážně k prosbám gegich; neboť zkušenostj shledáno, že takowá manželstwa nehrubě se dařj, wyššjm úřadům mnohé nesnáze, čekancům pak znamenité wýlohy a mrzuté průtahy působj. Nehrubě k zásluze přičteno bude duchownjmu pastýři, kterýž drahně takých prominutj wygednal swým osadnjkům; tjm se ještě honositi nenjť nikterak chwalno, nýbrž dobré duchownj powěsti a wážnosti gestit i na škodu, gelikož podobnj čekanci w osadách sausednjch proti swým pastýřům, genž znagj práwa cjrkewnj hágiti, se rotj; zwláště mjcháli se onen w záležitosti ginýchj a podpaluge cizjch farnjků. Kaplanu zhola nepatřj w té přjpadnosti za gednatele se nabjzeti cizjm osadnjkům, a gim popisowati, co by od duchownjho pastýře swého k účelu swému wynutiti měli; toť

Digitized by Google

genom lehkost geho a negápnost cjrkewnjho ducha wyzrazuge. Genom tenkráte, gednáme-li wěrnj zákonům gednosworně, pochwaly a wážnosti dobudeme sobě.

q) Braňme důrazně práwa farnj, přjsahau bywše zatknuti při nastaupenj úřadu pastýřského weřegně složenau. Záwistiwým okem wzhlédá swět na poctiwau wýživu naši, a škube, kde gen se k tělu přidrati může. W práwa kněžská si časem mnohý tepáček omočj; mlčjme-li, bogácně w kapsách ruce tagjce, bychom taclj si nepopálili, na koni si proti nám co na bogiště wygede, násilu nám činj, chleba ubjrá, a byť možné bylo, rádby nás: ze sedla wypjchl. Gestliže pastýř duchownj z babské snad bázně aneb z pauhé lenosti, přjsaze gsa newěren, práwa swého nehágj, nýbrž zadáwa, gak mohau medle osadnjci si ho wážiti? Kdež úřad powinnost káže, přestáwá wahánj a wšeliký ohled? — *Kaž slowo*, dj sw. Pawel, *nabýzeg w čas neb ne w čas, tresci, pros, žehři we wšj trpělliwosti a učenj* (2. Tim. 4, 2.).

Ne gednau se přibázj také, že mnohý z čekanců, chtě uchwáti *Beneficium*, se smlauwá, a dáwku některau k wýživě pastýrowě patřjcj opauštj. Toť Simonie, a osadnjci na takowého pastýře hrubě newražj, an farnj od dáwna bywalý přjgem neprawě tak zadal. Nástupnjk, chce-li zas wážnost kněžstwu zjskati w osadě swé, musjť, co zadáno, gak přjsahau se byl zawázal, zmužile a neohroženě dobýwati, a w držení se wložiti.

Digitized by Google

r) Slowo šlechtj muže, znj staré přjslowj české; šelma pak, kdo swého slowa neďržj. Opowrženě-li pohlédá syn na otce, schowanec na swého pěstauna, a newolnjk na wrchnost swau, k slowu-li nedostáli; tjm wjce si osadnjk oškliwj swého pastýře, nebyl-li muž od slowa. Nawyklý slowo prawdy, prawdy wěčné z úst geho slyšeti, dal na slowo geho, mage za to, že co buď úřadně, aneb w osobnj záležitosti pronesl byl, takéž upřjmně uskutečnj; zhrozj se wšak nemálo, widj-li se nápotom úskočně zklamána. „Tak ani kněži nenj co wěřiti?“ s hněwo-úžasem zwolá, a takéž od této chwjle nań newražj, wjce ho nectj, wjce newěřj gemu. An tak wážnost duchowenstwa se zlehčuge, hledme tedy w slowě wždy státi, bytby nám to časem i w nehod bylo.

s) Konečně nehaňme se wespolek. Pořjdku udá se, aby swětštj úřednjci druha swého weřegně u přjtomnosti duchowenstwa tupili, raděgi tagemně skrýwagj trestné wýstupky geho. Za to ale některj panáčkowé naši buď z pauhé záwisti, aneb aby w společnostech, u stolu wrchnostenskeho a úřednjka předc slowo wedli, z oboru swého látku woliwše, nestaudně přetřepáwagj swé pány bratry; zhola nedbagjce, poklésky-li prawdiwé, aneb nowiny gegich z klewetnjků neboli babské powěsti čerpány gsau. Tjm wážnost swau wlastnj i stawu swého lehkowážně podkopáwagj. Snadby těm samým neljcným panáčkům do očj řjci se mohlo: „Lékaři! uleč sebe sám.“ „Kdo w té peci bývá, giného

Digitized by Google

tam hledá.“ Aneb ať slowy Páně mluwjm: *Což pak widjš mrwu w oko bratra swého, a břewna, kteréž gest w twém wlastnjm oko neznamenáš? Kterak můžeš řjci bratru swému: Bratře! nech ať wywrhu mrwu z oka twého, sám w oku swém břewna newidá? Pokrytče! wywrž prwé břewno z oka swého, a tehdy prohlédneš, aby wyňal mrwu z oka bratra twého* (Luk. 6, 41 — 42.). Alespoň — oni gauce učitelowé lidu — nechť se prw učj znáti lásku křesťanskau, a kterak gim bližnjho wady uléčiti dlužno. Co stogj medle w zákoně psáno? kterak čteš? *Zhřešil-li by proti tobě bratr twůg, gdi a potresci ho mezi tebau a gjm samým; uposlechl-li by tebe, zjskal gsi bratra swého. Pakli by tě neuposlechl, přigmi k sobě ještě gednoho neb dwa, aby w ústech dwau neb třj swědkůw stálo každé slowo. Pakli by gich neuposlechl, powěz Cjrkwi; gestliže pak Cjrkew neuposlechl, budiž tobě gako pohan a publikan* (Mat. 18, 15 — 17.).

Wida tak mnohotwárným způsobem wážnost duchowenstwa i Cjrkwe sw. zlehčenau, neméně i náboženstwj škodu trpěti, s bolestj gsem se na tom ustanowil sepsati přjtomné pogednánj. Swaté této powinnosti w obět položiw práci swau, prosjm Wás, welebnj Bratřj w Kristu! wad wážnost naši zžjragjcjch se opatrně střehauce, rozhogněme se gako nynj francauzské a anglické katolické duchowenstwo w pastýřské horliwosti, w přjkladném obcowánj, w dobré powěsti, a w milosti Pána našeho

Digitized by Google

Ježjše Krista, by na základu tom někdegšj wážnost duchowenstwu zas byla nawrácena, a Cjrkew swatá, weledrahá máti naše, i náboženstwj Kristowo slawilo zlatý wěk swůg. *Dixi, et salvavi animam meam!* —

6. O káznicjch čili trestnjch domech.

od

P. Ant. Wiesnera,

kooperatora w cjs. král. káznici w Praze.

(Pokračowánj.)

Howardowu dráhu žaláře zlepšiti nastaupili w Anglicku geště mnozj proslulj mužowé gako: Bentham, Mackintosh, Crawford, Hoare, Jakob Neild, Samuel Romilly a w nowěgšjch časech Josef Guerney a geho sestra znamenitá panj *Alžběta Fry*. Nabádánjm a působenjm těchto mužů a mnohých společnostj, wzawšjch sobě za předmět žaláře zlepšiti, nabyli žaláře w mnohých wzdálených zemjch arci giné twářnosti; než i tyto oprawy duchem nyněgšjho času wedeny neslaužily ku prawému zlepšenj žalářnictwj, nébrž znak swé nedospělosti wždy na sobě nesly. Prawda gest, že žaláře se nepodobali wjce oněm děrám prostřednjho wěku, kamž uwěznění uwržen polonahý, hladu, zimy a neřestj wšelikých obětj se stal, zapomenut a gako z počtu žiwých wymazán; proměnilit se (wymjnky se arci wšude nagdau) we světlé, obywatelné prostrannosti, kdež wězeň dosahnul teplého oděwu,

Digitized by Google

teplého lože a dostatečné strawy, kdež našel mjrnau práci a weydělek; slowem geho staw stal se lepšj než mnohého poctiwého dělnjka, kterýž neunawenau pracj sobě a swogjm s tjžj wlhký sklep za obydlj, hadry za oděw, a suchý chléb za pokrm wyděláwá.

Materialnj staw wězňů wůbec nemohl wjce požadowati; ale gako předtjm, trwalo smjšenj zločinců wšeho stářj, pohlawj, mezi sebau, a tjm mrawnj i fysická nákažliwost. Trestnj domy byly a gsau, kdež tato smjšenost gešte pozůstáwá, školy wespolného wyučowánj w té neyhoršj podlosti a neyšeredněgšj nemrawnosti, gsau wždy stogjcj tradice wšech rekowských čin w šibalstwj, gsau hlawnj stanowiště, kdež budaucj taženj na gměnj občanů se umlauwagj; role se rozdělugj a spolky pewné uzawjragj; zde gest kaliště, odkudž se mrawnj mor po celé zemi rozšjruge. Strašliwost žalářů odpadla a s nimi také strach před njmi, tak že w nešťastné přjpadnosti, gsa přepadnut a nebo wyzrazen zločinec zde na cházj dosti pohodlný žiwot a gemu přjgemnau společnost a zábawu. Co se w těchto okolnostech očekáwati mohlo, uskutečnilo se co neygistěgi, totiž w strašliwě rostaucjm počtu opětnjch prowinilců.

Tato welika wada žalářnictwj přiwedla důmyslné muže na myšlénku P. Mabillona, wězně od sebe odděliti a ge pracj zaměstnáwati; a z toho se postupem času wywinula: ona nyněgšj saustawa oddělenosti wězňů gednoho od druhého. Prwnj káznice, kdež se na oddělenj trestnjků pomyslelo, byla

Digitized by Google

w Řjmě w roku 1718. zřjzená, a asi půl stoletj pozděgi dala slawná Maria Theresia w Gentu káznici, dle náwrhu hraběte Villaina XIII. zřjditi s takowau maudrostj a opatrnostj, přede wšjm we weystawnosti uspořádanau, že až dosawáde za neykrásněgšj a neypřiměřeněgšj káznici we swětě uznána gest.

An zatjm Europa w krutém bogi swé neylepšj mrawnj i fysické sjly stráwila, obrátila mladistwá sewernj Amerika, dosáhši auplué neodwislosti od Anglicka, zřetel na swé zemské zřjzenj, přede wšjm na trestnj zákon a žalářnictwj.

Dwě od sebe rozdjlné saustawy káznic zřjdili spogené Amerikánské obce, totiž Auburnskau a Filadelfickau.

Tyto dwě w podstatnjch wěcech sobě odporugjcj saustawy spočjwagj předce na gednom společném základu, totiž na osamotněnj trestnjka.

Kdožkoliw wnitřek žalářů a powahu wězňů pilně zpytowal, nabyl předswědčenj, že společné obcowánj těchto lidj mezi sebau gich mrawné polepšenj nemožným činj, ano pro ně newyhnutelnau přjčinau strašliwé zkaženosti gest. Tato pozorowánj, kterýchž skušenost dokazuge, držj se w spogených obcjch za gistau prawdu, a wšickni spisowatelé, genž se shodnauti nemohli, na gaký způsob by se polepšenj trestnjků uskutečniti mohlo, w tom se předc sgednocugj: že bez oddělenj trestnjků od sebe, žádné dobré saustawy dosjci nelze.

Aby se nákaze, pocházegjcj ze společného

Digitized by Google

obcowánj mezi sebau poněkud předešlo, hleděli mnozj w gistý počet třjd trestnjky rozděliti; než i tento prostředek se okázal nedostatečným. Gsau sice stegnogmenné tresty a stegnogmenná prowinčnj, ale negsau dwa docela stegné stupně mrawnosti, a kdykoliw trestnjci spolu bydlegj, newyhnutelně má nakažliwý wplyw geden na druhého; poněwadž we společnosti trestnjků méně zlý působj na horšjho, ale ten neyzkaženěgšj působj na toho, kterýž we zlém teprwa nowáčkem gest.

Ne djme nic o oné ohyzdné společnosti trestnjků w noci, kdež negsauce wjce pozorowáni, těm neyprostopašněgšjm řečem uzdu pauštěgj; toliko zde podotkneme, že zábawa dwau w žaláři uzawřených genom o gegich spáchané zločiny se točj. W těchto rozmlauwánjch se každý honosj swým zločinem a geden před druhým chce mjti předek w zločinstwj. Neyméně w zločinstwj zběhlý, poslauchá wolně zkušeného, a ten neywětšj zločinec stane se wzorem mrawnosti wšech ostatnjch.

Samota gest tedy trestnjku prospěšná, ona překazj, že nemůže ginému škoditi, a gemu samému gest welmi užitečná! W samotě přemeyšlj, sám se swým zločinem učj nenáwideti ho, a nenj-li geho mysl docela zkažená, probudj se w samotě geho swědomj. Těžký trest gest owšem samota, ale zločinec ho zaslaužil. Prawdiwá gsau slowa pana Liwingstona,[1] gež pronesel w úwodě ku swé trestnj

[1] wiz: *Hitzig's Annalen der deutschen u. ausländischen Kriminal-Rechts-Pflege. Bd. 9. S. 186.*

Digitized by Google

zákonnj knize: „Trestnice, určitá ku potrestánj brzo by přestala býti předmětem strachu, kdyby w nj se nacházegjcj trestnjci ty samé spolky, swazky a známosti našli, w kterýchž si před swým wězenjm libowali.

Gakkoliw prowiněnj trestnjka welké gest, předce se nemůže, když geg stát swobody zbawj, umořiti. Takowý by ale byl následek auplné samoty, kdyby nižádná zábawa gegj přjsnosti nemjrnila.

Protož se práce do žalářů uwedla. Nenjť wězňům osamotnělým obtjžná, nýbrž gest gim prawé dobrodinj. A kdyby zločinec w nj žádného ulehčenj trápenj swého nenašel, předce má k nj býti nucen; nebo gen lenost ho k zločinům přiwedla, a když pracuge, učj se býti poctiwým. I také z giného ohledu gest práce trestnjku newyhnutelná. Geho wyživenj stogj stát mnoho, když pracuge, umjrňuge autraty.

Těmito prawdami proniknutj zakladatelé Filadelfické káznice ustanowili, aby každý trestnjk we dne i w noci we zwláštnj komůrce zawřen byl; byli toho domněnj, že toliko auplné tělesné oddělenj trestnjků ge od wespolné nákazy ochránj, a přigali tjm zásadu samoty w celé swé přjsnosti. Dle této zásady zůstane do takowé komůrky zawřený trestnjk w nj po celý čas swého trestu. On gest od celého swěta oddělen, a trestnice gemu podobnými, wšak od sebe oddělenými zločinci naplněná, nepodá mu žádné společnosti. Gelikož w trestnjch ústawech wšechna zkaženost ze společnosti zločinců mezi sebau pocházj, může se neyprawdiwěgi twrditi, že

Digitized by Google

tomu zlému we Filadelfii se předegde; poněwadž zločinci w tělesné nemožnosti se nacházegj spolu obcowati. Nezwratitelná gest to tedy prawda, že gediné auplné oddělenj wězňů od sebe ge od wezpolné nákazy ochránj. Nikde nenj oddělenj wězňů od sebe lepšj, nežli we Filadelfii, protož nikde ginde zaměstknánj žadného nezli tam. O Filadelfické káznici se nemůže řjci, že se tam práce ukládá, nébrž že se z přjzně práce dowoluge.“ Nawštjwiwše tento ústaw, prawj Beaumont a Tocqueville, [1] rozmlauwali gsme skoro se wšemi gednotliwými trestnjky. Ani gednoho nebylo, kterýž by o práci s nějakým způsobem wděčnosti se nezmjnil, a se newygádřil, že bez ustawičné práce nesnesitelný by mu byl žiwot. Coby také měl sám sobě pozůstawený člowěk počjti beze wšeho zaměstknánj w dlauhých hodinách samoty, odewzdán wýčitkám swědomj a strachu swé obraznosti? Gediné zaměstknánj učinj geho komůrku méně smutnau, unawj tělo, a uspokogj ducha.“

„Neméně pozorowánj hodno gest to, že oni lidé, genž wětšjm djlem lenostj a zahálkau k neprawostem wedeni byli, trápenjm samoty tak se přeginačili, a nynj w práci swé gedinké útěchy hledagj. Nenáwidjce zahálky zapuzugj tjm prwnj přjčinu swého nešťestj a nawyknuwše práci, učj se milowati gedinký prostředek, kterýmž budaucně swůg žiwot poctiwě zachowati mohau.“

[1] *Du systeme pénitentiaire aux Etats-Unis et de sou application en France. Par M. M. Beaumont el Tocqueville.*

Digitized by Google

Zakladatelé káznice w Auburnu tež uznáwagj newyhnutelnost, wězné oddéliti, wšechny spolky mezi njmi zameziti a práci ge podrobiti. K dosaženj toho cjle ale nastaupili docela ginau cestu. W této trestnici a we wšech dle nj zřjzených gsau wězňowé we swých komůrkách toliko w noci zawřeni. We dne pracugj společné w djlnách, wšak k přjsné mlčenliwosti nuceni, gsau předce gako oddéleni. Společná práce spogená s tau neypřjsněgšj mlčenliwostj gest tedy ono obzwláštnj, čjmž se Auburnská saustawa od Filadelfické lišj.

To gsau tedy ony dwě saustawy Amerikánské ku polepšenj wězňů, kteréž zagjmagj negen wšechny mysliwé muže, ale i wlády celého wzdělaného swěta. Skoro wšechni Ewropegské státy poslaly w žalářnictwj zběhlé muže, aby na mjstě wýsledky těchto saustaw pozorowali, a nesčislných spisů powstalo we wšech wzdělaných řečech, kteréž tyto saustawy a gich wýsledky rozebjraly; buď gim přeswědčily anebo ge zawrhly.

Gediné praktické Anglicko gednalo dle swé obwyklé saudnosti. Poslalo roku 1833. w žalářnictwj zběhlého Wiléma Crawforda do sewernj Ameriky, aby na mjstě obě ústawy pozorowal a wládě swé náhledy a náwrhy sdělil; zřjdilo ústaw dozorců žalářů, a postawilo w gich čelo naspět přišlého Crawforda. S předloženými náhledy a náwrhy Crawforda a ostatnjch dozorců žalářnjch byla wláda pohnuta, saustawu samoty auplně přigmauti, a gi w celé swé rozsáhlosti do we-

Digitized by Google

škerého králowstwj uwésti. Dosáhnace wláda od parlamentu roku 1840, k tomu potřebné zákony a též potwrzenj královny, počala swé působenj hned s budowánjm dwau wzornjch trestnic w Londyně a w Perthu o něco pozděgi w Bathu a w Irlandsku w hrabstwj Downegalském w Belfastu. S tjm se ale neukončil počet trestnic dle Filadelfické saustawy spořádaných; nébrž gak čteme we zprawě Dr. Juliusa[6] o „nyněgšjm stawu žalářnictwj w Anglicku“ zakládagj se we wšech třech králowstwjch djlem nowé trestnice dle saustawy Filadelfické, djlem se ostatnj staré budowy dle této saustawy přestawugj; gmenowitě w Brystolu, Hérefortu, a w Elginu, Peterboroughu, Bukinghamu, Scaboroughu, Wiltonu a t. d. W Irlandsku gest giž dle Juliusa dewět desetin žalářů dle napřed řečené saustawy zřjzeno. Který národ se může „s tjmto soběckým kramářským“ Angličanem měřiti? A nebo gest to wšechno — gako oswobozenj otroků, — gen welikánské obchodnj podniknutj?

I ostatnj národowé gednali dle swé sjly, Belgicko, Italie, o kteréž se domeyšljme, že ustawičně na zřjceninách swé někdegšj sláwy djrjma;[7] Francausko, Šwédsko a Norwegsko, kdež šlechetný Oskar kralewič negen co působitel na zástupce národu pro Filadelfické káznice, ale i co spisowatel o žalářnictwj proslul.

[6] *1. Heft der Jahrbücher der Gefängnisskunde.*

[7] Hrabě Pettiti we swém: „*Sulla riforma delle carceri*“, podáwá zprawu o welikém počtu káznic, genž dle filadelfické saustawy, djlem nowě se stawěgj, djlem staré přestawugj, gako we wšech Italských státech.

Digitized by Google

Gediné Německo nečinilo nic; psalo sice knihy, má celau literaturu o žalářnictwj, zná wšechny přednosti a nedostatky polepšugjcjch káznic obau světa; genom to ještě nečinilo, nestawělo žádných káznic založených na saustawě oddělenosti. Wůbec můžeme to powažowati za wěc gistau a ukončenau, že gediné w přjsném oddělenj trestnjků od sebe gich mrawného polepšenj dosjci lze. Tomu přiswědčugj skoro wšickni učenci a dozorcowé káznic Ameriky, Anglicka, Francauska, Italie a Německa, tomu přiswědčiti musj každý, kdož o žalářjch kdy přemeyšlel a wěc tu zpytowal; ba i sami trestnjci wyznáwagj, že w takowém smjšeném towaryšstwu wjce se zkazili a ani na myšlénku k polepšenj nepřišli.

Kéž tedy wšickni moc magjcj a wládě na bljzku stogjcj swých hlasů pozdwihnau; kéž wšickni neodolatelnau silau předswědčenosti a s gednocenosti wyznagj, že mezi oddělenostj a smjšenjm žádné prostřednictwj mjsta nemá, a že gen toliko z gedné saustawy naděge wyswjtá, ze saustawy neypřjsněgšj gednotliwé oddělenosti. O této důležité wěci psal krátce a gadrně Dr. Cattaneo we swém pogednánj *sulla riforma delle carceri* w Milánském časopise *Il politecnico*. Okázaw napřed nedostatečnost wšech saustaw, založených na smjšenosti trestnjků, ba i oné od mnohých wychwálené Auburnské na mlčenliwosti se zakládagjcj, prawj: „K čemu potřeba se odwoláwati na neyproslulegšj muže w žalářnictwj, kde sama přirozenost wěci tak swětle rozhoduge? Zkušenost co neygistěgi učj, že abso-

Digitized by Google

lutně nemožno gest, sdjlenj trestnjků mezi sebau zameziti, dokud w společnosti žigj. Na tom mnoho záležj, máli se za to, že kořen wšj zkázy w sdjlenj a w spolku wězňů se nacházj. Kdož toho nenahljžj, ten arci každau změnu w žalářnictwj za zbytečnau pokládati musj; kdož ale poznal, že gediné sdjlenj a spolky wězňů podlost wjce a wjce zplozugj, kagicnost a polepšenj nemožné činj, trestnjka, ať gakákoliw pohnůtka geho prowinění byla, w očjch geho spoluměštanů zhanobj a geg do tenat zlých bratrstew a známostj přiwádj; ten se gistě ani okamženj nespřátelj ze saustawau, kteráž těmto základnjm neřestem zabrániti nemůže. Wůbec dokázáno gest, že na žádný způsob sdjlnost se nezamezj, kdež smjšenj wězňů pozůstáwá. Zkušenost učj, že w trestnicjch dle Auburnského způsobu spořádaných ani hlasité mluwenj se zameziti nemohlo. Deyme tomu, že to byla gen okamžitá neposlušnost, ale gest tjm sdjlenost zamezená? Nikoliw, znamenjm, pohledem, šeptem trwá ustawičně spogenj a sdjlnost trestnjků mezi sebau a každé náwěštj, pozorowánj a nápad proběhne čerstwě gako blesk i tu neywětšj djlnu. Nadarmo gest užjwáno i neypodiwněgšjch prostředků k odstranění sdjlnosti; puzenj po zdjlenj gest hluboko w přirozenosti člowěka zakořeněno. Tak w Auburnské trestnici musj wězňowé gistě práce dle wogenského pohybowánj konati, hlawu přjmo k dozorci držeti a oko na práci obrácené mjti, a za ten neymenšj nedowolený pohled aneb pohnutj následuge okamžité potrestánj. Kdež

Digitized by Google

ale pohled, pokynutj, šepot nemilosrdně se trestá, může tam kagicnost nad zpáchanau — giž snad polowičně zapomenutau winau wzniknauti? Přideyme k tomu to wěčné objhánj pracugjcjch, hřmot práce, pohled přicházegjcjch a odcházegjcjch nešťastnjků, to wěčné čjhánj na obličege dozorců a spoluwězňů, ty bolestné wzdechy bitých; to wšechno ge udržuge w gakémsi rozčilenj, že gich smysl nikdý lepšjm myšlénkám se oddati nemůže. A přigda wězeň wečjr do swé komůrky, přemožen gest spanjm a unawenjm, a neho se w něm baurj wztek, nenáwist, zatwrzelost, ale nikdý se neprobudj geho swědomj, nikdý se w něm nezbudj ljtost nad zpáchaným zločinem, a nepriprawuge ono spasitelné znowuzrozenj, bez kteréhož nenj trest nic giného nežli dlauho trwagjcj neplatné mučenj.

To gest onen smutný obraz žalářů na saustawě mlčenliwosti zřjzených. Rádo se obrátj oko od toho hnusného diwadla do samotné komůrky Filadelfického žaláře, kdež trestnjk sám swau pracj, knihami a swými myšlénkami okamženj počjtá aby lidský obličeg spatřil, kterýž k němu přicházj, ne aby ho trýznil a w něm mstu a zášti wzbudil, ale aby geho strašliwau samotu přetrhnul, tjžjcj muky probuzného swědomj ulewil a geho naděge w tento a budaucj žiwot posilnil a upewnil.

W prawdě nic giného nezbýwá, než buď wšechno při starém nechati, a nebo saustawu samoty pognauti. Geli prwnj nemožné, tedy gest druhé newyhnutelné. Saustawa oddělenosti a samoty gest

Digitized by Google

gediný hogiwý lék pro zážragcjho raka nynějšjho žalářnictwj; genom w této saustawě dosáhne trest swé wyššj ceny a swého duševnjho působenj. I ten neyzatwrzelejšj zločinec mocně bývá pohnut w onom okamženj, kda se zawřenými očmi po tiché chodbě, w njž se toliko geho kroky ozywagj, weden gest do své komůrky, kteráž spolu i geho celým světem gest. Dwéře se zawrau, aby se mu snad po mnohých teprwá letech otewřely; malé okno, to gest celé spogenj se světem. Wenku leží s celým swým hlukem swět, wně gest on sám a geho swědomj.

Prwnj dogem působj zuřenj, kletbu, mstu; než brzo následuge ochabnutj a unawenj. Geho zuřenj se odráží od němých zdj, on cjtj swau slabost proti zákonu, kterýž ho bez okowů, bez bitj newiditelnau ale pewnau rukau drží. Powědomost geho winy až dotud nároužiwostmi zastřená, pomalu se odekrywá, w geho swědomj se usazuge, z kteréhož wjce a wjce prchagj myšlénky světské. Nahnětkem swědomj, dlauhau chwjlj a netrpěliwostj trápen, tauží po nějakém zaměstnánj, gen aby tlapliwých myšlének se zbawil. Málo gich wzdoruge 4, žádný 8 dnj. Práce mu ale nikdy wnucená nenj, gen se mu podáwá co přjzeň a dobrodinj, bez kteréž by samoty nesnesl.

W práci nalezne oswobozenj od dlauhé chwjle, od auzkosti swého srdce a od pomenj předešlého žiwota; do nj se zaběře s náružiwostj a skryge se w nj před swými wlastnjmi myšlénkami. Ta hořká prawda geho stawu, ta spořádanost geho mysli

Digitized by Google

činj powolně srdce geho k poučenj a k laskawé domluwě. S taužebnostj očekáwá swého wljdného dobromyslného učitele, a maudrá slowa, kteráž tento opatrně pronesl, wstupugj w samatnosti geho komůrky živě před geho duši. Nic ho wjce newytrhuge z geho myšlének. Častěgi ho překwapj neočekáwaná náwštěwa, nagdauc ho w klubokém myšlenj dohrjženého. — Tu snad letały geho myšlénky do minulosti geho života k geho milým a přjbuznym, k geho nešťastným rodičům, k geho ženě a djtkám w nauzi postaweným. Žadný ani ten neyzatwrzelegšj zločinec, w gehož srdci lidský cit se wjce neozywá, genž co krwožjzniwá šelma gen po wraždě a laupeži tauží, nemůže dlauho wzdorowati pronikagjcjmu působenj samoty, tichosti, laskawé domluwě a swému wlastnjmu probuzenému swědomj. Zponenáhla geho diwokost se ukrotj a zgemnj. Nemá wedle sebe wjce zločince, genž swau zatwrzelostj se honosj, gemu se posmjmá, trpkým a oplzlým žertem geho náružiwost budj; ani hluk pracugjcjch společnjků, ani hlomoz okowů ho wjce newytruhge; okolo něho panuge hrobowé ticho.

Naposledy předce přigde okamženj, kdež mu gako giž dřjwe zahálka, tak i geho zatwrzelost srdce se stane nesnesitelnau, a neznámé city se w něm probudj. Nynj náboženstwj wljdnau laskawostj gemu podané, podrobj i to neyzatwrdlegšj srdce — nynj se nechá od ruky maudré gako měkký wosk ohnauti a přetwořiti. Kdož takowau školu prošel, může, gsa na swobodě, zase nowých přečiněnj se

Digitized by Google

dopustiti: ale on nese we swém srdci hluboce zarytau hrůzu, hluboko wtiskrutau powědomost swé nicosti, že toliko myšlénka „*žalář*“ geg w prostřed wjru neprawosti zadržj a k sobě přiwede. A tato strašliwá myšlénka, kteráž trestnjka od opětného pádu chránj, se rozšjřj wšude, stane se obecnau, a mnohého odtrhne od prwnjho poklesku; trestu ale hrozjcjmu dodá wážnosti a ceny. Staří nazywali mlčenliwost matku maudrosti a wyššjho smeyšlenj; že ale též gest straśliwý mstitelkau winy, bylo gim neznámo. Teprwa nowěgšj filosofie, wygmauc ze schránky myšlének blahodatných pokladů, saudila, že w nj i trestagjcj moc wězj a gegj usudek korunugę spasitelná zkušenost. Ona uchwacuge zločince, ne na těle, ne na potřebách geho materialnjho žiwota: ona se chopj geho duše, co pramenu a středu geho žiwota; ona wykonáwá poprawu na geho duši. Společnost lidská nehledá nynj swé bezpečnosti před zločinem w ukládánj nelidských tělesnjch trestech; ona nynj našla w čistolidské dušewnj bolesti ten wlastně prawý socialnj trest: an onoho zbawuge wýhod žiwota společenského, kdož se proti němu prohřešil.

Co ostatně proti této saustawě mnozj i slawnj spisowatelé podotkli, že totiž wětšj djl tak zawřených zemře, w šjlenost upadne, anebo že takowé trestnice s welikými autraty spogeny gsau: to wšechno se w nowěgšjch časech ku prospěchu Filadelfické saustawy rozhodlo. Nyněgšj wýsledky dokázaly, že ani živobitj ani rozum trestnjků w ne-

Digitized by Google

bezpečenstwj nepřicházj. Gen tenkráte by to mělo mjsta, kdyby osamotnělý skrze celý čas swého trestu wšj lidské náwštěwy, práce a útěchy zbawen byl. Powaha Filadelfické saustawy záležj ale w oddělenosti trestnjků od gich spoludruhů, nikoliw ale od společnosti giných poctiwých lidj. Tato naopak se negen dowoluge, nébrž wyhledáwá a podporuge. Mimo powinné náwštěwy ředitele, duchownjho, lékaře, učitele přicházegj k wězňům přjbuznj, známj, ano i audowé bratrstew a gednot k tomu cjli zřjzených. Gednotliwé oddělenj trestnjka gest gen materialnj nářadj: duſewnj prostředky gsau náboženský, mrawný a rozumný wplyw a poučenj, aby dobré mocnosti geho ducha se probudily a posilnily, a z toho se pozná, gak mnoho se stawj na obcowánj s dobrými lidmi. O krutém a auplném osamotnění, gak se wůbec domnjwá, nemůže tedy ani řeč se šjřiti. Z té samé přjčiny nedůwodná gest ona námitka, že w žalářjch Filadelfických wězňowé přečasto w šjlenost padagj. Gednotliwé pády šjlenstwj se naskytugj tak dobře we wězenj gako na swobodě; a nebylo by diwu, kdyby w žalářjch častěgi se udály an právě mezi zločinci newyjce náruživj, přepjaté charaktery se nacházegj, kteřjž lehko za meze rozumu se wrhau. Nikdý ale se nemůže saustawě oddělenosti přičjtati, že by k šjlenosti přiwáděla. Nebo ono domělé až k zaufalstwj wedaucj osamotnění mjsta nemá a žádný twrditi nemůže, že zacházenj s poctiwými maudrými lidmi wjce šjlenost budj, nežli obcowánj se zločinci. Má-li se za to, že

Digitized by Google

šjlenost gest aučinek probuzeného swědomj a ljtosti nad předešlým žiwotem: tehdy gest prawda, že saustawa Filadelfická k šjlenosti wede, an swědomj a ljtost zbuzuge; ale k gakému nerozumnému usudku s tjmto rozumowánjm by se přišlo, každý nahljdne. Ona námjtka, že tak zřjzené trestnice welké wýlohy potřebugj, nezasluhuge ani odpowědi. Wydagj-li se miliony, aby se průmysl a obchod pozdwihl, železné dráhy stawěly, a. t. d.: mělo by se šetřiti, kdež se gedná, aby se mrawnost zlepšila, bezpečnost zgistila, neprawosti umenšily, a wůbec idea sprawedlnosti a civilisacj uskutečnila? W prawdě hůře bychom nemohli uraziti našich časů a těch, genž nynj wládnau.

Pogednánj toto nemůžeme lépe skončiti, než slowy slawného Nöllnera[8] „W občanské společnosti gsau gisté zřjzenosti, kteréž ačkoliw znak škodliwosti patrně do sebe nesau, předce co gakési newyhnutelné dědictwj se trpj, a pozůstáwagj; aby metla od lidského pokolenj se neodwrátila, kterauž nás wšech předek, okusiw od zapowězeného owoce, od počátku swěta na se uwalil. K těmto ustanowenjm patřj gak se zdá, w mnohých státech trestnj ústawy.“

(Pokračowánj).

---

[8] *Einleitung in die Gefängnisskunde vom Standpunkte des Strafrechtes. I. Heft der Jahrbücher für Gefängnisskunde.*

Digitized by Google

7. Na den na nebe wzetj blahoslawené Panny Marie.

Při prwotinách kněžských wel. p. Wogt. Zumana.

*15. Srpna 1841.**

Od

Wogtěcha Zumana,

Melnického wikáře a fáráře w Chorušicjch.

„Gednohoť gest potřebj: Maria neylepšj stránku wywolila, kteráž nebude odňata od nj.“ (Luk. 10, 42.)

Nábožnj, Neymilegšj Křesťané!

Maria, sestra Lazarowa, přišedši k lepšjmu poznánj za neysladšj rozkoš kladla sobě sedati, kdykoliw bohabognau rodinu w Bethánii nawštjwil Pán, u nohau geho, a pozorně naslauchati slowům Božjm. A eyhle Spasitel! chwálj nábožnau mysl a ochotnost dcery Judské a připoge i zasljbenj: *„Maria neylepšj stránku wywolila.*

Powědénj to sw. Cjrkew práwem obracj také na Marii, matku Božskau, prozpěwugjc o nj: *Maria neylepšj stránku wywolila, kteráž nebude odňata od nj.* Neboť ona giž u wěku mladistwém neyraděgi se kochámala w modlitbách s Bohem, swrchowaným nebes a země Pánem, poslauchámala rozmluwy o welemaudrém řjzenj, saudech, radách a slibech Hospodina Boha swého. — Pozdwihněte zbožných očj, Neym.! a patřte na poswátnau obětnici sem. Nuž! kohoť nám uwádj obraz ten, obraz prastarý? — Sw. Annu, matku Marie Panny, kterauž co něžné djtko cwičj, ohlašugjc gj weliké wěci

* Nemilau nám nebodau opozděno. Red.

Digitized by Google

Božj; a autlé djtko ani očinka nespaužtj s učitelky, ochotně, pilně poslauchá hlasu rodičky swé.

Takto wedena bawjwala se Maria čjm dál, tjm raděgi wěcmi, kteréž s swrchu gsau, srdce swého pozdwihugjc k nebeským toliko žádostem, kdežto swět marniwý pautal giných děwčat mysl nestálau; — a když w pannu krásnau dorostši zastjněnjm Ducha Swatého porodila Ježjše, genž slowe Kristus, i tu, dle wyprawowánj pjsem sw. šetrně skládala do srdce swého slowa, kteráž o Synu Božjm gj byla dána. Z té také přjčiny doprowázela geg po wšech geho cestách, až i na horu Kalwarii cestau křjže, a ačkoliw ostrý meč důši gegj naskrze byl proklál, Maria předc i w přehořkém žalu swém ještě wzpomjnala na poslednj řeči Syna swého w srdci dobrém, co nad zlata poklad ge chowagjc. Wywolilať tedy neylepšj stránku sobě, kteráž nebude odňata od nj; nebo Pán hognau gj ráčil odměnu dáti.

Ať nic nedjm, kterak gi na zemi blahoslawenau nazýwagj wšickni národowé, kterak wěrný a pobožný katolický křesťan, kdekoli w šjroširém swětě, byť i u postřed neznabohůw, u postřed synů odtrženj přjbytek si ustawil, Marii čest a chwálu wzdáwá, Marii aspoň w duchu wraucně wzywá: — dnes, an Bůh wšech wěrných ctitelů swých štědrý odplatitel, Rodičku Syna swého pro nepoškwrněné početj gegj podlé duše negen, alebrž i podlé těla do zahwězdných obytů wzjti ráčil, dnes, prawjm, i wšickni swatj angelé i archangelé, wšickni nesčetnj blahoslawených duchů řádowé wstřjc gj wy-

Digitized by Google

cházegj s plésánjm, co panj swau, co nebes králownu gi pozdrawugjce. Než i Božský Spasitel náš nepokládage toho za ugmu wznešené welebnosti swé, milowané Roditelce w austrety wycházj dnes a sázj gi na prawici swau. — Zdaliž newywolila Marie neylepšj stránku?

Wy, Neym.! hledjte nynj zrakem upřeným za nj do nebe. — Tato Maria, matka naše, kterauž widjte wznášegjcj se do nebe, ona, poněwadž láska newypadá a nehledá co gegjho, ale což giného gest, i tam žádá a přimlauwá se, abychom kdež ona gest, i my přebýwali.

Tážeme-li se, co potřebj k tomu, — sedati tytýž u nohau Páně a naslauchati slowům geho. Než k komu půgdeme? kdo má slowa Páně, kdo slowa žiwota? Kněži Cjrkwe, kněži sw. choti Kristowy, gako swědčj sw. Pawel, učitel národů, an dj: „*Tak o nás smeyšleg člowěk, gak o služebnjcjch Kristowých a rozdáwačjch tagemstwj Božjch.*“ A tentýž k Efez. w 4 kap. pjše: „*A on dal některé, zagisté apoštoly, některé pak proroky, giné pak ewangelisty, giné pak pastýře a učitele k dokonánj swatjch.*“

Ó newystižitelná hognosti dobroty a milosrdenstwj Božjho! Nebo Kristus Pán ne gednau toliko dal, ale dáwá bez přestánj kněze nám a pastýře, kněze dle wlastnjho způsobu a podobenstwj swého, kteréž Maria také we zwláštnj má ochraně, gelikož oni k djlu Božského Syna gegjho oddělenj gsau. Dáwnolič tomu, Neym.! a hle i náš

Digitized by Google

wrchnj pastýř a biskup weledůstogný opět giž osmnácte synů swých duchownjch mocj apoštolskau skrze wkládánj rukau, skrz modlitbu a pomazánj ge křjžmem sw. na kněžstwj pośwětiw, k djlu Božjmu na winici Kristowu ge wysjlá, z nichž gednoho i my w tuto přjtomnau chwjli uwádjme slawně do tohoto chrámu Páně. Neboť žádá si kněz tento mladý, aby prwnj oběť mše sw. zde před milostným obrazem bolestné Rodičky Božj, swrchowanému Bohu obětowati směl; zde, kdežto za wšecka léta umělmi se bawě, wraucně a nábožně wzywal gi, prosbám a orodowánj gegjmu poraučège los swůg. Gest to, nábožnj Kř.! pokrewnjk můg, gmenowec můg, genž powždy, zwláště pak od toho času, co sprostnj sice, ale poctiwj rodičowé geho Bohem s tohoto swěta powoláni byli, ke mně newšednj důwěrnost a lásku měl, u mné rady, u mné útěchy hledage w mnohonásobných těžkostech osiřalosti swé až do toho dne, an došel kněžstwj, až do této nyněgšj chwjle. A byl-li prw se mnau spřjzněn podlé krwe, teď aužegi geště spogen gest se mnau, teď i dle kněžstwj gest i bratr můg. O gak se weselj nynj duše má! neb gestli gsem kdy, milowaný bratře! tebe těšjwal, teď s to gsem, mnohém wjce potěšiti tebe; neb řjci smjm, gako Pán před časy Marii, sestře Lazarowě řekl, a gako Cjrkew naše sw. o Marii, matce Kristowé prozpěwuge, že gsi neylepšj stránku wywolil sobě.

Kněži na způsob a ku podobenstwj Pána našeho Ježjše Krista w lidu prawowěrném postaweni gsau. O tom když pro rozmnožennj cti a chwály Božj,

Digitized by Google

pro rozmnoženj pobožnosti našj a pro wětšj geště powzbuzenj a potěšenj mladého toho kněze šjře mluwiti budu, žádám wás, abyste na slowa má bedliwý pozor měli; — a gá pokračowati budu we gménu Páně.

Gednánj.

Řeč má bude dnes o kněžjch, a sice, že my na způsob a ku podobenstwj neywyššjho a wěčného kněze, genž gest Kristus Pán, u postřed wás, u prostřed lidu prawowěrného wštjpeni gsme.

a) Kdo newj z wás, že Kristus Pán Cjrkwi swé za chotě postawil se, gižto sobě wydobyl, obmyl a očistil wlastnj krwj swau. *A na způsob tohoto Božského ženicha gest každý pastýř duchownj*, každý kněz Cjrkwe, mage w tom poručeno sobě, aby osadu swau ostřjhal, opatrowal a hágil, aby přiozdobowal a okrášlowal gi, aby co možná wšj wrásky a poskwrny čistau zachowati gi hleděl, by ona den ke dni wjce a wjce Bohu se ljbila.

A na gaký způsob kněži toho docjlit magj? Pracowánjm w slowu a w učenj, w učenj wjry sw. katolické s nebe od Otce. světel Synem Božjm nám dané, kterážto má moc zárodky wšeho zlého, kwas wšeligakých hřjchů wyčišťowati a wymýtowati ze srdcj našich, ano z kamenj wzdělati Bohu syny Abrahamowy, syny wywolené; kteráž má moc dokonalé a přjgemné nás činiti, moc nás i ublahoslawiti. Rcetež sami, Neymilegšj Křesťané! gešto negste synowé odtrženi, ale synowé wjry, z trpělliwosti přigjmagjce slowo, w srdci dobrém a čistém

ge zachowáwagjce; receteż sami, cožkoliw od nás učjcjch, napomjnagjcjch, wýstrahagjcjch wás slýcháte, nemůžeme-liž i my každau dobau říci o sobě, gako Pán a Mistr náš u sw. Jana (7. Kap. 16. w.) řekl: *Mé učenj nenj mé, ale toho, kterýž mne poslal. Bude-li kdo chtjti wůli geho činiti, pozná učenj to, zdaliž z Boha gest, čili gá sám od sebe mluwjm.*“

Neym.! Čjm wjce my kněži přeswědčeni gsme o prawosti a swatosti, o blahodatné moci učenj této wjry katolické, a čjm wjce si na Bohu žádáme, abyste zprawugjce se učenjm tjmto, w celém žiwotě swém Bohu co den byli ljbežnějšj, tak milj gako bývá newěsta okrášlena ženichu swému: tjm pilněgšj býwáme u wyučowánj, nebo miugeme wás, gako sw. Pawel (2. Kor. 11. kap.) napsal: *Miugeme wás Božjm miłowánjm. Zaslaubiliť gsme zagisté wás gednomu muži, gako čistau pannu oddati Kristu.*“ A tau láskau wedeni nic nenosjme tak w mysli swé gako wás: z lásky k wám nebogjme se strachu těch, genžto dle předpowědenj sw. Pawla k Tim. zdrawého učenj nechtj snášeti, ale podlé swých wlastnjch žádostj shromážďugj sobě mistry magjcj swrbławé uši, kteřjž od prawdy sluh odwrátiwše básnj se přichytili a nás za to, že nechceme podlé wůle gegich, každým wětrem učenj se točiti nenáwidj; my prawjm, z lásky k wám gich strachu nehrozjme se. A gestliby i některých z nás časem strach gakoby přemáhati se zdál, my i hned rozpomjnáme

Digitized by Google

se na wýstrachu (u Jerem. pror. w 13. kap.) Hospodinem dánau: *Kde ge stádo twé, kteréž dáno gest tobě? stádo twé wznešené? Co řekneš, když nawštjwjm tě; zdaliž tě bolesti nepopadnau gako ženu na porodu pracugjcj?*“ — a opět (u Ezech. pror. 3. kap.): „*Za stráżného dal gsem tě domu Israelskému; gestli kdyżbych gá řekl k bezbożnému: Smrtj umřeš! nezwěstugeš gemu, aniż mluwiti budeš, aby se odwrátil od bezbożnosti swé a żiw byl: oně bezbożný w neprawosti swé umře, ale krwe geho z ruky twé wyhleddwati budu.*“ — Takto wjtězjme; a proto i snášjme a trpěliwost máme, gestliże nás kdo zarmucuge, gestliże kdo sžjrá, gestliże kdo béře, gestliże se kdo nad nás pozdwihuge, gestliże nás kdo w twář bige; s námi pánowitě, kratě a potupně nakládage. My při wšem tom mysljme a patřjme na Božského Mistra našeho, że wás, stádce wěrné! proň co newěstu milowanau ostřjhati, gi mu čistau a neporušenau, gi mu okrášlenau odewzdati máme, — a to sic pod ztrátau spasenj!

b) Kristus Pán, Neymilegšj! i prostřednjkem gest mezi Bohem a lidmi. Oně dokawadž w těle lidském obýwal, dnem i nocj se za lidi modlil, oně dle swědectwj (sw. Jana 17. kap.) zwláště w čas bljżjcjho se utrpenj swého, za své učedlnjky, gakož i za ty, kteřjž w něho uwěřj, wraucně modlil se; oně w zahradě Getsemanské Boha, Otce swého za nás prosil; oně w poslednj době żiwota swého přimlauwal se za nás; až i na smrt wydal se, aby

Digitized by Google

tau obětj wlastnjho žiwota swého usmjřil nás s Otcem nebeským a za nás zadost učinil spravedlnosti jeho. Kněz ale ge také *na způsob a ku podobenstwj tohoto jediného a wěčného Prostředníka mezi Bohem a lidmi.* — Gako někdy Mogžjš (w knize Deut. 5. kap.) sám o sobě řekl: „*Gá gsem mluwce a prostředek mezi Hospodinem a wámi*," tak právě každý z kněžj řjci o sobě smj. Gako Aaron s kadidelnicj a zápalem, tak ge kněz u postřed mezi živými a mrtvými, usmiřuge hněw Boha spravedliwého každodenním nejsvětějšího Beránka na oltáři obětowánjm. Kněz wyprošuge wám na Bohu potřebné dary a milosti nejen duše i těla, gakož předpověděl Joel pror. „*Mezi sjnj a oltářem plakatj budau kněžj, služebnjci Hospodinowi, řkauce: Odpusť Hospodine, odpusť lidu swému, a nedey dědictwj swého w pohaněnj, aby panowali nad námi národowé.* I odpověděl Hospodin řka: *Hle já wám pošlu obilj a wjno i olej, a budete naplněni gimi: a nedám wás wjce w pohaněnj mezi národy.*" Znamenejte, Nejmilegšj! proč i na wzdor časům těmto rozpustilým, kdežto ne gedni wjce o sobě a rozumu swém smejšlegj, než slušj smejšleti; proč, prawjm, i za těchto dnů našich křesťané (w nečetném množstwj po wšech světa krajích w modlitbu swých kněžj se poručegj. A blahoslawený, kdo se nehoršj na nás, neboť my ne o swé wůli wetřeli se w úřad ten a w službu tuto předostógnau, nýbrž Pán sám z neskonalého milosrdenstwj swého nás nehodných k tomu po-

Digitized by Google

wolal; z geho milostí gsme, což gsme! Ont prawil gest nám: „*Gako mne poslal Otec, tak i gá posýlám wás.*“ A opět mluwě o obětí těla a krwe swé dj: „*To čiňte na mau památku.*“ My tedy owšem na způsob prostřednjkůw a smjrčů gsme mezi Bohem a wámi.

c) Kristus Pán, náboženj Křesťané! *gest nad to wše i Soudce náš*, saudce weškerého pokolenj lidského, gakož ge psáno u (sw. Jana kap. 5.): „*Dal gest mu moc sawd činiti, nebo Syn člowěka gest;*“ a gakož snešenj apoštolské, kteréž na každý den odrikáwáte, prawj: „*Odtud přigde saudit žiwých i mrtwých.*“

Nediwtež se, djm-li, *že kněži gsau také na způsob a ku podobenstwj wěčného saudce toho, saudcowé wáši, saudcowé myšlenj, žádostj, swědomj wašeho*, saudcowé mrawů a wšech obyčegů wašich, i obmeškánj wšeho dobrého, ktewěž gste činiti powinni byli a nečinili. Nám zagisté řekl Pán: „*Přigmětě Ducha Swatého; kterýmž odpustýte hřjchy, odpuštěny gsau, a kterýmž zadržjte, zadržány gsau;*“ proto hned od počátku wůbec wšickni wérnj křesťané wšech gazyků, wšelikého stáří, stawu a řádu, když pracugj a gsau obtjženi, obtjženi hřjchy, k nám swé autočiště berau a wyznáwagjce se nám skraušeně a dowěrně ze wšech hřjchů swých, o radu nás prosj, útěchy u nás hledagj, za pokánj a rozhřešenj nás žádagj, a tak nalezagj občerstwenj a ulehčenj, odpočinutj dušjm swým. Neslýcháte-liž i těžce stonagjcjch i k po-

Digitized by Google

slednj hodince pracugjcjch: ani, gak mile kněz Cjrkwé při nich wykonal djlo swé, gakoby diwem Božjm posilněnj byli nabyli, pokogně očekáwagj duše swé od těla odlaučenj? Tu ten, tam onen knězi ruku pogaw a gi wřelę ljbage, an slzy radosti po tváři mu se linau, tlukauejm radostj srdcem dj: Smjřen gsém s Bohem; můg Pán a Spasitel ústy služebnjka séwho kněze přimluwil wětrům a moři, přimluwil znepokogenému swědomj mému, a stalo se utišenj. Nynj giž rád umru, giž neděsjm se přjsného saudu Božjho; wěda, že poněwadž gako sám ze sebe na saud sem šel, giž nebudu sauzen, leč milosrdenstwjm, leč saudem otcowským.

Že se ty takowé wěci hustě stáwagj, toho wy, stádce wěrné! sami gste swědkowé; wy to cjtjte w srdcjch swých, že prawdu djm. Mnohem hustěgi takého přeswědčenj my w zpowědlnici sw. na saudu sedjce docházjme, tak že slušně obrátiti můžeme na to sw. konánj slowa w 1. Král. Dawidem králem pronešená: *„Pásl služebnjk twůg otce swého stádo a přicházel lew nebo medwěd, a bral skopce z prostředu stáda, i hágjwal gsem ge a bil a wydjral gsem z úst gegich; a oni powstáwali proti mně a popadáwál gsem čelist gegich, a dáwjwal a zabjgjwal gsem ge. Nebo i lwa i medwěda zabil gsem gá, služebnjk twůg.* Aneb i to může o sauzenj tom na úřadowánj swé wyložiti kněz, co Pán Ježjš za času, když w těle lidském přebýwage sám widitelně aurad pastýřský konal, řjkáwal, nesa owci zblaudilau, pak giž ale nalezenau na rameni

Digitized by Google

swém: „*Spolu radůgte se se mnau, nebo nalezl gsem owci, kteráž byla ztracena.*“ Kolikrát se koli takého cos šťastně zdařj, třebať i negedni lidé, genž pohřjženi gsau w rozkošjch swěta tohoto, skutky těla gen wykonáwagjce a k wěcem Božjm, k wěcem nebeským chuti a gakoby mysli nemagjce tohoto působenj saudu kněžského neznamenali, neb wšjmati si nechtěli, ba gjm i zgewně pohrdli: ač alespoň angelé w nebi se z toho radugj dle předpowěděnj Páně: „*Prawjmť wám, že tak bude radost w nebi nad gedným hřjšnjkem pokánj činjcjm wětšj, nežli nad dewadesáti dewjti* domnělými *sprawedliwými*, kteřjž myslj: že netřeba gim pokánj.“

Anoť tedy působenj naše mezi wámi to a takowé gest, dobře-li gsem w té gisté naděgi, že Bůh, gakož mi chtěnj dal, takž i dá dokonánj, neřekl, že mluwenj mé dnes směřowati bude k rozmnožen cti a chwály Božj, k rozhognění pobožnosti wašj? Neb medle! kdo z wás rozbjrage si to skraušeně na mysli swé nemusj zwolati: Zweleben budiž Bůh a Pán náš! wětšjť zagisté gest dobrota a milosrdenstwj geho, než wypowědjti s to gsme, oně wždy hogněgi, wždy wjce dáwá, nežli daufati, nežli prositi smjme. A zdali teď giž nebudete tjm dowěrněgi winauti se k němu a nebudete-liž pewně za to mjti, kterak byste se mu den ke dni wjce zaljbiti a tak těch nesčetných darů a milostj, a toho neobsáhlého milosrdenstwj geho aspoň poněkud hodnými se učiniti mohli.

Digitized by Google

A co tobě djm, Kněže mladý a Bratře můg! což giného, než gako giž prwé gsem těšil tebe tjm, že gsi neylepšj sobě wywolil stránku. Gak rád, an tebe z celého srdce milugi, gak rád bych i připogil, — *která nebude odňata od Tebe* t. g. gegjžto užitek na wěky nezagde, ale čjm dále, tjm honěgšj bude. To wšak teď nazwjce od tebe záwisj. *Buď*, gako sw. Pawel apšotol milenému Timotheowi radil i přikazowal: *buď přjkladem wěřjcjch w slowu, w obcowánj, w lásce, u wjře, w čistotě*; takť zagisté neylepšj stránka ta, kterauž gsi wywolil sobě, kteréž s přičiněnjm dobrých, teď giž w Pánu zesnulých rodičů swých, s přičiněnjm wšelikých dobrodinců, gež tobě Bůh wzbuditi ráčil, po mnohých nesnázjch, po častém a tuhém sama sebe zapjránj, s pomocj milosti Božj, šťastně gsi došel, nikdý od tebe odňata nebude.

Nechciť, Bratře můg! necheiť, aby newěděl, že teď dnowé zlj gsau. Teď opět Cjrkew sw. mnohé a wšeliké nepřátely má, nepřátely wnitř i wně, genž protiwni gsauce wšj kázni, wšemu poslušenstwj a pořádku, rádi by w temný blud swůg i gi, tu až dosud čistau a neporušenau choť Kristowu a weškeré shromážděnj wěřjcjch zawedli; — genž popjragj práwa gegj, genž zlaupiti gi usilugj wšech známek božského původu gegjho; gimž, gak před časy surowým a nemrawopášným neznabohům křjž ge za posměch a kamenem pohoršenj; genž na mjsto zgeweného, tolika zázraky ztwrzeného, pronikawého, blahostného učenj Kristowa tělesnau

Digitized by Google

a howadnau maudrost swau co bohyni klanenj hodnau sázegj: ale gakož dosawad marné bylo, daremné a liché namáhánj a křiky gegich, poněwadž wěčné gest slowo Páně: *„Gá s wámi gsem po wšecky dni až do skonánj světa;“* a opět: *„Prawjmť tobě, že ty Petr, a na té skále wzdělám Cjrkew swau a brány pekelné gj nepřemohau;“* takť i nynj i na wěky wěkůw okáže se prawdau býti to, čjmž u sw. Luk. 20. kap. pohrozil sám Pán řka: *„Kamen, gegž zawrhli stawitelé, učiněn gest w hlawu uhelnj. Každý, kdož padne na ten kamen, rozrazj se, a na koho ž upadne, potřeť geg.“* Protož my dobré mysli gsme; i ty měg naděgi dobrau a nespaušťeg se gj přičiňuge se, aby w každé swých kněžských powinnostj stránce denně dokonalegšjm a wěrjcjm wůbec za přjklad byl; ostatnj wšecku péči uwrz na Pána těše se s Dawidem: (26. žal. 3. w.) *„Když se přibližugj na mne lidé škodliwj, aby gedli tělo mé, kteřjž mne sužugj, nepřátelé mogi, oni sami zemdleli i padli. Byť se postawili wogenštj stanowé proti mně, nebudeť se báti srdce mé; byť powstala proti mně wálka, w Boha gá daufati budu.“* Nebudeť, wěř, odňata od tebe stránka twoge neylepšj, byť i strachowé mnozj obkljčili tebe, ale naplnjt se, nedáš-li nikdy žádného pohoršenj, aby mohla gakoby pod zástěrau prawdy pohaněna býti služba naše, naplnjt se powěděnj apoštolské, kteréž dj (2. Kor. 6, 8): *„Skrze sláwu a pohaněnj, skrze zlau i dobrau powěst. Gakožto swůd-*

Digitized by Google

cowé, za něž od swěta držáni bywáme, ač gsauce prawdomluwnj; gakožto neznámj, a gsauce známj; gakožto umjragjcj a hle! žiwi gsme; gako potřebnj, mnohé pak obohacugjcj, gako nic nemagjcj a wšemi wěcmi wládnaucj.

Zatjm, odstup to od tebe, aby swéwolně zpoléhal se na tato zasljbenj Božj. Owšem že gsi neylepšj stránky došel! Služebnjk gsi lidu wěrného pro Ježjše. Cor. 4, 5 — 7.; Bůh, genž řekl, aby se z temnosti swětlo zablesklo, tenť se zastkwěl i w srdci Twém k oswjcenj, poznánj gasnosti Božj w twáři Ježjše Krista. Ale „máme poklad tento w nádobách hljněných.“ Protož k dosaženj toho, aby stránka ta nikdý od tebe nebyla odňata, hlawně také toho potřebj gest, by gakž to Cjrkwj sw. zwlášť nařjzeno máme, pilně a pokorně k Bohu Troggedinému modlil se. Oněť gest sám gediný dárce wšeho dobrého, oněť Otec swětel, od něhož a skrze něho a w něm gsau wšecky wěci. A gakož gsi w pobožném obyčegi mjwal giž od let mladosti swé, wzýwati Matku Kristowu, blahoslawenau Pannu Marii a poraučeti se zwláště do přjmluwy gegj: tak čiň i nynj i wždycky až do dne smrti swé. Žádný zagisté zklamán nebyl, ale hogněgi nabýwal wšelikého požehnánj duchownjho, kdož s prawau wěrau k Marii se obracel, kdož gi co matku ctil a wzýwal. *Žádey matko, nebo neslušj, abych oslyšel tebe,*“ slowa tato pjsem swatých nechať napsána zůstanau stále w srdci twém, a mluw ge a napomjney a powzbuzug gimi wěrj-

Digitized by Google

cjch, u nichž poselstwj Kristowo konati máš. Wzpomjney a pamatůg, že i gá, staršj tebe kněz, gá rádce, gednak i wůdce twůg od mladictwj twého, ač se w okolj často w pohaněnj dáwá gméno Mariino, nicméně gi na každý den tuto wzywám, a dobře mi gest; a taž se ostatnjch welebných milowaných bratřj mých, a teď i twých, genž k oslawenj twých prwotin ochotně se byli sešli, i oni gednosworně z celého srdce přiswědčj tobě, že utěšitedlné, že spasitedlné gest wždy, dokonce za těchto dnů lhostegnosti a newěry k Marii, Matce Božj, utjkati se, a gi za prospěch modliteb a proseb swých wzywati.

Giž teď an té gedné wěci na Pánu žádal, aby totiž přebýwal w domě Hospodinowě po wše dny žiwota swého, aby widěl libost Hospodinowu a nawštjwil chrám geho: gdiž a neprodljwey wykonati oběť neyswětěgšj. Děkug pak při oběti této twé prwnj Bohu swrchowanému za to, že ostřjhal tebe a zachowal od zlého; že dařil snaženj twá a dáwal prospěch žádaucj; pros spolu, aby i na budaucj časy ochrannau ruku swau wždy nad tebau držel, tobě dobré úmysly dáwal, twé žádosti řjdil, twá wcházenj a wycházenj a wšecko cožkoliw u swém powolánj kněžském pro čest a chwálu Geho, pro spasenj wěřjcjch započneš aneb podnikneš, tomu následugjcj milostj swau napomáhal a žehnal.

Modli se ale také, aby Cjrkew sw. Kristem Pánem na zemi co králowstwj Božj wštjpená a poswěcená, co den wjc a wjce rostla: řjše pak dů-

Digitized by Google

lowá, genž gest řjše hřjchů, aby dokonce zrušena a w niwec uwedena byla. Modli se za sw. Otce našeho w Řjmě, kteréhož Krystus Pán Cjrkwi za wrchnjho zpráwce, za hlawu widitedlnau předstawil. Máť on teď bezsenné noce, w neustálých trwage hogjch; a bogowánj geho nenj toliko proti tělu a krwi, ale proti knjžatům a mocnostem, proti zpráwcům swěta temnostj těchto, proti duchownjm zlostem w powětřj, proti neznabohům i wlastnjm synům swým odbognym, genž wýhost dawše kázni a poslušenstwj, gemu, Otci swému, gako na wzdor po swých zlých žádostech chodj. Modli se, aby meč slowa, kterýmž se bránj, pronikl srdce gegich, aby se poznali, obměkčili a nawrátili owce zblaudilé k biskupu, pastýři dušj swých w lůno Cjrkwe sw. O, kéž se naplnj wrchowatau měrau na něm, co o prwnjch apoštolích Cjrkwe sw. žalmistau Páně bylo předpowěděno: *„Po wšj zemi wyšel zwuk gegich, a do končin okršlku země slowa gegich.“* — Modli se za weledostogného biskupa, kteréhož Duch sw. nad námi postawil, aby řjdil a zprawowal nás, genž mage gednu mysl a gednu žádost se sw. Otcem w Řjmě o zachowánj, rozšjřenj, zwelebenj a okrášlenj Cjrkwe sw. Božj, gako sw. Pawel každodennj péče má; modli se, abychom my, co nás se tu sešlo, kněžj a pastýřů duchownjch, na swých osadách zároweň s njm shromážďowati se snažili, ažbychom bezpečným swědomjm předstaupiwše před saudce wěrného řjci mohli: Pane, kteréž gsi nám dal, ostřjhali gsme a žádný z nich winau našj nezhynul.

Digitized by Google

Modli se za laskawého, nábožného Cjsaře a krále našeho, genžto Bohem na stolec náš králowský powolán neobmeyšlj než, aby wůli Božj, gako gi konagj angelé na nebi, tak wěrně a poslušně konali národowé geho na zemi, a to sice w gednotě se swatořjmskau Cjrkwj našj, w tichosti a pokogi. Modli se a pros, aby mu w úmyslech geho dobrých přispjwal Bůh se sw. pomocj swau, aby mu wzbudil a dal po wšech kragjch rozlehlého mocnářstwj geho služebnjky, genž by wůli tu králowu před oči sobě stawjce, nerozptylowali, ale naděgi také shromážďowali; až bychom wšickni sestředili se gako w gednoho muže dokonalého, w kterémž by pak nětoliko i cjsař a pán náš, ale wjce i Bůh swé zaljbenj měl. — Modli se za w Pánu zesnulé rodiče swé. Željmť toho dogista spolu s tebau, že se nedočkali přjtomného toho, tobě i gim tak žádaného dne. Oni gen w duchu, gen w naděgi naň patřili. Že dřjwe toho dne se swěta sešli, to Bohem učiněno, a co Bůh činj, dobře činj. Poručuge tedy časnau tuto ztrátu Hospodinu, aspoň wraucj wzpomjney na ně modlitbau každodennj; nebo leč skrze ně ani narozen — by gsi nebyl. — Modli se a pros, a modlitba a prosba twá užitečná gim bude, buďsi w očistci trwagj, buďsi že mjsta w nebi došli; neb gsau-li tam, radowati se budau z wděčnosti twé, a radost ta, ať tak djm, wjce gim osladj taměgšj přebýwánj gegich. — Modli se za swé gediné dwě sestry a ostatnj přjbuzné a dobrodince swé. Ty wjš, že milowali tebe, seč co byli, přispjwali

Digitized by Google

tobě; zpláceg gim láskau též i milowánjm, zpláceg pobožnau modlitbau, aby Bůh, od něhož každý dar dobrý a každé dánj wýborné, dal gim se dochowati na dětech gegich takowé prawé radosti, gakauž mjwali a i teď gistě w nebi magj rodičowé twogi. — Modli se za pobožnau osadu mau, a za wšecky wěrné pautnjky a owečky Kristowy, gešto zwláště o dnech, Marii Panně a Rodičce Božj zaswěčených sem putugjce, zde swau pobožnost wykonáwagj; aby docházeli swých proseb wyslyšenj, swých pokleskůw a hřjchů prominutj, w swých zármutcjch a žalostech potěšenj, we swých dobrých úmyslech a předsewzetjch zdaru a setrwánj. — Modli se, abychom gakož teď wšickni w Cjrkwi Kristowy bogugjcj spolu gsme spogeni, takť se i wšickni gednau se swými pastýři a zpráwci shledali a radowali w Cjrkwi wjtězné na nebi. Amen.

O. A. M. D. G.

Digitized by Google

9. Kde domow můg.

od

Wácl. Hronka,

kněze cjrkewnjho w arcid. pražské.

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
Kde můg Bůh we hwězdném bytu
Wládne swěty na blankytu,
Gehož stjn gen slunce gest,
Gemuž duha wzdáwá čest; —
Kde můg Otec, má gsi wlasti,
W nebi gestiť domow můg.

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
Kde gest Kristus můg Spasitel,
Ten nad smrtj Wjtězitel,
Genž z nás i blud i hřjch sňal,
Ctnost a wěčnau radost dal; —
Kde gest Ježjš, má gsi wlasti,
Tam gest prawý domow můg.

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
Tam, kde štěstj nepanuge,
Hodným ničemnjk nesluge,
Hřjch se krogem wjc nezwe,
Má wšak hnusné gméno swé; —
Kde gest prawda má gsi wlasti,
W nebi prawý domow můg.

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
Kde wjc těšj prospěch cizj,
Kde giž samoziščnost mizj,
Tam, kde nenj čas, ni den,
Tam, tam blaže láska gen; —
A kde láska, má gsi wlasti,
W nebi gestiť domow můg.

Digitized by Google

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
S slabostmi kde potýkánj
Pro ctnost nenj wjc k přestánj,
Tělo kde newjtězj,
Kde zášť a zlost newězj; —
Kde gest ctnost, tam má gsi wlasti,
W nebi gestiť domow můg.

Kde wlast gest má, kde domow můg?
Slepý mudrák kde nelage,
Twůrce neznámého ráge,
Ale kde se ustydj,
Nehanj, co newidj; —
Kde gest wjra, má gsi wlasti,
W nebi gestiť domow můg.

Kde wlast gest má, kdě domow můg?
Kde blud mine s pochybnostj,
W úšasu tam nad bytnostj,
Kteréš božská stkwj se tvář
Nade gasnau světla zář; —
Kde Bůh se zřj, má gsi wlasti,
W nebi gestiť domow můg.

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
Kde sám Seraf před Tjm chřadne,
Kterýš nebem mocně wládne,
Swatých rekowský kde řád
Boha welebj pořád; —
Tam, we swatých bošjch wlasti,
Tam gest také domow můg.

Kde wlast gest má, kde domow můg?
Tam, kde Bůh se swými syny
Odpustiw gim gegich winy,
W cjrkwi, králowstwj swém dlj,
Kde sil nabude twor mdlý;
W králowstwj tom má gsi wlasti,
Tam gest prawý domow můg.

Digitized by Google

Kde wlast gest má, kde domow můg? —
Kde se někdý zas shledáme,
Bohu pospol djky wzdáme,
Kde wjc přjtel nehyne,
Ale k nám se přiwine. —
Kde gest radost, má gsi wlasti,
W nebi, tam gest domow můg! —

Digitized by Google

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. *Nedělnj kázanj od Frant. Hawránka, křižownjka a kaplana u sw. Petra na nowém městě Pražském. Djl prwnj. W Praze, tiskem a nákladem Anny Špinkowé, wedenjm J. B. Malého. Welký 8. str. VIII. — 223. za 48 kr. stř.*

Naše zásoba homilitických pracj, ač mezi wšemi haluzemi bohoslownj wědy, gako u wšech národů neywzděláwaněgšj, nenj ještě tak hogna, abychom se netěšili, kdykoliw se nám porod nowý téhož druhu literatury náwěštnjm ljstkem oznamuge. Arciť gsme giž často, okusiwše některé owoce této haluzi, w náwěštj dost slibně wywěnjkowané, s takowau radostj nezažjwali, s gakau bolestj gsme na penjze za ně wzpomjnali: toho wšak nebude se potřebj lekati, ohlašugj-li se nám řeči homilitické pod gménem muže takowého, gako p. *Hawránek* gest. Geg známe z pracj hognych w tomto časopisu složených ne giž od twáři a gména, leč i podlé powah ducha a srdce. Nenjť powaha geho teprwé w zrůstu a gakéms lučebném kwasenj, aby ještě strach byl, na gakau barwu se zwrhne, tuhé-li či měkké látky, přjmého neboli křiwého zrůstu konečně bude. Duch geho giž gest rozhodnut, cjl pewně zaražený se mu s očj neztrácj; tudjž takéž kroky geho gistě a určitě zamjřeny, ni w prawo ni w lewo s cesty se neuchylugj.

Podlé toho stačilo by na pochwalu swrchu psané sbjrky homilitické toliko gméno chwalně známého p. spisowatele přečjsti.

Digitized by Google

A wšak p. spisowatel nebyl by tjm mužem, za gakéhož geg obecenstwo pokládá, kdyby swým dušewnjm plodům giž wrch dokonalosti připisowal; tudjž sám se následowánj hodnau skromnostj w předmluwě str. IV. přeswědčena býti prawj, že kdyby po pěti, po šesti letech kázanj ta četl, gistě by ledacos k oprawenj w nich nalezl; a protož sám napřed wyzýwá staršj zkušeněgšj ze swých bratřj duchownjch, aby nalezše tu tam chybu gakaus, w lásce se s njm o nj srozuměli. Podobného bratrského připomenutj gest každé mladé literatuře skutečná potřeba; gelikož swatá prawda gest, čehož na též stránce předmluwy dotknuto, že wšeliký prospěch dobré wěci rychlegi a šťastněgi zwrůstá, když sobě wespolek pomáháme. Gest toho ale ještě tu wjce třeba, kde na začátku některého djla stogjme, gakož tuto skutečně gest; an tu, podlé slibu p. spisowatel str. VII. sbjrku z mnoha djlů sestáwagjcj k očekáwánj máme, k gegjmuž zdokonalenj s prospěchem wšeho obecenstwa walně se přispěge, pakli hned na začátku uzpozorowaná některá wada, genž by se nepowšimnutjm oka, na důležitègšj stránky obráceného, přes celé djlo wléci mohla, aspoň pro budaucnost odstraněna bude.

Ač staršj a snad i zkušeněgšj, negsa předc tak wýtečnými dary ducha nadán, aniž se w swých homilitických pracjch z něgaké giž dokonalosti těšiti moha, čehož p. spisowatel wýslowně u posuzowatelů swých kázanj žádá, — neměl bych se owšem k té službě propůgčowati, dokona gelikož giných pracj z powinnosti dost walná část k sjle a času mému se hlásj: že wšak tak na mne z wyššjho mjsta wznešeno, že cokoliw w oboru národnosti a cjrkwe nowého na světlo wycházj, to wlastnictwjm wšechněch se stáwá, k zdokonalenj čehož také geden každý po sjle zawázán gest; a že konečně po obecné zkušenosti i méně gasnému oku se udá cizjch nedůstatků spjše než wlastnjch dopatřiti: chci tuto swé zdánj o hořegšjm spisu šjřegi a co možná přjmo pronesti.

Digitized by Google

Kdo by tyto řeči gednu po druhé tjm úmyslem, gako gá nepřetržitě pročjtal, to by se mu, byť p. spisowatele z nižádné giné práce neznal, na mysli ustanowilo, že musj p. H. k wlasti a swému pokrewnjmu národu newšednj, k řjmské katolické cjrkwi ale hořjcj láskau zanjcen býti. To gsau gako dwá bezwýmjnečnj, nepohřešitelnj žiwlowé dušewnjho žiwota p. spisowatele; w nich cjtj sám sebe blaženým, bohatým, bez nich přenuzným, nešťastným; protož celau dušj usiluge, aby člowěk každý, štěstj a blaha žádostiwý tauž láskau zahořel. A wšak my p. spisowatele giž z ginad co wěrného syna sw. katolické cjrkwe i našeho československého národa známe, než abychom w této stránce té neymenšj pochybnosti o prawowěrnosti swrchu psaných řečj mjti mohli. Kdož také, maličko gen očj pootwjrage a neynowěgšj osady našich odpadlých bratřj k mysli sobě pauště, newidj gako na bjledni, že wedlé lodj Petrowy wůkol a wůkol samé moře a hluboká propast gest, a krom té lodj že se neudržj, byť by sobě i měchýřů pod páže z biblj našil. A kdo zase wida za dnů dáwných i neynowěgšjch to lnutj a taženj i tauženj saukrewnjch k sobě národů; kdo znamenage to žiwé dychtěnj saukmenowců w zágemným úsiljm swau bytost ohraditi, necjtj ba nemaká i w tom hlas a působenj téhož Boha, gemuž protiwiti se, konečně náběhům w osten se rowná.

P. spisowatel to pokládá za gakaus wadu swých řečj, že gsau, prý, něco delšj, než aby za hodinu předneseny býti mohly. Čtenář pozorný, genž k wěci a k účelu prozjrá, listů ale nepočjtá, neposwědčj w tom pu. skladateli: geště méně ale newlažnj křesťané mohau poslauchánjm řečj těchto unawěni býti, ač budau-li genom týmže duchem předneseny, gakým ge tuto sepsány čteme. Gistě že p. spisowatel, pakli kázanj tato tak živě přednášel, gak ge spisowal, častěgi slyšel mnohého z posluchačů swých prawiti: „Takowé kázanj bych celý den poslauchal," než naopak: „Nemohl gsem se konce dočkati." Protož nepřiznáwám se k wýroku

Digitized by Google

p. spisowatele, že komu by dělšjmi se býti zdála, tak mu gich snadno bude zkrátiti, gako geště prodlaužiti; nenjť tak snadno z wýstawnosti giž hotowé kamene ubrati, aby celé djlo netrpělo. To pak tjm wjc platj o stawenj pewně sauwislém, gako ulitém a směrném, k gakémuž řeči naše dobrým právem připodobniti můžeme.

Gen podlé citu živě při čtenj těchto řečj wzbuzeného, gen podlé náhledu nigakau strannostj zastjněného nalezám tedy, že podařj-li se p. spisowate-li tuto kazatelskau zbjrku w témž duchu, tau pilnostj až na konec přiwesti, gak se nám tento prwnj djl před oči postawil, budeme mjti konečně aspoň gedno obšjrněgšj djlo homiletické, s kterýmž se wně i doma bez zarděnj pochlubiti a z něhož většjm právem překlady w giné gazyky hotowiti můžeme, než gakým se z mnohých cizozemských kazatelů až potud w naši mateřčinu překládalo.

Wynikagjť tato kázanj krom zanjmawosti swých předmětů neboli základů — gak p. spisowatel chce — zwláště swým mistrowským a prawě přirozeným rozdělenjm. „Ano! tak to mělo býti," řekne každý, kdokoliw rozdělenj kteréhokoliw kázanj čte, ač by ne každý — gá aspoň sám ne — tak logicky a snadně každý předmět byl rozdělil. Nenj to wždy zásluhau ostrého nože nebo ostré sekyry, aby se tam gádro, tu drwo tak rozdělilo, až by ani wlásku patřjcjho k swrchnj půli na dolenj wiseti nezůstalo: trefnost ruky a cjlnost oka tu wjc swedau než sekyra i nůž. A tož platj zwláště o zraku dušewnjm při rozwrhu práce spisownj. Zwláštnj a šťastný dar samého Boha to gest, gediným mrsknutjm duchownjho oka té právě šterbinky dohljdnauti, kde se na látce spisownj gako čára půlky ořechowé skořepiny děljcj nalezá, a tam péro tak zasaditi, aby gako sama sebau we swé přirozené djly rozpadla. Na tom šťastném, přirozeném tudjž i logickém rozdělenj a geho poddjlech záležj dobrota i snadnost práce při spisowánj a při učenj některého kázanj, ale také lehké wniknutj w mysl kazatele a wěrné podrženj a celistwý přehled před-

Digitized by Google

neseného kázanj se strany poslúchačů. — Tak n. p. gedná p. spisowatel na třetj neděli adventnj o mrawnjm užitku otázky: „Ty kdo gsi?“ To látka či základ celého kázanj. Tau otázkau wede swým poslúchačům na paměť: „1. Powinnosti obecné a 2. powinnosti zwláštnj.“ To hlawnj rozwrh; Poddjly I. gsau: a) tys člowěk, b) tys křesťan, c) tys katoljk.“ Poddělenj II. a) tys manžel, d) tys otec, c) tys hospodář, d) tys čeledjn, e) tys stařec, f) tys mládenc, j) tys djtě, a w záwěrek: ty negsi kým býti máš.“ Nebo w třetj neděli po zgewenj Páně zbuzuge se křesťan „k hodné přjprawě ku požjwánj Božjho těla.“ Aby pak každý gako na loket a bezpečnau mjru wyměřiti mohl, kdyby hodně přigjmal, prawj se mu: přistupug k stolu Páně wždy tak, gakos přistaupil I. poneyprw a gako taužjš přigjmati II. naposledy. — Poddjlowé tito gsau: I. Po neyprwé přigjmal gsi a) s čistým swědomjm, b) s wěrau živau, s pewnau naděgj a horaucj láskau. II. Naposledy a) bývá zpowěď nemocných lidj opět tak úplná, skraušená, ponjžená, gako poneyprw. Tu nemocný naprawuge a co může nahražuge, b) tu se mjřj s nepřjtelem a odprošuge, c) tu se odřjká světa, mrtwj geho žádosti, a smrt Paně sobě rozgjmage, wšecken se s njm gednotj, i hřjchů swých bolestně želj.

Gako pak řeči tyto, co se gich hlawnjho rozwrhu a poddělenj týká, téměř ničehož k žádánj nezůstawugj, wygjmage gakés mechanické malinkosti, o niž se pozděgi zmjnjm; tak co se sjly důwodů hned k utwrzenj náboženské prawdy, hned ku pohnutj a nachýlenj srdce potřebných týká, wšecku chwálu zasluhugj, tu swětlostj a ráznostj rozum k poswědčenj nutj, tu neočekáwanau nowostj a sílau wůli neodolatelně za sebau tahnau. Čerpáť pak p. spisowatel důwody swé ze wšech sice kazateli katolickému otewřených zdrogů, neyhogněgj ale z pjsma sw. obogjho zákona, z nichž gedno mjsto krásněgšj než druhé tuto často podlé sebe nahrnuté spatřjš, w čemž gakkoliw se newšednj zběhlost a seznámost

Digitized by Google

pana spisowatele s pjsmem sw. gewj, předc by mjstem uskrowněno býti mohło; an geden, dwá důpadnj textowé ku prowedenj prawdy tuž službu prokazugj, gako deset, kazatel ale ani poslúchač pamět swau obtěžowati nemusj, ani té wýhody se nezmjně, že při šetrnějšjm užitj krásných mjst z pjsma wždy tu zásoby stáwá, z kteréž pozdněgšj řeči okořeněny a nowostj zmlazeny býti mohau.

Poněwadž se pak řeči tohoto prwnjho djlku, malíčko mjst wygjmage, gazykem čistým, prawě českým a biblickým nade mnohé plody homilitické nowěgšjho wěku celým práwem honosti mohau; poněwadž mluwa p. spisowatele naskrz předmětu přiměřena, wšudy srozumitelná, nikdež sprostá a podlá na mnohých mjstech ale při wětšj ducha roznjcenosti wznešená a křesťanského chrámu Páně neywýš hodna gest, tak že chtěl-li bych zde na okázku některý z hogně při čtenj wyznamenaný příklad uwáděti, gen w nesnáz bych wběhl, který wybrati mám; a tudjž raděgi pány čtenáře k samému djlu odkazugi, kdež se na každé stránce o prawdě té přeswědčiti mohau; protož nebogjm se opět wyřknauti, že budauli kázanj celé připowězené sbjrky těmto rowna, budeme mjti krom bezpečné pomůcky pro kazatelnu s čjm se pochlubiti: neboť na stáwagjcj až potud školnj mjru křesťanské wýmluwnosti měřena gsauce, dosahugj z negedné strany až stupně klassičnosti.

A wšak budiž mně tuto wolno snad ku prospěchu dobré wěci swé zdánj obecně pronesti, že *právě tuto stávagjcj školnj mjru na výmluwnost křesťánskau za těsnau, úzkau a účelům křesťanského nábožensťwj spjše škodnau než užitečnau pokládám.* Wzory křesťanských řečj, genž nás z prwnjch wěků došly, lišj se náramně od našjch gako po gednom loktě skrogených kázanj. Ze školy politických řečnjků w Řjmě odtahli gsme sobě prawidla, přenesše ge také na reči náboženské, a tu giž musj wšelijké kázanj při welikých službách Božjch — při rannjch udržuge se chwalně tu tam ještě prwowěká

Digitized by Google

homilitika sw. otců, aspoň gako w stjnu — swůg prawidelný úwod, swůg na stanowenem mjstě wýslownè wyřknutý základ čili předmět, a hnedle na to předmětu tehož, často nerozlučitelného a nerozštjpawého, násilné, nenásilné rozdělenj, obého někdy i tréhо rozwrhu, co možná stegnè dlauhé w poddjljch nohy a celému přiměřený, ze wšech poddjlů gako nitkami w geden uzel konečně swedený záwěrek mjti. — Řečnictwj politické našeho wěku, gak se každodenně z nowin přeswědčugeme, newjže se tak těsně a ztuha na stará prawidla řjmskéhо toho řečnictwj. Náš Božský wykupitel, byl-li by podlé školnj mjry posuzowán, neobstál by u dosti wolnéhо profesora našjch humanitnjch třjd, ba ani u mnohéhо pastorálnjho učitele; ač swými řečmi, gak nás gen částečně w geho žiwotopisjch došly, předc půl swěta obrátil. Přjroda, mistryně wšeho uměnj, podáwá nám požitky swé we formách neyrozmanitěgšjch tu nad zemi tu pod zemj, wůni w kaljšku, chléb w klasu, wodu na kameni, med na woštině: proč by my měli gsme gen neywjce tauto formau se w naši křesťanské wýmluwnosti giž na dwě stě let otrocky ohražowati; an se tu předc o pokrm důležitegšj gedná, než který nám wčela na woštině nebo steblo w klasu podáwá? Proč by nemohl řečnjk křesťanský druhdy bez širéhо úwodu, bez wýslownéhо wytknutj swéhо předmětu, slowo tak platné ba platněgšj k osadnjkům učiniti, nežli w této zawedené pohanské formě? Proč by neměl a nesměl časem za půl hodiny, když okolnosti toho žádagj, tolik užitečnéhо ginau sobě přirozenau, nenucenau formau přednesti, co tutu za hodinu se stáwá? Nemusjť wždy celau hodinu kázáno, a nemůže také gindy řečnjk gen na gednu hodinu omezowán býti. Nezawrhugi cele těchto syntheticky wzděláwaných řečj, gen té gegich krutè samowládě se opjrám, giž sobě na našich kazatelnách giž po dwě stě let despotycky osobugj; tak že kazatel boge se w ginau giž formu myšlénky a city swé přeljti, muckowánjm se o dobrý úwod negednau z horka a ohně swých citů

Digitized by Google

wychladá, poslúchači ale wšecky řeči w gedné twáři spatřugjce o wšecken půwab, gehož nowost poskytá, připraweni bywagj. — Prawda ostáwá wždy tatáž a gedna: strany wšak gegj gsau mnohé; a protož nebudiž také nás wyučowacj způsob na kazatelně k gednomu gen twaru přjsně ukowán.

An tyto wlastnjho pogednánj zasluhugjcj myšlénky zde gen mimochodem a wůbec uwádjm, gsem spolu toho zdánj, že by p. spisowatel sám w negednom ze swých kázanj ještě většjho docjlil, kdyby sobě uwolniw wjc podlé potřeby základu, podlé rozhřetj wlastnjho srdce a zwláštnjch okolnostj rozmanitosti hleděl, gegjžto pomocj giž sama forma hlawnj nowosti by nabyla.

Co bych ještě podlé swého nepředpisného zdánj spjše za prospěch než na ubýwek těchto kázanj radil, a čjm by tytyž gen většj rozmanitosti a nowosti w slohu, mocněgšj upautawosti mysli u poslauchačů nabýti mohla, gest to, aby se p. sp. snažil aspoň mjstem swůg gramatikalnj, owšem přjsně logický sloh w tázawý a tak řečený, sokratický změniti. N. p. stůg zde ze str. 145. kde se w smjšené manželstwo wstaupiti zrazuge, následugjcj owšem pěkné a prawdiwé mjsto: „Nebude-li mu katolická strana po wůli, (t. g. nepřestaupj-li k wjře odpadljka chotě) bude užjwati giných prostředkůw. Tupiti a zlehčowati bude, cokoliw nám ctihodného a swatého gest; bude si wymýšleti wšeligaké wěci, když naše swatá cjrkew wolati bude prawowěrný lid na služby Božj, aby kat. chotě od nich zdržel; chladně se bude k němu mjti, surowě s njm nakládati, nenáwist k němu na gewo dáwati: z čehož ze wšeho wyswjtati bude, kam geho celé gednánj směřuge. A deyme tomu, že by nekatolický choť sám byl mjrného srdce, že by kat. choti podobných přjkořj nečinil, ani tenkrát gista nebude katolická strana swatým domácjm pokogem. Budau naléhati přjbuznj a přátelé nekat. strany, kteřjž kat. snaubenci ničehož nesljbili, ničjmž se nezawázali; wšemožnau si dagj práci, aby kat. stranu odcizili Cjrkwi

Digitized by Google

Páně. W takowých okolnostech nesnadno bude kolikrát manželi katolickému statečně odpjrati weškerým těmto naléhánjm a wyhýbati se wšechněm úkladům.“ — Toť mjsto asi následugjcjm způsobem přednešené, zdá se mně, že by ještě mocněgi působilo: „Než milost Božj gest až potud při choti katolické; marné usilowánj manželowo; wjra manželčina stogj pewně, nenarušená, neotřesená. Domnjwáte se, že takowau zkušenostj horliwý nekatolický manžel giž unawen wjry manželčiny podwrátiti ustává? Gen ho nepaušťegte s očj. Manželka se kropj swěcenau wodau; nekatolik se zachechtá: aha, to ta Pánem Bohem dobře nestwořená a teprwa knězem wašjm oprawená woda!“ Manželka se znamená swatým křjžem; manžel k nj ustipačně wece: „Kdyť gsem na tobě žádné mauchy newiděl, že gi schánjš?“ — Manželka klekla před křjžem, celuge obraz swatého, chtjc swau modlitbu Swrchowanému w hluboké pokoře a gako w společnosti a s přjmluwau swatých s wětšj důwěrau přednésti: manžel střjlj po nj hněwiwým okem; zuby diw neskřjpage a slyšeti zřetedlně: „ó té modlářky!“ — Tak tupj, zlehčuge, gedem hněwu a posměchu pokydá, co gen manželce katolické swatého a ctihodného. Ozywagj se zwony wolagjce lid prawowěrný k chrámu; manželka sahá po rauchu, aby we zboru swých sauwěřjcjch slowem Božjm a modlitbau odtuchy za minulost, posily na budaucnost nalezla. Bude se k tomu horliwý nekat. manžel chladně djwati? Newstaupj mu wšecky od prwnjho dětinstwj o nás katolicjch wyprawowané powěry a modlosložebné obřady co černé přjšery na mysl? Do zboru takowých lidj má choť swau, wychowatelkyni swých djtek lhostegně pauštěti, aby w gegj powěrách a modlosložebnosti utwrzenj našla? Nikoliw! Rozkládá o hřjšném mařenj času, o zbytečném a marném mnohomodlenj bez oprawenj srdce, o těžkém žiwobytj, o powinnosti dobré hospodyně, o opatrowánj a ošetřenj djtek pod okem matčiným. A pakli manželka milosti Newyššjho posilněna předce

u wjře trwá: obracj se wšecka prudkost geho lásky w nenáwist; počne s nj nakládati surowě, bude gi trápiti, až i slzy gegj za křiwé žaloby na sebe a dosti dušená wzdychmutj za přezděwy a wýčitky sobě činěné wylożj. — Ať že ale horliwý nekat manžel tolik sjly má, že slibu před sňatkem manž. složeného pamětliw, chati katolické nigakého přikořj nečinj; gest proto wjra gegj cele ubezpečená? Stogj manžel gegj sám o sobě, co Adam w rági bez bratřj, bez sester, bez otce, bez matky? Skládali přjbuznj gegjho manžela také sliby, že gj u wjře léček klásti nebudau? Co ať tito wšickni na nj uléhagj gedni posměchem a haněnjm, druzj wýhrůžkami? Co ať konečně na gegjho manžela pro ni tak newrau, gemu swé pomoci odeprau, ba geg také pronásledowati počnau? Odolá wěrně milugjcj srdce manželčino, widauc manžela tagně stranau slzeti, na twáři opadati, odolá i takowému pokušenj?“ atd. Arcit gsem nemoha péra w tomto zanjmawém předmětu cele udržeti, mjsto uwedené přewodem z budaucjho času w přjtomný a zawitjm přjbuzných zde myšlének giž na skutečný žiwot obrácených něco názorněgi přednesl. Zatjm byť i toho bylo nebylo, wjm že sám p. sp. uzná, že tá zawý tu tam způsob pozornost poslúchačů gistěgi zbudj než pauze wyprawugjcj, dokona an gsem přjklad tento tak uwedl, gak se mně náhodau stránka otewřela. — To gest, čeho bych aspoň mjstem w přjštjch swazcjch panu sp. k dosaženj geště wětšj dokonalosti zwláště, co se gich řečnické ceny týká, radil.

Na druhau neděli adwentnj mluwj p. skl. o lhostegné mysli w náboženstwj — čili o náboženské netečnosti, — té neygedowatěgšj a rakowitě do wšech stran i stawů se zažjragjcj hljze našeho wěku. Wýborná gsau to a w čas pronešená slowa: ale celau cenau uwážená i uznáná mohau býti toliko od lidj giž wěřjcjch, u wjře nelhostegných, a postačugj wlastně prawým katoljkům za ohradu a na wýstrahu. Lidem wšak, genž wjře gedné gako druhé stegnau cenu při-

Digitized by Google

pisugj; žádné wjry wlastně za zgewenj z Boha wycházegjcj neuznáwagj, takowým se ani tjm neymakawěgšjm důwodem z pjsma nebo z cjrkewnjch pramenů nedokáže, že by gegich smýšlenj hřjšné bylo. Wěřj-li w Boha; držj-li na nesmrtedlnost duše, musj se do nich kazatel pauze zbranj o zdrawý rozum opřenau pustiti, a přemoha ge tak, teprwé bude možná zbraně ze zgeweného náboženstwj užjwati, že se Bůh zgewil, že člowěka bez zgewenj nechati ani nemohl, a že ho k prawdě stwořil, musj rozumem prowedeno býti. Newěřj-li ale w Boha a tak ani nesmrtedlnost duše; toť bude na ně lépe bučeti než kázati. — Ostatně welmocně prospjwá netečnjkům a lhostegným wýsledky gegich smýšlenj we skutečném žiwotě načitě ljčiti; to aspoň po mé zkušenosti mnohému oči nad geho bludem otewřelo. Nelzeť strom za zlý držeti gehož owoce dobré gest. —

Dowoliž mně p. sp. i toho dotknauti, aby w ljčenj stop plynaucjch z té neb oné neprawosti a gewjcjch se t na těle a w tomto čase, wždy obezřetné opatrnosti šetřil, a slowjčkem „obyčegně, zhusta, přečasto“ proti námitkám z oporu se ohradil. Nebýwáť ožralec wždycky krátkým wěkem, bolestnými nedúhy nawštjwen; nenj závist wždy bledá, zelenawě přižlautlá a očj kluboko wpadlých; tak zwláště na str. 178—180. nemalé opatrnosti potřebj, aby opowážliwj saudowé lidštj z obrazu umjragjcjch křiwě o žiwotu gegich nenalezali. — Často ne ale wždycky platj přjslowj: „*Qualis vita mors est ita.*“ Giž gsem negednau prohnaného zlosyna lehkau, snadnau: a zase sprawedliwého, pobožného těžkau, bolestnau smrtj a bez úsměchu na twáři umjrati widěl. Mnohý smilnjk zawilý uhonil sobě neduh, chřadnul, schnul rok, dwě leta a zhasnul aniž ho bylo škytnaut slyšeti; mnohý ušlechtilý, střjdmý křesťan u prostřed wěku a sjly swé nemocj smrtedlnau zachwácen, swjgj se mnoho dnj ba neděl w bolestech tuk a kosti pronikagjcjch, až diw gest, že ge snášj, a nehřjch by byl, aby co člowěk i w netrpěliwost chwjli upadnul. Tu wůbec mnoho na

Digitized by Google

tom záležj, gaké powahy nemoc a při gaké sjle člowěka ze žiwota stěhuge. Ljčenj to ale až na kohautek a bez wýhrady ge nebezpečné, že záwistnjk wypuklých očj slyše prawau záwist gen wpadlé oči nositi, a zlostnjk se zardělau twářj bez pěn w ústech domnjwage se prawau zlost gen w zamodralé twáři spatřowati: giž swých neprawostj buď nepoznagj buď toliko za nepatrné položj.

Dřjwe pak, než k některým wadám gazykowým přegdu, žádám p. spisowatele, aby w následugjcjch swazcjch poddělenj a nowé důwody wždy z krage začjnal, čtenkami nebo pjsmeny načitě oddělil, a gádro z poddjlu nebo důwodu nowého wždy podtrhnul. Kázanj geho přigdau do rukau kazatelů, a ne na mnoze do rukau lidu obecného; budau a zaslužugj toho swrchowaně — z množstwj československých kazatelen lidu prawowěrnému přednášená, tedy napřed w pamět kazatelů wštjpena. Tu wšak naneywýš k zpamětnému ewičenj prospjwá podobné značné zástawky oku i mysli nastawěti. W přepisowánj to teprwa nahražowati? Mnoho-li bude kazatelů, genž užjwagjc někdy cizj práce, tolik by času a wůle měli, aby si gi sami na papjr ještě přenesli? Gá aspoň raděgi bych čistě nowá kázanj zhotowil, než abych ge teprwé z knihy přepisowal, ljč by to z cizjho gazyka bylo. P. sp. wyznáwá se, že některá z řeči w oznámené zbjrce obsažených také na cizjm základu a snad i z cizého gazyka wzdělána gest. Žádáme tedy, aby při každé podobné řeči wýslownè se wytklo, odkud se čerpala, tak gen dowjme se, co naše wlastnj, původnj gest, a tak gedině dosáhne i p. sp. zatauženého cjle, že budau začátečnjci wěděti, gak geho přjkladu u přewodu řeči z cizotiny šetřiti.

Gak nám wšem naše německé wychowánj do wšech djrek a kautů těla i mysli zalezlo; gak nám při neylepšj wůli a pjli, při neywětšj opatrnosti každau chwjlj germanismi i z péra neřku z gazyka hlawu wystrkugj

Digitized by Google

swědčj neylépe přjklad samého p. spisowatele.* Tak w češtině zběhlý, pjsma sw. tak newšednj znatel, perem i řečj mateřskau tak proslaulý, mjstem se až k stkwostné ozdobnosti gazyka pozdwihugjcj, nemůže předc ubrániti, aby někde aspoň některá poněmčilost až na poswatné mjsto našich kazatelen i geho popůrkau se newtjrala. Že bez podobných šplih práce započatá gen wětšj skwělosti nabude, prosjm p. spisowatele, aby budaucně mjsto: „*Záležjno* mě, gemu, gj na *tom gest*“ wšudy našeho krátkého wesměs užjwaného: „Záležj“ upotřebowal; gelikož Čech také trpného smyslu, ale welmi nerad, gen pořjdku a to ještě, musj-li, kde možná s wracegjcjm mjstogmenem „*se*“ užjwá. Duchu gazyka se užjwánj trpného smyslu gaksi protiwj, gakoby nebylo potřebj trpěnj gazykem zpomjnati, kdež ho w žiwotě dost. Zwážjli se pak „záležj“ proti „záležjno gest“ na dobré wáze, shledá každý, že toto ani o zblo wjce neważj. Rowněž tak sobě nepřegi w budaucjch swazcjch s tau truchliwau „úzkostliwostj“ na mjstě našj „úzkosti“ se shledati. Čech nezná leč úzkosti gmenem i citem; nezáwiděgmě tedy němci geho *Aengstlichkeit*, pak ctnostliwosti *Tugendhaftigkeit*, přestáwagjce sami na ctnosti, a musj-li býti, na úzkosti. Zdálí se komu předc cosi krásného a w češtinu nepřeložitelného w německém: *ängstlich*. — úzkostný — upokogme se tjm pomněnjm, že také náš gazyk wšelikau nepřeložitelnau krásu do se má; a že kdoby naše: „kratince, hezaunce“ německy *kürzerlich*, *hübscherlich*, přeložil, takowau by němcům službu prokázal, gako nám tau cnostliwostj, úzkostliwostj, patřičnostj a wyšetřugjcnostj, ne sice w těchto kázanjch, předc ale w mnohých nowěgšjch pjsemnostech se stáwá. Podobných nestwůr račiž se p. spisowatel docela wystřihati, an k geho gménu a pracem neslušj; něco gineho, kde se zdá gako wýsadnj právo u wy-

* Gak tedy w. d. arcibiskupská konsistoř pražská spasitedlně učinila, že r. 1828 bohoslowsj Časopis, na cwičenj se čistým gazykem českým nawodila. A že to prospjwá, doswědčuge geho 16tý giž ročnjk.

Red.

Digitized by Google

dawatele ku podobné zwůli býti; čehož aspoň we dwau časopisjch skoro ob den dosti widjme. Ale také kdo mně „*pomáhá*“ nic méně aniž wjce mně neslaužj, než kdo mně i „*napomáhá*“; protož wjc miluge *pomocnjka* než zbytečného *nápomocnjka*, s gednau wýmjnkau, když pro důraz neb iterati slowjčka „*na*“ žádá, gako asi: Co gsem se mu gaktěžiw napomáhal: a nynj takowý newděk.“ Wůbec k čemu předslowce, kde gednoduchý wýznam smysl celý wygádřj. Stařj Češi se druh druhu gen *porucčeli*, a měli se rádi: nynj se chtj také rádi mjti, a bláhowj „*odporaučegj*“ se sobě! — Ani české ani německé nenj slowo „*sausto*“ česky se řjká „*skýwa.*“* Prwnj, co se pamatugi užil slowa toho spisownĕ far. Sichra, muž owšem welezaslaužilý; a potom tak zaljbilo se, že giž každau chwjli gsme ge čjtali, až se i do našeho slownjku dostalo; a předc neznamená ničehož wjc, leč co německé *mundvoll* s ústa, s gedno ukausnutj nemám s ústa chleba — nač bych — krom wětru — hubu otewřel.“ S ústa mohu mjti kaše, masa atd. Skýwa (a gak neprawě nowěgšj chtj také sausto) potahuge se pauze na maučné pečiwo. Čistě německá zdá mi se průpowĕd na str. 86. „A předcef gsau lidé tak na hlawu podlj.“ W tom smyslu gsem gaktě žiw pauhého Čecha rozpráwĕti neslyšel: Prawj-li Čech, že na hlawu padnul, okáže giž také hauli nebo ránu.“ Ginák řekne: gsau lidé tak pošetilj, tak do wrch hlawy blázni, tak hlawy pusté.“ Zaněmčilá aspoň gest průpowjdka na str. 109. „Čjm pracněgi byl nashromážděn, tjm wětšj bázeň *před* geho ztrátau „mjsto“ o geho ztrátu.“ Nemenšj poněmčilostj páchne průpowĕd: sňatek manželský zawjrati, nebo před- a po zawřeném sňatku manželském. U Čechoslowanů „*nezawjrá*“ ženich ani newěsta, aniž kněz sňatku manžel-

* Slowo *Sausto* ge provincialismus Kralowéhradeckého krage; a Hawránek i redaktor pocházegj z Králowa Hradce, kdež gsme se to slowo na kljně máteře naučili. Zde znamená to slowo tolik, co by člowĕk — u. p. chleba — *ústy* sewřjti mohl; čemuž němec řjká „*ein Bissen.*“ — A Sychra byl tušjm — z Králowéhradecka?

Red.

Digitized by Google

skébo: onino w sňatek wstupugj, se zasnubugj, oddáwagj, tento snaubj, oddáwá, sňatku žehná, — což se wšecko bez přjsahy a tudjž také bez křiwé přjsahy děge; a gen o smrti se konečně říci může, že sňatek zawjrá, ač i ta giž raděgi „*lauěj*“ slyšj. Neobyčegné aspoň ač w nowinách několikrát čtené zdá se mně: „zwjtězen“ *besiegt*, mjsto: přemožen, podmaněn. Mluwnických pohřešků téměř k nalezenj nenj. Byl-li by tu tam genitiv mjsto akusativu winšowaněgšj, zas srozumitedlnost a logika akusativu přege. Leč „nechati“ žádá přjsně genitiv: „Nechte maličkých atd.“ a „*předegiti někoho*“ gistě častěgšj gest, než „*někomu.*“ — Chyb tyfografických, smysl rušjcjch, pokud wjm, nenalezá se tu žádných; geli pak tu tam pjsmenka wypuštěna, gako: „*idské*“ m. „lidské,“ „*sledán*“ m. „shledán“ — nebo přemětena gako: „*smutelné*“ m. smrtelné, ze (na str. 114.) m. „*se*“ tjm se čtenáři těchto řečj gistě másti nebudau.

Ginák se celá ta práce gak od p. sp. tak od panj wydawatelky s neywětšj swědomitostj a nemalým nákladem wede; papjr, černidlo, čistota pjsma očim lahodj; tak že nedočkawě brzkému wydánj swazku druhého se těšjm; a gako p. Spisowateli stálého zdrawj a pomoci Božj k pokračowánj w djle duchowenstwu na winici Páně postawenému tak potřebném i wjtaném: rowněž tak panj nakladatelkyni hognébo a rychlého odbytu celau dušj přegi.

Fr. J. Sláma.

Digitized by Google

Poznamenánj

oněch duchownjch w Arcidiécesj,

kterýchž

Neyděstogněgšj náš Arcibiskup Knjže Pán

ALOYS JOSEF

pro mnohočetné wýtečné zásluhy w správě duchownj a u wedenj mládeže po generálnj visitacj (w letošnjm roce 1843, milostiwě wyznamenati ráčil.)

Hodnost knjž. arcib. notáře udělená:

Hlawačkowi Josefowi, vikariat. tagemnjku, faráři na Winaři.

Špachtowi Dominikowi, faráři w Kolči.

Steigrowi Josefowi, děkanowi w Benátkách.

Kanownický kragek udělen:

Horowi Františkowi, faráři pro osobu swau w Hlawno-Kostelnjm.

Merklasowi Josefowi, knjž. arcibiskup. notáři, faráři w Hořjně.

Digitized by Google

Digitized by Google

b) Rozličnosti.

Oratio

in coena Domini, habita a Reverendissimo, Eximo, Magnifico, ac Illustrissimo

Domino Domino

Francisco Guliel. Tippmann,

Episcopo Satalensi, Reverendissimi, Illustrissimi ac Amplissimi Archiepiscopalis Consistorii Praeside, Caes. Reg. Directore et Praeside Facultatis Theologicae, S. M. E. Pragensis et Reverendissimi ac Amplissimi semperque fidelis Capituli Metropolitani Canonico Custode etc. etc. etc.

Ultimi vitae terrestris dies amantissimi Salvatoris appropinquarunt, in quibus atrocissima prophetarum v. Testamenti oracula erant complenda, dies acerbissimae passionis Domini nostri Jesu Christi, qui tanquam Agnus Dei immaculatus peccata mundi sponte in se suscepit; ut sua oblatione divinam placaret justitiam, nosque Deo gratos redderet, et acceptos. Instant jam sudor sanguineus in horto Gethsemane, proditio per Judam discipulum perfidum, instant jam milites, qui sanctissimum Dominum veluti latronem aggrediuntur, et captivum ducunt, discipulorum dilectissimorum fuga, jam minantur falsi testes, judicium injustum, insultus perversi, invidiae et odii effervescentis affectus, trina Petri negatio. Clamor populi sanguinem sitientis mox insonaturus, *Moriatur! crucifige!* nudatio, flagella, corona spinea, arundo, jocus insolens, onus crucis, saevissimi supplicii locus, ingens sitis, profuso jamjam sanguine, terribilis agonis horror, mors crudelissima, ignominia plena — omnia haec omniscio Dei filio tristissimam pingebant futurae sortis imaginem. Nihilo minus Dominus noster in his angustiis memor salutis nobis comparandae summa animi pietate, nec non tranquillitate observat, quae lex antiqua tunc temporis non abrogata praescribit, dicens ad suos apostolos: „Desiderio desideravi hoc pascha vobiscum manducare, antequam patiar.“ *. Valedicens nempe discipulis, quos ad finem usque dilexit, legalem paschatis paravit mensam;** atque ut

* Luc. 22. 15. ** Joh. 13. 1.

Digitized by Google

fortissimum humilitatis, obedientiae et caritatis relinqueret exemplum, pascha cum illis manducavit eorumque lavit pedes. Neque tamen sublimi hoc caritatis testimonio contentus, finita coena sacratissimo corpore et sanguine suos refecit, peractoque hoc grandi charitatis miraculo suaviter mandavit: *„Hoc facite in meam commemorationem."* * O gratia inaudito amore plena! o pignus sincerae dilectionis! quae non tam apostolos in ultima coena refectos, sed totum attinet Christianorum coetum usque ad saeculi consummationem. Etenim divino hoc mandato Salvator optimus hoc charitatis miraculum in sui memoriam apostolis eorumque successoribus celebrari praecepit, qui jugiter offerant Deo Patri incruentum N. Testamenti sacrificium, et pane vitae aeternae nutriant animas sibi concreditas in salutem. O, mandatum honore plenum, quo instituitur sublime N. Testamenti sacerdotium, o beatum momentum omni gratitudinis encomio recolendum, o dies felicissima universo mundo celebranda! Hujus jam sanctissimae diei memoriam, omnibus titulis colendi auditores! sancta mater ecclesia hodie festivo celebrat cultu, ut beneficia a divino Salvatore in ultima coena nobis praestita mente volvamus, et exinde virtutis, et beatitudinis argumenta capiamus. Inter haec vero beneficia profecto ultimum haud est, regale sacerdotium N. Testamenti institutum, cujus tam sublime munus est, quam magna utilitas. Unde mihi pro veteri consuetudine vobis disserenti in loco sancto, nullum sermonis argumentum solemnitati hodiernae magis convenire videtur, quam illud *de summo honore, et reverentia sacerdotii* N. *Testamenti, quae resplendet*

1*mo. ex sublimi ejus dignitate,*

2*do. ex magna ejus utilitate,* de quibus in utraque sermonis mei parte. — Det Deus infirmitati meae in loquendo, patientiae autem vestrae in audiendo gratiam. Favete.

I.

Perdifficilem suscepisse arbitror laborem, congruo encomio celebrandi sublimem Sacerdotii N. Testamenti dignitatem, caeteris omnibus, quicunque sunt honorum gradibus, eminentem, siquidem juxta effatum sancti Ephremi Syri, orationem et intellectum omnemque cogitationem donum dignitatis sacerdotalis excedat. ** Considerans praeterea muneris sacerdotalis gravitatem, gratiae coelestis, amorisque divini in sacerdotes profusionem, hujus materiae pondere fere depressus in admirationem raptus fateri cogor, sacerdotii hujus dignitatem vix-

* 1. Cor. 11, 24. ** In sermone de sacerdotio.

Digitized by Google

linguis hominum aut angelorum satis exprimi posse. Quamobrem excelsae hujus dignitatis imaginem, etiamsi imperfectam delineasse sufficiat, quae in mente nostra suboriatur, si vel sacerdotii N. Testamenti originem, potestatem: vel vero illius encomia e sacris paginis in medium protulero.

Sacerdotium N. Testamenti in veteri foedere jam adumbratum nequaquam humanae institutioni suam debet originem, sed Deum ipsum agnoscit auctorem. Habebant quidem gentiles suos Hierophantes cum magna sacrificulorum caterva; aut illorum sacerdotium hoc nomine prorsus indignum, divina unctione carebat et gratia, utpote humana tantum auctoritate introductum.

Exstitit quidem in veteri Testamento sacerdotium a Deo institutum; attamen hoc in sola tribu Levi erat hereditarium, et ad solos spectabat Israelitas; N. Testamenti vero sacerdotium, secundum prophetica Jesaiae verba * non amplius a nativitate, sed a Dei electione dependet; Sacerdotum N. Testamenti est, non in una tantum sacrificare provincia: sed ab ortu solis usque ad occasum mundum offerre hostiam. ** Hoc itaque Sacerdotium N. Testamenti ortum ordinemque suum immediate repetit a Deo ipso, aliumque auctorem non novit, nisi Jesum Christum, unigenitum Dei filium, teste apostolo Paulo; qui se dicit apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, et Deum Patrem. *** Et nonne id sole clarius prodit ex historia hodiernae festivitis, in qua pio mentis affectu veneratur et colit sancta mater ecclesia memoriam institati a Christo Domino Sacerdotii? — Dominus enim Jesus, se ipsum offerens oblationem, accepto pane gratias egit, fregit, dedituque discipulis suis dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem*: Divino hoc eloquio benignissimus Salvator sacrificium externum visibile instituit, quod sancti apostoli eorumque successores ubique terrarum offerrent, usque ad finem mundi. Apostoli igitur eorumque successores non hominum suffragiis, aut propria fors arrogantia ad sublimem sacerdotii gradum evecti sunt: sed per expressum Domini mandatum sacpius repetitum. Quid enim aliud significant divini magistri verba gravissima ad apostolos: † *Sicut misit me Pater, ita et ego mitto vos*, nisi divinam vocationem, et gratiam, qua illos simulque successores eorum exornavit? Pulchre de his loquitur S. Joannes Chrysostomus, dicens. †† „Non homo, non angelus; non archangelus, nec alia quaedam creata virtus,“

* Jos. 66. ** Malach. 1, 11. *** Gall. 1, 1. † Jon 20, 21.
†† Lib. III. c. IV. de sacerdotio.

Digitized by Google

sed ipsemet Spiritus Sanctus hanc totam seriem ordinavit, et manentes adhuc in carne, angelicum ministerium animo concipere persuasit: *. Id ipsum quoque solemniter promulgat S. Ambrosius: Episcopus, inquit, initiat ordinem, et Deus tribuit dignitatem. **

Auctorem Sacerdotii N. Testamenti Deum esse persuasi, potestatem devote admiremur, qua, ut prophetae verbis utar, nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Vere divina potestas tradita est sacerdoti ad altare sacrificanti; nam Jesus Christus unigenitus Dei filius - Deus - homo fit obediens, ad verba sacerdotis se praesentem sistit, et offert in sanctissimo eucharistiae sacramento sub speciebus panis et vini — *O admiranda potestas!* Ratum habet Deus creator in coelis, quod sacerdos homo infirmus, et creatura disponit in terra! Neque tamen Salvator dilectissimus hanc solum potestatem in corpus suum verum: sed etiam in corpus suum mysticum i. e. ecclesiam, sacerdotio suo conferre dignatus est. Instituit nempe in suis sacerdotibus magisterium, ministerium, et regimen sacrum ecclesiae; antequam enim devicta morte ad Patrem coelestem rediret, ad apostolos una congregatos dicit: *** *Data est mihi omnis potestas in coelo, et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, Filii et Spiritus sancti, docete eos servare omnia, quaecunque mandavi vobis.* Et paulo ante passionem ad eosdem: † „*Quaecunque alligaveritis super terram, erunt ligata et in coelis: quaecunque solveritis super terram, soluta erunt in coelis.*“ Profecto sublimis potestas, major auctoritas, et excelsior dignitas cogitari non potest! Quaecunque spectant ad salutem hominum aeternam, sive veritatis coelestis agnitionem, sive dignum Dei cultum, sive regni divini firmitatem ordinemque concernant —: omnia haec in manus tradidit sacerdotum N. Testamenti. ††

Quapropter bene animadvertit S. Chrysostomus „Sacerdotium ipsum in terra quidem peragitur, sed et in rerum coelestium ordinem referendum est.“ Et in alio loco †††: „Sacerdotes, qui terram incolunt, ad ea, quae in coelis sunt, dispensanda committuntur, et potestatem acceperunt; quam neque angelis, neque archangelis dedit Deus - Habent quidem, qui in terra imperant, potestatem ligandi: verum corpora solum; hoc autem vinculum, ipsam attingit animam coelumque transcendit, ac quaecunque sacerdotes inferne faciunt, eadem Deus superne confirmat, servorumque suorum sententiam Deus ipse

* De sacerdotii dignitate c. 5. ** Psalm 3.8, 17. *** Mt. 28, 19. 20.
† Mth. 18, 18. †† Lib. III. de sacerdotio c. III. ††† Libro III. c. IV de sacerdotio.

Digitized by Google

ratam habet? Eandem ob causam S. Augustinus exclamat: „Consortes fecisti eos potentiae tuae; ut sint quasi Dii terrae!“ Unde etiam mirum esse nequit, si sacerdotes nullo non tempore, et ubique locorum magno honore condecorates cernamus. Ut enim nihil dicam de cultu, quo jam ethnici sensu quodam religioso ducti, suos sacerdotes, quamvis idololatrus, honorabant, encomia tantum paucis enumerare licebit, quibus dignitas sacerdotum tam in veteri, quam in N. Testamento celebratur. — appellantur nempe Dii,* angeli magni,** reges*** principes† duces†† in V. Testamento: — in novo autem Foedere dicuntur Ovium pastores, ††† vineae cultores, *a]* evangelii praecones, *b]* sal terrae, *c]* lumen mundi, thaumaturgi *d]*, daemonum ejectores, *e]* ministri Christi, *f]* et dispensatores mysteriorum Dei *g]* — quos S. concilium Tridentinum vocat Christi vicarios, fidei christianae columnas, et civitates in monte.

Haec pauca sufficiunt; ut videatis, quae sit stupenda sacerdotii N. Testamenti dignitas. Quid itaque mirum, si fideles Christi hac dignitate agnita, secundum S. S. Patrum testimonia a sacerdote sibi obviam facto, quasi a Dei thesaurario genibus flexis, manibusque elevatis benedictionem petierint, ac si Christo ipsi obviassent — Videte ex his dictis charissimi status celericalis alumni! qualem et quantam adspiretis dignitatem! Vestrum itaque erit; ut sensu hujus dignitatis abrepti, assiduis precibus a Deo petatis gratiam, qua suffulti *h]* vocatione vestra digne ambuletis, et pie et juste vivatis in hoc saeculo. Neminem enim vestrum latere potest, qua pietate, et in Deum fiducia opus sit, ut munus adeo sublime digne geratur; munus, cui sanctissima committuntur, a quo etiam optima exspectantur. Et profecto Sacerdotium N. Testamenti adeo salubriter influit in omnimodam generis humani salutem, ut quilibet aequus rerum judex propter hanc magnam utilitatem jam summa in illud reverentia feratur. Quod autem argumentum demonstratum ibo in altera orationis meae parte. Favete!

II.

Dignitate Sacerdotii N. Testamenti breviter adumbrata, haud difficulter intelligimus, quam magna sit illius utilitas et praetium, dummodo sacerdotes munere suo digne fungentes considerare velimus. Sacerdotum enim est, omnibus pandere doctrinam

* Concl. 2. de super palm. 37. ** Exod. 22. 28. *** Malach. 2, 7.
† Jerem. 1, 10. †† Psalm. 44, 17. ††† Miche. 3, 1. *a]* Math. 26, 31.
b] Math. 21, 33. *c]* Marci 16, 15. *d]* Math. 5, 13. *e]* Math. 5. 14.
f] Marci 16, 17. *g]* 1. Cor. 4. 1, *h]* Tit. 2, 12.

Digitized by Google

salutis, Deum precibus implorare, sacra peragere, et bono fidelibus praelucere exemplo. Si vera hominum salus in religione consistit, sacerdotes autem manuum impositione missi, et gratiae mysteriis instructi, in religione instituunt, et educant: quis nostrum negasse audeat, sacerdotium N. Testamenti in res humanas saluberrime influere?

An non sacerdotum est, blanda et amabili voce juxta divini magistri exemplum jam invitare infantes.* „Sinite parvulos venire ad me.“ An non sacerdos decens in medio illorum constitutus, spiritualis velut pater eos nutrit, lacte doctrinae tradendo elementa exordii sermonum Dei,** de Deo optimo, de vita aeterna laborum nostrorum meta, e quibus tenera conscientia, et plus prodit sensus, altam agens radicem, in futura vita salutarem, donec Christus formetur in ipsis.*** O sacerdotes Dei vivi! quam praeclarus, quam amoenus industriae vestrae campus! Quicunque temporis, quo vivimus, genium rite noverunt, facile intelligent, quam salutare votum, quam justae preces mihi sint, pia mente exclamanti: Ex juventute nobis auxilium, ex juventute nobis nova generatio, nova terra! — Sed et adultis cibo doctrinae fortiori indigentibus sacerdos, officio magistri susdepto, debitor factus est. Quam ob rem illis sanctissima religionis mysteria ab inimicis christiani nominis multifariam petita non modo explanare, et probare, sed insimul defendere debebit contra perversa falsae philosophiae sophismata, vel Deum ipsum parum, tantum ideam somniantia, contra impias malorum irrisiones, pugnare debebit adversus neglectum sacrorum, et effrenatam morum licentiam. In hac arena, in quam armati descendant sacerdotes veluti populorum speculatores, secundum S. Pauli monitum, „praedicent verbum, instent opportune, importune in omni patientia et doctrina, vigilent, in omnibus laborent, et opus faciant evangelistae.“ †

Sacerdoti profecto varia a Deo concredita sunt talenta. Si ergo sacerdos Dei altissimi maturitate consilii praeditus, scientia rerum divinarum sublimiori imbutus, auctoritate apud alios vales: noli talentum defodere in terram; sed manda foenori, foenori inquam, sancto.

Sancte autem foeneraberis, si nutantes in religione, languentes in virtute firmaveris. Foeneraberis, si corda miserorum, et plane desperantium solatio sancto recreaveris. Foeneraberis, si moribus hinc inde dissolutis fortem posueris aggerem. Foeneraberis, si gliscentes inimicitias, odia obdurata e cordibus hominum evellere studueris. Foeneraberis, si divina sacrarum litera-

* Math. 19, 14. ** Heb. 5, 12. *** Gall. 4, 19. † 2. Tim. 4, 25.

Digitized by Google

rum scientia instructus perversas falsae et inanis scientiae non dico philosophorum, sed sophistarum argutias refutaveris. Foeneraberis, si prudenti zelo animatus turpi fugae te non tradideris ubi certamen subeundum, neque tacueris ubi erit loquendum. Foeneraberis, si in bene ordinata argumentorum acie ut bonus Christi miles — triplex aes mansuetudinis circa pectus habens, amore Dei quasi latus, scuto fidei munitus,* tranquilla, mente et pacato animo tela inimicorum crucis nequissima exceperis, et innonoxia reddideris, fortis Christi athleta, nil reformidans; etiamsi coluber antiquus saevis e latebris emittat dirum perfidiae caput, et serpentina venena evomat pectoribus, aut vero in angelum lucis se transformet; ut facilius nutantia decipiat corda. Saepius quidem indefesso labori tuo fructus non respondebit; attamen noli demittere animum, quod enim nostris conatibus cedere non videtur, oratione assidua frequenter valemus. Ad hoc etiam sacerdotes vocati sunt, ut intercedant pro populo, pro spe salutis et incolumitatis, pro redemtione animarum; haecque oratio sacerdotalis, proficua erit secundum Christi promissa, apostolis post ultimam coenam data.** „Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis" Quidni mirum est, preces ex puro sacerdotis corde manantes, apud Deum valere, cum sacerdos mediator sit constitutus Deum inter et homines, ad cujus vocem supremus Pater dilectissimum transmittit filium, ejusque manibus imponit? Si jam in v. Testamento ad sacerdotis preces Dominus Israelitis fiebat propitius:*** quae et quanta a piis sacerdotum N. Testamenti precibus in nomine Jesu fusis exspectare poterimus? Quid vero dicam de utilitate sacerdotum, qui administrant sacramenta, fontes vitae aeternae, sanctitatis officinas, aureos gratiae divinae ductus, et beatae immortalitatis alimenta. Si nemo potest ingredi in regnum coelorum, nisi renatus fuerit per aquam, et Spiritum sanctum:† an non est sacerdos summus hominum benefactor, cui concreditae sunt a Deo spirituales baptismatis parturigines? Numquid non sacerdos est, qui in sacro tribunali vere poenitentium peccata abstergit, paradisum perditum aperit, et non solum poena salutari poenitentem afficit; sed et emendans — ad novam beatamque ducit vitam? Quid tandem dicam de sanctissimo Eucharistiae sacramento, praetiosissimo vitae aeternae alimento, quo sacerdos reficit, et confortat immaculatas Christi oviculas? Paucis, sacerdotes sunt in baptismo patres, in confirmatione duces, in eucharistia nutricii, in poenitentia judices et medici, in extrema unctione tutores et consolatores, in ma-

* Tim. 2. 3. ** Joan. 16. 23. *** Lev 4, 20. † Joan. 3, 5.

Digitized by Google

trimonio contrahendo sunt senatores, divinam largientes benedictionem in ordinis Sacramento agunt velut dii, divinam potestatem tribuentes sacerdotes igitur muneri suo ex asse respondentes summam praestant utilitatem, et ecclesiae et rei publicae, praesertim, si non tantum verbo, sed etiam exemplo pascunt gregem sibi commissum; nil enim magis apud fideles vitae sanctitatem promovere valet, quam egregium pastoris exemplum, quapropter etiam divinus Salvator discipulis suis mandavit:* Sic luceat lux vestra coram hominibus; ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est." Et rursus in alio loco: „Exemplum dedi vobis; ut quem admodum ego feci, et vos faciatis"** et adhaec mandata. S. apostolus Paulus attendisse videtur dicens. „Rogo vos fratres, imitatores mei estote, sicut et ego Christi"*** Unde Scti Patres et ecclesia nil impensius inculcarunt, praeterquam bonum exemplum. „Honesta et pia sacerdotum conversatio est populi condimentum, et voluptas dicit sctus Chrysostomus, † et sctus Cyprianus †† prosequitur. „Efficacius est vitae, quam linguae testimonium." Sacrosancta synodus tridentina vero docet. ††† „Nihil est, quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum assiduo instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt."

Si autem vita sacerdotum forma est pietatis, continentiae, amoris erga alios efficacis, moderationis, patientiae, fervoris infucati in adimplendis officiis omni data occasione, sive in scholis, sive in ambona, in sacro confessionali, in xenodochiis, sive in nosocomiis apud aegrotos et moribundos; quanta vis, quanta virtus ejusmodi exempli dati ab egregio sacerdote, non mundana, sed animarum salutem unice quaerente. Talis sacerdos revera dici potest sal evangelicus, quo condiuntur mentes fidelium; ne fatuo hujus mundi genio corrumpantur.

Quaecum ita sint, neminem vestrum dilectissimi auditores latere potest, sacerdotium N. Testamenti summo honore, summa reverentia esse dignum, siquidem tanta est illius dignitas, tanta ejus utilitas. Munus profecto excelsum, sed onus vel angelicis humeris formidandum. *a]* Multa, et magna desiderantur in eo, qui omnibus omnia fiat, ut cunctos Christo lucrifaciat. *b]*

Quapropter ad vos, flores almae archidioecesi accrescentes tam ecclesiastici quam regularis ordinis alumnos charissimos me converto, obsecrans per Jesum Christum pro nobis crucifixum, vos obtestans: ut durante praeparationis tempore nullum non moveatis lapidem ad scientiam salutis combibendam, ad pru-

* Mat. 5, 16. ** Joan. 13, 15. *** 1. Cor. 16. † Hom. 10. in Math. †† Libro de martyrio. ††† Sess. 22, c. 1. reform. *a]* Gregor. Mag. in lib. orga pastor. *b]* 1. Cor. 9, 22.

Digitized by Google

dentiam pastoralem consequendam, nec non ad infucatam pietatem pectoribus vestris inserendam, mox enim plurium vestrum erit, ut eatis in vineam Domini, et fructum afferatis, et fructus vester maneat, ut sitis lux evangelica in tenebris hujus saeculi lucens in doctrina et exemplo.*

Talem sobolem vere sanctam, tales sacerdotes *Tibi Celsissime Princeps Archiepiscope*, intrepide causae ecclesiae defensor, qui tam magnae archidioecesis rerum pondera fers et curas, corde et animo exopto in solatium, et ponderis levamen. Faxit Deus, ut gaudium nostrum plenum fit, perlongando vitam tuam in Nestorios annos, et ecclesiae et reipublicae salutares!

Vos vero omnes sublimi sacerdotio jam fungentes in Domino exhortor; ut in hodierna festivitate, in natalibus nempe sacerdotii, firmum renovetis propositum, digne ambulandi in vocatione vestra divina, omnibus vobis concreditis a cunis usque ad sepulchrum silentiosum, prolibus et adultis, pauperibus et divitibus, peccatoribus et justis, vivis et mortuis omnia esse, et sic Domino plebem parare perfectam; ut si vobis laeta, feliciter peracto vitae penso adparuerit ultima laborum hora, benigno, sed et strenuo judice aeterno hilari sanctaque mente respondere possitis: Ecce Pater, nullum eorum perdidi, quos mihi tradidisti. „Dixi.“

EXCELLENTISSIMO AC REVERENDISSIMO

IO. LADISLAO PYRKERIO

IAM PATRIARCHAE VENETIARUM
NUNC VERO ARCHIEPISCOPO AGRIENSI
PRAESULI BENEMERENTISSIMO

HEXASTICHON.

Pannonica haud solum, haud solum Germanica tellus,
LADISLAE, tuum Nomen ad astra ferunt.
Urbs etiam, Adriacis quae se prospectat in undis,
Decernit meritis praemia digna tuis.
Nam monumentum ingens, solidoque perennius aere,
Integer hic Venetae stat Tibi gentis AMOR.

---

* Joh. 15, 16.

Digitized by Google

Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě,

w Králowéhradecké diécesj,

patronátu Geho Excellencj pana ministra,

Františka Ant. Hraběte z Kolowratů Liebsteinských.

W autery dne 15. srpna byla zde slawnost, kterážto w letopisech Rychnowských i we wlasti České wždy co neyweyš pamětihodná wytrwá, totiž *wyswěcenj skoro docela nowě wystawěného kostela Neyswětěgšj Trogice,* genž dne 17. kwětna 1798 bleskem z wětšj části w popel obrácen byl.

Když Geho Excellencj wysoce urozený pan **František Ant. hrabě Kolowrat Liebsteinský,** c. k. státnj a konferenčnj ministr, spanilomyslný napomahatel wšeho dobrého a krásného w mocnářstwj rakauském, roku 1837 šlechetnau ochotnostj se odhodlal, že tento, skoro w sutiny proměněný chrám Páně opět wystawj, byl základ položen, a od Geho Excellencj wysoce důstogného pana biskupa Králowéhradeckého, **Karla Hanla** dne 15. čerwence 1838 slawně poswěcen. Stawenj po šest let trwagicj, a celau správu až do neymenšjho řjdil ředitel stawby p. František Pawiček, kterýžto od Rychnowského p. wrchnjho Spirka w opatřowánj stawiwa — k čemuž mramor a wápno od Prahy, řjčný pjsek na dwě mjle, stawebnj kámen i na tři a čtyry mjle z daleka, na welmi obtjžných cestách hornjch přiwážen býti musel — co neymožněgi podporowán byl. Bez tohoto podporowánj nebyla by mohla důkladná stawba w takowé dokonalosti wywedena býti. Powážjme-li též, že tesané kamenj 50 i 80 centnéřů těžké, we wýšce 15 i 20 sáhů obnášegicj postaweno býti muselo, pak že zdegšj řemeslnjci w takowýchto stawbách geště wycwičeni negsau: musjme se tjm wjce tak rychlému ukončenj diwiti. Kostel má bez předsjně 19° 1′ 0″ délky swětla; zewnitřnj wýška až ke křjži obnášj 20°. Držán gest w přjsně gotickém slohu, a orğanickau gednostj a wýbornau sauměrnostj swau wšech i neymenšjch částj užasem naplňuge lagjka i znatele; gakž tak giž několik umělců o ceně umělecké stawenj tohoto, wlasti k welké ozdobě slaužjcj, welmi pochwalné usudky proneslo. Oltářnj obrazowé gsau též prawá mistrowská djla. Od Lippariniho w Benátkách malowaný obraz hlawnjho oltáře, kterýžto z gednoho prostřednjho listu a dwau postranných sestáwá, swědčj o znamenité umělosti, kteráž weliký effekt zameyšlj, přjsně ho wywádj, a s celau bezpečnostj ho dosahuge. Wznešená gest postawa Boha Otce, kterýžto lewicj Spasitele lehce

Digitized by Google

objmá, co zatjm prawice wšemohaucnost geho nad nebem i nad zemj poznati dáwá. Nad nima wznášj se holubice, podobenstwj to Ducha sw. Celek ozářen gest sláwau swětla nebeskéhe, z něhožto w rozličných okresech ljbezné hlawičky angelů proswitugj. Dolenj část obrazu ukazuge několik Cherubinů Twůrci skraušeně se-klaněgjcjch. Na postrannych listech u wznešené důstognosti wyobrazeni gsau knjžata apoštolů, sw. Petr a Pawel; w sw. Pawlu gest plamenná horliwost, genž pro Ewangelium ho rozněcowala, překwapugjcjm způsobem wyznačena. Na gedné straně klečj před apoštolem Petrem Hraběcj podnikatel wystawenj kostela: na druhé před apoštolem Pawlem šlechetná, wysoce wážená, bohužel přjliš časně (dne 16. března 1842) w Pánu zesnulá Choť wysoce urozeného pana hraběte, *Rósa, rozená hraběnka z Kinských*, kterážto nedočkala se radosti, spatřiti dokončenj djla, k gehožto podnikánj po mnohá léta horliwě a s čistě křesťanským smeyšlenjm aučinkowala. Bezprostředně pod třemi hlawnjmi obrazy těmito widěti gest důstogné postawy šesti swatých patronů Českých, a u prostřed Spasitele chléb žehnagjcjho, od wlastenského maljře Hellicha s žiwau prawdiwostj, hořegšjm obrazům přiměřeně, na zlatém gruntu malowané. Obrazy oltářů postrannjch, z nichžto geden swatau Rósu, druhý swatého Františka z Assisi představuge, malowány gsau od Dittenbergra; i co do smýšlenj i co do něžného wywedenj zasluhugj obzwláštnj pochwalu, a doswědčugj, že gest umělcem welmi váženým.

Popisowánj přjtomné může podati gen slabý obraz skutečnosti, neboť srdečné aučastenstwj wšech přjtomných žádným pérem dostatečně zobraziti se nedá. Welmi potěšitelné bylo též naskrz slušné chowánj přes 4000 osob* obnášegjcjho lidstwa rozličných stawů a rozličného druhu, tak že, bez postawenj zwláštnjho dohližitelstwa, slawnost ani tjm neymenšjm rušena nebyla, ba, we wšem ten neywětšj pořádek panowal.

W 7 hodin ráno přigel *Geho Excellencj pan Hrabě z Kolowratu* z bljzkého letnjho zámku swého z Černikowic do zámku swého w městě Rychnowě, aby slawnosti chrámu Páně přjtomen byl. Rychtáři z hraběcjch wesnic geli na konjch, po dwau, před kočárem geho; srdečná rozkoš zářila z twářj gegich. Při wystaupenj z wozu byl welectěný Excellenc pan hrabě od dcery Rychnowského pana wrchnjho uwjtán básnj, kterážto geg až k slzám pohnula. Duchowenstwo, měšťanstwo, auřednjci, židowské obywatelstwo s Thorau, šli Geho Excellencj až k zwlášť wystawené, kwětinami

* Gen w kostele; neb wšech přišlých počjtalo se přes 10,000.

Digitized by Google

ozdobené bráně wstřjc, na njžto byl nápis: *„Dem hochgebornen Schultzherrn die treue und dankbare Bürgerschaft.“* W zámku byl ale *Geho Excellencj* od Neydůstogněgšjho pana Knjžete Arcibiskupa Pražského, od Královéhradeckého *Excellenc* pana Biskupa, a wysoce důstogných pánů kanownjků a od giných slawných pánů hostů neyuctiwěgi uwjtán. Slawné zwoněnj a střjlenj z hmoždjřů nynj oznamowalo začátek slawnosti. Se wšech stran walily se zástupowé lidu ze 16 farnjch osad a dwau lokalij Rychnowského vikariatu, se swými duchownjmi správci, w průwodech, s rozličnobarewnými korauhwemi a s kostelnjm srdce gjmagjcjm prozpěwowánjm k nowému domu Božjmu.

Geho Excellencj neydůstogněgšj biskup Královéhradecký, pan **Karel Hanl,** kterýžto den před tjm přigel a od nesčjslného množstwj lidu, gmenem měšťanstwa ale od dcery zkaušeného rady pana Sperlinga uwjtán byl, začal po sedmé hodině slawný průwod ke kostelu; načež přikročil k swěcenj dle předpisu w řjmském pontifikalu obsaženému, což až do gedné hodiny trwalo; na to se swětily, od *Geho Excellencj pana hraběte* pro nowý kostel zgednané paramenty; a dwadcet děwčat, kteréž dřjwe Geho Excellencj byly slawně uwjtaly, bylo biřmowáno, při čemž wysoce urozená hraběnka *Rosa z Lützowa* kmotrowstwj zastáwala.

Na to **Geho knjžecj Milost, neydůstogněgšj pán, knjže a arcibiskup Pražský, Aloys Josef, z Swobodných Pánů Šrenků na Nocinku a Egmatinku,** kterýž k slawnosti této schwálně sem přigel, a wečer před slawnostj slawným průwodem s pochodněmi uwjtán byl, a pro Něgžto a pro Královhradeckého neydůstogněgšjho pana biskupa též wjtězoslawná brána s českým nápisem: *„Owčičky wjtagj pastýře,“* postawena byla, — od četného duchowenstwa k slawné mši swaté uweden byl; při njžto od pana Prokše složena mše od sboru neywjce z ochotnjků sestáwagjcjho s neywětšj uhlazenostj prowozowána byla. Překrásný to byl dogem, gežto působil gasný, čistý a plný tón welkolepých warhan nowých. Magj 36 registrů, a 16 střewjců wysoký principal; pjšťaly, z nichžto hlawnj 135 liber wážj, gsau wšecky z anglického cýnu zhotoweny.

Po skončené mši swaté wstaupil Rychnowský vikář pan Josef Scholz na nowau kazatedlnici, wyučowal osadnjky o zawedenj kostelů způsobem pochopitedlným a srdečným, a ukončil djkůčiněnjm *Geho Excellencj wysoce urozenému panu hraběti,* we gménu cjrkwe, wlasti a k faře patřjcjch poddaných. Po skončené slawnosti byl pan arcibiskup od

Digitized by Google

weškerého duchowenstwa do zámku doprowázen, kdežto *Geho Excellencj pan hrabě* hosté, gichžto bylo 135, welmi skwostně wyčastował. Odpoledne o 5. a 7. hodině udělowalo se w kostele s Neyswětěgšj swátostj požehnánj. Wečer měšťané města Rychnowského z wlášťnjho srdečnáho puzenj oswjtili domy, při čemž proti zámku stogjcj škola přjslušnými transparenty obzwláštně se wyznamenala. Tak se skončil slawný den ten.

Ku konci podotkneme ještě, že pan W. Seidan na památku této slawnosti wýborný pamětnj penjz razil, gehožto popředj powedenau podobiznu *Geho Excellencj pana státnjho ministra hraběte Kolowrata* s nápisem dokola: *Franc. Ant. comes de Kolowrat-Liebsteinský:* pozadj pak přednj stranu nowého kostela s nápisem: „*Sacram hanc domum reconstruxit*“ 1843. předstawuge.

Kýžby nebe wraucj přánj wšech, genž této slawnosti přjtomni byli, milostiwě wyslyšelo, a nowý dům Božj, genž otcowskau starostliwost wznešené wrchnosti Rychnowského panstwj o dušewnj blaho swých poddaných dokazuge, před weškerými nehodami zachránilo! Kýžby i každý, kdož tam wkročj, k nebesům se wypjnagjcjm klenutjm napomenut byl, aby zraků swých k nebi pozdwihnul a Bohu na poswatném mjstě tom w duchu a w prawdě se klaněl!

Př. Fr. Simenec.

Digitized by Google

Hlas z Čech.

O znowa wystawenj kostela sw. Pawla w Řjmě.

Od

Augustina Milde,

kanownjka Budišinskeho, Waršawskeho a Poznanskeho, a rytjře mnoheho řádu, emeritowaneho dworskeho kaplana Drazdanskeho a t. d.

(Dokončenj.)

Obraťme se neyprwé k tomu, co po ohni zůstalo, a tu na onu smutnau změnu osudnau a na giné těžké nehody, neustále na zrušenj směřugicj, zpět pohljžegjce, podiwiti se musjme, gak přjtomné geště nalezeno býti mohlo. Nehledjce j na strašliwé úkazy častých zemětřesenj, kteráž chrámem w základech otřásla a djlem geg zrušila, zagisté žádný we swětě chrám tolikerých změn w běhu času nezakusil, gako basilika sw. Pawla.

Kdož medle sečte hrůzy rozbrogů domácjch, barbarstwj wtrhlých cizjch národů, a boge wšelikých stran wěku střednjho, genž tady se táhly? We wálkách Řjmanů obyčegně chrámowé drancowánj neyprwé podléhali. Pomsta dobywatelů gewila se neywjce w rušenj nebo w odwáženj uměleckých wěcj památnjch. I za nowěgšjch časů, za panowánj Francauzů, wýmjnkau pokoge bylo odwezenj neyčelněgšjch pracj uměleckých. Wzteklice barbarstwj a fanatismu až přjliš často dotýkaly se palično ctihodné swatyně té. Giž w 5. stoletj nastaly plenjcj náběhy národů barbarskych, genž západnj řjmskau řjši rozpogili; tjm klassické uměnj nenahraditelných ztrát utrpělo, gmenowitě w Řjmě skrze Alarichowo od r. 409 až do 410, skrze Genserichowo 455 a Riciminowo 472 plenénj a drancowánj. Za časů obrazopůtky a wpádů šlo to tak násilně, že obrazoborcowé chrámůw řjmskych wjcekrát autokem dobyli. Gak w starém tak i w nowěgšjm čase spatřugeme zde smutný obraz zrušenj. Oltáře a obrazy strženy, sochy rozbity, wšecko, což swatého a swěceného, zwráceno a zničeno. Gak často zde nalezagjcj se zlato a střjbro w penjze obráceno bylo, buďto k upokogenj nepřjtele, nebo k zaprawenj neynewyhnutelněgšjch potřeb křesťanstwa. A wšak nawzdor krutosti udalostj wytrwala basilika sw. Pawla pewně w neštěstj měnjcjch se časů, widitelná cjrkew pewně w mnohonásobnjch protiwenstwjch času. Dobrý duch wjry wšecko opět s welkým nákladem ugednal. Ctihodné zdi, ač před časy zbořeny, geště stogj.

Digitized by Google

Djlem widěti gest stará podlaha s wyrytými nápisy ze starých hrobnjch kamenů složena. Pohromy na sochách a obrazech wždy horliwostj nábožných wěřjcjch napraweny byly. Stědrost papežů ztracené djlem opět nahradila. A tak to bylo i při hroznėm požáru roku 1823, genž tak strašně stawenj toho se zmocnil, že plamen na 15 wlaských mil widěti bylo, a ani neysrdnatěgšj se neodwážili do chrámu, pro trámy a hmoty kamenj strašliwě padagjcjch. Protož ale předce nalezá se stará podoba basiliky w starých swých zděch. Mocná sjla zdj těchto nemohla žádného zwratu utrpěti, neboť zde stawiwo a stawba lidské wynalezawosti služebny byly. Od trámowj až k podlaze w auzkých mezislaupjch zuřil strašně rozkacený živel; mnoho krásného a slawného shořelo; zůstala wšak předce pozoru neyhodněgšj část starých wěcj uměleckých. K řadě od ohně ušetřených děl uměleckých počjtá se přednj strana stawenj s welkým mosaikowým obrazem od roku 1208, gehožto zhotowitelem gest *Cavalini*. Také se spatřuge dobře zachowaná plochořezba *(Basrelief)* starowěkého náhrobku pod portikem, představugjcj zbožněnj *(apotheose)* básujka, pak odprawenj *Marsca* s podobiznami wěčného živeta z 12. stoletj, několik welkých zlomků z 11. stoletj, 40 starowěkých slaupů, dwau malých prostrannjch lodj soch, genž we výstupcjch stály, konečně překrásná a kolosalnj práce mosaikowá od r. 440., za časů Lwa Welikého, nákladem Placidie, sestry cjsaře Arkadia, zhotowená. Obraz představuge w obrowských roztáhlostech Wykupitele se 24. Staršjmi Apokalipsy, gakož i swatého Petra a Pawla. Mimo to spatřugj se znamenité pozůstatky staré malby, genž zhaubnému živlu wzdorowaly. Od ohně ušetřena byla též kaple Swátostj s pamětihodnau stawbau Madernowau a s nacházegjcjmi se tam malbami od Fortebnaniho, gakož i kaple Neyswětěgšjho křjže, w njžto krásná řezba od Cavaliniho auplně se zachowala. Mnoho lustrů, swatých nádob, duchowenských ornátů a giných kostelnjch ozdob, w sákristii uložených, též klášter se swými ještě newydanými poklady rukopisnjch neobyčegnostj a kněh zákonnjch, před ohněm šťastně zachráněny byly. A wšak ze wšech wypočtěných zisk neyznamenitěgšj gest *Tabernakl*, pod njmžto kosti apoštola Páně odpočjwagj, djlo z minulé umělecké periody; kteréžto takřka zázrakem zkáze ušlo.

Křesťanstwo má ještě smrtedlné pozůstatky welikého učitela pohanských národů, a s nimi mocnau podporu wjry. Požár ge s okresu země nezhladil; zagisté proto, aby ještě dále národům k ponaučenj a k pobožnosti slaužily. Ač giž samy sebau tyto ostatky welmi znamenité gsau, nabýwagj

Digitized by Google

předce ještě větší wzácnosti ohledem na mistrnost, gakauž pomnjk tento zhotowen gest. Gmenowané tabernakulum gest stkwostný baldachýn w kameně s četnými wywstáwagjcjmi figurami a arabeskami k neypowedeněgšjm uměleckým pracjm 13. stoletj náležegjcj. Zaugjmá čtyrhrannau prostrannost, 14 palcůw obnášegjcj. W uhlech gsau čtyry podstawky, na nichžto čtwero porfyrowých slaupů spočjwá. Na hlawách gegich gest kuželatá kuple s zewnitřnjmi ozdobami, při nichžto se čtwerhranná způsoba tabernakulum podržela. Tato část pomnjku záležj z dwau oddělenj, z nichžto gedno z oblauku na každé straně tabernakulum sestaweno w řjmse se končj: kdežto wyššj oddělenj obsahuge pět gehlanců, z nichžto prostřednj w kuželku s křjžem wybjhá. Dolegšj oddělenj obsahuge nad porfýrowými slaupy a wýstupky čtyry sochy, pak oblaučné wýklenky, na nichžto též kamenné sochy stogj. Druhý hořegšj djl gest gotický stawen, troghrannjky, kteréžto ho ozdobugj, přiléhagj na rožnj gehlance a pokrýwagj kupli, tak, že se spodkem prostřednjho gehlance se sbjhagj. Co zwláštnj ozdobu gest na nich widěti dwě sochy w rozličných postawenjch zahalené; gsau okřjdleny a oběma rukama držj z mramoru wytesaný okrauhlý kus, podobu kola magjcj. Prostřednj gehlanec má na každém rohu 3 piljře, kteréž na welikém čtwerhranném základu spogené oblaukami w řjmse se končegj. Prostřednj gehlanec záležj ze čtyr kusů mramoru, kteréžto w tupý uhel se scházegj, na němžto kulatý hmot s křjžem spočjwá, kterýžto wyznamenáwá swět se swatými znaky geho znowa narozenj. Za podporu kulatě wyhlaubené kuple slaužj čtyřj slaupowé, nad nimi gsau welké kruhy, gako na pewnostech bywagj, kteréžto zponenáhla w střed sbjhagj, kdežto se nacházj krásná rosetta (podobu růže magjcj ozdoba), takořka co hřjdel celku. Řezba tabernakulum tohoto má attickau způsobu w podstawku, slaupy porfýrowé gsau korinticské. Widěti gest listy bolšewnjkowé se čtyrmi člowěčjmi hlawami, w nichžto k poznánj gest Saturnus, Bachus, Venuše a Proserpina, a kteréžto čtyry ročnj počasy wyznačugj; na ostatnjch listech widěti gest jonické okrasy. We wýstupcjch gsau následugjcj sochy: 1. Sw. Petr, w lewici kljče držjcj, prawicj moc wyznačugjcj, gakáž mu dána byla. Při wznešené důstognosti gewj též neobyčegné zapřenj sebe samého, s gakýmž žádal, aby hlawau dolů ukřjžowán byl, gešto se za nehodna powažowal, umřjti gako mistr geho. 2. Sw. Pawel, w lewici o zem opřený meč držjcj, prawici na gilci, wšecek zhubenělý, s dlauhými wausy. Zdá se wyznačowati, že wždycky hotow gest pro wjru umřjti; gakž se to i stalo roku 66. dne 9. čerwna,

Digitized by Google

kdežto sſat byl. 3. Sw. ewangelista Lukáš, kteryžto w lewici swinautku držj, což geho wlastnost co spisowatele wyznačuge. 4. Sw. Benedikt, zakladatel řádu mnichů Benediktinských, narozen ku konci 5. stoletj, nebyl pauze zaměstknán zakládánjm četných klášterů, nobrž i obracenjm pohanů, takže skrze něho kraginy kolem Subjaky a Montecassina od hanebné modloslužebnosti, kterážto we swětě panowala, oswobozeny byly. Twář geho gest radostná a gasná, a při pauhém pohledu giž cjtjme úctu, k gaké nás přjsný žiwot a wznešené ctnosti geho powzbuzugj.

Na oblauku dolenjho oddělenj nalezagj se následné obrazy: 1. w prawo dwa mnichowé, z nichž geden kleče podáwá wzorek tabernáklu druhý tiaru (papežskau čepici) a biskupskau berlu držj. W lewo stogj apoštol Páně sw. Pawel, po činěných mu darech ruce wztahugjc, za njm gest ewangelista Lukáš. 2. Prwnj lidé po pádu. Ewa u stromu, gako by hadowi předházky činila, proč gi zawedl, neboť w obličegi se gj a w očjch slzy gewj. Adam se zdá, že právě od Boha k trestu potažen gest. 3. Kain a Abel při oběti. Abel klade wesele a utěšeně na oltář beránka, gegž z oblak sahagjcj ruka žehná; Kain se právě nahýbá, gako w hluboké bolesti a gako by wstáwal, nazpět béře opowržené dary obětnj. 4. Dwa řjmštj cjsaři s cjsařským pláštěm a na hlawě s diademem. Geden držj w lewici globus co obraz moci geho, w prawici létagjcj perǧamen, skoro docela rozwinutý; nepochybné oznámenj o zřjzenj watikanského a ostinského kostela, o nichžto, že celému světu hlásati musj, se domeyšlj. Gest to Flawius Konstantin, syn Konstantina Klora a Heleny, kteryžto přistaupiw k křesťanskému náboženstwj roku 337. w Nikomedii zemřel. Druhý držj w obau rukau rozwinutý list, nepochybně pamětihodný list Walentiniana a Arkadia, zaslaný řjmskému préfektowi Salustowi za přjčinau zwětšenj kostela Ostinského.

U wnitř kuple gsau čtyři angelé, dwa se wznášegj a kadidlo sypagj na hrob apoštolůw, dwa stogegj; z nichžto geden swjcen, druhý kaditedlnici držj.

Bizarnj wypodobněnj u wnitř tabernakulum, kdežto wyznačeny gsau koně, geleni, ptáci, kohauti, páwowé, beránci, čápowé, delfinowé, kteřjžto we wětšjch i menšjch rownoměrách okrauhlosti spogugj a w dobře rozměřených linijch se dotýkagj, gsau djlem mystické a hieroǧlifické; a tušjm i zde by spytatel starožitnostj něgaký smysl wypátral. Zdagj se to být křesťanská podobenstwj, o nichžto se w pjsmě swatém zmjnka činj. Tak k. p. wyobrazenj gelena se nepochybně wztahuge na žalm 42. w 2., kdežto se prawj:

Digitized by Google

„Gako gelen dychtj po studnicjch wod“ atd. Tento symbol nalezal se často wyznačen w baptisterijch při wyobrazenj křtu Ježíše Krista. Ptáci, gmenowitě holubice, wztahugj se na potopu swěta; čjmž mjr s Bohem wyznačen gest, gakýž křesťan skrze wykaupenj obdržel. Kohaut se wztahuge na zapřenj Petrowo a gest podobenstwj pokánj. Páw gest podobenstwj nesmrtedlnosti, ješto okrasu swau, péřj w zimě ztratj, z gara wšak opět obdržuge, a maso geho prý porušenj podrobeno nenj. — Beránkowé wyznamenáwagj Wykupitele samého, dle geho wlastnjho wyřčenj. Tak widěti gest w Řjmě w starém kostele u *Via Nomantana* Krista beránka představugjcjho, k němužto apoštolowé též co beránkowé wyobrazenj z Jerusaléma a Betléma přicházegj. Beránek w prostředku se obgewugjcj, kterýžto Spasitele představuge, gest zářj před ostatnjmi wyznamenán. Wšecky ostatnj na baldachinu se nalezagjcj podoby zwjřat nalezly by nepochybně alleğorického wýznamu w Pjsmě swatém nebo w zgewenj sw. Jana.

Wšecko gest s tak nádhernau musiwnj pracj w rozličných barwách a obzwláštně w zlatě tak hogně a rozmanitě pokryto, že pozorowatel newj, přesahuge-li cena práce cenu látky, čili naopak. W nápisech na hořegšjm oddělenj kuple tabernákulum se čte, že opat Bartoloměg roku 1285. djlo to nařjdil. Na podkladech přednjch dwau gehlanců čte se též gméno mistrowo *Arnolfus* co zhotowitele, při tom ge též gmenowán Petr co pomocnjk při djle. Nápis znj: *Hoc opus fecit Arnolfus cum suo socio Petro.* Petr tento nenj žádný giný, než zprwu gmenowaný *Cavalini*, kterýžto co dobrý musiwnj dělnjk od Arnolfa při tom upotřeben byl. Při sněti tabernakulum po ohni r. 1823. nalezlo se nesčjslných kusů urn, nádob obětnjch a giných starých skulptur w mramoru, kteréž wšecky k giným pomnjkům upotřebeny býti musely. Obzwláštně gsau to dwa staré náhrobnj kameny, kteréž dě-gezpytce neywjce zaměstnáwagj. Geden náležel gistému Barbarowi od r. 915., kteréhož ale omylně za ugce cjsaře Nerona wydáwali. Dle nowěgšjho skaumánj gest to k prawdě wjce podobno, že pod tjmto barbarem se wyrozumjwá *Praetor z Thracie, Stabilius Barbarus;* druhý kámen gest prý docela až z konce druhého stoletj, gegžto *Filia Vera* manželi swému *Bacanowi Muccowi* postawila, kterýžto zemřel 35. roku gsa stár.

Ještě k podotknutj gest řada papežů, kteřjžto nad řjmsau we freskomalbách na stěně se táhli; gsau zrušeni pauze od 1. až do 14. oblauku, ostatnj řada gest zachráněna.

Tak stogj poswatné mjsto Neywyššjho i ohledem na to,

Digitized by Google

co po ohni zůstalo, wjtězoslawně w celém wýznamu swém geště zde. Neboť neyhlawněgšj část starých wýrobků uměleckých byla zachráněna; gest to ta sama basilika, ta sama w celém swětě powěstná kathedrala, gako byla za časů neystaršjch.

Promluwme konečně o tom, co wěk Řehoře XVI. učinil k opětnému wystawenj; tu spatřugeme wýtwory křesťanského uměnj, gakým rowno nenj. Může se gistiti, že zde uměnj bylo tichým pěstitelem swatého ohně, s njmž náboženstwj a prawdy geho stále kázány byly. W skutku nad zhaubným požárem plápolal oheň obrazotwornosti, kterýž hned opětné wystawenj za aučel měl. *Ať* giž Leo XII. myšlénky opětného wystawenj se uchopil a wěrjcj ke křesťanským přjspěwkům wyzwal, ať i Pius VIII. w započaté djlo přjspěwkami wkročil: předce otcowskau péčj Řohoře XVI. dráha k auplnému wystawenj položena byla. Wšecky odwětwj řjmského průmyslu, gakož i umělce wšeho druhu w Řjmě wláda geho k aučinnosti wybjdla. Na mjstě, kde geště před krátkým časem hromady popele widěti bylo, obgewily se pozorowateli neyrožmanitěgšj djlny wýtwarných uměnj. Přes 500 dělnjků nalezalo po dlauhý čas w roce dennj zaměstnánj, ba i ġalegnj trestnjci co neypřiměřeněgi upotřebeny byli. Wynešený pomnjk pro letopisy umělecké bylo se spogenými silami od trámowj až k podlaze wywedeno s nadšenjm, kteréž obnowowatelům oněm k nepomjgegjcj sláwě prospjwá.

Neywyššj dozornj a kontrolnj auřad přede wšjm zwolil neylepšj stawiwo z kraginy albanské, gimž *Alba longa*, praměsta Řjma; kamenjm, *sperone* a *peperone* gmenowaným, kteréžto giž w základech neystaršjch řjmských pomnjků nalezáme u. p. uwedeme *cloaca massima*, wšeliké porauchánj zdj, soch a pracj starého sochařstwj opraweno gest. Chybugjcj bylo až z egyptských mramorowých lomů přes moře přiweženo. Mjsto někdegšjho dřewa cedrowého bylo neypewněgšj trwdé dřjwj na mjsto spálených trámů dáno a železnými skobami připewněno. Strop poskytuge zrakům ohromnau plochu zlaté půdy, na njžto se nacházj weliká hognost wypauklé řezby. Podlaha byla s maudrým paužitjm zbytků starowěkých pomnjků zcela nowě udělána, wěrně na způsob staré. Malby, genž na mjsto spálených přišly, mohau co do skladky, rysu a koloritu, k neydokonalegšjm pracem nyněgšjho maljřstwj připočtěny býti. Gsau to wtělené idey, genž srdce podiwně dogjmagj. Sw. Pawel, weliký oltářnj obraz od Camuciniho, na nebe wzetj Panny Marie, od Agricoly, též weliký oltářnj obraz, zdobj chrám ten a gsau neykrásněgšj důkazy křesťanského plápolánj pro uměnj w giž-

Digitized by Google

njm podnebj tomto. W řimsách a ozdobách podržel se přjsně starobylý způsob; taktéž nowě mramorowé slaupy nedostaly pauze starých podobu, nýbrž na wětšjm djle i barwu; neboť se wšady na náhradu ztraceného pamatowalo. Zlato w porauchaných obrazech mosaikowých nenj pauze bohatě přiloženo, nýbrž i přidané nowé zcela na bizantský způsob zhotoweno.

W celé stawbě se tedy ukazuge charakter spanilé gednoty; byť ráz gedné wjry w božstwj křesťanského náboženstwj, a má pozorowateli učenj geho zpřjtomniti. Gasnost a utěšenost w celém pohledu se gewj; wšady w kamenu i malbě wystupuge důstognost náboženstwj. A že zde ukazowatel neobmezené idey wyznačen gest: musj člowěk gako sám od sebe k pokoře a pobožnosti roznjcen býti.

Pro každý cit, pro každé přánj zgewil se zde wlastnj duch. Neyhlubšj mystik gakož i člowěk neygasněgšjho rozumu na tomto mjstě powjšenj křestanské idey wnitř powzbuzen bude. — Mládý pautnjče, máš-li umělecké nebo wědecké aučely, nebo chceš-li děge časů minulých živě sobě předstawiti, pomeyšleg na možnost „Řjm spatřiti.“ Ať tam klenoty uměnj obdiwugeš nebo duchu swému klassické študie předwádjš, nebo praudj-li w srdci twém hluboká tauha po wyššjm a wěčném: zagisté tam pro wšecky twé aučely — buďsi pro náboženstwj nebo pro děgepis — utěšené a pewné kotwice nalezneš. A i ty, genž cestu života giž brzy dokonáš, nalezneš tam ulewy a utěchy pro duši swau po klopotných dnech světa tohoto. Owoce wjry gest to, genž každé stářj občerstwuge a w kolotawém peřestém živobytj neyhogněgšjho pokrmu poskytuge.

Nenj-li to tedy djků hodné, důležitým aučelům rozšjřowánj wjry přiměřené djlo, kteréž nynj w středu katolického křesťanstwa se obgewuge. Djky smjřenliwému duchu, genž za času Řehoře XVI. mezi křesťanskými wyznánjmi se wynořuge, kteryžto gako hrozný na nebeské révě každodenně wjc owoce přjnášj. Neboť také protestantské země při stawbě newylaučily se od přjspěwků. Djky neunawné horliwosti weledůstognýmEminencjm *Camberinimu* a *Tostimu*, neboť pod gegich welmi obezřetnau dohljdkau to neydokonalegšj se podařilo. Djky a nepomigitelná chwála neywyššjmu stawiteli professoru *L. Poletimu*, maljřům *Camucinimu* a *Agricolowi*, gakož i wšem umělcům rozličných národů za gegich chwalitebné práce w oboru wýtwarných uměnj. Letopisowé buďtež někdy udělowateli odměn, a na swých nepomigitelných listech wyznačtež, což gim potomstwo dlužno.

Digitized by Google

Starý chrám tento byl od samého papeže slawně zaswěcen. Den 5. měsjce řjgna 1840 byl takořka nowý den narozenj basiliky. Neboť pro Řjm a pro celé křesťanstwo w žiwot wešla ozdoba, kteráž wjtězstwj idey nad kamenem wyznačuge, a od pokolenj k pokolenj co hlasný zwuk nábožnosti wěku tohoto po celém země okrsku roznášeti se bude. Při welkolepé slawnosti té neywyššj duchownj pastýř pozdwihl ruce swé, městu a swětu pokog žehnánjm přege.

Rád přizwukuge i Čech w geho *Te Deum* nad tjmto pro křesťanstwo znowa powstalým paměti hodným chrámem. S pohnutjm hledj na wzdálené swaté mjsto, kteréžto wynešenau wýhodu pro křesťanstwo obsahuge a kdežto nesetřený twářnost wjry s pomnjky minulých wěků ruku w ruce kráčj. Rádo se také srownáwá přánj s přánjm weškerých národů, aby chrám ten auplně dostowen byl. Slyšel wolánj Otce křesťanstwa k welikě rodině wyznawačů Kristowých. Přege, aby laskawé přispjwánj k tak welikému aučelu přetrženo nebylo. A byť i země gako wyznáwánj geště od sebe odlaučeny byly, láska nenj oddělena, láska aučinkuge od pokolenj k pokolenj, od wěčnosti pro wěčnost. Milliony, genž před námi byly, widěly mistrowská djla swěta starého, milliony, genž po nás přigdau, magj wěk welebiti, w němžto tak welikě powznešenj pro slowo sw. ewangelium sjlu swau dokázalo. O, kyžby nabožná pohnutj, kteráž se giž w tak četných darech na gewo dala, geště déle na onom sw. mjstě se progewowala ke cti a chwále Neywššjho a k sláwě wěku Řehoře XVI. A gako weškeré práce učitele národů, giž samy sebau wznešený pomnjk křesťanstwa gsau: tak o byť weškerj křesťanštj národowé w dostaweném chrámu sw. Pawla powšechný pomnjk wšech národů spatřili.

Při stawbách, kteréž hned w okamženj k užitku negsau, a předce milliony tolarů požadowaly, nechtjwagj lidé za wjtězstwj rozumu považowati. Ewropo, tak znj satirický hlas o tom, co w dálce podniknuto — zdá se, že wjce potřebuge, nežli kostel, gešto giž bez toho mnoho gest. Stát má na užitečnějšj oprawy zřetel swůg bráti. S onjm swětem prý se to dá giž samo od sebe. Co zde stále kolotawá maudrost swěta stawbě na odpor stawj, nemohloby snad s materialistského hlediště we wšech částech wywráceno býti; člowěk w poměru swém k newěditelnému chce wážné, šlechetné a božské daleko wzdáleno mjti ode wšech rozměrů zištnosti nebo užitečnosti, by od známého stupně k neznámému kráčel a tudy obraz wěčného Otce wšeho žitj na oboru tohoto swěta widitedlně před sebau měl. K tomu cjli a konci má basilika sw. Pawla cjrkewnj historickau postawu,

Digitized by Google

anať se wšech Confessj týká, a tudy giž každý gegj dostawenj sobě žádá. Ona takořka na slaupjch wjry wšech národů spočjwá.

Zde tedy potká každého křesťana ukazowateł k newiditedlnému; naše nyněgšj civilisacj zagiste nepochybj, pakli s náboženstwjm začne.

Wěk náš kráčj giž dlauho cestau mjru, náboženstwj ukazuge wždy na tu dceru nebes, proto může také duch pokogně powznešen býti k Neywyššjmu. Náboženstwj podáwá gednau rukau prostředky, a zdrawý smysl národům s druhau poskytuge djky. Tak cjrkew a národowé kráčegj sprawedliwau cestau swau s neyprospěšněgšjmi následky. Ostatně k snahám uměleckým nowěgšjho času náležegj stawby chrámu, ony gsau chod ewropského wzdělánj, neboť duch pracuge zde na neywyššjm; tudjž člowěk se wynasnažuge dosjci neywyšší dokonalosti.

Krásněgšj genius křesťanské wzdělanosti nemohl se nikdý pomysliti, nežli při stawěnj kathedrálnjho chrámu w Koljně nad Rýnem. Státnj maudrost pruská w obezřetné rozwaze swé welkými summami stawbě této podporau byla. Též papežská wláda wzhledem tak důležitých podánj, pak by průmyslného a obchodnjho národnjho ducha pozdwihla, kteryž lehce meze wšednosti přestupuge, neyweyš možnau sumu tomu powolila. Bylať gak w Řjmě tak w Berljně otázka, anaž při těchto stawbách skorem pospolu znikla.

Stawenj chrámu w Koljně může znamenjm pokoge, lásky a trpenj křesťanských wyznánj uwáženo býti. Znowa wystawěnj chrámu S. Pawla rozwinuge zcela wyššj náboženské pohnútky, kteréž w celé swé gasnosti přede wšemi swědky celého swěta známé budau. Tak gako w řjši národnj cit stawěnj chrámu w Koljně podporuge, tak má wšeobecný cit křesťanů aučinkowati, by Basiliku Sw. Pawla zcela wystawěnu spatřiti mohl. Má tedy celá řjše křesťanstwa dostawenj chrámu tohoto podporowati.

Neboť mjsto, kdež sw. *Pawel* krwácel, gest wšeobecná wlast wšech wyznáwačů Kristowých. Gako hlas k německým národům stranu wystawěnj chrámu Koljnského se stal, tak wolá Otec křesťanstwa wšem křesťanským národům, by toto ohromné djlo řjmské podporowali. Plu důwěry wolá zbor umělců, kteřjž swými náhledy a wtipy sláwu starowěkého domu božjho naplněgj: Geště mnoho k práci gest, když zde pozemské dokonáno býti má. Důwěrně wolá ztjsněná třjda chudých o práci, kteráž zde nauzi trpj.

Wláda proměnj napotom kamenj w chléb, když tisjce

Digitized by Google

zaměstkná; pak w člowěku a mimo něg poklid bywá, když pracowati může.

Wjra může wždycky gasnau hwězdau býti, když tento weliký cjrkewnj pomnjk budaucjm potomkům wynikati bude. A gak neunawné aučinkowánj Apoštolowo pro celé člowěčenstwo bylo chwály hodné, tak nemá peněžnj poklad gemu na památku oceněn býti; pak mine Basilika Sw. Pawla gako weliká zlatem ozářená malba šedého wěku zraky naše, a minulé pokolenj co zpřátelené duchy wystaupj z obrazu toho. Sprawedliwě nowotau bude sláwa zwána — wystawěnj do wšech uhlů swěta roznešeno, gako slowo Apoštolowo přes wšecky meze roznešeno bylo; a wšecko pomněnj na welké geho zásluhy rozljhá se gako hlučný zpěw u wšech křesťanských národů, an tam obmezený swět wolá, by na obmezeného hleděti mohl, an okrášlj až posud prázdná mjsta dalšjmi průmysly uměnj, aby swěta myšlenj a wjra rozšjřeny byly. *Překladem Fr. Senence.*

Zázračné uzdrawenj.

Sdělené

Ant. Hub. Keilem,

administratorem na Kosowé Hoře, w arcidiécesj.

W Maichowě w Čerwenci. *(Corresp.)*

Cestuge přišel gsem do Genewy, a tu gsem slyšel o gakémsi uzdrawenj mnoho mluwiti; nemohl gsem wšak pro mé krátké zde pobytj zewrubněgšj o tom zprávy dogjti. Naproti tomu ale obdržel gsem we Freiburgu *(Freiburg)* opis psanj očitého swědka Abbe W... na gednoho geho přjtele w F., kteréž Wám pro geho znamenité podstatné částky přeložené podáwám. *J. F. M....r.*

W Genewě w Mági, roku 1841.

Podiwné uzdrawenj přihodilo se dne 9. Mágge w nemocnici Genewské *(Genf.)* Djwka gedna na celé prawé straně shromněná, měla mezi plecema a prsoma wřed dwauch neb třj liber z tjže, kterýž gj působil nesmjrné bolesti, nemoha nikdy od lékařů uléčen býti. Čtyry léta a dwa měsjce trwala giž djwka tato na bolestném lůžku tomto w téjež pořád poloze. Nebylať ani s to se nechati pozdwihnauti aneb narownati, poněwadž hned nesnesitedlné bolesti

Digitized by Google

žaludka a dáwenj s welkau těžkostj a namahánjm spogené následowaly. Časem bolesti gegj strašně zůřily, poslednjkráte auplný měsjc trwagjce. Celý ten čas měla oči zawřené a takowé bolesti w hlawě a w boku, že si prsa až do krwe rozedrala, protož gj ruce swázány býti musely. Z prsau gegich, w nichžto se takowé tlučenj ozýwalo, gako by se tam kowalo, wycházeli neustále tak bolestnj powzdechy, že i osoby neytwrdšjho srdce slzenj se nemohly zdržeti. Gegj potrawa záležela gedině z pocukrowaných gumowých kuliček. Tak gsem to třidceti dnj až do welkonočnj neděle widjwal na swé wlastnj oči. Od té doby utišila se poněkud a nabyla opět řeči prw zcela ztracené. Gednoho dne prawila ke mně: Pane Abbé, giž dlauho zanášjm se s gistým aumyslem, kterýž wám musjm wygewiti. Gá bych ráda učinila slib nějaký, abych zdrawj swého zase dosáhla, ale bogjm se gen, že bych snad něco od milého Boha žádala, co by naproti geho swatým úmyslům bylo. — Buďte bez starosti, odpowěděl gsem, Bůh wj dobře, co k našemu spasenj prospjwá, a protož wám nowého zdrawj ke zkáze neudělj.

Takto powzbuzená odhodlala se w skutku k slibu, zasnaubiwši se totiž neyblaženějšj Panně z Fourriére (welmi znamenité mjsto pautnické* a přjmluwě sw. Františka Regis. Přitom žádala dewjti dennj pobožnost k neyblahoslawenějšj Panně wykonáwati, a giž na mau radu prwnjho Mágo s přigetjm z mých rukau neyswětějšj Swátosti oltářnj započala. Ostatně nebylo to žádné tagemstwj, nýbrž geden každý wěděl, že tuto pobožnost k Rodičce Božj koná, žádagjc na gegj přjmluwu swého uzdrawenj nabýti. Poněwadž ale w Genewě skoro samj Kalwjni gsau, tak hrubě žádný této wěci si newšjmal. Uwidjme, prawilo se, w neděli (to byl totiž dewátý den) se to okáže. Giž tu byl wečer soboty, a ani ta neymenšj změna se neshledala, gegj rámě bylo ještě pořád co olowo těžké když ge chtěla zdwihnauti, a gegj wřed wyhljžel pořád tak siwý gako před tjm, protož se nowé wytahugjcj wazby a ostré masti nařjdily, kteréž gj welké bolesti působili. Ostatně zůstalo tak wšecko gako drjw; oteklina byla stegná, a gegj rána otewřená. Na uzdrawenj nebylo ani pomyšlenj. Ale hle, w neděli ráno, přinášege gj s tlukaucjm srdcem wečeři Páně, spatřil gsem hned při mém wkročenj do nemocnice mau ubohau nemocnau se oběma modljcj k nebi pozdwiženýma rukama, a rukau wčera ještě nepohnutelnau (bezwládnau) křjž dělagjcj. Gegj prwnj slowo bylo: Chwála Bohu, Pane Abbé! gá gsem uzdrawená, má

* Bljže Lyonu

celá nemoc wzala swůg konec.“ A w skutku rameno i noha byly wšeho neduhu prosté a ona ohyzdná rána zcela zmizela. Wšickni nemocnj gednohlasně wolali: To gest zázrak.“ Rychle roznesla se ta powěst po celém městě a sběh lidu byl tak weliký, že se zwědawým přjstup musel zameziti. Lékař přišel obyčegnau hodinu swého prohljženj a newěda o gegjm uzdrawenj geště ničeho, nemálo se podiwil, slyše s hřmotným hlasem odpowěd od djwčice, před tjm skoro wšj řečí zbawené: „že se gj welmi dobře wede.“ Gak? welmi dobře? tázal se lékař. Ano, welmi dobře, zněla odpowěd, prohlédeyte mé rameno a mau nohu. Lékař prohledáwal, a užasnutj geho rostlo. Když ale i také powěděla, že i též gegj se rozežjragjcj wřed i naběhlina zcela zmizely, nechtěl prw swým ušjm, potom pak ani swým očjm wěřiti, a gako ohromněný, gako tohoto diwu se bogjcj, šel odtud. Po něm přišla manželka protestantského duchownjho, odeslaná od swého muže, této wěci zcela nechtjcjho wěřiti; když pak ale maželka geho tuto udalost w skutku potwrditi musela, přišed on sám k nemocné, prawj k nj: Waše modlitba gest wyslyšená? Ano, můg pane, odwéce ona, wždyť gsem wám tento poslednj týhoden prawila: že tak dobrý Syn swé matce ničehož neodepře. „Arcit“ — zamumlal onen duchownj a šel. A nynj přišlo osm lékařů nechtjcjch tomu wěřiti, a gegich po pilném wyšetřowánj a prohledáwánj konečný úsudek byl ten, že nemocná gest úplně uzdrawená. Kterak ale udalost tuto wyložiti? Gedni mluwili o aučinku wytahugjcj wazby, ginj o masti, a opět ginj o moci obrazotwornosti aneb pewné důwěry, a konečně to zmátlo těmto učeným pánům hlawy. My ale si to wykládáme zkrátka: „Proste a wezmete.“ — Chwála Bohu! Neyblahosl. Panna dala obywatelům Genewským mnoho přjčiny k přemeyšlowánj, a kdo zná úmysl Božj? Tolik gest gisto, že giž nynj mnoho protestantských nemocných začalo neyswět. Pannu Marii milowati, a že katoljkům toho štěstj záwidj, že se gako katoljci narodili. Směle smjme daufati, že Bůh k tomuto aučinku swé milosti a i dalšjho požehnánj připogj.

Abbe W—.

Digitized by Google

Náwěštj.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně wyšly na světlo kanonowy tabulky na oltář, geden wýtisk (rozumj se tŕj tabulek pro oltář) za 8 kr. stř., gakož i tabulky „*Praeparatio ad Missam*“ a „*Gratiarum Actio*,“ geden wýtisk za 20 kr. stř. Wydánj gest welmi slušně. Každá tabulka ozdobena gest přiměřeným okolkem barwy modré aneb zelené, a prostřednj tabulka na oltáři obsahugjcj „*Sacrum convivium*,“ ozdobena gest rytinau, představugjcj wečeři Páně. Tabulka pak „*Praeparatio*“ má rytinu představugjcj Krista Pána na křjži. Tisk wyniká sljčnostj nade wšecky giné wěci téhož druhu, kteréž před léty w našj wlasti na světlo wyšly. Následowně i cena gest welmi lewná.

Wšechněm přátelům mládeže dospělegšj bude zagisté s nemalým potěšenjm, že pracj neunaweného, a o wlastenskau literaturu znamenitě zalaužilého p. *Františka Tomsy* bibliotheka pro tento wěk welice bude rozmnožena. Uwázalť se tento horliwý spisowatel w překládánj *powjdek Gustava Nierice*, a podá podnikatelům knjžecj arcibiskupské knihtiskárny, synům Bohumila Haase, wjce swazečkú w gazyku českém, wzdělaných pro naši mládež. Powjdky dotčeného na slowo wzatého německého autora gsau dogista welmi zanjmawé, ale p. *Tomsa* nepodáwá pauhý překlad, nébrž bera ohled na způsoby a náwyky národu našeho, mnohau wěc wolně wzděláwá, ginau měnj, ginau wynecháwá, ginau přidáwá. Do téhož času wyšly giž čtyři swazečky, pátý a šestý gsau w presu, a co neydŕjwe na světlo wygdau. Ostatnj budau wycházeti w dobách sice neurčitých, ale krátkých, každý swazeček obnášj u weliké dwanácterce 5—6 archů, a prodáwá se po 16 kr. na střjbře.

Prwnj swazeček obsahuge powjdku: „*Slepý pacholjček*,“ a ljčj upřjmnau lásku k rodičům, k chudým a k bratřjm nešťastným; ukazuge, s gakými nehodami spogeno bývá předsewzetj, činiti dobře; wykládá, gak by člowěk, genž se při swém šlechetném úmyslu s takowými nehodami potkal, i sobě i giným welmi zle poslaužil, kdyby netrpěliwostj klesnul. Konec celé powjdky gest utěšeným swědectwjm, že cesty prozřetedlnosti Božj, když po nich člowěk poslušně a trpěliwě kráčj, naposled netoliko k žádanému wyswobozenj, alebrž k neočekáwanému štěstj wedau.

Digitized by Google

Druhý swazek: „*Pýcha předcházj pád,*“ powjdka nad mjru zagjmawá a poučná, kteráž i každému dospělému s nemalým bude užitkem, a při čtenj poskytne i gemu utěšené zábawy. Wyprawuge, kterak Mencikow pro swau upřjmnost, sprawedlnost, a powinnau oddanost k Cárowi Petru Welikému ze sprostého chudého paštyčkáře k těm neypředněgšjm státnjm úřadům a k důstognosti neydůwěrněgšjho cjsařského rady byl powýšen: napotom ale pro swau newyslownau hrdost a peychu, z kteréž se za swau chudau matku styděl, šlechetnau manželku swau zapudil, a mnohých giných neprawostj se dopustil, tak hluboko klesnul, že přišel w nemilost swého panownjka, a do Sibirie byl wyhnán, kdež byl přinucen, od těch lidj dobrodinj přigjmati, proti kterýmž se dřjw strašliwě prohřešil. — Wšak přál bych při tomto swazku, aby čtenáři poukázáno bylo, gaké přednosti má do sebe swatá katolická Cjrkew we wšech řádech swých před každým giným křesťanskym wyznánjm. Činj tento spis zmjnku, že onen Mencikow, wyznawač řecké nesgednocené cjrkwe, bohabognau a zpráwnau manželku swau proto zapudil, že ze sprostého rodu byla, a ginau z rodu šlechtického za manželku pogal. Mohlať by tato kapitola nezkušenému čtenáři pohoršenjm býti, zwlášť pro způsob ritu, gjmž se rozwedenj manželstwj w ruské zemi děge. Když se mladému čtenáři wyložj, že by se byl zpupný a hrdý Mencikow we swaté katolické Cjrkwi takowého nešlechetného skutku nikdy dopustiti nemohl, poněwadž by se i duchownj i světská wrchnost newinné a bohabogné manželky geho náležitě byla ugala: pozná, že blahoslaweni gsme, že nenáležjme k takowé Cjrkwi, kteráž zawržením od Krista Ježjše ustanowenjm lehkomyslnosti bezbožnjkůw podporuge, a newinné potlačené strany proti bezprávj gegich se neugjmá.

Swazek třetj: „*Prawda a lež,*“ w utěšeném přjběhu ljčj zásady přewrácenčho wychowánj djtek, poučuge, gak by se mládež w rozdjlném nebezpečenstwj zachowati měla, do gakých nesnázj zapljtá člowěka lež, a konečně mu připrawuge obecné zahanbenj; posléze ukazuge, že kdož w štěstj tohoto swěta w bezbožnosti wyrůstal, giným k zármutku, a sobě samému k záhubě, že napotom řjzenjm Božjm prostředkem nešťastnych přjpadnostj polepšen bývá.

Swazek čtwrtý: „*Malý hawjř,*“ ukazuge, že chudé, osjřelé, od přjbuznych opuštěné djtě nezahyne na tomto swětě, když toliko zůstáwá nábožným, poslušným, učeliwým, pracowitým a ke každému zdwořilým.

Tolik wjm, že kdož přečte tyto prwnj čtyři swazečky, že tauzebně očekáwati bude wšecky ostatnj.

Digitized by Google

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

	Strana
1. O cjrkewnjch odpustcjch	387
2. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy	410
3. O weřegné uctě Božj	435
4. Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew . . .	446
5. S. Ignác z Loyoly	449
6. Wznešená gest důstognost kněžstwa	461
7. O káznicjch čili trestnjch domech	486
8. Na den na nebe wzetj Panny Marie . . .	503
9. Kde domow můg. (Báseň.)	521
10. Wyznamenánj po Generálnj visitacj	

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Nedělnj kázanj od Hawránka	524

b) Rozličnosti.

1. Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi	539
2. Hexastichon	547
3. Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě	548
4. Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjmě .	552
5. Zázračné uzdrawenj	561
6. Náwěštj	564

Redakcj Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Digitized by Google

Digitized by Google

Hlas z Čech.

O znowa wystawenj kostela sw. Pawla w Řjmě.

Od

Augustina Milde,

kanownjka Budišinskeho, Waršawskeho a Poznanskeho, a rytjře mnohich řádů, emeritowaneho dworskeho kaplana Drježdanskeho a t. d.

(Dokončenj.)

Obraťme se neyprwé k tomu, co po ohni zůstalo, a tu na onu smutnau změnu osudnau a na giné těžké nehody, neustále na zrušenj směřugicj, zpět pohljžegjce, podiwiti se musjme, gak přjtomné geště nalezeno býti mohlo. Nehledjce i na strašliwé úkazy častých zemětřesenj, kteráž chrámem w základech otřásla a djlem geg zrušila, zagisté žádný we swětě chrám tolikerých změn w běhu času nezakusil, gako basilika sw. Pawla.

Kdož medle sečte hrůzy rozbrogů domácjch, barbarstwj wtrhlých cizjch národů, a boge wšelikých stran wěku střednjho, genž tady se táhly? We wálkách Řjmanů obyčegně chrámowé drancowánj neyprwé podléhali. Pomsta dobywatelů gewila se neywjce w rušenj nebo w odwáženj uměleckých wěcj památnjch. I za nowěgšjch časů, za panowánj Francauzů, wýmjnkau pokoge bylo odwezenj neyčelněgšjch pracj uměleckých. Wzteklice barbarstwj a fanatismu až přjliš často dotýkaly se paličně ctihodné swatyně té. Giž w 5. stoletj nastaly plenjcj náběhy národů barbarskych, genž západnj řjmskau řjši rozpogili; tjm klassické uměnj nenahraditelných ztrát utrpělo, gmenowitě w Řjmě skrze Alarichowo od r. 409 až do 410, skrze Genserichowo 455 a Riciminowo 472 plenění a drancowánj. Za časů obrazopůtky a wpádů šlo to tak násilně, že obrazoborcowé chrámůw řjmskych wjcekrát autokem dobyli. Gak w starém tak i w nowěgšjm čase spatřugeme zde smutný obraz zrušenj. Oltáře a obrazy strženy, sochy rozbity, wšecko, což swatého a swěceného, zwráceno a zničeno. Gak často zde nalezagjcj se zlato a stříbro w penjze obráceno bylo, buďto k upokogenj nepřjtele, nebo k zaprawenj neynewyhnutelněgšjch potřeb křesťanstwa. A wšak nawzdor krutosti udalostj wytrwala basilika sw. Pawla pewně w neštěstj měnjcjch se časů, widitelná cjrkew pewně w mnohonásobnjch protiwenstwjch času. Dobrý duch wjry wšecko opět s welkým nákladem ugednal. Ctihodné zdi, ač před časy zbořeny, geště stogj.

Digitized by Google

Djlem widěti gest stará podlaha s wyrytými nápisy ze starých hrobnjch kamenů složena. Pohromy na sochách a obrazech wždy horliwostj nábožných wěřjcjch napraweny byly. Stědrost papežů ztracené djlem opět nahradila. A tak to bylo i při hrozném požáru roku 1823, genž tak strašně stawenj toho se zmocnil, že plamen na 15 wlaských mil widěti bylo, a ani neysrdnatěgšj se neodwážili do chrámu, pro trámy a hmoty kamenj strašliwě padagjcjch. Protož ale předce nalezá se stará podoba basiliky w starých swých zděch. Mocná sjla zdj těchto nemohla žádného zwratu utrpěti, neboť zde stawiwo a stawba lidské wynalezawosti služebny byly. Od trámowj až k podlaze w auzkých mezislaupjch zuřil strašně rozkacený živel; mnoho krásného a slawného shořelo; zůstala wšak předce pozoru neyhodněgšj část starých wěcj uměleckých. K řadě od ohně ušetřených děl uměleckých počjtá se přednj strana stawenj s welkým mosaikowým obrazem od roku 1208, gehožto zhotowitelem gest *Cavalini*. Také se spatřuge dobře zachowaná plochořezba *(Basrelief)* starowěkého náhrobku pod portikem, představugjcj zbožněnj *(apotheose)* básnjka, pak odprawenj *Marsca* s podobiznami wěčného živeta z 12. stoletj, několik welkých zlomků z 11. stoletj, 40 starowěkých slaupů, dwau malých prostrannjch lodj soch, genž we výstupcjch stály, konečně překrásná a kolosalnj práce mosaikowá od r. 440., za časů Lwa Welikého, nákladem Placidie, sestry cjsaře Arkadia, zhotowená. Obraz představuge w obrowských roztáhlostech Wykupitele se 24. Staršjmi Apokalipsy, gakož i swatého Petra a Pawla. Mimo to spatřugj se znamenité pozůstatky staré malby, genž zhaubnému živlu wzdorowaly. Od ohně ušetřena byla též kaple Swátostj s pamětihodnau stawbau Madernowau a s nacházegjcjmi se tam malbami od Fortebnaniho, gakož i kaple Neyswětěgšjho křjže, w njžto krásná řezba od Cavaliniho auplně se zachowala. Mnoho lustrů, swatých nádob, duchowenských ornátů a giných kostelnjch ozdob, w sákristii uložených, též klášter se swými ještě newydanými poklady rukopisnjch neobyčegnostj a kněh zákonnjch, před ohněm šťastně zachráněny byly. A wšak ze wšech wypočtěných zisk neyznamenitěgšj gest *Tabernakl*, pod njmžto kosti apoštola Páně odpočjwagj, djlo z minulé umělecké periody; kteréžto takřka zázrakem zkáze ušlo.

Křesťanstwo má ještě smrtedlné pozůstatky welikého učitela pohanských národů, a s nimi mocnau podporu wjry. Požár ge s okresu země nezhladil; zagisté proto, aby ještě dále národům k ponaučenj a k pobožnosti slaužily. Ač giž samy sebau tyto ostatky welmi znamenité gsau, nabýwagj

Digitized by Google

předce ještě větší wzácnosti ohledem na mistrnost, gakauž pomnjk tento zhotowen gest. Gmenowané tabernakulum gest stkwostný baldachýn w kameně s četnými wywstáwagjcjmi figurami a arabeskami k neypowedeněgšjm uměleckým pracjm 13. stoletj náležegjcj. Zaugjmá čtyrhrannau prostrannost, 14 palcůw obnášegjcj. W uhlech gsau čtyry podstawky, na nichžto čtwero porfyrowých slaupů spočjwá. Na hlawách gegich gest kuželatá kuple s zewnitřnjmi ozdobami, při nichžto se čtwerhranná způsoba tabernakulum podržela. Tato část pomnjku záležj z dwau oddělenj, z nichžto gedno z oblauku na každé straně tabernakulum sestaweno w řjmse se končj: kdežto wyššj oddělenj obsahuge pět gehlanců, z nichžto prostřednj w kuželku s křjžem wybjhá. Dolegšj oddělenj obsahuge nad porfyrowými slaupy a wystupky čtyry sochy, pak oblaučné wyklenky, na nichžto též kamenné sochy stogj. Druhý hořegšj djl gest gotický stawen, troghrannjky, kteréžto ho ozdobugj, přiléhagj na rožnj gehlance a pokrywagj kupli, tak, že se spodkem prostřednjho gehlance se sbjhagj. Co zwláštnj ozdobu gest na nich widěti dwě sochy w rozličných postawenjch zahalené; gsau okřjdleny a oběma rukama držj z mramoru wytesaný okrauhlý kus, podobu kola magjcj. Prostřednj gehlanec má na každém rohu 3 piljře, kteréž na welikém čtwerhranném základu spogené oblaukami w řjmse se končegj. Prostřednj gehlanec záležj ze čtyr kusů mramoru, kteréžto w tupý uhel se scházegj, na němžto kulatý hmot s křjžem spočjwá, kterýžto wyznamenáwá swět se swatými znaky geho znowa narozenj. Za podporu kulatě wyhlaubené kuple slaužj čtyřj slaupowé, nad nimi gsau welké kruhy, gako na pewnostech bywagj, kteréžto zponenáhla w střed sbjhagj, kdežto se nacházj krásná rosetta (podobu růže magjcj ozdoba), takořka co hřjdel celku. Řezba tabernakulum tohoto má attickau způsobu w podstawku, slaupy porfýrowé gsau korinticské. Widěti gest listy bolšewnjkowé se čtyrmi člowěčjmi hlawami, w nichžto k poznánj gest Saturnus, Bachus, Venuše a Proserpina, a kteréžto čtyry ročnj počasy wyznačugj; na ostatnjch listech widěti gest jonické okrasy. We wystupcjch gsau následugjcj sochy: 1. Sw. Petr, w lewici kljče držjcj, prawicj moc wyznačugjcj, gakáž mu dána byla. Při wznešené důstognosti gewj též neobyčegné zapřenj sebe samého, s gakýmž žádal, aby hlawau dolů ukřjžowán byl, ješto se za nehodna poważowal, umřjti gako mistr geho. 2. Sw. Pawel, w lewici o zem opřený meč držjcj, prawici na gilci, wšecek zhubenělý, s dlauhými wausy. Zdá se wyznačowati, že wždycky hotow gest pro wjru umřjti; gakž se to i stalo roku 66. dne 9. čerwna,

Digitized by Google

kdežto sſat byl. 3. Sw. ewangelista Lukáš, kterýžto w lewici swinautku držj, což geho wlastnost co spisowatele wyznačuge. 4. Sw. Benedikt, zakladatel řádu mnichů Benediktinských, narozen ku konci 5. stoletj, nebyl pauze zaměstknán zakládánjm četných klášterů, nobrž i obracenjm pohanů, takže skrze něho kraginy kolem Subjaky a Montecassina od hanebné modlosluzebnosti, kterážto we swětě panowala, oswobozeny byly. Twář geho gest radostná a gasná, a při pauhém pohledu giž cjtjme úctu, k gaké nás přjsný žiwot a wznešené ctnosti geho powzbuzugj.

Na oblauku dolenjho oddělenj nalezagj se následné obrazy: 1. w prawo dwa mnichowé, z nichž geden kleče podáwá wzorek tabernáklu druhý tiaru (papežskau čepici) a biskupskau berlu držj. W lewo stogj apoštol Páně sw. Pawel, po činěných mu darech ruce wztahugjc, za njm gest ewangelista Lukáš. 2. Prwnj lidé po pádu. Ewa u stromu, gako by hadowi předházky činila, proč gi zawedl, neboť w obličegi se gj a w očjch slzy gewj. Adam se zdá, že práwě od Boha k trestu potažen gest. 3. Kain a Abel při oběti. Abel klade wesele a utěšeně na oltář beránka, gegž z oblak sahagjcj ruka žehná; Kain se práwě nahýbá, gako w hluboké bolesti a gako by wstáwal, nazpět béře opowržené dary oběťnj. 4. Dwa řjmštj cjsaři s cjsařským pláštěm a na hlawě s diademem. Geden držj w lewici globus co obraz moci geho, w prawici létagjcj perğamen, skoro docela rozwinutý; nepochybné oznámenj o zřjzenj watikanského a ostinského kostela, o nichžto, že celému swětu hlásati musj, se domeyšlj. Gest to Flawius Konstantin, syn Konstantina Klora a Heleny, kterýžto přistaupiw k křesťanskému náboženstwj roku 337. w Nikomedii zemřel. Druhý držj w obau rukau rozwinutý list, nepochybně pamětihodný list Walentiniana a Arkadia, zaslaný řjmskému prefektowi Salustowi za přjčinau zwětšenj kostela Ostinského.

U wnitř kuple gsau čtyři angelé, dwa se wznášegj a kadidlo sypagj na hrob apoštolůw, dwa stogegj; z nichžto geden swjcen, druhý kaditedlnici držj.

Bizarnj wypodobněnj u wnitř tabernakulum, kdežto wyznačeny gsau koně, geleni, ptáci, kohauti, páwowé, beránci, čápowé, delfinowé, kteřjžto we wětšjch i menšjch rownoměrách okrauhlosti spogugj a w dobře rozměřených linijch se dotýkagj, gsau djlem mystické a hieroğlifické; a tušjm i zde by spytatel starožitnostj něgaký smysl wypátral. Zdagj se to být křesťanská podobenstwj, o nichžto se w pjsmě swatém zmjnka činj. Tak k. p. wyobrazenj gelena se nepochybně wztahuge na žalm 42. w 2., kdežto se prawj:

Digitized by Google

„Gako gelen dychtj po studnicjch wod“ atd. Tento symbol nalezal se často wyznačen w baptisterijch při wyobrazenj křtu Ježjše Krista. Ptáci, gmenowitě holubice, wztahugj se na potopu swěta; čjnž mjr s Bohem wyznačen gest, gakýž křesťan skrze wykaupenj obdržel. Kohaut se wztahuge na zapřenj Petrowo a gest podobenstwj pokánj. Páw gest podobenstwj nesmrtedlnosti, ještě okrasu swau, péřj w zimě ztratj, z gara wšak opět obdržuge, a maso geho prý porušenj podrobeno nenj. — Beránkowé wyznamenáwagj Wykupitele samého, dle geho wlastnjho wyřčenj. Tak widěti gest w Řjmě w starém kostele u *Via Nomantana* Krista beránka představugjcjho, k němužto apoštolowé též co beránkowé wyobrazenj z Jerusaléma a Betléma přicházegj. Beránek w prostředku se obgewugjcj, kterýžto Spasitele představuge, gest zářj před ostatnjmi wyznamenán. Wšecky ostatnj na baldachinu se nalezagjcj podoby zwjřat nalezly by nepochybně alleğorického wýznamu w Pjsmě swatém nebo w zgewenj sw. Jana.

Wšecko gest s tak nádhernau musiwnj pracj w rozličných barwách a obzwláštně w zlatě tak hogně a rozmanitě pokryto, že pozorowatel newj, přesahuge-li cena práce cenu látky, čili naopak. W nápisech na hořegšjm oddělenj kuple tabernákulum se čte, že opat Bartoloměg roku 1285. djlo to nařjdil. Na podkladech přednjch dwau gehlanců čte se též gméno mistrowo *Arnolfus* co zhotowitele, při tom ge též gmenowán Petr co pomocnjk při djle. Nápis znj: *Hoc opus fecit Arnolfus cum suo socio Petro.* Petr tento nenj žádný giný, než zprwu gmenowaný *Cavalini*, kterýžto co dobrý musiwnj dělnjk od Arnolfa při tom upotřeben byl. Při snětj tabernakulum po ohni r. 1823. nalezlo se nesčjslných kusů urn, nádob obětnjch a giných starých skulptur w mramoru, kteréž wšecky k giným pomnjkům upotřebeny býti musely. Obzwláštně gsau to dwa staré náhrobnj kameny, kteréž dogezpytce neywjce zaměstnáwagj. Geden náležel gistému Barbarowi od r. 915., kteréhož ale omylně za ugce cjsaře Nerona wydáwali. Dle nowěgšjho skaumánj gest to k prawdě wjce podobno, že pod tjmto barbarem se wyrozumjwá *Praetor z Thracie, Stabilius Barbarus;* druhý kámen gest prý docela až z konce druhého stoletj, gegžto *Filia Vera* manželi swému *Bacanowi Muccowi* postawila, kterýžto zemřel 35. roku gsa stár.

Ještě k podotknutj gest řada papežů, kteřjžto nad řjmsau we freskomalbách na stěně se táhli; gsau zrušeni pauze od 1. až do 14. oblauku, ostatnj řada gest zachráněna.

Tak stogj poswatné mjsto Neywyššjho i ohledem na to,

Digitized by Google

co po ohni zůstalo, wjtězoslawně w celém wýznamu swém geště zde. Neboť neyhlawnějšj část starých wýrobků umělecký byla zachráněna; gest to ta sama basilika, ta sama w celém swětě powěstná kathedrala, gako byla za časů neystaršjch.

Promluwme konečně o tom, co wěk Řehoře XVI. učinil k opětnému wystawenj; tu spatřugeme wýtwory křesťanského uměnj, gakým rowno nenj. Může se gistiti, že zde uměnj bylo tichým pěstitelem swatého ohně, s njmž náboženstwj a prawdy geho stále kázány byly. W skutku nad zhaubným požárem plápolal oheň obrazotwornosti, kterýž hned opětné wystawenj za aučel měl. *Ať* giž Leo XII. myšlénky opětného wystawenj se uchopil a wěrjcj ke křesťanským přjspěwkům wyzwal, ať i Pius VIII. w započaté djlo přjspěwkami wkročil: předce otcowskau péčj Řohoře XVI. dráha k auplnému wystawenj položena byla. Wšecky odwětwj řjmského průmyslu, gakož i umělce wšeho druhu w Řjmě wláda geho k aučinnosti wybjdla. Na mjstě, kde geště před krátkým časem hromady popele widěti bylo, obgewily se pozorowateli neyrožmanitějšj djlny wýtwarných uměnj. Přes 500 dělnjků nalezalo po dlauhý čas w roce dennj zaměstnánj, ba i galegnj trestnjci co neypřiměřeněgi upotřebeny byli. Wynešený pomnjk pro letopisy umělecké bylo se spogenými silami od trámowj až k podlaze wywedeno s nadšenjm, kteréž obnowowatelům oněm k nepomjgegjcj sláwě prospjwá.

Neywyššj dozornj a kontrolnj auřad přede wšjm zwolil neylepšj stawiwo z kraginy albanské, gimž *Alba longa*, praměsta Řjma; kamenjm, *sperone* a *peperone* gmenowaným, kteréžto giž w základech neystaršjch řjmských pomnjků nalezáme u. p. uwedeme *cloaca massima*, wšeliké porauchánj zdj, soch a pracj starého sochařstwj opraweno gest. Chybugjcj bylo až z egyptských mramorowých lomů přes moře přiwezeno. Mjsto někdegšjho dřewa cedrowého bylo neypewnějšj trwdé dřjwj na mjsto spálených trámů dáno a železnými skobami připewněno. Strop poskytuge zrakům ohromnau plochu zlaté půdy, na njžto se nachází weliká hognost wypauklé řezby. Podlaha byla s maudrým paužitjm zbytků starowěkých pomnjků zcela nowě udělána, wěrně na způsob staré. Malby, genž na mjsto spálených přišly, mohau co do skladky, rysu a koloritu, k neydokonalegšjm pracem nyněgšjho maljřstwj připočtěny býti. Gsau to wtělené idey, genž srdce podiwně dogjmagj. Sw. Pawel, weliký oltářnj obraz od Camuciniho, na nebe wzetj Panny Marie, od Agricoly, též weliký oltářnj obraz, zdobj chrám ten a gsau neykrásněgšj důkazy křesťanského plápolánj pro uměnj w giž-

Digitized by Google

njm podnebj tomto. W řimsách a ozdobách podržel se přjsně starobylý způsob; taktéž nowě mramorowé slaupy nedostaly pauze starých podobu, nýbrž na wětšjm djle i barwu; neboť se wšady na náhradu ztraceného pamatowalo. Zlato w porauchaných obrazech mosaikowých nenj pauze bohatě přiloženo, nýbrž i přidané nowé zcela na bizantský způsob zhotoweno.

W celé stawbě se tedy ukazuge charakter spanilé gednoty; bylť ráz gedné wjry w božstwj křesťanského náboženstwj, a má pozorowateli učenj geho zpřjtomniti. Gasnost a utěšenost w celém pohledu se gewj; wšady w kamenu i malbě wystupuge důstognost náboženstwj. A že zde ukazowatel neobmezené idey wyznačen gest: musj člowěk gako sám od sebe k pokoře a pobožnosti roznjcen býti.

Pro každý cit, pro každé přánj zgewil se zde wlastnj duch. Neyhlubšj mystik gakož i člowěk neygasněgšjho rozumu na tomto mjstě powjšenj křestanské idey wnitř powzbuzen bude. — Mladý pautnjče, máš-li umělecké nebo wědecké aučely, nebo chceš-li děge časů minulých živě sobě předstawiti, pomeyšleg na možnost „Řjm spatřiti.“ Ať tam klenoty uměnj obdiwugeš nebo duchu swému klassické študie předwádjš, nebo praudj-li w srdci twém hluboká tauha po wyššjm a wěčném: zagisté tam pro wšecky twé aučely — buďsi pro náboženstwj nebo pro děgepis — utěšené a pewné kotwice nalezneš. A i ty, genž cestu žiwota giž brzy dokonáš, nalezneš tam ulewy a utěchy pro duši swau po klopotných dnech swěta tohoto. Owoce wjry gest to, genž každé stáří občerstwuge a w kolotawém peřestém žiwobytj neyhogněgšjho pokrmu poskytuge.

Nenj-li to tedy djků hodné, důležitým aučelům rozšjřowánj wjry přiměřené djlo, kteréž nynj w středu katolického křesťanstwa se obgewuge. Djky smjřenliwému duchu, genž za času Řehoře XVI. mezi křesťanskými wyznánjmi se wynořuge, kterýžto gako hrozný na nebeské réwě každodenně wjc owoce přjnášj. Neboť také protestantské země při stawbě newylaučily se od přjspěwků. Djky neunawné horliwosti weledůstognym Eminencjm *Camberinimu* a *Tostimu*, neboť pod gegich welmi obezřetnau dohljdkau to neydokonalegšj se podařilo. Djky a nepomigitelná chwála neywyššjmu stawiteli professoru *L. Poletimu*, maljřům *Camucinimu* a *Agricolowi*, gakož i wšem umělcům rozličných národů za gegich chwalitebné práce w oboru wýtwarných uměnj. Letopisowé buďtež někdy udělowateli odměn, a na swých nepomigitelných listech wyznačtež, což gim potomstwo dlužno.

Digitized by Google

Starý chrám tento byl od samého papeže slawně zaswěcen. Den 5. měsjce řjgna 1840 byl takořka nowý den narozenj basiliky. Neboť pro Řjm a pro celé křesťanstwo w žiwot wešla ozdoba, kteráž wjtězstwj idey nad kamenem wyznačuge, a od pokolenj k pokolenj co hlasný zwuk nábožnosti wěku tohoto po celém země okrsku roznášeti se bude. Při welkolepé slawnosti té neywyššj duchownj pastýř pozdwihl ruce swé, městu a světu pokog žehnánjm přege.

Rád přizwukuge i Čech w geho *Te Deum* nad tjmto pro křesťanstwo znowa powstalým paměti hodným chrámem. S pohnutjm hledj na wzdálené swaté mjsto, kterézto wynešenau wýhodu pro křesťanstwo obsahuge a kdežto nesetřený twářnost wjry s pomnjky minulých wěků ruku w ruce kráčj. Rádo se také srownáwá přánj s přánjm weškerých národů, aby chrám ten auplně dostowen byl. Slyšel wolánj Otce křesťanstwa k weliké rodině wyznawačů Kristowých. Přege, aby laskawé přispjwánj k tak welikému aučelu přetrženo nebylo. A byť i země gako wyznáwánj ještě od sebe odlaučeny byly, láska nenj oddělena, láska aučinkuge od pokolenj k pokolenj, od wěčnosti pro wěčnost. Milliony, genž před námi byly, widěly mistrowská djla světa starého, milliony, genž po nás přigdau, magj wěk welebiti, w němžto tak weliké powznešenj pro slowo sw. ewangelium sjlu swau dokázalo. O, kyžby nabožná pohnutj, kteráž se giž w tak četných darech na gewo dala, ještě déle na onom sw. mjstě se progewowala ke cti a chwále Neywššjho a k sláwě wěku Řehoře XVI. A gako weškeré práce učitele národů, giž samy sebau wznešený pomnjk křesťanstwa gsau: tak o byť weškerj křesťanštj národowé w dostaweném chrámu sw. Pawla powšechný pomnjk wšech národů spatřili.

Při stawbách, kteréž hned w okamženj k užitku negsau, a předce milliony tolarů požadowaly, nechtjwagj lidé za wjtězstwj rozumu powažowati. Ewropo, tak znj satirický hlas o tom, co w dálce podniknuto — zdá se, že wjce potřebuge, nežli kostel, ještě giž bez toho mnoho gest. Stát má na užitečnějšj oprawy zřetel swůg bráti. S onjm swětem prý se to dá giž samo od sebe. Co zde stále kolotawá maudrost světa stawbě na odpor stawj, nemohloby snad s materialistského hlediště we wšech částech wywráceno býti; člowěk w poměru swém k newěditelnému chce wážné, šlechetné a božské daleko wzdáleno mjti ode wšech rozměrů zištnosti nebo užitečnosti, by od známého stupně k neznámému kráčel a tudy obraz wěčného Otce wšeho žitj na oboru tohoto světa widitedlně před sebau měl. K tomu cjli a konci má basilika sw. Pawla cjrkewnj historickau postawu,

Digitized by Google

anať se wšech Confessj týká, a tudy giž každý gegj dostawenj sobě žádá. Ona takořka na slaupjch wjry wšech národů spočjwá.

Zde tedy potká každého křesťana ukazowatel k newiditedlnému; naše nyněgšj civilisacj zagiste nepochybj, pakli s náboženstwjm začne.

Wěk náš kráčj giž dlauho cestau mjru, náboženstwj ukazuge wždy na tu dceru nebes, proto může také duch pokogně powznešen býti k Neywyššjmu. Náboženstwj podáwá gednau rukau prostředky, a zdrawý smysl národům s druhau poskytuge djky. Tak cjrkew a národowé kráčegj sprawedliwau cestau swau s neyprospěšněgšjmi následky. Ostatně k snahám uměleckým nowěgšjho času náležegj stawby chrámu, ony gsau chod ewropského wzdělánj, neboť duch pracuge zde na neywyššjm; tudjž člowěk se wynasnažuge dosjci neywyššj dokonalosti.

Krásněgšj genius křesťanské wzdělanosti nemohl se nikdý pomysliti, nežli při stawěnj kathedrálnjho chrámu w Koljně nad Rýnem. Státnj maudrost pruská w obezřetné rozwaze swé welkými summami stawbě této podporau byla. Též papežská wláda wzhledem tak důležitých podánj, pak by průmyslného a obchodnjho národnjho ducha pozdwihla, kteryž lehce meze wšednosti přestupuge, neyweyš možnau sumu tomu powolila. Bylať gak w Rjmě tak w Berljně otázka, anaž při těchto stawbách skorem pospolu znikla.

Stawenj chrámu w Koljně může znamenjm pokoge, lásky a trpenj křesťanských wyznánj uwáženo býti. Znowa wystawěnj chrámu S. Pawla rozwinuge zcela wyššj náboženské pohnútky, kteréž w celé swé gasnosti přede wšemi swědky celého swěta známé budau. Tak gako w řjši národnj cit stawěnj chrámu w Koljně podporuge, tak má wšeobecný cit křesťanů aučinkowati, by Basiliku Sw. Pawla zcela wystawěnu spatřiti mohl. Má tedy celá řjše křesťanstwa dostawenj chrámu tohoto podporowati.

Neboť mjsto, kdež sw. *Pawel* krwácel, gest wšeobecná wlast wšech wyznáwačů Kristowých. Gako hlas k německým národům stranu wystawěnj chrámu Koljnského se stal, tak wolá Otec křesťanstwa wšem křesťanským národům, by toto ohromné djlo řjmské podporowali. Plu důwěry wolá zbor umělců, kteřjž swými náhledy a wtipy sláwu starowěkého domu božjho naplněgj: Geště mnoho k práci gest, když zde pozemské dokonáno býti má. Důwěrně wolá ztjsněná třjda chudých o práci, kteráž zde nauzi trpj.

Wláda proměnj napotom kamenj w chléb, když tisjce

Digitized by Google

zaměstkná; pak w člowěku a mimo něg poklid bywá, když pracowati může.

Wjra může wždycky gasnau hwězdau býti, když tento weliký cjrkewnj pomnjk budaucjm potomkům wynikati bude. A gak neunawné aučinkowánj Apoštolowo pro celé člowěčenstwo bylo chwály hodné, tak nemá peněžnj poklad genu na památku oceněn býti; pak mine Basilika Sw. Pawla gako weliká zlatem ozářená malba šedého wěku zraky naše, a minulé pokolenj co zpřátelené duchy wystaupj z obrazu toho. Sprawedliwě nowotau bude sláwa zwána — wystawěnj do wšech uhlů swěta roznešeno, gako slowo Apoštolowo přes wšecky meze roznešeno bylo; a wšecko pomněnj na welké geho zásluhy rozljhá se gako hlučný zpěw u wšech křesťanských národů, an tam obmezený swět wolá, by na obmezeného hleděti mohl, an okrášlj až posud prázdná mjsta dalšjmi průmysly umělj, aby swěta myšlenj a wjra rozšjřeny byly. *Překladem Fr. Semence.*

Zázračné uzdrawenj.

Sdělené

Ant. Hub. Keilem,

administratorem na Kosowé Hoře, w arcidiécesj.

W Mnichowě w Čerwenci. *(Corresp.)*

Cestuge přišel gsem do Genewy, a tu gsem slyšel o gakémsi uzdrawenj mnoho mluwiti; nemohl gsem wšak pro mé krátké zde pobytj zewrubněgšj o tom zprávy dogjti. Naproti tomu ale obdržel gsem we Freiburgu *(Freiburg)* opis psanj očitého swědka Abbe W... na gednoho geho přjtele w F., kteréž Wám pro geho znamenité podstatné částky přeložené podáwám. *J. F. M....r.*

W Genewě w Mági, roku 1841.

Podiwné uzdrawenj přihodilo se dne 9. Mága w nemocnici Genewské *(Genf.)* Djwka gedna na celé prawé straně shromněná, mělá mezi plecema a prsoma wřed dwauch neb trj liber z tjže, kteryž gj působil nesmjrné bolesti, nemoha nikdy od lékařů uléčen býti. Čtyry léta a dwa měsjce trwalá giž djwka tato na bolestném lůžku tomto w tétéž pořád poloze. Nebylať ani s to se nechati pozdwihnauti aneb narownati, poněwadž hned nesnesitedlné bolesti

Digitized by Google

žaludka a dáwenj s welkau těžkostj a namahánjm spogené následowaly. Časem bolesti gegj strašně zůřily, posledníkráte aupiný měsjc trwagjce. Celý ten čas měla oči zawřené a takowé bolesti w hlawě a w boku, že si prsa až do krwe rozedrala, protož gj ruce swázány býti musely. Z prsau gegich, w nichžto se takowé tlučenj ozýwalo, gako by se tam kowalo, wycházeli neustále tak bolestnj powzdechy, že i osoby neytwrdšjho srdce slzenj se nemohly zdržeti. Gegj potrawa záležela gedině z pocukrowaných gůmowých kuliček. Tak gsem to třidceti dnj až do welkonočnj neděle widjwal na swé wlastnj oči. Od té doby utišila se poněkud a nabyla opět řeči prw zcela ztracené. Gednoho dne prawila ke mně: Pane Abbé, giž dlauho zanášjm se s gistým aumyslem, kterýž wám musjm wygewiti. Gá bych ráda učinila slib nějaký, abych zdrawj swého zase dosáhla, ale bogjm se gen, že bych snad něco od milého Boha žádala, co by naproti geho swatým úmyslům bylo. — Buďte bez starosti, odpowěděl gsem, Bůh wj dobře, co k našemu spasenj prospjwá, a protož wám nowého zdrawj ke zkáze neudělj.

Takto powzbuzená odhodlala se w skutku k slibu, zasnaubiwši se totiž neyblaženějšj Panně z Fourriére (welmi znamenité mjsto pautnické* a přjmluwě sw. Františka Regis. Přitom žádala dewjti dennj pobožnost k neyblahoslawenějšj Panně wykonáwati, a giž na mau radu prwnjho Máje s přigetjm z mých rukau neyswětějšj Swátosti oltářnj započala. Ostatně nebylo to žádné tagemstwj, nýbrž geden každý wěděl, že tuto pobožnost k Rodičce Božj koná, žádagjc na gegj přjmluwu swého uzdrawenj nabýti. Poněwadž ale w Genewě skoro samj Kalwjni gsau, tak hrubě žádný této wěci si newšjmal. Uwidjme, prawilo se, w neděli (to byl totiž dewátý den) se to okáže. Giž tu byl wečer soboty, a ani ta neymenšj změna se neshledala, gegj rámě bylo ještě pořád co olowo těžké když ge chtěla zdwihnauti, a gegj wřed wyhljžel pořád tak slwý gako před tjm, protož se nowé wytahugjcj wazby a ostré masti nařjdily, kteréž gj welké bolesti působili. Ostatně zůstalo tak wšecko gako dřjw; oteklina byla stegná, a gegj rána otewřená. Na uzdrawenj nebylo ani pomyšlenj. Ale hle, w neděli ráno, přinášege gj s tlukaucjm srdcem wečeři Páně, spatřil gsem hned při mém wkročenj do nemocnice mau ubohau nemocnau se oběma modljcj k nebi pozdwiženýma rukama, a rukau wčera ještě nepohnutedlnau (bezwládnau) kříž dělagjcj. Gegj prwnj slowo bylo: Chwála Bohu, Pane Abbé! gá gsem uzdrawená, má

* Bljže Lyona

Digitized by Google

celá nemoc wzala swůg konec.“ A w skutku rameno i noha byly wšeho neduhu prosté a ona ohyzdná rána zcela zmizela. Wšickni nemocnj gednohlasně wolali: To gest zázrak.“ Rychle roznesla se ta powěst po celém městě a sběh lidu byl tak weliký, že se zwědawým přjstup musel zameziti. Lékař přišel obyčegnau hodinu swého prohljženj a newěda o gegjm uzdrawenj geště ničeho, nemálo se podiwil, slyše s hřmotným hlasem odpowěd od djwčice, před tjm skoro wšj řečí zbawené; „že se gj welmi dobře wede.“ Gak? welmi dobře? tázal se lékař. Ano, welmi dobře, zněla odpowěd, prohlédeyte mé rameno a mau nohu. Lékař prohledáwal, a užasnutj geho rostlo. Když ale i také powěděla, že i též gegj se rozežjragjcj wřed i naběhlina zcela zmizely, nechtěl prw swým ušjm, potom pak ani swým očjm wěřiti, a gako ohromněný, gako tohoto diwu se bogjcj, šel odtud. Po něm přišla manželka protestantského duchownjho, odeslaná od swého muže, této wěci zcela nechtjcjho wěřiti; když pak ale maželka geho tuto udalost w skutku potwrditi musela, přišed on sám k nemocné, prawj k nj: Waše modlitba gest wyslyšená? Ano, můg pane, odwéce ona, wždyť gsem wám tento poslednj týhoden prawila: že tak dobrý Syn swé matce ničehož neodepře. „Arcit“ — zamumlal onen duchownj a šel. A nynj přišlo osm lékařů nechtjcjch tomu wěřiti, a gegich po pilném wyšetřowánj a prohledáwánj konečný úsudek byl ten, že nemocná gest úplně uzdrawená. Kterak ale udalost tuto wyložiti? Gedni mluwili o aučinku wytahugjej wazby, ginj o masti, a opět ginj o moci obrazotwornosti aneb pewné důwěry, a konečně to zmátlo těmto učeným pánům hlawy. My ale si to wykládáme zkrátka: „Proste a wezmete.“ — Chwála Bohu! Neyblahosl. Panna dala obywatelům Genewským mnoho přjčiny k přemeyšlowánj, a kdo zná úmysl Božj? Tolik gest gisto, že giž nynj mnoho protestantských nemocných začalo neyswět. Pannu Marii milowati, a že katoljkům toho štěstj záwidj, že se gako katoljci narodili. Směle smjme daufati, že Bůh k tomuto aučinku swé milosti a i dalšjho požehnánj připogj.

Abbe W—.

Digitized by Google

Náwěstj.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně wyšly na swětlo kanonowy tabulky na oltář, geden wýtisk (rozumj se tŕj tabulek pro oltář) za 8 kr. stř., gakož i tabulky „*Praeparatio ad Missam*“ a „*Gratiarum Actio*,“ geden wýtisk za 20 kr. stř. Wydánj gest welmi slušné. Každá tabulka ozdobena gest přiměřeným okolkem barwy modré aneb zelené, a prostřednj tabulka na oltáři obsahugjcj „*Sacrum convivium*,“ ozdobena gest rytinau, představugjcj wečeři Páně. Tabulka pak „*Praeparatio*“ má rytinu představugjcj Krista Pána na křjži. Tisk wyniká sljčnostj nade wšecky giné wěci téhož druhu, kteréž před léty w našj wlasti na swětlo wyšly. Následowně i cena gest welmi lewná.

Wšechněm přátelům mládeže dospělegšj bude zagisté s nemalým potěšenjm, že pracj neunaweného, a o wlastenskau literaturu znamenitě zalaužilého p. *Františka Tomsy* bibliotheka pro tento wěk welice bude rozmnožena. Uwázalť se tento horliwý spisowatel w překládánj *powjdek Gustava Nierice*, a podá podnikatelům knjžecj arcibiskupské knihtiskárny, synům Bohumila Haase, wjce swazečků w gazyku českém, wzdělaných pro naši mládež. Powjdky dotčeného na slowo wzatého německého autora gsau dogista welmi zanjmawé, ale p. *Tomsa* nepodáwá pauhý překlad, nébrž bera ohled na způsoby a náwyky národu našeho, mnohau wěc wolně wzděláwá, ginau měnj, ginau wynecháwá, ginau přidáwá. Do téhož času wyšly giž čtyři swazečky, pátý a šestý gsau w presu, a co neydřjwe na swětlo wygdau. Ostatnj budau wycházeti w dobách sice neurčitých, ale krátkých, každý swazeček obnášj u weliké dwanácterce 5—6 archů, a prodáwá se po 16 kr. na střjbře.

Prwnj swazeček obsahuge powjdku: „*Slepý pacholjček*,“ a ljčj upřjmnau lásku k rodičům, k chudým a k bratřjm nešťastným; ukazuge, s gakými nehodami spogeno bývá předsewzetj, činiti dobře; wykládá, gak by člowěk, genž se při swém šlechetném úmyslu s takowými nehodami potkal, i sobě i giným welmi zle poslaužil, kdyby netrpěliwostj klesnul. Konec celé powjdky gest utěšeným swědectwjm, že cesty prozřetedlnosti Božj, když po nich člowěk poslušně a trpěliwě kráčj, naposled netoliko k žádanému wyswobozenj, alebrž k neočekáwanému štěstj wedau.

Digitized by Google

Druhý swazek: „*Pýcha předcházj pád,*“ powjdka nad mjru zagjmawá a poučná, kteráž i každému dospělému s nemalým bude užitkem, a při čtenj poskytne i gemu utěšené zábawy. Wyprawuge, kterak Mencikow pro swau upřjmnost, sprawedlnost, a powinnau oddanost k Cárowi Petru Welikému ze sprostého chudého paštyčkáře k těm neypřednějším státnjm úřadům a k důstognosti neydůwěrnějšjho cjsařského rady byl powýšen: napotom ale pro swau newyslownau hrdost a peychu, z kteréž se za swau chudau matku styděl, šlechetnau manželku swau zapudil, a mnohých giných neprawostj se dopustil, tak hluboko klesnul, že přišel w nemilost swého panownjka, a do Sibirie byl wyhnán, kdež byl přinucen, od těch lidj dobrodinj přigjmati, proti kterýmž se dřjw strašliwě prohřešil. — Wšak přál bych při tomto swazku, aby čtenáři poukázáno bylo, gaké přednosti má do sebe swatá katolická Cjrkew we wšech řádech swých před každým giným křesťanským wyznánjm. Činj tento spis zmjnku, že onen Mencikow, wyznawač řecké nesgednocené cjrkwe, bohabognau a zpráwnau manželku swau proto zapudil, že ze sprostého rodu byla, a ginau z rodu šlechtického za manželku pogal. Mohlať by tato kapitola nezkušenému čtenáři pohoršenjm býti, zwlášť pro způsob ritu, gjmž se rozwedenj manželstwj w ruské zemi děge. Když se mladému čtenáři wyložj, že by se byl zpupný a hrdý Mencikow we swaté katolické Cjrkwi takowého nešlechetného skutku nikdy dopustiti nemohl, poněwadž by se i duchownj i světská wrchnost newinné a bohabogné manželky geho náležitě byla ugala: pozná, že blahoslaweni gsme, že nenáležjme k takowé Cjrkwi, kteráž zawrženým od Krista Ježjše ustanowenjm lehkomyslnosti bezbožnjkůw podporuge, a newinné potlačené strany proti bezprawj gegich se neugjmá.

Swazek třetj: „*Prawda a lež,*“ w utěšeném přjběhu ljčj zásady přewrácenčho wychowánj djtek, poučuge, gak by se mládež w rozdjlném nebezpečenstwj zachowati měla, do gakých nesnázj zapljtá člowěka lež, a konečně mu připrawuge obecné zahanbenj; posléze ukazuge, že kdož w štěstj tohoto swěta w bezbožnosti wyrůstal, giným k zármutku, a sobě samému k záhubě, že napotom řjzenjm Božjm prostředkem nešťastných přjpadnostj polepšen bywá.

Swazek čtwrtý: „*Malý hawjř,*“ ukazuge, že chudé, osjřelé, od přjbuzných opuštěné djtě nezahyne na tomto swětě, když toliko zůstáwá nábožným, poslušným, učeliwým, pracowitým a ke každému zdwořilým.

Tolik wjm, že kdož přečte tyto prwnj čtyři swazečky, že tauzebně očekáwati bude wšecky ostatnj.

Digitized by Google

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

		Strana
1.	O cjrkewnjch odpustcjch	387
2.	Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy	410
3.	O weřegné uctě Božj	435
4.	Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew . . .	446
5.	S. Ignác z Loyoly	449
6.	Wznešená gest důstognost kněžstwa	461
7.	O káznicjch čili trestnjch domech	486
8.	Na den na nebe wzetj Panny Marie . . .	503
9.	Kde domow můg. (Báseň.)	521
10.	Wyznamenánj po Generálnj visitacj	

Oznamowatel.

a) *Literatura.*

1.	Nedělnj kázanj od Hawránka	524

b) *Rozličnosti.*

1.	Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi	539
2.	Hexastichon	547
3.	Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě	548
4.	Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjmě .	552
5.	Zázračné uzdrawenj	561
6.	Náwěstj	564

Redakcj Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Digitized by Google

Digitized by Google

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

		Strana
1.	O cjrkewnjch odpustcjch	387
2.	Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy	410
3.	O weřegné uctě Božj	435
4.	Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew	446
5.	S. Ignác z Loyoly	449
6.	Wznešená gest důstognost kněžstwa	461
7.	O káznicjch čili trestnjch domech	486
8.	Na den na nebe wzetj Panny Marie	503
9.	Kde domow můg. (Báseň.)	521
10.	Wyznamenánj po Generálnj visitacj	

Oznamowatel.

a) Literatura.

1.	Nedělnj kázanj od Hawránka	524

b) Rozličnosti.

1.	Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi	539
2.	Hexastichon	547
3.	Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě	548
4.	Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjmě	552
5.	Zázračné uzdrawenj	561
6.	Náwěštj	564

Redakcj Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Digitized by Google

Digitized by Google

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

Strana

1. O cjrkewnjch odpustcjch 387
2. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy 410
3. O weřegné uctě Božj 435
4. Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew . . . 446
5. S. Ignác z Loyoly 449
6. Wznešená gest důstognost kněžstwa 461
7. O káznicjch čili trestnjch domech 486
8. Na den na nebe wzetj Panny Marie . . . 503
9. Kde domow můg. (Báseň.) 521
10. Wyznamenánj po Generálnj visitacj . . . .

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Nedělnj kázanj od Hawránka 524

b) Rozličnosti.

1. Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi 539
2. Hexastichon 547
3. Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě 548
4. Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjmě . 552
5. Zázračné uzdrawenj 561
6. Náwěštj 564

Redakcj Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Digitized by Google

Digitized by Google

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

Strana

1. O cjrkewnjch odpustcjch 387
2. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy 410
3. O weřegné uctě Božj 435
4. Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew . . . 446
5. S. Ignác z Loyoly 449
6. Wznešená gest důstognost kněžstwa 461
7. O káznicjch čili trestnjch domech 486
8. Na den na nebe wzetj Panny Marie . . . 503
9. Kde domow můg. (Báseň.) 521
10. Wyznamenánj po Generálnj visitacj . . . .

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Nedělnj kázanj od Hawránka 524

b) Rozličnosti.

1. Oratio in Coena Domini ab Rev. ac Ill. E. Eppo Satalensi 539
2. Hexastichon 547
3. Wyswěcenj chrámu Páně w Rychnowě 548
4. Hlas z Čech, o chrámu Páně sw. Pawla w Řjmě . 552
5. Zázračné uzdrawenj 561
6. Náwěštj 564

Redakcj Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Digitized by Google